ค
373.136
ส 662 ก

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา และมนุษยสัมพันธ์ในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่สอนโดยการเรียนแบบ เอส ที เอ ดี (STAD) กับการสอนตามคู่มือครู

18 ก.พ. 2540

ปริญญานิพนธ์

ของ

สายวรุณ ทองวิทยา

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการมัธยมศึกษา
กันยายน 2539

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

64113

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการมัธยมศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

..... ประธาน
(ผศ.ตรูเนตร อัชชสวัสดิ์)

..... กรรมการ
(รศ.ดร.สมบูรณ์ ชิตพงศ์)

คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน
(ผศ.ตรูเนตร อัชชสวัสดิ์)

..... กรรมการ
(รศ.ดร.สมบูรณ์ ชิตพงศ์)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(รศ.ดร.สมชาย ชูชาติ)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผศ.ดร.ชุติมา วัฒนะคีรี)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการมัธยมศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ดร.ศิริยุภา พูลสุวรรณ)

วันที่ ..16.. เดือน ..กันยายน..... พ.ศ. 2539

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยการให้คำปรึกษา คำแนะนำ เป็นอย่างดียิ่ง จาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ตรูเนตร อัชชสวัสดิ์ ประธานกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์ ชิตพงศ์ กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย ชูชาติ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชุติมา วัฒนะคีรี กรรมการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในพระคุณและความเมตตาของท่าน จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.คมเพชร ฉัตรศุภกุล รองศาสตราจารย์ อัจฉรา สุขารมณ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา ผู้ช่วยศาสตราจารย์จำรัส น้อยแสงศรี อาจารย์ดำรงค์ พงษ์ช้าง และอาจารย์อนุสรณ์ สุชาตานนท์ ที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย รวมทั้งขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่สำนักงานเลขาธิการรัฐสภาที่กรุณาเอื้อเฟื้อเอกสารต่าง ๆ เพื่อนำมาเป็นเครื่องมือในการทดลองครั้งนี้

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการ คณาจารย์ และขอขอบใจนักเรียนโรงเรียนหนองฉางวิทยา ที่ให้ความร่วมมือเป็นเอย่างดีในการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นรินทร์ ทองวิทยา และขอขอบคุณทุก ๆ ท่าน ที่มิได้กล่าวนามไว้ ณ ที่นี้ ซึ่งมีส่วนช่วยเหลือให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี

คุณค่าและประโยชน์ใด ๆ ที่พึงมีจากปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชา พระคุณ บิดา-มารดา ครู-อาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน

สายวรุณ ทองวิทยา

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา และมนุษยสัมพันธ์ในการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่สอนโดยการเรียนแบบ เอส ที เอ ดี (STAD) กับการสอนตามคู่มือครู

บทคัดย่อ

ของ

สายวรุณ ทองวิทยา

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการมัธยมศึกษา
กันยายน 2539

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาสังคมศึกษา และมนุษยสัมพันธ์ในการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่สอนโดยการเรียนแบบเอส ที เอ ดี (STAD) กับการสอนตามคู่มือครู

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนหนองฉางวิทยา อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2539 จำนวน 64 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มทดลองได้รับการสอนโดยการเรียนแบบ เอส ที เอ ดี กลุ่มควบคุมได้รับการสอนโดยการสอนตามคู่มือครู ใช้เวลาในการทดลองกลุ่มละ 16 คาบ คาบละ 50 นาที โดยสอนเนื้อหาเดียวกันทั้ง 2 กลุ่ม ดำเนินการทดลองโดยใช้แบบแผนการวิจัยแบบ Randomized Control-Group Pretest-Posttest Design

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา มีค่าความเชื่อมั่น .75 และแบบสอบถามวัดมนุษยสัมพันธ์ในการเรียน มีค่าความเชื่อมั่น .73 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ t-test

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมนุษยสัมพันธ์ในการเรียน ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

A STUDY OF MATHAYOM SUKSA IV STUDENTS' ACHIEVEMENT AND HUMAN RELATIONS IN SOCIAL STUDIES THROUGH THE INSTRUCTIONAL METHODS BASED ON STAD (STUDENT TEAMS-ACHIEVEMENT DIVISIONS) AND THE TEACHER'S MANUAL

AN ABSTRACT

BY

SAIVAROON THONGVITAYA

Presented in partial fulfillment of the requirements for the
Master of Education degree in Secondary Education
at Srinakharinwirot University
September 1996

The purpose of this study was to compare Mathayom Suksa IV Students' achievement and human relations in social studies through the instructional methods based on STAD (Student Teams-Achievement Divisions) and the teacher's manual.

During the first semester of 1996 academic year, the sample group of 64 Mathayom Suksa IV students in Nongchangwittaya School, Amphur Nongchang, Uthaithanee, were randomized into the experimental and control groups. The experimental group was taught through the instructional methods based on STAD while the control group was taught through the teacher's manual. Each group was taught with the same contents for sixteen periods. There was 50 minutes for each period. The randomized control-group pretest-posttest design was used in the study.

The learning achievement test (reliability = .75) and the human relations test (reliability = .73) were used in this study. The t-test was used for data analysis.

The finding revealed that the learning achievement between the experimental and control groups were significantly different at the .05 level. The human relations between the experimental and control groups were significantly different at the .01 level.

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	1
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	3
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	4
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	4
	นิยามศัพท์เฉพาะ	5
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับ เอส ที เอ ดี	9
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับมนุษยสัมพันธ์	18
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสอนตามคู่มือครู	23
	เอกสารที่เกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาสังคมศึกษา	28
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	33
	สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า	36
3	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	37
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	37
	เครื่องมือและการสร้างเครื่องมือ	38
	การดำเนินการทดลอง	44
	การวิเคราะห์ข้อมูล	46
	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	46
4	การวิเคราะห์ข้อมูล	50
	สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	50
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	51

บทที่		หน้า
5	สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	53
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	53
	สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า	53
	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	53
	การวิเคราะห์ข้อมูล	55
	สรุปผลการศึกษาค้นคว้า	55
	อภิปรายผลการศึกษาค้นคว้า	56
	ข้อเสนอแนะ	59
บรรณานุกรม		61
ภาคผนวก		70
ประวัติย่อของผู้วิจัย		201

บัญชีตาราง

ตาราง หน้า

1 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามคะแนนความสามารถ 38

2 แบบแผนการทดลอง 45

3 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลอง กับกลุ่มควบคุม 51

4 การเปรียบเทียบมนุษยสัมพันธ์ในการเรียนระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองกับกลุ่ม ควบคุม 52

5 แสดงค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา (ส 071) กฎหมายที่ประชาชนควรรู้ ชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 4 72

6 แสดงค่าอำนาจจำแนก (t-distribution) ของแบบสอบถามวัดมนุษยสัมพันธ์ใน การเรียน 73

7 คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม 74

8 คะแนนมนุษยสัมพันธ์ในการเรียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม 76

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ หน้า

1 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการเรียนแบบ เอส ที เอ ดี กับ
การเรียนเป็นกลุ่มแบบเดิม 13

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ประชากรที่มีคุณภาพ เป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญที่สุดสำหรับการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองการปกครอง สิ่งที่จะช่วยให้ประชากรมีคุณภาพก็คือ การศึกษา ทั้งนี้เพราะการศึกษาเป็นกระบวนการในการเสริมสร้างความสามารถ ความเจริญงอกงามของบุคคล ทั้งในด้าน ร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา (สิปนนท์ เกตุทัต. 2522 : 10) ซึ่งสอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535 ในด้านหลักการที่สำคัญ ข้อที่ 1 ที่มุ่งเน้นการสร้างความเจริญงอกงามทางปัญญา ความคิด จิตใจ และคุณธรรมของบุคคลกับความเจริญทางวัตถุและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ เมื่อบ้านเมืองประกอบด้วยประชากรที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ ย่อมสามารถพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมือง และสิ่งแวดล้อม ตลอดจนความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (เจือจันทร์ จงสถิตอยู่. 2534 : 6)

กระทรวงศึกษาธิการซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาประชากร หรือทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ และมีคุณลักษณะที่เหมาะสม พร้อมที่จะเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาประเทศ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2533 : 3 - 15) ได้ตระหนักถึงความสำคัญของวิชาสังคมศึกษา จึงได้บรรจุวิชาสังคมศึกษาไว้ในหลักสูตรการศึกษาของไทย ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยให้เป็นวิชาบังคับที่นักเรียนทุกคนต้องเรียน ทั้งในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

วิชาสังคมศึกษานับเป็นวิชาหนึ่งที่มีส่วนสำคัญในการพัฒนาประชากร ทั้งนี้เพราะวิชาสังคมศึกษามุ่งให้นักเรียนเป็นคนดี มีคุณธรรม มีทักษะในการคิด รู้จักทำงานเป็นหมู่คณะ รู้จักการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ (ประนอม เดชชัย. 2536 : 8 - 9) ซึ่งตรงกับจุดประสงค์ของกลุ่มวิชาสังคมศึกษาหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงสร้างและรูปแบบการอยู่ร่วมกันในสังคม สามารถนำความรู้ไปใช้ในการวิเคราะห์ปัญหา

ของสังคม มีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมตามบทบาทหน้าที่ของตน โดยใช้เหตุผล กระบวนการกลุ่ม และวิธีการที่หลากหลาย ตลอดจนยึดมั่นในหลักธรรมและคุณธรรม

แต่การจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาที่ผ่านมา ยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร จะเห็นได้จากการประเมินผลคุณภาพการศึกษาของกรมวิชาการ (ม.ป.ป. : 29-49) พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาด้านความรู้ ความคิดของนักเรียนในระดับประเทศ ปีการศึกษา 2536 ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้คะแนนเฉลี่ยเพียงร้อยละ 57.43 และ 58.21 ตามลำดับ ทั้งนี้มีสาเหตุสำคัญส่วนหนึ่งมาจากครูสังคมศึกษาโดยทั่ว ๆ ไปยังยึดหนังสือเรียนเป็นหลักสูตร ไม่ใช้เทคนิควิธีสอนที่หลากหลาย ขาดทักษะในการวางแผนการสอน (กรมวิชาการ. 2530 : 90) นอกจากนี้ ปฏิสัมพันธ์ในการเรียนการสอนระหว่างครูกับนักเรียนหรือระหว่างนักเรียนกับนักเรียนด้วยกัน ยังมีน้อย ส่งผลให้ผู้เรียนขาดทักษะทางสังคม ขาดมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เห็นแก่ตัวเห็นแก่ได้ ปราศจากความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม ซึ่งสภาพต่าง ๆ เหล่านี้เป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงคุณภาพของระบบการเรียนการสอนได้อย่างดี (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2524 : 1 - 47)

กรมสามัญศึกษาจึงมีนโยบายในการปรับปรุงการเรียนการสอน โดยให้ครูใช้การสอนที่เน้นกระบวนการ ให้นักเรียนช่วยกันคิด มุ่งการแบ่งกลุ่มนักเรียนให้รู้จักทำงานร่วมกัน (พะนอม แก้วกำเนิด. 2531 : 91) ซึ่งกระบวนการที่ควรนำมาใช้ก็คือ ทักษะกระบวนการ 9 ประการ ได้แก่ การให้นักเรียนรู้จักตระหนักในปัญหาและความจำเป็น ให้รู้จักวิเคราะห์วิจารณ์ สร้างทางเลือกหลากหลาย ประเมินและเลือกทางเลือก กำหนดและลำดับขั้นตอนการปฏิบัติได้ ปฏิบัติด้วยความชื่นชม มีการประเมินระหว่างปฏิบัติ รู้จักการปรับปรุงให้ดีขึ้นอยู่เสมอ รวมทั้งมีการประเมินผลรวมเพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจ (กรมวิชาการ. 2534 : 16) ส่วนที่เน้นการแบ่งกลุ่มนักเรียนให้รู้จักทำงานร่วมกันนั้น เนื่องมาจากในชีวิตจริงของคนเราจำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน มีน้อยคนที่สามารถทำอะไรสำเร็จได้ด้วยตนเองตามลำพังโดยไม่ต้องพึ่งผู้อื่น ซึ่งลาวัณย์ วิทยาวุฒิกุล (2533 : 33) กล่าวไว้ว่า โดยหลักธรรมชาติ มนุษย์จำเป็นจะต้องอยู่ร่วมกันและพัฒนาร่วมกัน การเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์นั้นจะต้องสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพและสันติสุข การเรียนร่วมกันเป็นกลุ่มย่อย ๆ นอกจากจะส่งเสริมทักษะทางสังคม ให้มีมนุษยสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้เรียน มีความสามัคคีร่วมแรงร่วมใจกันปฏิบัติงาน ยังก่อให้เกิดทักษะด้านความรู้อันเนื่องมาจากการได้อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันอีกทางหนึ่งด้วย (อรุณ รักธรรม. 2522 : 47) สำหรับการเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษานั้นควรเน้นเรื่องการทำงานกลุ่มให้มาก เนื่องจาก

ผู้เรียนในระดับนี้อยู่ในช่วงระยะของการเป็นวัยรุ่น ซึ่งเป็นวัยที่ต้องการเพื่อนมาก เพื่อนจึงมีความสำคัญพอ ๆ กับครอบครัวหรืออาจจะมากกว่า (สิริวรรณ ศรีพหล. 2524 : 20)

การเรียนการสอนวิธีหนึ่งที่น่าจะนำมาใช้เพื่อแก้ปัญหาการเรียนการสอนดังกล่าวก็คือ การสอนโดยการเรียนแบบ Student Teams - Achievement Divisions เรียกย่อ ๆ ว่า STAD สำหรับงานวิจัยนี้ใช้ชื่อเรียกเป็นภาษาไทยว่าการสอนโดยการเรียนแบบ เอส ที เอ ดี วิธีนี้กำหนดให้ผู้เรียนที่มีระดับความสามารถทางการเรียนต่างกัน มาเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มย่อย ๆ สมาชิกภายในกลุ่มจะต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกันทำความเข้าใจในบทเรียนนั้นเพื่อความสำเร็จของกลุ่ม (Slavin. 1978 : 41) การสอนโดยการเรียนแบบ เอส ที เย ดี นี้ จะลดการทำงานเพื่อตนเองและการยึดความเป็นตัวของตัวเองลง ขณะเดียวกันการร่วมมือในการทำงานเพื่อส่วนรวมจะมีมากขึ้น (สุรศักดิ์ หลาบมาลา. 2531 : 8) นักเรียนจะรู้จักการรับฟังความคิดเห็นของผู้ร่วมงาน รู้จักการสื่อสารเพื่อสร้างสัมพันธ์ ทั้งนี้เพราะการทำงานร่วมกันนั้นจะหลีกเลี่ยงการติดต่อสัมพันธ์กันไม่ได้ หัวใจสำคัญของการทำงานร่วมกันก็คือการมีมนุษยสัมพันธ์ (ทิศนา แขมมณี และคนอื่น ๆ. 2532 : 75) ซึ่งสอดคล้องกับประพันธ์ สุริหาร (ชู่ศักดิ์ แสนปัญญา. 2536 : 70 - 71; อ้างอิงมาจาก ประพันธ์ สุริหาร. 2529) ที่กล่าวถึงผลการวิจัยไว้ว่า การใช้ความรู้ความสามารถในการทำงานเพียงอย่างเดียว มีผลช่วยให้งานของกลุ่มสำเร็จเพียงร้อยละ 20-30 เท่านั้น แต่ถ้ามีมนุษยสัมพันธ์ในการทำงาน จะทำให้งานประสบผลสำเร็จถึงร้อยละ 80-90

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยการเรียนแบบ เอส ที เอ ดี กับนักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครู จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา และมีมนุษยสัมพันธ์ในการเรียนแตกต่างกันหรือไม่

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่สอนโดยการเรียนแบบ เอส ที เอ ดี กับการสอนตามคู่มือครู
2. เพื่อศึกษามนุษยสัมพันธ์ในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่สอนโดยการเรียนแบบ เอส ที เอ ดี กับการสอนตามคู่มือครู

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงผลการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ที่สอนโดยการเรียนแบบ เอส ที เอ ดี ในด้านที่เกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และมนุษยสัมพันธ์ในการเรียนของนักเรียน ซึ่งจะเป็นแนวทางให้ครูผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาได้เลือกนำไปใช้เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้นต่อไป

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนหนองฉางวิทยา อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2539 จำนวน 5 ห้องเรียน นักเรียนประมาณ 250 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนหนองฉางวิทยา อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2539 สุ่มจาก 5 ห้องเรียน นำมาจำนวน 2 ห้องเรียน (มีนักเรียนจำนวนห้องเรียนละ 45 คน) นำนักเรียนทั้ง 2 ห้องเรียนที่สุ่มได้มาจัดเรียงตามลำดับคะแนนสูงไปหาต่ำ (ใช้คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา รายวิชา ส 306) เพื่อแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มความสามารถสูง ปานกลาง และต่ำ ต่อจากนั้นทำการสุ่มโดยการจับสลากนักเรียนในแต่ละกลุ่มความสามารถดังกล่าวให้ได้จำนวน 8 คู่, 16 คู่ และ 8 คู่ ตามลำดับ (รวมกลุ่มตัวอย่างมีนักเรียนจำนวน 64 คน) ทำการจับสลากอีกครั้ง เพื่อแบ่งแยกนักเรียนแต่ละคู่ออกเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม (แต่ละกลุ่มมีนักเรียนในระดับความสามารถสูงจำนวน 8 คน ความสามารถปานกลางจำนวน 16 คน และความสามารถต่ำจำนวน 8 คน รวมกลุ่มละ 32 คน)

2.1 กลุ่มทดลอง จำนวน 32 คน สอนโดยการเรียนแบบ เอส ที เอ ดี

2.2 กลุ่มควบคุม จำนวน 32 คน สอนตามคู่มือครู

3. ระยะเวลาในการทดลอง

ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ใช้ระยะเวลาในการทดลองกลุ่มละ 16 คาบ คาบละ 50 นาที

4. <u>เนื้อหาที่ใช้ในการทดลอง</u>

เนื้อหาที่ใช้ในการทดลอง เป็นเนื้อหาวิชาสังคมศึกษา รายวิชา ส 071 กฎหมายที่ประชาชนควรรู้ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

5. <u>ตัวแปรที่ศึกษา</u>

5.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การสอน 2 แบบคือ

5.1.1 การสอนโดยการเรียนแบบ เอส ที เอ ดี

5.1.2 การสอนตามคู่มือครู

5.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

5.2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา

5.2.2 มนุษยสัมพันธ์ในการเรียน

<u>นิยามศัพท์เฉพาะ</u>

1. การเรียนแบบ เอส ดี เอ ดี (STAD) ย่อมาจาก Student Teams-Achievement Divisions หมายถึง วิธีการเรียนที่จัดแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มย่อย ๆ กลุ่มละ 4 คน ประกอบด้วยสมาชิกที่มีระดับความสามารถสูง ปานกลาง และต่ำ คละกัน สมาชิกในกลุ่มจะเรียนรู้ทำความเข้าใจบทเรียนร่วมกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อความสำเร็จของกลุ่ม (Slavin. 1978 : 39 - 41) หากกลุ่มใดทำคะแนนได้สูงขึ้น ครูจะให้การเสริมแรง โดยการกล่าวคำชมเชย เป็นการกระตุ้นให้นักเรียนร่วมมือกันในการเรียนรู้

2. การสอนโดยการเรียนแบบ เอส ที เอ ดี หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามทฤษฎีของสลาวิน (Slavin. 1990 : 54 - 62) โดยครูจัดแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มละ 4 คน มีระดับความสามารถสูง ปานกลาง และต่ำคละกัน ในอัตราส่วน 1 : 2 : 1 ก่อนทำการสอนครูอธิบายวิธีสอนโดยการเรียนแบบ เอส ที เอ ดี ให้นักเรียนเข้าใจ แล้วดำเนินการสอนตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

2.1 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน เป็นการสร้างความสนใจและความพร้อมของนักเรียนในการเรียน โดยใช้การสนทนาซักถาม หรือทบทวนความรู้เดิม หรือการเล่นเกม

2.2 ขั้นแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ ครูแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ

2.3 ขั้นกิจกรรมการเรียนการสอน

2.3.1 ครูแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มละ 4 คน โดยใช้คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา รายวิชา ส 306 จัดนักเรียนตามระดับความสามารถสูง ปานกลาง และต่ำ คละกัน ในอัตราส่วน 1 : 2 : 1 ทุกครั้งที่ขึ้นบทเรียนใหม่ ให้สมาชิกในกลุ่มสับเปลี่ยนกันทำหน้าที่ตามตำแหน่งต่าง ๆ ดังนี้

ผู้นำกลุ่ม ทำหน้าที่วางแผนดำเนินงาน ควบคุมการทำงานให้เป็นระเบียบ รับเอกสารจากครู และรวบรวมงานส่งครู

ผู้ชี้แนะ ทำหน้าที่ขยายความรู้ เพิ่มเติมความคิด

ผู้ตรวจสอบ ทำหน้าที่ตรวจสอบความเข้าใจในบทเรียนของสมาชิกทุกคนในกลุ่ม

ผู้กระตุ้นเตือน ทำหน้าที่ให้กำลังใจและกระตุ้นเตือนเพื่อนในการทำงานให้ทันเวลา

2.3.2 นำเสนอบทเรียน โดยครูสอนความรู้แก่นักเรียนทั้งชั้นประกอบกับสื่อการสอน ได้แก่ แผ่นใส ข่าวจากหนังสือพิมพ์ รูปภาพ เพื่อให้นักเรียนเกิดความสนใจและเกิดการเรียนรู้รวดเร็วขึ้น (ใช้เวลาประมาณ 20 นาที)

2.3.3 นักเรียนทำงานกลุ่ม โดยการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ปรึกษาหารือทำความเข้าใจ จากเอกสารข้อมูลที่เป็นความรู้เกี่ยวกับกฎหมายรัฐธรรมนูญ การเลือกตั้ง พรรคการเมือง ความผิดทางอาญา ความผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกายและความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ หลักกฎหมายแพ่ง ครอบครัว มรดก รวมทั้งร่วมกันพิจารณาปัญหาในทางกฎหมายและปัญหาทางสังคม จากสถานการณ์หรือกรณีตัวอย่างที่ครูจัดหามาให้ (ใช้เวลาประมาณ 30 นาที)

2.4 ขั้นสรุป ครูและนักเรียนช่วยกันสรุป

2.5 ขั้นวัดและประเมินผล

2.5.1 นักเรียนแต่ละกลุ่มทำการประเมินผลการทำงานของกลุ่ม โดยใช้แบบสังเกต

2.5.2 นักเรียนแต่ละคนทำแบบทดสอบย่อยเมื่อจบบทเรียน (ใช้เวลาประมาณ 5 นาที) คะแนนจากการทดสอบจะพิจารณาเป็น 2 ระดับ ดังนี้

- คะแนนรายบุคคล ได้จาก คะแนนดิบที่นักเรียนแต่ละคนทำได้
- คะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม ได้จาก การนำคะแนนรายบุคคลของสมาชิกในกลุ่มมารวมกัน แล้วเฉลี่ยด้วยจำนวนสมาชิก

2.5.3 ครูกล่าวคำชมเชยกลุ่มที่ทำคะแนนได้ตามเกณฑ์ที่ครูกำหนด

3. การสอนตามคู่มือครู หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา มีลำดับขั้นตอนการสอน 9 ขั้น ดังนี้

3.1 ขั้นสร้างความสนใจ เป็นการเตรียมความพร้อมของนักเรียนที่จะเรียนด้วยความตั้งใจ โดยใช้การสนทนาซักถาม ข่าวจากหนังสือพิมพ์ แผ่นใส รูปภาพ การเล่นเกม

3.2 ขั้นแจ้งจุดประสงค์ เป็นขั้นตอนที่ต้องการให้นักเรียนได้ทราบถึง จุดมุ่งหมายหรือเป้าหมาย ซึ่งเป็นผลที่เกิดขึ้นภายหลังจากการเรียนบทเรียนนั้นแล้ว

3.3 ขั้นทบทวนความรู้เดิม เป็นการกระตุ้นให้นักเรียนระลึกถึงความรู้เดิม เพื่อนำมาเป็นพื้นฐานเชื่อมโยงกับความรู้ที่จะได้รับใหม่ โดยใช้การซักถาม

3.4 ขั้นเสนอบทเรียนใหม่ เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีเนื้อหาสาระตามจุดประสงค์การเรียนรู้ ซึ่งอาจจะมีการบรรยาย การอภิปรายประกอบกับการใช้สื่อวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ

3.5 ขั้นแนะแนวทางการเรียนรู้ เป็นการแนะแนวทางให้นักเรียนสามารถแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง เช่น การแนะนำหนังสือ หรือแหล่งประกอบการศึกษาค้นคว้า และวิธีการศึกษาค้นคว้า

3.6 ขั้นแสดงพฤติกรรม เป็นการให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองตามที่ครูกำหนดให้

3.7 ขั้นแจ้งผลการปฏิบัติ เป็นขั้นที่ครูแจ้งให้นักเรียนทราบถึงผลของการปฏิบัติกิจกรรม โดยกล่าวคำชมเชย แสดงความยินดีในผลงานหรือให้คำแนะนำ

3.8 ขั้นประเมินผล เป็นการประเมินจากพฤติกรรมหรือผลงานที่นักเรียนกระทำว่าเป็นไปตามจุดประสงค์การเรียนรู้ของบทเรียนหรือไม่ เพียงใด โดยครูสังเกตจากการอภิปราย การตอบคำถาม

3.9 ขั้นส่งเสริมความแม่นยำและถ่ายโอนการเรียนรู้ เป็นการสรุป ทบทวนบทเรียนที่เรียนมา เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจที่แม่นยำขึ้น โดยการทำแบบฝึกหัด หรือการทดสอบ

4. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา หมายถึง ความสามารถของนักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษา รายวิชา ส 071 กฎหมายที่ประชาชนควรรู้ ซึ่งวัดได้จากคะแนนในการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามตารางวิเคราะห์หลักสูตร โดยสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ด้านปัญญา (Cognitive

Domain) อันประกอบด้วย ความรู้-ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ และการประเมินค่า

5. มนุษยสัมพันธ์ในการเรียน หมายถึง การกระทำของนักเรียนต่อผู้อื่นในการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีอันจะนำไปสู่ความสำเร็จที่เป็นผลงานตามที่คาดหวังของกลุ่ม ด้วยการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีเหตุผล มีความรับผิดชอบ ให้ความช่วยเหลือร่วมมือกับผู้อื่น วางแผนในการทำงานร่วมกัน มีการสื่อสารด้วยวาจาและท่าทางที่เหมาะสมเพื่อสร้างสัมพันธ์ยิ้มแย้มแจ่มใส ให้เกียรติผู้อื่น ควบคุมตนเองให้มีอารมณ์ที่มั่นคง ปรับตัวเข้ากับผู้อื่นและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ในการวิจัยนี้ มนุษยสัมพันธ์ในการเรียนวัดจากคะแนนในการทำแบบสอบถามวัดมนุษยสัมพันธ์ในการเรียน ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยศึกษาแนวทางในการสร้างจากงานวิจัยของ พรเทพ ช้อยหิรัญ (2532 : 75 - 78) เนาวรัตน์ นุ่มอุรา (2534 : 263 - 266) และเทคนิคมนุษยสัมพันธ์ของ วิจิตร อาวะกุล (2537 : 76 - 78)

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า ผู้วิจัยได้แบ่งหัวข้อดังนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับ เอส ที เอ ดี
2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับมนุษยสัมพันธ์
3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสอนตามคู่มือครู
4. เอกสารที่เกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาสังคมศึกษา
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. <u>เอกสารที่เกี่ยวข้องกับ เอส ที เอ ดี</u>

<u>ความหมายและความเป็นมาของ เอส ที เอ ดี</u>

เอส ที เอ ดี หมายถึง วิธีการเรียนการสอนที่จัดแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มย่อย ๆ กลุ่มละ 4 คน ประกอบด้วยสมาชิกที่มีระดับความสามารถแตกต่างกัน หลังจากที่ครูนำเสนอความรู้แก่นักเรียนทั้งชั้นแล้ว นักเรียนในแต่ละกลุ่ม หรือแต่ละทีมจะทำกิจกรรมร่วมกัน โดยการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ปรึกษาหารือกัน ให้ความช่วยเหลือกันในด้านการเรียน เพื่อให้สมาชิกแต่ละคนของกลุ่มมีความรู้ความเข้าใจในบทเรียนมากยิ่งขึ้น รวมทั้งต้องเตรียมสมาชิกในกลุ่มของตน ให้พร้อมสำหรับการทดสอบที่จะมีขึ้นหลังจบบทเรียนแต่ละบท เวลาเรียนนักเรียนจะร่วมมือกันศึกษาหาความรู้ แต่เวลาทดสอบนักเรียนแต่ละคนต่างคนต่างทำ จะช่วยเหลือกันไม่ได้ ผลการทดสอบของนักเรียนจะพิจารณาเป็น 2 ระดับ กล่าวคือ พิจารณาเป็นคะแนนรายบุคคล และเป็นคะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม ดังนั้นในสถานการณ์การเรียนการสอนแบบนี้ ผู้เรียนต้องเข้าใจว่าการทำงานของตนนั้นส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายของกลุ่ม ทุกคนมีส่วนช่วยเพิ่มหรือลดคะแนนของกลุ่ม นักเรียนที่เรียนเก่งจะพยายามช่วยเหลือนักเรียนที่เรียนอ่อน ด้วยการอธิบายแนะนำให้เข้าใจเรื่องที่เรียน เพื่อที่จะทำให้คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มดีขึ้น โดยครูมีรางวัลเป็นการเสริมแรง ด้วยการกล่าวคำชมเชย หรือมอบใบประกาศนียบัตรยกย่องชมเชยแก่นักเรียนทั้งกลุ่มหรือเป็นรายบุคคล เมื่อสามารถทำคะแนนได้ตามเกณฑ์ที่ครูกำหนด

การสอนโดยการเรียนแบบ เอส ที เอ ดี นี้ คิดขึ้นโดย โรเบอร์ต อี สลาวิน (Robert E. Slavin) แห่งมหาวิทยาลัยจอห์นส์ ฮอพกินส์ (Johns Hopkins University) ประเทศสหรัฐอเมริกา (Arends. 1994 : 346). กิจกรรมการเรียนการสอนแบบ เอส ที เอ ดี มีลำดับขั้นตอนดังนี้ (Slavin. 1990 : 54 - 62)

1. ขั้นนำเสนอบทเรียน (Class Presentations) ครูจะเป็นผู้สอนความรู้แก่นักเรียนทั้งชั้นก่อน โดยใช้สื่อวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ประกอบในการสอน เพื่อให้นักเรียนมีความสนใจและตั้งใจเรียน

2. ขั้นทำงานร่วมกันเป็นทีม (Teams) แต่ละทีมหรือแต่ละกลุ่มประกอบด้วยสมาชิกประมาณ 4 คน มีระดับความสามารถสูง ปานกลาง และต่ำ คละกัน หน้าที่สำคัญของกลุ่มก็คือการปรึกษาหารือ อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน ช่วยกันศึกษาหาความรู้ แก้ปัญหาร่วมกัน การทำงานกลุ่มนับเป็นหัวใจของการเรียนการสอนแบบ เอส ที เอ ดี เน้นให้สมาชิกรับผิดชอบการเรียนของตนให้ดีที่สุดเพื่อความสำเร็จของกลุ่ม นอกจากนี้การทำงานกลุ่มจะทำให้นักเรียนมีความผูกพัน ซึ่งกันและกัน มีการยกย่องให้ความเคารพและยอมรับความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ตลอดจนก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อน ๆ กลุ่มอื่นด้วย

3. ขั้นการทดสอบย่อย (Quizzes) เมื่อจบบทเรียนแต่ละบท ครูจะให้นักเรียนทำแบบทดสอบสั้น ๆ โดยให้นักเรียนทำเป็นรายบุคคลจะช่วยเหลือกันไม่ได้ การทดสอบย่อยนี้ช่วยในการพิจารณาว่าผู้เรียนมีการปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้นกว่าที่ผ่านมาหรือไม่

4. ขั้นปรับปรุงคะแนน (Improvement Scores) ครูตรวจผลการสอบของนักเรียน พิจารณาผลเป็นคะแนนรายบุคคลและคะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม ขั้นนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้นักเรียนแต่ละคนประสบผลสำเร็จ โดยการปรับปรุงการเรียนของตนให้ดีขึ้น ทั้งนี้เพื่อจะทำให้คะแนนในกลุ่มหรือในทีมของตนเองสูงขึ้นด้วย

5. ขั้นสร้างความประทับใจ (Team Recognition) ครูให้รางวัลโดยการกล่าวคำชมเชยหรือให้คะแนนพิเศษ หรือมอบใบประกาศนียบัตรยกย่องชมเชย สำหรับกลุ่มที่ทำคะแนนเฉลี่ยได้สูงขึ้นกว่าครั้งก่อน วิธีนี้เป็นการเสริมแรงให้นักเรียน

การเสริมแรง เป็นสิ่งสำคัญในการกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความประทับใจ และสนใจเรียนยิ่งขึ้น การเสริมแรงตามหลักการของสกินเนอร์ (Skinner) มีทั้งการเสริมแรงทางบวก (Positive Reinforcement) และการเสริมแรงทางลบ (Negative Reinforcement) การเสริมแรงทางบวก เช่น การให้รางวัล การกล่าวคำชมเชย หรือการให้คะแนนพิเศษ เป็นต้น ส่วนการเสริมแรงทางลบ

เช่น การลงโทษ การตัดคะแนน การกล่าวคำตำหนิ (อารี พันธ์มณี. 2534 : 114 - 115) ในการเรียนการสอน ครูจะใช้การเสริมแรงทั้งสองทาง โดยพิจารณาให้เหมาะกับสถานการณ์ ทั้งนี้จากการทดสอบของเฮอร์ลอค (กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์. 2528 : 230; อ้างอิงมาจาก Hurlock. 1966) พบว่า เด็กโตชอบการชมเชยมากกว่าการตำหนิ ส่วนเด็กที่เรียนเก่ง เมื่อได้รับคำตำหนิจะพยายามกระทำสิ่งต่าง ๆ ให้ดีขึ้นกว่าการได้รับคำชม

<u>องค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญของ เอส ที เอ ดี</u>

การเรียนการสอนแบบ เอส ที เอ ดี จะประสบผลสำเร็จได้ต้องอาศัยองค์ประกอบพื้นฐาน 5 ประการดังนี้ (ชูศรี สนิทประชากร. 2534 : 47 - 48)

1. การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน เมื่อมีการจัดกลุ่มนักเรียนแล้ว นักเรียนจะต้องแบ่งหน้าที่กัน ทุกคนจะมีส่วนร่วมในการทำงาน โดยรับรู้จุดมุ่งหมายของการเรียน เพื่อช่วยให้การเรียนรู้นั้นประสบผลสำเร็จด้วยดี การทำงานของกลุ่มมีลักษณะที่ต้องร่วมมือช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน อาจมีการแบ่งปันข้อมูลหรืออุปกรณ์ที่นำมาประกอบการเรียนรู้ร่วมกัน ไม่มีใครแยกตัวเรียนอย่างอิสระคนเดียว

2. การปฏิสัมพันธ์กันในระหว่างการทำงานกลุ่มที่สอนโดยการเรียนแบบ เอส ที เอ ดี นักเรียนจะต้องทำงานประสานกันอย่างใกล้ชิด โดยการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน การสรุปเรื่องการอธิบายขยายความในบทเรียนที่เรียนมาให้แก่เพื่อนสมาชิกในกลุ่ม เปิดโอกาสให้สมาชิกในกลุ่มได้เสนอแนวความคิดใหม่ ๆ เพื่อเลือกสิ่งที่ดีถูกต้องและเหมาะสมที่สุด

3. การรับผิดชอบต่อกลุ่ม การจัดการเรียนการสอนแบบ เอส ที เอ ดี จะประสบผลสำเร็จเมื่อนักเรียนที่เป็นสมาชิกทุกคนในกลุ่ม มีความรู้ในเรื่องที่เรียนอย่างแท้จริง หรือได้รับการช่วยเหลือจากเพื่อนในกลุ่มให้เรียนรู้ได้ทุกคน เพราะฉะนั้นจึงจำเป็นต้องมีการทดสอบเพื่อประเมินว่าทุกคนรู้เรื่องหรือไม่ ซึ่งครูอาจใช้วิธีทดสอบโดยการสุ่มเรียกบุคคลใดบุคคลหนึ่งในกลุ่มให้เป็นผู้ตอบคำถาม ด้วยวิธีการนี้กลุ่มจึงต้องช่วยกันในการเรียนรู้และช่วยกันทำงาน มีความรับผิดชอบต่องานของตนเป็นพื้นฐาน จะต้องเข้าใจและรู้แจ้งในงานที่ตนรับผิดชอบ อันจะก่อให้เกิดผลสำเร็จของกลุ่มตามมา

4. การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มย่อย การแบ่งกลุ่มควรเป็นกลุ่มย่อย มีสมาชิกประมาณ 4-5 คน การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มนี้จะฝึกให้นักเรียนมีทักษะในการพูด การยอมรับความสามารถของผู้อื่น การแก้ปัญหาความขัดแย้ง และการประเมินการทำงานของกลุ่มนักเรียน เพื่อให้กลุ่ม

สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในการวิจัยนี้ผู้วิจัยใช้การเล่นเกมเพื่อฝึกทักษะทางสังคมให้แก่นักเรียน ก่อนที่จะทำการเรียนการสอน มี 4 เกม ได้แก่ เกมจัดสรรที่ดิน เกมสามเหลี่ยมมหัศจรรย์ เกมบอกหน่อยได้ไหม และเกมหัวใจสัมพันธ์ แต่ละเกมต้องการฝึกพฤติกรรมต่าง ๆ ตามลำดับดังนี้ การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การช่วยเหลือผู้อื่น การรู้จักสื่อสารที่เหมาะสมเพื่อสร้างสัมพันธ์ และการควบคุมตนเอง

5. กระบวนการกลุ่ม นับเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งที่จะต้องให้นักเรียนวิเคราะห์ว่ากลุ่มทำงานได้ดีเพียงใด ทำอย่างไรการทำงานของกลุ่มจึงจะประสบผลสำเร็จ เกิดการเรียนรู้ได้ด้วยดี และถ้าไม่ดีเป็นเพราะพฤติกรรมของสมาชิกในกลุ่ม หรือการทำงานของกลุ่มยังมีสิ่งใดบกพร่องอยู่ควรจะแก้ไขอะไร อย่างไรต่อไปในคราวหน้า

<u>ความแตกต่างระหว่างการเรียนแบบ เอส ที เอ ดี กับการเรียนเป็นกลุ่มแบบเดิม</u>

การเรียนแบบ เอส ที เอ ดี กับการเรียนเป็นกลุ่มแบบเดิม มีความแตกต่างกันหลายประการดังนี้

1. การเรียนแบบ เอส ที เอ ดี สมาชิกกลุ่มมีระดับความสามารถที่แตกต่างกัน แต่การเรียนเป็นกลุ่มแบบเดิมนั้น สมาชิกกลุ่มมีระดับความสามารถที่ใกล้เคียงกัน

2. สมาชิกแต่ละคนในกลุ่ม เอส ที เอ ดี มีการสับเปลี่ยนหมุนเวียนกันทำหน้าที่ตามตำแหน่งต่าง ๆ เพื่อให้ทุกคนมีประสบการณ์ในการทำงาน ส่วนกลุ่มแบบเดิมจะใช้วิธีการคัดเลือกสมาชิกให้ทำหน้าที่ ผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงานจึงมีเฉพาะผู้ที่ได้รับการคัดเลือกให้ทำหน้าที่เท่านั้น

3. การเรียนแบบ เอส ที เอ ดี นั้น สมาชิกกลุ่มมีความรับผิดชอบในการเรียนร่วมกัน สนใจการทำงานของตนเองเท่า ๆ กับการทำงานของสมาชิกกลุ่ม ส่วนการเรียนเป็นกลุ่มแบบเดิม สมาชิกไม่มีความรับผิดชอบร่วมกัน จะรับผิดชอบเฉพาะงานของตนเองเท่านั้น เช่น แบ่งงานกันทำแล้วนำผลงานนั้นมารวมกัน

4. จุดมุ่งหมายของการเรียนแบบ เอส ที เอ ดี คือ การให้สมาชิกทุกคนใช้ความสามารถอย่างเต็มที่ในการทำงานกลุ่ม โดยยังคงรักษาสัมพันธภาพที่ดีต่อสมาชิกกลุ่ม ส่วนการเรียนเป็นกลุ่มแบบเดิมนั้น มีจุดมุ่งหมายอยู่ที่การทำงานให้สำเร็จเท่านั้น

5. นักเรียนจะได้รับการฝึกทักษะทางสังคมที่จำเป็นต้องใช้ในขณะทำงานกลุ่มแบบ เอ ที เอ ดี โดยจะฝึกก่อนเริ่มการเรียนการสอน แต่ทักษะเหล่านี้จะถูกละเลยในการเรียนเป็นกลุ่มแบบเดิม

6. การเรียนแบบ เอส ที เอ ดี ครูเป็นผู้กำหนดวิธีการในการทำงานกลุ่ม เพื่อให้กลุ่มดำเนินงานไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนในการเรียนเป็นกลุ่มแบบเดิมนั้นให้สมาชิกกลุ่มจัดการกันเอง

จากที่กล่าวมา สรุปเป็นภาพประกอบได้ดังนี้

การเรียนแบบ เอส ที เอ ดี
1. สมาชิกมีความสามารถแตกต่างกัน
2. ใช้วิธีสับเปลี่ยนกันปฏิบัติหน้าที่
3. รับผิดชอบงานของตนเองและกลุ่ม
4. เน้นผลงานและสัมพันธภาพ
5. มีการฝึกทักษะทางสังคม
6. มีวิธีการทำงานกลุ่ม

การเรียนเป็นกลุ่มแบบเดิม
1. สมาชิกมีความสามารถใกล้เคียงกัน
2. ใช้วิธีคัดเลือกผู้ปฏิบัติหน้าที่
3. รับผิดชอบเฉพาะงานของตนเอง
4. เน้นเพียงผลงาน
5. ไม่มีการฝึกทักษะทางสังคม
6. ไม่มีวิธีการทำงานกลุ่ม

ภาพประกอบ 1 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการเรียนแบบ เอส ที เอ ดี กับการเรียนเป็นกลุ่มแบบเดิม

<u>ความหมายของกลุ่ม</u>

คำว่า "กลุ่ม" (Group) มีผู้ให้ความหมายไว้มากมายทั้งในทางจิตวิทยาและจิตวิทยาสังคม ดังนี้

พัฒน์ บุณยรัตพันธุ์ (2517 : 147) ให้ความหมายไว้ว่า กลุ่มหมายถึง การที่บุคคลมารวมกันตั้งแต่สองคนขึ้นไป มีแบบแผนการปฏิบัติต่อกัน ซึ่งเป็นที่ยอมรับของสมาชิกในกลุ่ม และเป็นที่ยอมรับของกลุ่มอื่น ๆ ด้วย

ฉลอง ภิรมย์รัตน์ (2521 : 1 - 3) ให้ความหมายของกลุ่มไว้ว่า กลุ่มหมายถึงการที่บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป มาร่วมประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่เป็นปทัสถาน และมีจุดมุ่งหมายร่วมกันโดยต่างก็มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน ลักษณะร่วมของการรวมกลุ่มมี 3 ประการคือ

1. มีเป้าหมายร่วมกัน (Common Goal)
2. มีปฏิสัมพันธ์กัน (Interaction)
3. มีการปฏิบัติในบทบาทร่วมกัน (Common Role)

จำเนียร ช่วงโชติ และคนอื่น ๆ (2521 : 4 - 6) ให้ความหมายของกลุ่มไว้ว่า

1. กลุ่มจะต้องเกิดจากบุคคลอย่างน้อยที่สุดสองคน

2. กลุ่มจะต้องมีปฏิสัมพันธ์กัน จะแยกจากกันไม่ได้ บุคคลในกลุ่มจะต้องเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน มีปฏิกิริยาตอบโต้กันทั้งทางด้านความคิดกิริยาท่าทางและการกระทำหรือคำพูด

3. มีความสนใจร่วมกัน เพื่อสมาชิกจะได้รับประโยชน์ร่วมกัน

4. มีแบบแผนต่อกัน เพื่อให้กลุ่มบรรลุจุดมุ่งหมายจึงต้องมีการกำหนดหน้าที่แบ่งความรับผิดชอบ และมีระเบียบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ เป็นแนวทางให้สมาชิกปฏิบัติ

พรรณพิศ วาณิชย์การ (2528 : 133) ให้ความหมายของกลุ่มว่า เป็นการรวมตัวกันระหว่างบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป ณ สถานที่แห่งหนึ่ง และการรวมตัวของบุคคลดังกล่าวจะต้องมีการพูดจาสื่อความหมายต่อกันและกัน มีการปฏิบัติต่อกันในลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน

พนม ลิ้มอารีย์ (ม.ป.ป. : 11) ให้ความหมายไว้ว่า กลุ่ม หมายถึง บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป ทำงานร่วมกันด้วยจุดประสงค์เดียวกัน และช่วยกันสร้างสรรค์ บูรณาการบุคลิกภาพของแต่ละบุคคล ยอมรับความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และมีการควบคุมตนเอง

หฤทัย อติชาตพงศ์ (ม.ป.ป. : 2 - 12) ได้ให้ความหมายของกลุ่มไว้ว่า กลุ่มหมายถึงการประกอบด้วยบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป ทำงานรวมกันเพื่อวัตถุประสงค์เดียวกัน

โลสเซอร์ (Loeser. 1957 : 5 - 19) อธิบายว่า กลุ่มจะต้องประกอบด้วย

1. การมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม และการมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันนั้นจะต้องมีจุดหมายร่วมกัน

2. ขนาดของกลุ่ม จะต้องมีความสัมพันธ์กับหน้าที่ของสมาชิกภายในกลุ่ม

3. บรรยากาศภายในกลุ่มจะต้องอยู่ในลักษณะการยอมรับมีความพึงพอใจซึ่งกันและกัน

4. สมาชิกใช้ความสามารถในแนวทางที่เหมาะสมกับตนเอง

เชสเตอร์ (Chester. 1972 : 379) ให้นิยามไว้ว่า กลุ่มหมายถึง การรวมตัวของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปไม่จำกัดจำนวน แต่ไม่ถึงกับมีจำนวนมากเกินไป คนที่มารวมกันเหล่านี้จะมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันในช่วงระยะเวลาหนึ่ง เพื่อจุดมุ่งหมายบางอย่างร่วมกัน

บาร์เกอร์ และคนอื่น ๆ (Barker and others. 1987 : 8 - 14) กล่าวว่า กลุ่มหมายถึงกลุ่มย่อยที่มีสมาชิกตั้งแต่ 3-15 คน มารวมกันเพื่อการเผชิญหน้ากัน มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันในช่วงระยะเวลาหนึ่ง

สรุปได้ว่า กลุ่มหมายถึงบุคคลอย่างน้อยสองคนมาอยู่รวมกัน โดยมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีความสัมพันธ์ระหว่างกัน ตลอดจนมีแบบแผนการปฏิบัติที่ยอมรับซึ่งกันและกัน

<u>ทฤษฎีการทำงานกลุ่ม</u>

ทฤษฎีการทำงานกลุ่ม เป็นเรื่องเกี่ยวกับการพยายามสร้างแรงจูงใจเพื่อให้สมาชิกของกลุ่มสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างดี มีผู้เสนอทฤษฎีที่น่าสนใจไว้หลายทฤษฎี ดังนี้

1. <u>ทฤษฎีการทำงานร่วมกัน</u> พัฒนาขึ้นโดย จอร์จ โฮแมนส์ (George Homans) ทฤษฎีนี้อธิบายหลักการที่สำคัญเกี่ยวกับการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มไว้ว่า จะต้องมีองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญ 3 ประการคือ กิจกรรม การกระทำร่วมกัน และความรู้สึก ซึ่งองค์ประกอบพื้นฐานนี้จะเกี่ยวข้องกัน กล่าวคือ ถ้าบุคคลมีส่วนร่วมในกิจกรรมมากเท่าใด การกระทำร่วมกันและความรู้สึกของพวกเขาจะมีมากขึ้นด้วย บุคคลต่าง ๆ ภายในกลุ่มจะเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่น ๆ ไม่เพียงแต่อยู่ใกล้ชิดกันเท่านั้น แต่พวกเขาจะต้องตัดสินใจ ติดต่อสื่อสาร ประสานงาน สนับสนุนและประสบผลสำเร็จในเป้าหมายเดียวกันด้วย สมาชิกที่เกี่ยวข้องกันในลักษณะดังกล่าวมีแนวโน้มที่จะรวมกันเป็นกลุ่มที่มีพลังสูงมาก (สมยศ นาวีการ. 2523 : 234)

2. <u>ทฤษฎีตาข่ายการปฏิบัติงาน</u> ผู้พัฒนาทฤษฎีนี้ขึ้นมาคือ เบลค (Blake) และมูทอน (Mouton) แห่งมหาวิทยาลัยเท็กซัส ทฤษฎีนี้มีความเชื่อว่าคนต้องการจะทำงานให้ได้ผล และต้องการมีส่วนร่วมในงานที่รับผิดชอบ ซึ่งความต้องการนี้สามารถสนองได้โดยการเปิดโอกาสให้สมาชิกได้แสดงความคิดเห็นในการทำงาน นอกจากนี้ยังมีความเชื่อว่าผลงานย่อมเกิดจากการบูรณาการระหว่างความต้องการขององค์การ และความต้องการของคนเข้าด้วยกัน (โสภณ ปภาพจน์. 2521 : 118 - 119) กล่าวโดยสรุป ทฤษฎีนี้เชื่อว่าการทำงานโดยกลุ่มนั้นจะต้องให้ได้ทั้งผลงาน และความร่วมมือร่วมใจกันของผู้ทำงาน

3. <u>ทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการกลุ่ม</u> ทฤษฎีนี้มุ่งศึกษาหาความรู้ที่จะนำไปใช้ในการปรับปรุง หรือเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมของคน อันจะเป็นประโยชน์ในด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์ และปรับปรุงการทำงานของกลุ่มชนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทฤษฎีนี้จึงเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติของคน พฤติกรรมของคน ธรรมชาติของกลุ่ม และกระบวนการทำงานกลุ่ม (ทิศนา แขมมณี และคนอื่น ๆ. 2522 : 1)

<u>องค์ประกอบของการทำงานกลุ่มที่มีประสิทธิภาพ</u>

เมืองทอง แขมมณี (2522 : 151 - 154) กล่าวถึงองค์ประกอบของการทำงานกลุ่มที่มีประสิทธิภาพ ได้แก่ สมาชิก ผู้นำ และกลุ่ม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. สมาชิกยึดมั่นในอุดมการณ์ของกลุ่ม
2. สมาชิกมีความภักดีต่อกลุ่ม
3. สมาชิกยอมรับวัตถุประสงค์ของกลุ่มที่ได้ช่วยกันกำหนดขึ้น
4. สมาชิกพยายามปรับค่านิยมและวัตถุประสงค์ให้กลมกลืนกัน
5. สมาชิกมีความไว้วางใจกัน
6. สมาชิกมีความสามารถที่จะทำงานเป็นกลุ่ม
7. สมาชิกเชื่อในความสามารถของเพื่อนสมาชิก
8. สมาชิกพร้อมที่จะช่วยเหลือกัน
9. สมาชิกให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่กลุ่ม
10. สมาชิกสนใจในข้อมูลที่เพื่อนสมาชิกหามาให้
11. สมาชิกผลัดกันมีอิทธิพลเหนือกันได้
12. ผู้นำยึดมั่นในคุณสมบัติของผู้นำที่ดี
13. กลุ่มตั้งอยู่นานพอสมควร
14. กลุ่มกำหนดวัตถุประสงค์ซึ่งเป็นที่พอใจของสมาชิก
15. กลุ่มมีบรรยากาศที่ให้การสนับสนุนสมาชิก
16. กลุ่มพยายามช่วยสมาชิกแต่ละคนในการพัฒนาตนเอง
17. กลุ่มกระตุ้นให้สมาชิกมีความคิดสร้างสรรค์
18. กลุ่มรู้จักใช้ "การเห็นด้วยอย่างสร้างสรรค์"
19. กลุ่มใช้การติดต่อสื่อสารให้เกิดประโยชน์มากที่สุด
20. กลุ่มใช้กระบวนการกลุ่มเพื่อให้ทุกคนเข้าใจกันดี

<u>ประโยชน์ของการทำงานกลุ่ม</u>

การให้นักเรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนในด้านต่าง ๆ มากมาย มีหลายท่านได้กล่าวถึงประโยชน์ของการทำงานกลุ่มไว้ดังนี้

พัชนี วรกวิน (2522 : 149 - 150) กล่าวว่า การที่นักเรียนได้เข้าร่วมกลุ่ม เป็นการแสดงถึงการยอมรับจากกลุ่ม ทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจ อบอุ่น และรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า

วีระ ฝังรักษ์ (2528 : 8) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการทำงานกลุ่มไว้ว่า การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มของนักเรียน เป็นการส่งเสริมพัฒนาการทางสังคม ซึ่งสอดคล้องกับวัยของเด็ก เนื่องจากนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาเป็นวัยที่กำลังสนใจการรวมกลุ่มกับผู้ที่อยู่ในวัยเดียวกัน

ดันน์ (Dunn. 1972 : 154) ได้กล่าวว่า การสร้างกลุ่มเล็ก ๆ ที่มีความสัมพันธ์ต่อกันในการเรียน จะเป็นการป้องกันไม่ให้เด็กมีความรู้สึกโดดเดี่ยวหรือรู้สึกว่าอยู่คนเดียว การทำงานร่วมกัน โดยต่างฝ่ายต่างรับฟังความคิดเห็นของกันและกัน ช่วยกันรับผิดชอบในด้านการเรียนด้วยความเชื่อมั่นในตนเอง จึงไม่เป็นภาระหนักเกินไปสำหรับเด็ก นอกจากนี้การเรียนโดยการทำงานเป็นกลุ่มยังทำให้รู้สึกสนุกสนาน และสร้างความสามัคคีขึ้นในกลุ่ม ต่างวางใจว่าแต่ละคนจะช่วยกันส่งเสริมให้กลุ่มมีความก้าวหน้าขึ้น

ยัง (Young. 1972 : 634) ได้อธิบายถึงข้อได้เปรียบของการเรียน โดยการให้ทำงานเป็นกลุ่มไว้ว่า

1. ครูมีโอกาสนำพลังกลุ่มของนักเรียนมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน ทำให้ครูมีเวลามากขึ้นในการให้ความช่วยเหลือนักเรียนแต่ละคน เพราะนักเรียนจะเป็นผู้อธิบายกระบวนการเรียนรู้ซึ่งกันและกันในกลุ่มของตนเอง ในขณะที่ครูอธิบายปัญหาที่นักเรียนกลุ่มอื่นสงสัยและแก้ปัญหาไม่ได้

2. การทำงานของครูมีความคล่องตัวมากขึ้น เพราะเมื่อแบ่งกลุ่มนักเรียนแล้วแทนที่ครูจะต้องตอบปัญหานักเรียน 25-40 คนทั้งชั้น ก็จะกลายเป็นว่า ครูตอบปัญหาของกลุ่มเพียง 4-5 กลุ่มเท่านั้น ปัญหาที่จะต้องมาถึงครูหรือที่ครูต้องอธิบายให้ฟังก็มักจะเป็นปัญหาที่กลุ่มช่วยกันตอบแล้วตอบไม่ได้เท่านั้น

3. บรรยากาศในการเรียน จะมีความเป็นกันเองมากขึ้น นักเรียนจะรู้สึกสบายใจและไม่เคร่งเครียดเมื่อทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม

4. ช่วยแก้นิสัยไม่กล้าแสดงออกของนักเรียนบางคน เพราะการทำงานร่วมกันจะทำให้ทุกคนรู้สึกว่าตนมีความสำคัญต่อกลุ่มเท่า ๆ กัน ความเชื่อมั่นในตนเองจะเริ่มขึ้นภายในกลุ่มก่อน เพราะนักเรียนส่วนใหญ่จะมีความประหม่าน้อยหรือไม่ประหม่าเลย เมื่อเสนอปัญหาที่ข้องใจของเขาต่อกลุ่ม แต่จะประหม่ามากถ้าเสนอข้อข้องใจต่อนักเรียนทั้งชั้น

5. การเรียนเป็นกลุ่มจะช่วยลดปัญหาเกี่ยวกับระเบียบวินัยของนักเรียน

6. การเรียนเป็นกลุ่มจะเสริมสร้างความสามัคคีและการรู้จักรับผิดชอบในหน้าที่ของตนต่อกลุ่ม

7. ฝึกให้นักเรียนเป็นผู้กว้างขวางในการค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งต่าง ๆ

8. ฝึกให้นักเรียนรู้จักการเสนอแนะและรู้จักการซักถามตลอดจนส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ให้แก่นักเรียนด้วย

บัททอน (Button. 1974 : 1 - 2) กล่าวว่า มนุษย์ต้องมีการสื่อสารและมีความสัมพันธ์กับผู้อื่น ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนเป็นกลุ่ม จะเป็นการสร้างโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับการติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่นในบรรยากาศที่ส่งเสริมซึ่งกันและกัน

กล่าวได้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นกลุ่มนั้นก่อให้เกิดประโยชน์ต่อนักเรียนในด้านการมีความเชื่อมั่นในตนเอง ความรับผิดชอบต่อการงานส่วนตนและส่วนรวม การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ตลอดจนเสริมสร้างความสัมพันธ์หรือมนุษยสัมพันธ์ระหว่างบุคคลด้วย

2. <u>เอกสารที่เกี่ยวข้องกับมนุษยสัมพันธ์</u>

<u>ความหมายของมนุษยสัมพันธ์</u>

"มนุษยสัมพันธ์" ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2530 : 624) แปลว่า ความสัมพันธ์ในทางสังคมระหว่างมนุษย์ ซึ่งทำให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน

นอกจากนี้ยังมีผู้ให้ความหมายของมนุษยสัมพันธ์ไว้อีกหลายท่าน ดังนี้

ฝน แสงสิงแก้ว (2523 : 56) ให้ความหมายของมนุษยสัมพันธ์ไว้ว่า เป็นวิชาที่ว่าด้วยศาสตร์และศิลป์ในการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีกับบุคคล เพื่อให้ได้มาซึ่งความรักใคร่ นับถือ ความจงรักภักดี และความร่วมมือ

พนัส หันนาคินทร์ (2524 : 120) กล่าวไว้ว่า มนุษยสัมพันธ์เป็นความสามารถที่คน ๆ หนึ่งถ่ายทอดความรู้สึกหรือความคิดไปยังผู้อื่น และขณะเดียวกันก็สามารถที่จะเข้าใจความคิดความรู้สึกของอีกฝ่ายหนึ่งได้ด้วย ทั้งนี้เพื่อก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในกิจกรรมที่บุคคลทั้งสองฝ่ายมีความสนใจ และมีจุดหมายปลายทางร่วมกัน

โยธิน ศันสนยุทธ (2525 : 1) ให้ความหมายไว้สั้น ๆ ว่า มนุษยสัมพันธ์ หมายถึงการเข้ากับผู้อื่นได้

สุชา จันทน์เอม (2525 : 69) กล่าวไว้ว่า มนุษยสัมพันธ์หมายถึงวิชาที่ว่าด้วยหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ในการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อนมนุษย์ ให้รู้จักเข้ากับผู้อื่นได้ รู้จักวางตัวในสังคมให้เป็นที่รัก และประสบความสำเร็จในทางสังคม

ประสพ รัตนากร (2526 : 8) สรุปไว้ว่า มนุษยสัมพันธ์คือความสัมพันธ์ที่ดีในระหว่างบุคคล อันประกอบด้วย การคบกันแล้วมีความสุข รักใคร่ นับถือกัน และก่อประโยชน์สุขร่วมกัน

วิจิตร อาวะกุล (2537 : 25) ให้ความหมายว่า มนุษยสัมพันธ์ หมายถึง การติดต่อเกี่ยวข้องระหว่างมนุษย์ อันจะเป็นสะพานทอดไปสู่การสร้างมิตร ชนะมิตร และจูงใจคน รวมทั้งการสร้างหรือพัฒนาตนเองให้เป็นที่รู้จักรักใคร่ชอบพอแก่คนทั่วไป ได้รับการสนับสนุนร่วมมือจากบุคคลทุกฝ่าย เป็นการสร้างตนให้เป็นคนดีของสังคม

ฟลิปโป (Flippo. 1966 : 15) กล่าวไว้ว่า มนุษยสัมพันธ์คือ การรวมคนให้ทำงานร่วมกัน ในลักษณะที่มุ่งให้เกิดความร่วมมือ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์เพื่อให้งานนั้นบรรลุเป้าหมาย

เกลเลอร์แมน (Gellerman. 1966 : 23) ให้ความหมายของมนุษยสัมพันธ์ไว้ว่า เป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในองค์การใดองค์การหนึ่ง ถ้าหากมีมนุษยสัมพันธ์อันดีจะก่อให้เกิดความชอบพอและความเข้าใจอันดีต่อกัน ส่งผลให้งานประสบความสำเร็จ แต่ถ้าหากไม่มีมนุษย-สัมพันธ์ต่อกัน จะส่งผลให้เกิดความขัดแย้งไม่เข้าใจกัน และทำให้งานนั้นประสบกับความล้มเหลว

จากความหมายของมนุษยสัมพันธ์ที่กล่าวมาสรุปได้ว่า มนุษยสัมพันธ์หมายถึง ลักษณะการกระทำของบุคคลต่อบุคคล ในการติดต่อสื่อสารที่เหมาะสมเพื่อสร้างสัมพันธ์ ช่วยเหลือร่วมมือกัน รับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ปฏิบัติต่อกันด้วยเหตุผล ทั้งนี้เพื่อความสุขความสำเร็จในส่วนตัวและส่วนรวม

<u>ความสำคัญและประโยชน์ของมนุษยสัมพันธ์</u>

วิทยา เทพยา (2524 : 3) กล่าวว่า มนุษยสัมพันธ์มีประโยชน์ในการคบหาสมาคม ก่อให้เกิดความเชื่อถือรักใคร่ซึ่งกันและกัน เกิดความพอใจยินดีและร่วมมือ อันจะนำไปสู่ความสำเร็จในกิจกรรมที่มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน

พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์ (2528 : 4 - 5) กล่าวไว้ว่า มนุษยสัมพันธ์มีบทบาทในการปฏิบัติงานของหน่วยงาน ตลอดจนการอยู่ร่วมกันในสังคม การสร้างบรรยากาศทางมนุษยสัมพันธ์จะช่วยจรรโลงบุคคลและกลุ่มคนไปในทิศทางเดียวกัน ในการปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ มนุษยสัมพันธ์จึงเป็นปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตของคนทุก ๆ ด้าน นอกจากจะเป็นประโยชน์ใน

การทำงานแล้ว มนุษยสัมพันธ์ยังเป็นศาสตร์ที่มีประโยชน์ในการอยู่ร่วมกันเป็นสังคมของมนุษย์ตั้งแต่ชุมชนไปจนถึงครอบครัว มนุษยสัมพันธ์มีบทบาทและความสำคัญอย่างยิ่งต่อการสร้างสถาบันทางสังคม เพราะจะทำให้มนุษย์เรียนรู้ในการยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ยอมรับผู้อื่นบนพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ที่เท่าเทียมกัน และเรียนรู้ที่จะสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกัน

วิจิตร วรุตบางกูร (2535 : 46 - 48) ได้กล่าวถึงความสำคัญและประโยชน์ของมนุษยสัมพันธ์ไว้ว่า มนุษยสัมพันธ์ทำให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ ช่วยให้บรรยากาศในการทำงานราบรื่นการติดต่อสื่อสารกันทำได้ง่ายขึ้นและบังเกิดผลดี เกิดความร่วมมือในการทำงาน และขจัดความขัดแย้งในกลุ่ม

วิจิตร อาวะกุล (2537 : 11) กล่าวถึงมนุษยสัมพันธ์ไว้ว่า เป็นกิจการงานส่วนตัวของบุคคลทุกคน ที่ต้องสร้างมนุษยสัมพันธ์ขึ้น เพื่อผลประโยชน์และความเจริญก้าวหน้าของตน ทั้งนี้เพราะการสร้างมิตรเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งในการดำเนินชีวิตให้ราบรื่นด้วยดี การคบหาสมาคมจำเป็นสำหรับผู้ต้องการมีชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขสดชื่น หลีกหนีวิถีชีวิตที่โดดเดี่ยวอ้างว้าง การเรียนรู้ในเรื่องมนุษยสัมพันธ์และนำไปปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอจนเป็นปกตินิสัย จะช่วยปรับปรุงการดำเนินชีวิตให้ดีขึ้น

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ความสำคัญและประโยชน์ของมนุษยสัมพันธ์นั้น มีผลเอื้อต่อการทำงานของกลุ่มให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ ก่อให้เกิดความสามัคคีร่วมแรงร่วมใจ ผู้ที่มีมนุษย-สัมพันธ์จะสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขสงบราบรื่น และก้าวหน้า

<u>วิธีสร้างมนุษยสัมพันธ์</u>

มีผู้กล่าวถึงวิธีสร้างมนุษยสัมพันธ์ไว้หลายท่าน ในที่นี้จะกล่าวถึงเฉพาะท่านที่เห็นว่าสำคัญและน่าสนใจ ดังนี้

สุชา จันทน์เอม (2525 : 74 - 76) ได้กล่าวถึงวิธีสร้างมนุษยสัมพันธ์ไว้ดังนี้

1. ทำตนให้เป็นผู้แจ่มใส ร่าเริง ยิ้มง่าย
2. กระตุ้นให้ผู้อื่นเกิดกำลังใจในภาวะที่มีความยากลำบากหรือสับสน
3. เป็นคนเคารพต่อเหตุผล
4. ให้ความช่วยเหลือผู้อื่น และเปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้ช่วยเหลือตน
5. จงเป็นผู้ยินดีรับฟังผู้อื่น
6. จงตรงต่อเวลา และรักษาคำมั่นสัญญา

7. จงหลีกเลี่ยงการชิงดีชิงเด่นอย่างไม่เป็นธรรม

8. อย่าถือตนเหนือกว่าผู้อื่น

เสนอ อินทรสุขศรี (2526 : 1 - 14) กล่าวถึงหลักที่ควรปฏิบัติในการสร้างมนุษย-สัมพันธ์ พอสรุปได้ดังนี้

1. พึงทำตนเป็นมิตรกับทุกคน ซึ่งจะเป็นการสร้างบรรยากาศที่ทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจกัน เช่น รู้จักทักทายปราศรัยกับบุคคลต่าง ๆ พยายามจดจำชื่อบุคคล ใช้คำพูดที่เหมาะสม และยกย่องให้เกียรติผู้ร่วมสนทนาด้วยความจริงใจ

2. มองผู้อื่นในแง่ดี การมีเจตคติที่ดีต่อกันจะเป็นจุดเริ่มแรกของการมีความเข้าใจที่ดีต่อกัน เช่น ต้องคำนึงว่า คนเราแตกต่างกัน ไม่ควรนำข้อบกพร่องหรือเรื่องส่วนตัวของผู้อื่นมาเปิดเผย

3. หลีกเลี่ยงการกระทำในสิ่งที่จะทำให้ผู้อื่นเกิดความขุ่นเคืองไม่พอใจ เช่น ไม่ก้าวร้าว ไม่แสดงอารมณ์โกรธหรือแสดงความไม่พอใจโดยปราศจากเหตุผล ไม่ตำหนิผู้ร่วมงานต่อหน้าคนจำนวนมาก

4. มีความเป็นกันเอง และให้การสนับสนุนช่วยเหลือผู้ร่วมงาน เปิดโอกาสให้ผู้อื่นแสดงความคิดเห็น และสนับสนุนความคิดที่ดี ยกย่องชมเชยผู้ที่มีความสามารถในการปฏิบัติงาน

5. หาทางขจัดความขัดแย้ง โดยหาสาเหตุของการขัดแย้ง วางตัวเป็นกลางและตัดสินด้วยความยุติธรรม

วิจิตร อาวะกุล (2537 : 76 - 78) กล่าวถึงเทคนิคการสร้างมนุษยสัมพันธ์ไว้ สรุปได้ดังนี้

1. มีบุคลิกภาพ ท่าทาง การแต่งกาย การพูด การฟังที่ดี คล่องแคล่ว ยิ้มแย้มแจ่มใส เบิกบาน ผู้คบหาด้วย มีความสบายใจ

2. มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ ไม่เห็นแก่ตัว ช่วยเหลือและให้ความร่วมมือกับผู้อื่นเป็นอย่างดี

3. เข้าใจพฤติกรรมของคน รู้ถึงความต้องการและความแตกต่างของแต่ละบุคคล ยอมรับในเสรีภาพของผู้อื่น

4. รู้จักข่มระงับอารมณ์ วางเฉยต่อสิ่งที่ไม่สบอารมณ์ มีอารมณ์ขัน รู้จักผ่อนสั้นผ่อนยาว

5. มีความคิดและการกระทำที่สร้างสรรค์ รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มองสภาพการณ์ที่เป็นกลาง มองโลกในแง่ดี

6. มีความกระตือรือร้น ขยันขันแข็ง ซื่อสัตย์สุจริต

7. มีกิริยามารยาทเรียบร้อย อ่อนน้อม

คาร์เนกี้ (อาษา ขอจิตต์เมตต์. 2525: 206; อ้างอิงมาจาก Carnegie. n.d.) กล่าวถึงวิธีปฏิบัติเพื่อสร้างมนุษยสัมพันธ์ ดังนี้

1. จงยิ้ม

2. จงเอาใจใส่อย่างแท้จริงต่อผู้อื่น

3. จงรู้จักเรียกชื่อผู้ที่เราติดต่อด้วย

4. เป็นนักฟังที่ดี สนับสนุนให้อีกฝ่ายพูดถึงเรื่องของเขา

5. สนทนาในเรื่องที่อีกฝ่ายหนึ่งสนใจ

6. จงทำให้ผู้อื่นเกิดความรู้สึกว่าเป็นคนสำคัญ และจงทำด้วยความบริสุทธิ์ใจ

สรุปได้ว่า วิธีสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่บุคคลโดยทั่วๆ ไปควรปฏิบัติก็คือการยิ้มแย้มแจ่มใส ไม่เชื่องซึม เป็นผู้พูดและผู้ฟังที่ดี มีอารมณ์ขัน รู้จักข่มระงับอารมณ์ รู้จักการประนีประนอม มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ปรับตัวได้ตามสถานการณ์ ตลอดจนมีความคิดและการกระทำที่สร้างสรรค์

<u>หลักพุทธธรรมที่ส่งเสริมมนุษยสัมพันธ์</u>

พุทธศาสนามีหลักธรรมที่ใช้เป็นหลักปฏิบัติต่อกัน เพื่อเสริมสร้างมนุษยสัมพันธ์ ได้แก่ สังคหวัตถุ 4 (วิจิตร อาวะกุล. 2537 : 147 - 148)

พระราชวรมุนี (2520 : 108) ได้กล่าวถึงสังคหวัตถุ 4 ไว้ว่า เป็นหลักธรรมที่ใช้เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของบุคคล ให้เกิดการประสานสามัคคีกันในหมู่ชนโดยยึดหลักการสงเคราะห์ 4 ประการ ได้แก่

1. ทาน หมายถึง การให้ การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ แบ่งปันช่วยเหลือกันด้วยสิ่งของ ตลอดถึงการให้ความรู้และแนะนำสั่งสอน ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้เป็นพฤติกรรมบ่งชี้การมีมนุษย-สัมพันธ์เกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือผู้อื่น

2. ปิยวาจา หมายถึง การเจรจาด้วยถ้อยคำสุภาพไพเราะอ่อนหวานซาบซึ้งใจแก่ผู้ฟัง สมานสามัคคีให้เกิดไมตรีจิต และความรักใคร่นับถือ ตลอดถึงเป็นหลักฐานจูงใจให้นิยมยอมตาม ซึ่งมีความหมายสอดคล้องกับพฤติกรรมบ่งชี้การมีมนุษยสัมพันธ์เกี่ยวกับการสื่อสารที่เหมาะสมเพื่อสร้างสัมพันธ์

3. อัตถจริยา หมายถึง การประพฤติที่มุ่งประโยชน์ ช่วยแก้ไข ปรับปรุง ส่งเสริมในทางจริยธรรม ในการวิจัยนี้หมายถึง การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

4. สมานัตตา หมายถึง ความมีตนสม่ำเสมอ ปฏิบัติสม่ำเสมอกันในชนทั้งหลาย ทำตนเสมอต้นเสมอปลาย วางตนเหมาะสมแก่ฐานะ ภาวะ บุคคล เหตุการณ์ และสิ่งแวดล้อมถูกต้องตามธรรมในแต่ละกรณี การวิจัยครั้งนี้หมายถึง การรู้จักควบคุมตนเองให้มีอารมณ์ที่มั่นคง สามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

3. <u>เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสอนตามคู่มือครู</u>

การสอนตามคู่มือครู เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ที่ให้แนวการปฏิบัติการสอนโดยเน้นคุณสมบัติ 3 ประการคือ คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น ซึ่งเป็นคุณสมบัติตามจุดประสงค์ของหลักสูตรและจุดหมายปลายทางของการศึกษา การสอนที่จะตอบสนองสมรรถภาพของมนุษย์ เป็นการสอนที่จะช่วยตอบสนองจุดประสงค์ของหลักสูตรได้ หน่วยศึกษานิเทศก์จึงได้จัดทำการสอนเพื่อตอบสนองสมรรถภาพของมนุษย์ โดยจัดทำเป็นคู่มือ ให้ทุกโรงเรียนได้ยึดเป็นแนวทางการสอนที่เรียกว่า คู่มือแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ซึ่งยึดรูปแบบการเรียนของโรเบิร์ต เอ็ม. กานเย่ (Robert M. Gagne) และลิสเซิลส์ เจ. บริกส์ (Lisles J. Briggs) เป็นหลัก (หน่วยศึกษานิเทศก์. 2527 : บทนำ)

<u>ทฤษฎีการเรียนรู้ตามแนวทางกานเย่</u>

กานเย่ (Gagne. 1965 : 62 - 170) ได้แบ่งการเรียนรู้แบบพื้นฐานง่าย ๆ ไปจนถึงการเรียนรู้แบบยากและซับซ้อน ดังนี้

1. การเรียนรู้เครื่องหมายและสัญญาณ(Signal Leaming) เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนไม่สามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเองที่จะไม่ให้แสดงออกมาได้ การเรียนรู้ประเภทนี้ ได้แก่ การเรียนรู้โดยการวางเงื่อนไขตามแบบของพาฟลอฟ ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับอารมณ์และความรู้สึก

2. การเรียนรู้ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนอง (Stimulus Response Leaming) เป็นการเรียนรู้จากการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนอง ผู้เรียนสามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเองได้ ผู้เรียนมีความตั้งใจและรู้ตัวในการที่จะเชื่อมโยงการตอบสนองที่เหมาะสมต่อสิ่งเร้าต่าง ๆ กัน เมื่อทำได้ถูกต้องและเหมาะสม จะได้รับรางวัลหรือการเสริมแรง

3. การเรียนรู้แบบลูกโซ่ (Chain Leaming) เป็นการเรียนรู้การประกอบกิจกรรมที่ต่อเนื่องตามลำดับ ซึ่งประกอบด้วย ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนองตั้งแต่ 2 คู่ขึ้นไป เป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการกระทำและทักษะต่าง ๆ ในการเคลื่อนไหว

4. การเรียนรู้ด้วยถ้อยคำภาษา (Verbal Association) การเรียนรู้นี้คล้ายแบบ 3 แต่ต่างกันที่สิ่งเร้าและการตอบสนองในแบบที่ 3 เป็นการใช้กลไกกล้ามเนื้อ ส่วนแบบที่ 4 เป็นเรื่องของการใช้ภาษา เน้นความสำคัญของภาวะภายในมากกว่าแบบที่ 3 เช่น การเชื่อมโยงชื่อของสิ่งของกับสิ่งของนั้น ๆ เป็นต้น

5. การเรียนรู้แบบจำแนกความแตกต่าง (Discrimination Leaming) เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถมองเห็นและแยกความแตกต่างระหว่างสิ่งเร้า เพื่อที่จะตอบสนองสิ่งเร้านั้นให้ถูกต้อง

6. การเรียนรู้มโนมติ (Concept Leaming) เป็นการเรียนการตอบสนองร่วมกัน ต่อกลุ่มของสิ่งเร้าที่มีความแตกต่างกัน ผู้เรียนต้องเรียนรู้สิ่งที่คล้ายกัน สามารถลงสรุปความเหมือนและแยกความแตกต่างของสิ่งเร้าได้

7. การเรียนรู้กฎและหลักการ (Principle Leaming) เป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการร่วมมือหรือเชื่อมโยงมโนมติ ตั้งแต่ 2 มโนมติขึ้นไปเข้าด้วยกันและจากการที่สามารถตั้งเป็นกฎเกณฑ์ขึ้นได้แล้ว จะสามารถนำไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ด้วยวิธีการคล้ายคลึงกัน

8. การเรียนรู้การแก้ปัญหา (Problem Leaming) เป็นการเรียนรู้ที่ต้องอาศัยการคิดโดยการรวมกฎเณฑ์ต่าง ๆ ของการเรียนรู้ประเภทที่ 7 เข้าด้วยกัน และนำไปใช้ในการแก้ปัญหาได้

<u>การจัดรูปแบบการเรียนการสอนของกานเย่</u>

จากทฤษฎีการเรียนรู้ตามแนวทางกานเย่ สามารถจัดรูปแบบการเรียนการสอน ซึ่งอาศัยสมมติฐานเบื้องต้น 5 ประการคือ (อาคม จันทสุนทร. 2527 : 2 - 3)

1. การจัดรูปแบบการเรียนการสอน มุ่งช่วยให้เกิดการเรียนรู้ในแต่ละบุคคล การจัดรูปแบบการเรียนการสอนนี้จึงไม่ได้มุ่งที่คนกลุ่มใหญ่ คือ มิใช่ระบบกระจายเสียง ที่มุ่งให้ความรู้และทัศนคติแก่คนในสังคมรวม ๆ แต่จะมุ่งให้กับแต่ละบุคคลที่ร่วมกันอยู่ในสังคมนั้น ๆ

2. การจัดรูปแบบการเรียนการสอน ทำได้ทั้งระบบสั้นและยาว คือ เป็นทั้งการจัดรูปแบบหรือวางแผนการสอนในแต่ละชั่วโมง และการวางแผนการจัดการเรียนการสอนโดยตลอดในบทเรียน หรือในรายวิชานั้นทั้งหมด ซึ่งอาจทำโดยครูแต่ละคน หรือครูช่วยกันทำเป็นคณะก็ได้

3. การจัดรูปแบบการเรียนการสอนถือว่า การจัดรูปแบบการเรียนการสอนอย่างมีระบบจะมีผลอย่างใหญ่หลวงต่อพัฒนาการของนักเรียนแต่ละคน กล่าวคือ ถ้ามีการจัดรูปแบบการเรียนการสอนที่ดีแล้ว คนจะเรียนรู้ได้ดีกว่าปล่อยให้เรียนเองตามธรรมชาติ

4. การจัดรูปแบบการเรียนการสอน ควรจัดทำเชิงระบบ กล่าวคือ มีขั้นตอนตั้งแต่การพิจารณาความต้องการ ความจำเป็น เป้าหมาย และการดำเนินการเป็นขั้น ๆ ต่อเนื่องกันไป จนถึงขั้นที่นักเรียนทราบผลการปฏิบัติ หรือประเมินวิธีการดำเนินงานว่าได้ผลตามเป้าหมายหรือไม่

5. การจัดรูปแบบการเรียนการสอนต้องอยู่บนรากฐานความรู้ที่ว่า มนุษย์เรามีการเรียนรู้อย่างไร คือ ต้องการรู้กระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ

เพราะฉะนั้น การจัดรูปแบบการเรียนการสอนก็คือ การวางแผนการเรียนการสอนที่เป็นระบบ กล่าวคือเป็นการกำหนดภาพรวมของการเรียนการสอนที่จะดำเนินการให้เห็นถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกัน ซึ่งอาจจะเป็นระบบขนาดใหญ่ เช่น การจัดรายวิชา การออกแบบระยะยาว หรือในระบบย่อย ๆ เช่น ระดับการสอนในแต่ละชั่วโมง

<u>หลักการและเหตุผลในการจัดรูปแบบการเรียนการสอน</u>

อาคม จันทสุนทร (2527 : 6 - 7) กล่าวถึงหลักการและเหตุผลในการจัดรูปแบบการเรียนการสอน ตามแนวของกานเย่ไว้ดังนี้

1. ต้องเริ่มด้วยการหาความต้องการ ความจำเป็นของการเรียนการสอนนั้นในกลุ่มผู้รับผิดชอบ กำหนดเป้าหมายใหญ่ ๆ ของการเรียนการสอนพร้อมกับดูว่ามีทรัพยากรสิ่งสนับสนุนที่จะใช้ในการเรียนการสอนอะไรบ้าง มากน้อยเพียงใด มีข้อจำกัดอย่างไร

2. นำเป้าหมายใหญ่ ๆ ในการเรียนการสอน มากำหนดโครงสร้างของหลักสูตร โดยยึดเป้าหมายใหญ่ในข้อ 1. ให้มีเป้าหมายของแต่ละรายวิชา

3. จุดประสงค์แต่ละรายวิชานั้น จะสามารถระบุถึงสมรรถภาพในการเรียนรู้แต่ละสมรรถภาพได้ นั่นคือสามารถจะบอกผลของการเรียนการสอนหรือการเรียนรู้ออกมาในรูปของพฤติกรรมที่สังเกตได้ ซึ่งจะสามารถระบุสมรรถภาพให้เห็นได้ชัดเจนขึ้น

4. ระบุถึงสมรรถภาพต่าง ๆ ของมนุษย์ให้ชัดเจน เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนเป็นไปตามสภาพของสมรรถภาพ ทั้งสภาพภายนอกและสภาพภายใน การใช้แต่หลักการเรียนรู้ทั่ว ๆ ไป จะใช้ได้แต่ในวงกว้างเท่านั้น การรู้และใช้หลักการเรียนรู้เฉพาะแต่ละสมรรถภาพจะทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. เมื่อรู้สภาพหรือเงื่อนไขของการเรียนรู้แต่ละสมรรถภาพ จะช่วยให้มีการวางแผนกำหนดลำดับขั้นตอนของการเรียนการสอนได้ดีขึ้น กล่าวคือ จะทำให้สามารถจัดลำดับขั้นการเรียนรู้ในแต่ละเรื่องได้ว่า ถ้าจะเรียนเรื่องใด ต้องมีความสามารถพื้นฐานที่ต้องการอะไรบ้าง และสามารถที่จะทำเป็นภาพของขั้นตอนหรือจัดลำดับสิ่งที่จะเรียนของเรื่องนั้น ๆ ให้เห็นอย่างชัดเจนได้

6. ขั้นตอนต่อมาของการวางแผนการเรียนการสอนก็คือ ต้องทำเป็นหน่วยย่อย ๆ ที่มีขอบเขตแคบลง แต่มีรายละเอียดมากขึ้น แล้วจัดทำรายละเอียดของจุดประสงค์ จากจุดประสงค์รายวิชาที่เป็นเป้าหมาย ซึ่งเห็นได้ในเชิงการกระทำ หรือจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

7. เมื่อแต่ละรายวิชาทำเป็นหน่วยย่อย หรือทำเป็นบทเรียนแต่ละบทเรียน ซึ่งมีจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่ชัดแจ้งแล้ว เราก็ต้องจัดสภาพภายนอก คือ จัดสถานการณ์ต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับจุดประสงค์นั้น ๆ รวมทั้งการปฏิบัติของครู และการจัดสื่อการเรียนการสอนต่าง ๆ ซึ่งจะต้องหาทางเลือกที่ดี ที่จะให้ได้ผลตามจุดประสงค์นั้น

8. ขั้นตอนที่จะทำให้การเรียนการสอนสมบูรณ์ก็คือ การประเมินผลซึ่งจะต้องประเมินตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ การประเมินผลในแต่ละบทเรียนตามจุดประสงค์การเรียนรู้เชิงพฤติกรรมควรจะใช้การทดสอบแบบอิงเกณฑ์ หรือการทดสอบโดยยึดจุดประสงค์เป็นหลัก

9. เพื่อให้เห็นภาพการวางแผนการเรียนการสอนได้ทั้งระบบ ก็จะต้องพิจารณาถึงระบบการเรียนการสอน ซึ่งครูผู้สอนจะเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการจัดระบบการเรียนการสอน เพื่อถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียน สำหรับการถ่ายทอดที่น่าจะพัฒนานักเรียนแต่ละคนได้ดีก็คือ การเรียนการสอนที่เน้นความสามารถของแต่ละคน และเพื่อให้ระบบการเรียนการสอนสมบูรณ์ จะต้องพิจารณาถึงการประเมินผลเมื่อสิ้นสุดงาน เพื่อดูประสิทธิภาพการจัดรูปแบบการเรียนการสอนด้วย

<u>การจัดเหตุการณ์การสอนเพื่อพัฒนาสมรรถภาพมนุษย์</u>

การสอนจะต้องเป็นไปตามลำดับขั้น โดยยึดจุดประสงค์และคำนึงถึงสมรรถภาพของนักเรียน ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนจะต้องสอดคล้องกับกระบวนการของการเกิดการเรียนรู้ในสมองของคนเรา ซึ่งมีลำดับขั้นดังนี้ (มัลลิการ์ พงษ์ปริตร. 2527 : 140 - 143)

1. เร้าความสนใจ เป็นวิธีการนำเข้าสู่บทเรียนเพื่อให้เด็กสนใจ ตื่นตัวพร้อมที่จะเรียน ครูอาจใช้วิธีการพูดคุย ซักถาม หรือใช้สื่อต่าง ๆ

2. แจ้งจุดประสงค์ คือ การแจ้งหัวข้อ หรือเรื่องที่จะสอนให้เด็กทราบก่อนเริ่มบทเรียน เป็นการวางแนวให้แก่ผู้สอนและผู้เรียน เพื่อไปสู่เป้าหมายและกันการหลงทาง

3. ทบทวนความรู้เดิม เพื่อให้แน่ใจว่าเด็กมีความรู้เดิมเพียงพอแล้ว อาจทำได้โดยการซักถาม บอกเล่า หรือทดสอบก่อนสอน

4. เสนอบทเรียนใหม่โดยใช้อุปกรณ์มาช่วยตามความเหมาะสม เพื่อให้บทเรียนใหม่น่าสนใจและชวนติดตาม

5. ครูให้แนวทางการเรียนรู้เป็นพื้นฐานที่นักเรียนจะฝึกปฏิบัติต่อไปโดยวิธีการที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสมรรถภาพของมนุษย์ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของจุดประสงค์ปลายทางของคาบนั้น

6. นักเรียนปฏิบัติ โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น และแสดงออกตามสภาพการณ์ที่เหมาะสม เพื่อให้นักเรียนมีความคิดริเริ่ม สามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้

7. นักเรียนทราบผลการปฏิบัติ โดยครูอาจให้คำติชม หรือให้กลุ่ม หรือตัวนักเรียนเองเป็นผู้ประเมิน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสม

8. ประเมินผลการเรียนการสอนตามจุดประสงค์ เพื่อให้ผู้สอนทราบว่าการสอนของตนในคาบนั้นบรรลุจุดมุ่งหมายหรือไม่ โดยอาจประเมินจากการทดสอบหรือหลังจากการสังเกต

9. เน้นให้เกิดความแม่นยำและสามารถนำไปใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ โดยครูอาจให้การบ้าน ให้ทำรายงาน หรือให้หาความรู้เพิ่มเติมนอกเหนือจากความรู้ที่ได้เรียนในชั้นเรียน

จากลำดับขั้นของเหตุการณ์การสอนเพื่อพัฒนาสมรรถภาพของมนุษย์ เมื่อนำมาจัดทำแผนการสอน สามารถจัดขั้นตอนได้ดังนี้ (สารภี รัตนบุรี. 2523 : 208 - 209)

ขั้นที่ 1 ขั้นเร้าความสนใจ
ขั้นที่ 2 บอกให้นักเรียนทราบจุดประสงค์ของบทเรียน
ขั้นที่ 3 ทบทวนความรู้เดิมก่อนที่จะสอนเรื่องใหม่ต่อไป
ขั้นที่ 4 เสนอบทเรียนใหม่ โดยใช้วัสดุอุปกรณ์เข้าช่วย
ขั้นที่ 5 การให้แนวทางในการเรียนรู้
ขั้นที่ 6 ขั้นปฏิบัติ
ขั้นที่ 7 การทราบผลการปฏิบัติ
ขั้นที่ 8 ขั้นประเมินผลการสอนตามจุดประสงค์
ขั้นที่ 9 ช่วยให้จำและถ่ายโอนการเรียนรู้

4. <u>เอกสารที่เกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาสังคมศึกษา</u>

วิชาสังคมศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิตของนักเรียน เพราะสังคมศึกษาเป็นวิชาหลักในการสร้างคนให้เป็นพลเมืองดีมีคุณภาพของประเทศชาติ สามารถเข้ามามีบทบาทในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้วิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาที่ว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางสังคม และหัวใจสำคัญของวิชานี้ก็คือ คน ดังนั้นความมุ่งหมายของวิชาสังคมศึกษาจึงเน้นหนักให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับสภาพของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ตลอดจนสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพของสังคมที่ตนดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างเหมาะสม (สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์. 2526 : 1) วิชาสังคมศึกษาจึงมีคุณค่าในทางสร้างสรรค์ประโยชน์สุขเป็นสำคัญ ซึ่งหทัย ตันหยง (2525 : 25 - 26) ได้กล่าวถึง คุณค่าของวิชาสังคมศึกษาไว้ดังนี้

1. ช่วยให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์ชีวิตในทางสร้างสรรค์ ประสบการณ์ย่อมประกอบด้วย ความรู้ ทัศนคติ และทักษะ ซึ่งผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเอง พัฒนาสังคม ปรับตัวเข้ากับสภาวะของสังคมได้เป็นอย่างดี

2. ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งต่อสังคมมนุษย์ สังคมมนุษย์ย่อมมีองค์กร และระบบความสัมพันธ์ซับซ้อน ความเข้าใจสังคมย่อมเป็นทางให้เกิดความร่วมมือ สร้างประโยชน์สุขแก่สังคมส่วนรวมได้เป็นอย่างดี

3. ช่วยให้ผู้เรียนสามารถแสดงบทบาทในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ และแนบเนียนสอดคล้องกับค่านิยมในสังคม บุคคลย่อมต้องมีบทบาทและภาระหน้าที่ในสังคม นับตั้งแต่เกิดจนกระทั่งวาระสุดท้ายของชีวิต โดยชีวิตกิจวัตรประจำวันมนุษย์จะต้องมีความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนมนุษย์และสิ่งแวดล้อม ปัญหาสังคมทุกวันนี้เกิดจากมนุษย์ไม่เคารพในระเบียบของสังคม ประพฤติผิดเพี้ยนจากค่านิยมของสังคม สังคมศึกษาย่อมยังประโยชน์ในเรื่องนี้

4. ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจปทัสถานทางสังคม (Social Norm) และสามารถปฏิบัติตามปทัสถานนั้น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะก่อให้เกิดความสงบสุขในสังคม ปทัสถานทางสังคมได้แก่ ระเบียบ ข้อบังคับ แนวปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีในสังคมนั้น ๆ

5. ช่วยให้ผู้เรียนเกิดแนวคิด มีทัศนคติ มีหลักการที่จะแก้ปัญหาสังคม ด้วยหลักแห่งปัญญาและหลักเหตุผล โดยปราศจากซึ่งนิสัยคดโกง ทุจริต มัวเมา มีโมหะโทสะ โหดร้ายทารุณและขาดมนุษยธรรม

6. ช่วยให้ผู้เรียนเกิดทัศนคติและทักษะนิสัย ที่จะดำรงชีวิตอยู่ด้วยวิธีทางแห่งหลักประชาธิปไตย ดังนี้

6.1 เคารพในความเป็นเพื่อนมนุษย์ซึ่งกันและกัน เห็นคุณค่าแห่งความเป็นคน คุณค่าของชีวิต ไม่ทำร้าย ไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน

6.2 เอื้อเฟื้อเกื้อกูลแบ่งปัน มีเมตตาธรรม ที่จะเห็นผู้อื่นมีความสุขเสมอตน สามารถร่วมมือร่วมใจกันประกอบกิจการงานต่าง ๆ ให้บรรลุเป้าประสงค์ และก่อประโยชน์สุขขึ้นในสังคม

6.3 ใช้หลักแห่งปัญญาและเหตุผลเป็นเครื่องแก้ปัญหาและตัดสินใจในกิจการใดๆ มีความมั่นคงในคุณธรรม เคารพต่อหลักแห่งคุณธรรม ปทัสถานทางสังคม และค่านิยมในสังคม

<u>กระบวนการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา</u>

ภิญโญ บัวทอง (2518 : 99 - 100) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนการสอนไว้ สรุปได้ว่า กระบวนการเรียนการสอนมีจุดมุ่งหมายสำคัญ คือ การทำให้ผู้เรียนบรรลุตามจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาโดยกระบวนการเรียนการสอนนั้นต้องคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการสอน วิธีการเรียน และลักษณะของวิชาที่ต้องการให้ผู้เรียนได้รับ ทั้งนี้เพราะเทคนิคการสอนแต่ละวิธีนั้น จะให้ผลแตกต่างกันออกไป ไม่มีเทคนิควิธีใดวิธีหนึ่งที่จะสอนให้ผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ได้ทั้งหมด ดังนั้น กระบวนการเรียนการสอนจึงต้องอาศัยเทคนิคการสอนหลาย ๆ เทคนิค ประกอบกับการใช้อุปกรณ์การสอนประเภทต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้

เนื่องจากสภาพสังคมมีการเปลี่ยนแปลง นักการศึกษาจึงมีแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้เรียนมากขึ้น การสอนวิชาสังคมศึกษาในปัจจุบันได้หันมามุ่งความสัมพันธ์ระหว่างตัวนักเรียนกับผู้อื่น และความสัมพันธ์ระหว่างตัวนักเรียนกับสิ่งแวดล้อม การสอนและการสร้างความสัมพันธ์นี้เป็นกระบวนการต่อเนื่องที่ครูและนักเรียนจะต้องปฏิบัติฝึกฝนเผชิญและแก้ปัญหาร่วมกัน นอกจากนี้การเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาให้บรรลุจุดมุ่งหมายจะต้องฝึกทักษะที่สำคัญให้แก่นักเรียน คือ (สุนทร สุนันท์ชัย. 2514 : 14)

1. ทักษะทางสังคม (Social Skill) เป็นทักษะที่ช่วยให้ผู้เรียนอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างราบรื่น เช่น ทักษะในการเป็นผู้ให้และผู้รับ การปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม การควบคุมตนเอง การรับผิดชอบต่อหน้าที่ การรู้จักสิทธิและหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น

2. ทักษะในการศึกษาค้นคว้า (Social Studies Skill) เป็นทักษะในการค้นคว้าหาความรู้ เช่น ทักษะในการรวบรวมข้อมูล การอ่านแผนที่และรายงาน เป็นต้น

3. ทักษะในการทำงานเป็นกลุ่ม (Group Work Skill) เป็นทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น เช่น ทักษะในการวางแผน ทักษะในการเป็นผู้นำ

4. ทักษะทางปัญญา (Intellectual Skill) ได้แก่ ทักษะในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า การคิดวิพากษ์วิจารณ์ การคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และการคิดอย่างมีเหตุผล เป็นต้น

ประนอม เดชชัย (2536 : 30 - 36) ได้กล่าวว่า ทักษะที่ควรได้รับการฝึกฝนในวิชาสังคมศึกษานั้น มีอยู่หลายประการดังนี้

1. ทักษะในการอ่าน (Reading Skill) เป็นทักษะพื้นฐานของวิชาสังคมศึกษา เช่น อ่านตีความ อ่านจับใจความ อ่านเพื่อเก็บความคิดรวบยอดในเรื่องที่อ่านให้มาสัมพันธ์กันได้

2. ทักษะในการคิด (Thinking Skill) คือ การฝึกให้คิดอย่างมีเหตุผล รู้ว่าอะไรคือข้อเท็จจริง หรือความเห็น ซึ่งการฝึกให้มีความคิดแบบนี้จะช่วยให้นักเรียนรู้จักเลือก และรู้จักการตัดสินใจ

3. ทักษะในการค้นคว้าวิจัย (Research Skill) คือ การฝึกค้นคว้า แสวงหาข้อมูลจากการอ่าน การฟัง ตลอดจนการใช้หนังสือคู่มือและสารานุกรม เพื่อสรุปและนำมาเสนอโดยวิธีต่าง ๆ เช่น เขียนรายงาน เสนอรายงานปากเปล่า เป็นต้น

4. ทักษะในการใช้แผนที่และลูกโลก (Map and Globe Skill) คือการฝึกใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ทางวิชาสังคมศึกษา เพื่อให้รู้จักแผนที่และการใช้ลูกโลก เข้าใจถึงอิทธิพลและความสัมพันธ์ระหว่างที่ตั้ง มาตราส่วน เส้นละติจูด การเข้าใจสิ่งเหล่านี้มีประโยชน์ในชีวิตจริงมาก

5. ทักษะการใช้และเข้าใจสิ่งพิมพ์ที่เขียนเป็นกราฟิค (Graphic Skill) เพื่อให้เข้าใจและสามารถอ่านหรือแปลความหมายจากสิ่งที่เป็นสัญลักษณ์ ที่ใช้ประกอบหรือแทนคำอธิบายได้ เช่น รูปภาพ ตาราง แผนภูมิ แผนผัง เป็นต้น

สันต์ ธรรมบำรุง (2523 : 78) กล่าวไว้ว่า การเรียนสังคมศึกษาเป็นการเรียนรู้เพื่อให้มนุษย์สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในสิ่งแวดล้อมทุก ๆ ด้าน ที่เกี่ยวกับตน ดังนั้นกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา จึงต้องเน้นประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็ก โดยถือว่ากลุ่มผู้เรียนมีความสำคัญ มีครูเป็นมัคคุเทศก์ที่เชี่ยวชาญนำทาง รวมทั้งการใช้การสอนหลายวิธี เป็นต้นว่า การสอนแบบสืบสวนสอบสวน การสอนแบบหน่วย การสอนแบบสถานการณ์จำลอง การสอนแบบแก้ปัญหา

รวมทั้งให้นักเรียนได้มีโอกาสอภิปรายและแสดงความคิดเห็น ทั้งโดยการทำงานเป็นกลุ่ม และการทำงานตามลำพัง

จากสภาพการเรียนการสอนสังคมศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไปนี้ เอ็ดวิน (Edwin. 1976 : 28 - 58) ได้ให้วิธีการสอนสังคมศึกษาไว้ สรุปได้ดังนี้

1. การสอนสังคมศึกษา ครูอาจจะใช้วิธีแก้ปัญหา ซึ่งเป็นวิธีที่เน้นให้นักเรียน รู้จักคิดโดยผ่านกระบวนการสืบสวน วิธีการนี้จะทำให้นักเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ รู้จักใช้เหตุผล มีวิจารณญาณมากกว่าการสอนที่เน้นให้นักเรียนท่องจำ ดังนั้นการสอนสังคมศึกษาจึงควรเน้นเรื่องความคิด ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญต่อชีวิตของนักเรียนในอนาคต

2. การสอนแบบบรรยายนั้นยังคงมีความจำเป็นที่จะใช้ในการสอนสังคมศึกษาอยู่บ้าง แต่ครูไม่ควรใช้การบรรยายอยู่ตลอดเวลา ควรหาวิธีสอนแบบอื่นมาใช้ด้วย การสอนแบบบรรยายนั้นเป็นที่ยอมรับกันว่าเป็นวิธีการสอนที่ทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้ และเนื้อหามาก ถ้าครูเป็นผู้บรรยายที่ดี แต่จะนำไปใช้กับสภาพห้องเรียนอยู่ตลอดเวลาไม่ได้ การนำไปใช้ควรอยู่ในดุลพินิจของครู

3. การสอนแบบอภิปราย เรื่องที่นำมาสอนอภิปรายนั้นไม่จำเป็นจะต้องเป็นความรู้ที่ถูกต้องในลักษณะข้อเท็จจริงเสมอไป เพราะข้อเท็จจริงเหล่านั้นนักเรียนสามารถหาอ่านได้ด้วยตนเอง ครูอาจใช้คำถามให้นักเรียนตอบปากเปล่า เพื่อตรวจสอบดูว่านักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจในข้อมูลที่สำคัญบางเรื่องเพียงใด ในขณะที่มีการอภิปราย ครูอาจบรรยายสั้น ๆ ซึ่งจะทำให้นักเรียนได้รับความรู้ใหม่อยู่เสมอ

4. การสอนโดยวิธีแก้ปัญหา เป็นวิธีที่ใช้กันมากในการสอนสังคมศึกษาแนวใหม่ ทั้งทางทฤษฎีและปฏิบัติ นักเรียนอาจจะเริ่มต้นโดยการถามปัญหา หรือคำถามที่เขายังสงสัย และมีความหมายอย่างแท้จริงในชีวิตของเขา ด้วยแรงกระตุ้นที่อยากจะเรียนรู้ จะทำให้เขาเกิดความเข้าใจดีขึ้น จำได้นาน และสามารถถ่ายทอดสิ่งที่เขาได้เรียนไปแล้วนั้นได้ง่ายในสถานที่แห่งใหม่ ที่สำคัญที่สุดคือ ผู้เรียนจะรู้วิธีการคิดและวิธีการแก้ปัญหา จะทำให้เขาสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

วิจิตร สินสิริ (2517 : 95 - 96) ได้สรุปการสอนสังคมศึกษาไว้ ดังนี้

1. วิชาที่สอนครูควรตัดสินใจร่วมกับผู้ปกครอง โดยถือเอาความต้องการของเด็กชาย-หญิง ในปัจจุบันและอนาคต

2. จุดมุ่งหมาย มุ่งเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม สร้างเจตคติ พัฒนาทักษะ และมุ่งให้เกิดความเข้าใจในความรู้ที่จะเป็นประโยชน์จริง ๆ เน้นปัจจุบันและอนาคต โดยใช้อดีตเป็นประทีปนำทางถ่ายทอดวัฒนธรรม

3. วิธีสอนและอุปกรณ์ ครูและนักเรียนจะวางแผนร่วมกัน และใช้หนังสืออ้างอิงประกอบหลาย ๆ เล่ม บวกกับการจัดประสบการณ์อื่น ๆ เช่น ทัศนศึกษา โสตทัศนศึกษา เป็นต้น ถือว่ากลุ่มผู้เรียนมีความสำคัญโดยมีครูเป็นมัคคุเทศก์ที่เชี่ยวชาญคอยนำทาง การสอนจะใช้หลายๆ วิธี รวมทั้งการอภิปราย การรายงาน

4. การวัดผล มีแบบวัดผลชนิดต่าง ๆ รวมทั้งการสังเกตพฤติกรรม ทดสอบทักษะเจตคติ ให้เด็กมีโอกาสฝึกการตัดสินใจ หรือพัฒนาความสามารถในการคิดสร้างสรรค์

สรุปได้ว่า การสอนทุกวิธีมีประโยชน์และมีคุณค่าในตัวของมันเอง ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนทั้งปัจจุบันและอนาคต ดังนั้นครูจึงจำเป็นต้องแสวงหาเทคนิควิธีการสอนต่าง ๆ มาใช้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะด้านความรู้และทักษะทางสังคมเป็นการเตรียมความพร้อมของนักเรียนก่อนที่จะไปใช้ชีวิตจริง ๆ ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วอยู่ตลอดเวลา

<u>การประเมินผลวิชาสังคมศึกษา</u>

การประเมินผลวิชาสังคมศึกษา จะมุ่งวัดทักษะ เจตคติ และความสามารถเชิงพฤติกรรม ไม่วัดความรู้เพียงอย่างเดียว การประเมินผลวิชาสังคมศึกษานั้นทำได้หลายวิธี เช่น (กระทรวงศึกษาธิการ. 2520 : 178)

1. การสังเกต สังเกตจากความประพฤติ การเล่น การทำงานร่วมกับเพื่อน การรักษาสาธารณสมบัติ การไม่ดูดายในการทำงาน การแสดงออกทางความคิด ความรับผิดชอบ และความสำเร็จในการทำงาน

2. การตรวจผลงานภาคปฏิบัติ การทำแผนที่ แผนผัง ภาพจำลอง การจัดชั้นเรียน การปรับปรุงบริเวณโรงเรียน การรายงาน การตรวจสมุดงาน และกิจกรรมทุกอย่างในการเรียนวิชาสังคมศึกษา

3. การสัมภาษณ์เมื่อจบเรื่องหรือกิจกรรมหนึ่ง ๆ โดยใช้วิธีซักถาม เพื่อวัดความรู้ความเข้าใจ ความสนใจ เจตคติ ความคิดเห็น และการประเมินตนเองในกิจกรรมต่าง ๆ

4. การทดสอบข้อเขียน ทดสอบด้วยการตั้งคำถามให้ครอบคลุมสิ่งที่เรียนไปแล้วในระยะหนึ่ง ๆ ให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ เพื่อวัดความรู้ ความเข้าใจและความคิดเห็นของนักเรียน

5. <u>งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง</u>

<u>งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ เอส ที เอ ดี</u>

<u>งานวิจัยในประเทศไทย</u>

ศรไกร รุ่งรอด (2533 : 60) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ และการให้ความร่วมมือต่อกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนแบบ เอส ที เอ ดี กับที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนตามคู่มือครูของ สสวท. พบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนแบบ เอส ที เอ ดี กับนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนตามคู่มือครูของ สสวท. มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และการให้ความร่วมมือต่อกลุ่มของนักเรียนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

มยุรี สาลีวงศ์ (2535 : 120) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์และความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่1 ที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนแบบ เอส ที เอ ดี กับกิจกรรมการเรียนตามคู่มือครูของ สสวท. ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนแบบ เอส ที เอ ดี กับนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนตามคู่มือครูของ สสวท. มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ความภาคภูมิใจในตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

<u>งานวิจัยในต่างประเทศ</u>

สลาวิน (Slavin. 1987 : 40) ได้รวบรวมผลงานวิจัยที่เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างการสอนโดยการเรียนแบบ เอส ที เอ ดี กับการสอนโดยวิธีปกติที่ทำการทดลองในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาไว้ดังต่อไปนี้

ปี ค.ศ. 1981 อัลเลน และแวนซิคเคิล (Allen and Vansickle) ได้ทำการวิจัยทางด้านภูมิศาสตร์กับนักเรียนระดับ 9 ที่โรงเรียนในชนบททางทิศใต้ของสหรัฐอเมริกา จำนวน 51 คน เป็นเวลา 6 สัปดาห์ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ปี ค.ศ. 1982 ฮิวเบอร์ โบกาสซกี้ และวินเตอร์ (Huber, Bogatzki and Winter) ได้ทำการวิจัยทางด้านคณิตศาสตร์กับนักเรียนระดับ 7 จำนวน 170 คน ที่โรงเรียนในประเทศ

เยอรมัน เป็นเวลา 3 สัปดาห์ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

มีกินส์ (Meekins. 1987 : 421) ได้ศึกษาผลของการใช้เทคนิคการเรียนเป็นทีมแบบ เอส ที เอ ดี ที่มีต่อความก้าวหน้าทางวิชาการและการยอมรับทางสังคมของนักเรียนระดับประถมศึกษาที่มีความบกพร่องทางด้านการเรียน จำนวน 55 คน ใช้เวลาในการศึกษา 18 วัน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอน โดยการเรียนแบบ เอส ที เอ ดี มีความก้าวหน้าทางวิชาการสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนโดยวิธีปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

<u>งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมนุษยสัมพันธ์</u>

<u>งานวิจัยในประเทศไทย</u>

ทิศนา เทียนเสม (2515 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับแบบตัวอย่างการฝึกอบรมด้านมนุษยสัมพันธ์แก่นักเรียนฝึกหัดครูในประเทศไทย (A Modeling for Pre-Service Teaching Training Human Relations for Thailand) โดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ ฝึกทักษะ เพื่อพัฒนามนุษยสัมพันธ์ห้าด้าน คือ ทักษะในการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น ทักษะในการใช้วิจารณญาณเกี่ยวกับการตัดสินใจ การแก้ปัญหาต่าง ๆ ทักษะการช่วยเหลือผู้อื่น ทักษะในการวิจารณ์วิเคราะห์คุณธรรมจริยธรรมและค่านิยม และทักษะในการพัฒนาตนเองเพื่อรู้จักตนเองดีขึ้น ผลการวิจัยพบว่ากระบวนการกลุ่มสัมพันธ์สามารถพัฒนาทักษะทั้งห้าด้านได้

ศรีกัลยา รักษาสัตย์ (2526 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อปัญหามนุษยสัมพันธ์ในหน่วยงานของนิสิตปริญญาโท กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาครั้งนี้เป็นนิสิตปริญญาโท มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ที่ทำรายงานถึงสภาพปัญหามนุษยสัมพันธ์ในหน่วยงานของตน เพื่อใช้ประกอบการศึกษาวิชามนุษยสัมพันธ์ ในระหว่างปี พ.ศ.2522-2524 จำนวน 90 ฉบับ ผลการวิจัยพบว่า หน่วยงานที่มีเพื่อนร่วมงานที่มีปัญหา จะมีปัญหามนุษย-สัมพันธ์มากกว่าหน่วยงานที่มีลักษณะเพื่อนร่วมงานที่ไม่มีปัญหา และยังพบว่าหน่วยงานที่มีการบริหารของผู้นำแบบอัตตาธิปไตยและเสรีนิยม มีปัญหามนุษยสัมพันธ์มากกว่าหน่วยงานที่มีการบริหารของผู้นำแบบประชาธิปไตย

ชูชัย สมิทธิไกร และสมชาย เตียวกุล (2530 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาผลของประสบการณ์กลุ่มฝึกมนุษยสัมพันธ์ที่มีต่อทัศนคติส่วนบุคคลตามการรับรู้ของผู้รับการฝึก กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ปีการ

ศึกษา 2528 จำนวน 36 คน ผลการวิจัยพบว่า ผู้รับการฝึกมนุษยสัมพันธ์ มีทัศนคติส่วนบุคคลเพิ่มขึ้นมากกว่าผู้ที่ไม่ได้รับการฝึกมนุษยสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และจากการวิเคราะห์ข้อมูลตามแบบสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับการฝึกมนุษยสัมพันธ์ และแบบสอบถามปลายเปิดพบว่า ผู้ที่ได้รับการฝึกมนุษยสัมพันธ์มีทัศนคติที่ดีต่อการฝึกอบรม และได้รับประโยชน์อย่างมากจากการฝึก

พรเทพ ช้อยหิรัญ (2532 : 59) ได้ทำการศึกษาผลการเข้ากลุ่มฝึกความรู้สึกไวต่อมนุษยสัมพันธ์ ของนิสิตวิชาเอกแนะแนวชั้นปีที่ 3 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ปีการศึกษา 2532 ผลการวิจัยพบว่า นิสิตกลุ่มทดลองที่ได้รับการเข้ากลุ่มฝึกความรู้สึกไว มีมนุษยสัมพันธ์สูงขึ้นกว่าเดิมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

นพมาศ ตรีกุล (2532 : 65) ได้ทำการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยและมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยการสอนแบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ กับการสอนตามคู่มือแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ผลการศึกษาพบว่า มนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เนาวรัตน์ นุ่มอุรา (2534 : 84) ได้เปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษและมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการสอนตามรูปแบบเอริก้า (ERICA MODEL) และการสอนตามคู่มือครู ผลการทดลองพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีมนุษยสัมพันธ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ถนอมศรี เหลาหา (2535 : 103) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความสามารถทางการเขียน แรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษและมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนด้วยวิธีกระบวนการเขียนของเฮวินส์กับการสอนด้วยวิธีตามคู่มือครู ผลการศึกษาปรากฏว่า นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีมนุษยสัมพันธ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

บุหงา คณาวรงค์ (2536 : 110) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความสามารถทางการฟัง การพูดภาษาอังกฤษและมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนโดยการเรียนรู้ภาษาชุมชนตามแนวทฤษฎีอรรถฐานกับการสอนตามคู่มือครู ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยการเรียนรู้ภาษาชุมชนตามแนวทฤษฎีอรรถฐาน มีมนุษยสัมพันธ์สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

<u>งานวิจัยในต่างประเทศ</u>

เกลส (Glaess. 1966 : 133-A) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ในหอพักหญิงของวิทยาลัย กลุ่มทดลอง จำนวน 9 คน ถูกเลือกโดยใช้วิธีสังคมมิติ เป็นผู้ร่วมงานในหอพัก เป็นผู้ริเริ่มและดำเนินโปรแกรมต่าง ๆ ในหอพัก ส่วนกลุ่มควบคุม จำนวน 9 คน เลือกโดยการลงมติจากเพื่อน กลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมซึ่งสร้างขึ้นเพื่อให้มีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคล ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มทดลองมีความเป็นมิตรเพิ่มขึ้น มีทัศนคติในด้านบวกต่อเพื่อน มีความพอใจต่อการมีส่วนร่วมในกลุ่ม และการแสดงบุคลิกที่ไม่คุ้นเคยกับผู้อื่นลดลง

พาร์เกอร์ (Parker. 1983 : 2894-A) ได้ศึกษาผลของการฝึกมนุษยสัมพันธ์ที่มีต่อความภาคภูมิใจในตนเอง (Self-Esteem) และทักษะการติดต่อสื่อสารของนักเรียนเกรด 4 โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง 120 คน แบ่งเป็นกลุ่ม ๆ ละ 30 คน แยกเป็นกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม กลุ่มควบคุม 2 กลุ่ม กลุ่มทดลองได้รับการฝึกมนุษยสัมพันธ์สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ๆ ละ 30 นาที เป็นเวลา 8 สัปดาห์ติดต่อกัน กิจกรรมที่ใช้ในการฝึกมี 16 กิจกรรม ส่วนกลุ่มควบคุมไม่ได้รับการฝึก ผลการวิจัยปรากฏว่า ไม่พบความแตกต่างระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม แต่พบว่ากลุ่มทดลองมีคะแนนด้านความภาคภูมิใจในตนเองและทักษะการติดต่อสื่อสารเพิ่มขึ้น

แอลแลน (Allen. 1986 : 2936-A) ได้ศึกษาผลของกลุ่มฝึกมนุษยสัมพันธ์ระยะสั้นที่มีต่อทักษะการตอบสนองแบบเอื้ออำนวย (Facilitiative Responding) ของนักศึกษาครู กลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 77 คน อายุโดยเฉลี่ย 21.2 ปี แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยกลุ่มทดลองได้รับการฝึกด้านการตอบสนองแบบเอื้ออำนวย เป็นเวลา 5 ชั่วโมง ส่วนกลุ่มควบคุมได้รับฟังการบรรยายเกี่ยวกับการตอบสนองแบบเอื้ออำนวย ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองมีทักษะการตอบสนองแบบเอื้ออำนวยมากกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

<u>สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า</u>

1. นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยการเรียนแบบ เอส ที เอ ดี กับนักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครู มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน

2. นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยการเรียนแบบ เอส ที เอ ดี กับนักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครู มีมนุษยสัมพันธ์ในการเรียนแตกต่างกัน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับดังนี้

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือและการสร้างเครื่องมือ
3. การดำเนินการทดลอง
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนหนองฉางวิทยา อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2539 จำนวนห้องเรียน 5 ห้องเรียน นักเรียนประมาณ 250 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนหนองฉางวิทยา อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2539 จำนวน 2 ห้องเรียน นักเรียนจำนวน 64 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. ใช้วิธีการจับสลากจาก 5 ห้องเรียน สุ่มมาจำนวน 2 ห้องเรียน
2. นำนักเรียนที่สุ่มได้มาจัดเรียงตามลำดับคะแนนสูงไปหาต่ำโดยใช้คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาสังคมศึกษา รายวิชา ส 306 ปลายภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2538
3. จัดนักเรียนเป็นกลุ่มความสามารถสูง ปานกลาง และต่ำ ดังนี้

   กลุ่มความสามารถสูง คือ นักเรียนที่ได้คะแนนเปอร์เซนต์ไทล์ที่ 76 ขึ้นไป

   กลุ่มความสามารถปานกลาง คือ นักเรียนที่ได้คะแนนระหว่างเปอร์เซนต์ไทล์ที่ 26 ถึง 75

กลุ่มความสามารถต่ำ คือ นักเรียนที่ได้คะแนนเปอร์เซนต์ไทล์ที่ 25 ลงมา

4. ทำการสุ่มโดยการจับสลากนักเรียนในกลุ่มความสามารถสูง จำนวน 8 คู่ กลุ่มความสามารถปานกลาง จำนวน 16 คู่ และในกลุ่มความสามารถต่ำ จำนวน 8 คู่

5. จับสลากอีกครั้ง เพื่อแบ่งแยกนักเรียนแต่ละคู่ในแต่ละกลุ่มความสามารถออกเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

กลุ่มทดลอง จำนวน 32 คน สอนโดยการเรียนแบบ เอส ที เอ ดี

กลุ่มควบคุม จำนวน 32 คน สอนตามคู่มือครู

ตาราง 1 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามคะแนนความสามารถ

ระดับความสามารถ	กลุ่มตัวอย่าง		รวม
	กลุ่มทดลอง (คน)	กลุ่มควบคุม (คน)	
สูง	8	8	16
ปานกลาง	16	16	32
ต่ำ	8	8	16
รวม	32	32	64

<u>เครื่องมือและการสร้างเครื่องมือ</u>

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ประกอบด้วย

1. แผนการสอนโดยการเรียนแบบ เอส ที เอ ดี
2. แผนการสอนตามคู่มือครู
3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
4. แบบสอบถามวัดมนุษยสัมพันธ์ในการเรียน

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

1. แผนการสอนโดยการเรียนแบบ เอส ที เอ ดี

1.1 ศึกษาหลักการวิธีสอนโดยการเรียนแบบ เอส ที เอ ดี จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.2 ศึกษาหลักสูตร ความมุ่งหมายของหลักสูตร จุดประสงค์ทั่วไปของเนื้อหาวิชาสังคมศึกษา รายวิชา ส 071 กฎหมายที่ประชาชนควรรู้ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เพื่อนำมาใช้ในการสร้างแผนการสอน

1.3 เลือกเนื้อหาที่จะนำมาใช้ในการทดลอง ได้แก่ เนื้อหาวิชาสังคมศึกษา รายวิชา ส 071 กฎหมายที่ประชาชนควรรู้ ประกอบด้วยเนื้อหา ดังนี้

1.3.1 รัฐธรรมนูญ (รัฐสภา และตุลาการรัฐธรรมนูญ)

1.3.2 การเลือกตั้ง

1.3.3 พรรคการเมือง

1.3.4 ความผิดทางอาญา

1.3.5 ความผิดเกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย และความผิดเกี่ยวกับทรัพย์

1.3.6 หลักกฎหมายแพ่ง

1.3.7 กฎหมายเกี่ยวกับครอบครัว

1.3.8 กฎหมายเกี่ยวกับมรดก

1.4 จากคำอธิบายรายวิชา และจุดประสงค์รายวิชา วิเคราะห์เป็นจุดประสงค์การเรียนรู้ แล้วสร้างแผนการสอนโดยการเรียนแบบ เอส ที เอ ดี จำนวน 16 คาบ ซึ่งประกอบด้วย

1.4.1 ความคิดรวบยอด

1.4.2 จุดประสงค์การเรียนรู้

1.4.3 ทักษะทางสังคม

1.4.4 หัวข้อเนื้อหา

1.4.5 กิจกรรมการเรียนการสอน แบ่งเป็นขั้นตอนดังนี้

1) ขั้นนำ

2) ขั้นแจ้งจุดประสงค์

3) ขั้นสอน

4) ขั้นสรุป

5) ขั้นวัดและประเมินผล

1.4.6 สื่อการเรียนการสอน

1.5 นำแผนการสอนที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจแก้ไขความถูกต้องของเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจนความสอดคล้องระหว่างขั้นตอนต่าง ๆ ของแผนการสอน เพื่อนำข้อบกพร่องมาปรับปรุงแก้ไข เป็นการหาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา

1.6 นำแผนการสอนที่ปรับปรุงแล้ว ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนหนองฉางวิทยา อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 32 คน เพื่อหาข้อบกพร่องในการใช้ภาษา ความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนการสอนกับเวลาที่กำหนด แล้วนำมาปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้นก่อนนำไปใช้จริง

1.7 นำแผนการสอนโดยการเรียนแบบ เอส ที เอ ดี ไปสอนเพื่อการวิจัยต่อไป

2. แผนการสอนตามคู่มือครู

2.1 ศึกษาหลักสูตรวิชาสังคมศึกษา ความมุ่งหมายของหลักสูตร จุดประสงค์ทั่วไปของวิชาสังคมศึกษา รายวิชา ส 071 กฎหมายที่ประชาชนควรรู้ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เพื่อนำไปใช้ในการสร้างแผนการสอน

2.2 จากคำอธิบายรายวิชา และจุดประสงค์รายวิชา วิเคราะห์เป็นจุดประสงค์ปลายทาง และจุดประสงค์นำทาง แล้วสร้างแผนการสอนตามคู่มือครู ซึ่งประกอบด้วย

2.2.1 ชนิดของสมรรถภาพ

2.2.2 จุดประสงค์ปลายทาง

2.2.3 จุดประสงค์นำทาง

2.2.4 หัวข้อเนื้อหา

2.2.5 กิจกรรมการเรียนการสอน แบ่งเป็น 9 ขั้น ดังนี้

1) สร้างความสนใจ

2) แจ้งจุดประสงค์

3) ทบทวนความรู้เดิม

4) เสนอบทเรียนใหม่

5) แนะแนวทางการเรียนรู้

6) แสดงพฤติกรรม

7) แจ้งผลการปฏิบัติ

8) ประเมินผล

9) ส่งเสริมความแม่นยำและถ่ายโอนการเรียนรู้

2.2.6 สื่อการเรียนการสอน

3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา รายวิชา ส 071 กฎหมายที่ประชาชนควรรู้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามลำดับขั้นตอนดังนี้

3.1 ศึกษาการสร้างแบบทดสอบ จากหนังสือเทคนิคการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ของ สมบูรณ์ ชิตพงศ์ (2523 : 1 - 140) เทคนิคการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ของนิเวศน์ ธรรมรักษ์ (2530 : 1 - 138) และเทคนิคการเขียนข้อสอบของ ชวาล แพรัตกุล (2522 : 1 - 40)

3.2 ทำการวิเคราะห์หลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวกับเรื่องที่สอน ตามลำดับขั้นดังนี้

3.2.1 ผู้วิจัยร่วมกับนิสิตปริญญาโท วิชาเอกการมัธยมศึกษากลุ่มการสอนสังคมศึกษา และอาจารย์ผู้สอนวิชาสังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 5 คน ทำการวิเคราะห์หลักสูตรและสร้างตารางวิเคราะห์หลักสูตร จากเนื้อหาและพฤติกรรมที่ต้องการวัด ตามหลักของ เบนจามิน เอส บลูม (Bloom. 1956 : 49 - 50) สำหรับเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจว่าต้องการวัดพฤติกรรมในเนื้อหาอะไร เป็นจำนวนมากน้อยเพียงใด

3.2.2 จำแนกจุดมุ่งหมายของการศึกษาออกเป็นพฤติกรรม โดยจำแนกจุดมุ่งหมายในรายวิชา ส 071 กฎหมายที่ประชาชนควรรู้ ว่าประกอบด้วยพฤติกรรมใดบ้าง

3.2.3 ให้ความหมายของแต่ละพฤติกรรมพร้อมทั้งระบุลักษณะการกระทำหรือการแสดงออกที่บุคคลมีพฤติกรรมนั้น ๆ

3.2.4 จำแนกเนื้อหา และระบุความคิดรวบยอดของแต่ละเนื้อหา

3.2.5 ให้ค่าน้ำหนัก ผู้ร่วมดำเนินการวิเคราะห์หลักสูตรกำหนดค่าน้ำหนักแสดงถึงความสัมพันธ์ของเนื้อหาและพฤติกรรมในช่องตามความเห็นของแต่ละคนโดยอิสระ

3.2.6 สร้างตารางเฉลี่ย โดยนำคะแนนแต่ละช่องของแต่ละคนมารวมกัน แล้วหารด้วยจำนวนคนทั้งหมดที่ร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูล

3.2.7 สร้างตารางพัน โดยเปลี่ยนตารางวิเคราะห์ให้ช่องรวมทั้งหมดเท่ากับ 1000 ซึ่งการเปลี่ยนนี้จะมีผลให้ต้องเปลี่ยนคะแนนในแต่ละช่องด้วยการปรับคะแนนให้ได้ตาราง 1000

3.3 สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตามเนื้อเรื่องที่ใช้ในการทดลอง โดยยึดเกณฑ์ตามผลการวิเคราะห์หลักสูตร ข้อสอบที่สร้างเป็นแบบเลือกตอบ 5 ตัวเลือก โดยให้ครอบคลุมเนื้อหาที่สอน จำนวน 100 ข้อ

3.4 นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน พิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามของแบบทดสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้ เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างแบบทดสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้ แล้วคัดเลือกแบบทดสอบที่มีค่าตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ถ้าน้อยกว่า 0.5 ตัดทิ้งไป หรือนำไปปรับปรุงแก้ไขใหม่

3.5 นำแบบทดสอบที่สร้างตามเกณฑ์วิเคราะห์หลักสูตร ไปทดลองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2539 โรงเรียนหนองฉางวิทยา อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี จำนวน 100 คน ที่เคยเรียนบทเรียนนี้มาแล้ว เพื่อหาคุณภาพของแบบทดสอบ

3.6 นำกระดาษคำตอบจากการทดสอบของนักเรียนมาวิเคราะห์เป็นรายข้อ โดยการตรวจให้คะแนน ข้อที่ตอบถูกให้คะแนน 1 คะแนน ส่วนข้อที่ตอบผิดหรือไม่ตอบหรือตอบเกินกว่า 1 คำตอบ ให้ 0 คะแนน เมื่อตรวจสอบและรวมคะแนนเรียบร้อยแล้ว จึงทำการวิเคราะห์เพื่อหาความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของข้อสอบแต่ละข้อ โดยใช้เทคนิค 27% ของ จุง เตห์ ฟาน (Fan. 1952 : 3 - 32) แล้วเลือกเฉพาะข้อสอบที่มีค่าความยากง่าย (p) ระหว่าง .20 - .80 และมีค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ .20 ขึ้นไป (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2536 : 179, 187) จำนวน 40 ข้อ การวิจัยครั้งนี้ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา มีค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง .20 - .79 และค่าอำนาจจำแนก (r) ระหว่าง .20 - .48

3.7 นำแบบทดสอบที่มีค่าความยากง่าย และค่าอำนาจจำแนกที่อยู่ในเกณฑ์ครอบคลุมเนื้อหาและพฤติกรรมที่ต้องการวัด จำนวน 40 ข้อ ไปทดสอบอีกครั้ง แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตร KR.-20 ของ คูเดอร์-ริชาร์ดสัน (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2536 : 168 - 169) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .75

4. แบบสอบถามวัดมนุษยสัมพันธ์ในการเรียน ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างตามขั้นตอนดังนี้

4.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับมนุษยสัมพันธ์เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามวัดมนุษยสัมพันธ์ในการเรียน

4.2 กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะของมนุษยสัมพันธ์ในการเรียน

4.3 สร้างแบบสอบถามวัดมนุษยสัมพันธ์ในการเรียน จำนวน 40 ข้อ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยศึกษาแนวทางการสร้างจากแบบสอบถามวัดมนุษยสัมพันธ์ของ พรเทพ ช้อยหิรัญ (2532 : 75 - 78) เนาวรัตน์ นุ่มอุรา (2534 : 263 - 266) และเทคนิคมนุษยสัมพันธ์ของ วิจิตร อาวะกุล. 2537 : 76 - 78)

4.4 ลักษณะของแบบสอบถามวัดมนุษยสัมพันธ์ในการเรียน เป็นมาตราส่วนประมาณค่าแบบลิเคอร์ท (The Likert Type Scale) 4 ระดับคือ มากที่สุด มาก น้อย น้อยที่สุด

ตัวอย่าง แบบสอบถามวัดมนุษยสัมพันธ์ในการเรียน

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความทีละข้อ เพื่อพิจารณาว่า ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึก หรือใกล้เคียงกับการปฏิบัติของนักเรียนในระดับใด แล้วขีดเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องนั้น

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความรู้สึก/การปฏิบัติ			
		มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด
0)	ข้าพเจ้ารู้สึกรำคาญเมื่อได้ยินเสียงดัง	.....	✓	.....	.....
00)	ข้าพเจ้ารู้สึกหงุดหงิดที่ต้องทำงานหนัก	.....	.....	✓	.....

คำอธิบายจากตัวอย่าง

ข้อ 0) เครื่องหมาย ✓ หมายความว่า*นักเรียนรู้สึกรำคาญมาก* เมื่อได้ยินเสียงดัง

ข้อ 00) เครื่องหมาย ✓ หมายความว่า*นักเรียนรู้สึกหงุดหงิดน้อย* ที่ต้องทำงานหนัก

เกณฑ์การให้คะแนน

ข้อความทางบวก ให้คะแนนดังนี้

มากที่สุด	ให้คะแนน	4 คะแนน
มาก	ให้คะแนน	3 คะแนน
น้อย	ให้คะแนน	2 คะแนน
น้อยที่สุด	ให้คะแนน	1 คะแนน

<u>ข้อความทางลบ</u> ให้คะแนนดังนี้

มากที่สุด	ให้คะแนน	1 คะแนน
มาก	ให้คะแนน	2 คะแนน
น้อย	ให้คะแนน	3 คะแนน
น้อยที่สุด	ให้คะแนน	4 คะแนน

4.5 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตรวจดูความเที่ยงตรงว่าข้อความที่สร้างขึ้น วัดได้ครอบคลุมตามนิยามศัพท์ที่ต้องการหรือไม่ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

4.6 นำแบบสอบถามวัดมนุษยสัมพันธ์ที่ปรับปรุงแล้ว ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนหนองฉางวิทยา อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน

4.7 นำกระดาษคำตอบจากแบบสอบถามวัดมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ใช้เทคนิค 25% แบ่งเป็นกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ

4.8 นำข้อมูลที่ได้มาหาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อโดยวิธี แจกแจงที (t-distribution) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2536 : 185) แล้วเลือกเฉพาะข้อที่มีอำนาจจำแนกสูง คือ ข้อที่มีค่า t ตั้งแต่ 1.75 ขึ้นไป จำนวน 30 ข้อ

4.9 นำแบบสอบถามที่คัดเลือกแล้วไปทดลองกับนักเรียนอีกครั้ง นำคะแนนที่ได้มาหาความเชื่อมั่น โดยวิธีหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2536 : 170 - 171) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .73

<u>การดำเนินการทดลอง</u>

1. <u>แบบแผนการทดลอง</u> การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการทดลองตามแบบแผนการวิจัยแบบสุ่มกลุ่ม-สอบก่อน-สอบหลัง (Randomized Control-Group Pretest-Posttest Design) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2536 : 216)

ตาราง 2 แบบแผนการวิจัย

กลุ่ม	สอบก่อน	ทดลอง	สอบหลัง
E R	T_1	X	T_2
C R	T_1	-	T_2

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการทดลอง

R แทน การกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบสุ่ม (Random Assignment)

E แทน กลุ่มทดลอง (Experimental Group)

C แทน กลุ่มควบคุม (Control Group)

X แทน การสอนโดยการเรียนแบบ เอส ที เอ ดี

- แทน การสอนตามคู่มือครู

T_1 แทน การทดสอบก่อนการทดลอง (Pretest)

T_2 แทน การทดสอบหลังการทดลอง (Posttest)

2. <u>วิธีดำเนินการทดลอง</u> หลังจากเลือกกลุ่มตัวอย่างแล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

2.1 ทำการทดสอบก่อนการเรียน (Pretest) ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาและแบบสอบถามวัดมนุษยสัมพันธ์ในการเรียนแล้วบันทึกผลการสอบไว้เป็นคะแนนทดสอบก่อนเรียนสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล

2.2 ทำการสอนกลุ่มทดลองด้วยการสอนโดยการเรียนแบบ เอส ที เอ ดี กลุ่มควบคุมใช้วิธีสอนตามคู่มือครู ทั้งสองกลุ่มใช้เนื้อหาเดียวกันและระยะเวลาเท่ากันคือ 16 คาบ

2.3 หลังจากเสร็จสิ้นการทดลอง ทำการทดสอบทั้งสองกลุ่มอีกครั้ง โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา และแบบสอบถามวัดมนุษยสัมพันธ์ในการเรียน ซึ่งเป็นชุดเดียวกันกับที่ทำการทดสอบก่อนการทดลอง

2.4 ตรวจผลจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบสอบถามวัดมนุษยสัมพันธ์ในการเรียน นำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐาน

<u>การวิเคราะห์ข้อมูล</u>

1. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียน ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้ t-test ในรูปผลต่างของคะแนน (Difference Score)

2. เปรียบเทียบมนุษยสัมพันธ์ในการเรียนของนักเรียนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้ t-test ในรูปผลต่างของคะแนน (Difference Score)

<u>สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล</u>

1. <u>สถิติพื้นฐาน</u> ได้แก่

1.1 หาค่าคะแนนเฉลี่ย คำนวณจากสูตร (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2536 : 59)

$$\bar{X} = \frac{\Sigma X}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน คะแนนเฉลี่ย

ΣX แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

N แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่ม

1.2 หาค่าความแปรปรวนของคะแนน คำนวณจากสูตร (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2536 : 63)

$$S^2 = \frac{N\Sigma X^2 - (\Sigma X)^2}{N\,(N-1)}$$

เมื่อ S^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนน

ΣX แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

ΣX^2 แทน ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง

N แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่ม

2. <u>สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ</u>

2.1 หาค่าดัชนีความสอดคล้อง ระหว่างแบบทดสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้ คำนวณจากสูตร (สมบูรณ์ ชิตพงศ์. 2523 : 2)

$$IC = \frac{\Sigma R}{N}$$

เมื่อ IC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างแบบทดสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้

ΣR แทน ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

2.2 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคำนวณจากสูตร KR.-20 ของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2536 : 168 - 169)

$$r_{tt} = \frac{n}{n-1}\left[1 - \frac{\Sigma pq}{S_t^2}\right]$$

เมื่อ r_{tt} แทน ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

n แทน จำนวนข้อของเครื่องมือวัด

p แทน สัดส่วนของผู้ทำได้ในข้อหนึ่ง ๆ = $\frac{\text{จำนวนคนที่ทำถูก}}{\text{จำนวนคนทั้งหมด}}$

q แทน สัดส่วนของผู้ทำผิดในข้อหนึ่ง ๆ หรือคือ 1 - P

S_t^2 แทน คะแนนความแปรปรวนของเครื่องมือฉบับนั้น

2.3 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามวัดมนุษยสัมพันธ์ในการเรียน โดยวิธีหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) จากสูตร (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2536 : 171)

$$\alpha = \frac{n}{n-1}\left(1 - \frac{\Sigma S_i^2}{S_t^2}\right)$$

เมื่อ α แทน ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น

n แทน จำนวนข้อของเครื่องมือวัด

S_i^2 แทน คะแนนความแปรปรวนเป็นรายข้อ

S_t^2 แทน คะแนนความแปรปรวนของเครื่องมือทั้งฉบับ

2.4 หาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามวัดมนุษยสัมพันธ์ในการเรียน โดยใช้วิธีการแจกแจงที (t-distribution) คำนวณจากสูตรของเอ็ดวาร์ด (Edwards)(ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2536 : 185)

$$t = \frac{\bar{X}_H - \bar{X}_L}{\sqrt{\frac{S_H^2}{n_H} + \frac{S_L^2}{n_L}}}$$

เมื่อ t แทน ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม

$\bar{X}_H$ แทน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มสูง

$\bar{X}_L$ แทน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มต่ำ

S_H^2 แทน คะแนนความแปรปรวนของกลุ่มสูง

S_L^2 แทน คะแนนความแปรปรวนของกลุ่มต่ำ

n_H แทน จำนวนของกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มสูง

n_L แทน จำนวนของกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มต่ำ

3. <u>สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน</u>

เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และมนุษยสัมพันธ์ในการเรียนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม คำนวณโดยใช้ t-test ในรูปผลต่างของคะแนน (Difference Score) คำนวณจากสูตร (Scott. 1962 : 264)

$$t = \frac{MD_1 - MD_2}{S_{MD_1 - MD_2}}$$

$$S_{MD_1 - MD_2} = \sqrt{\frac{S_D^2}{N_1} + \frac{S_D^2}{N_2}}$$

$$S_D^2 = \frac{\Sigma (D_1 - MD_1)^2 + \Sigma (D_2 - MD_2)^2}{N_1 + N_2 - 2}$$

$$df = N_1 + N_2 - 2$$

เมื่อ t แทน ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t-distribution

D แทน คะแนนของความแตกต่างระหว่างการทดสอบก่อนการเรียน กับหลังการเรียน

MD_1 แทน คะแนนเฉลี่ยของความแตกต่างระหว่างการทดสอบหลังการเรียนกับก่อนการเรียน ของกลุ่มทดลอง

MD_2 แทน คะแนนเฉลี่ยของความแตกต่างระหว่างการทดสอบหลังการเรียนกับก่อนการเรียน ของกลุ่มควบคุม

S_D^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนความแตกต่างระหว่างการทดสอบหลังการเรียน กับก่อนการเรียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

N_1 แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มทดลอง

N_2 แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มควบคุม

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

<u>สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล</u>

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการวิเคราะห์ข้อมูลและแปลความหมายผลการวิเคราะห์ข้อมูล จึงกำหนดความหมายของสัญลักษณ์ที่ใช้ ดังนี้

N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ย
$\bar{X}_{T_1}$	แทน	คะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลอง
$\bar{X}_{T_2}$	แทน	คะแนนเฉลี่ยหลังการทดลอง
MD	แทน	คะแนนเฉลี่ยของผลต่างระหว่างการทดสอบหลังการทดลองกับก่อนการทดลอง
MD_1	แทน	คะแนนเฉลี่ยของผลต่างระหว่างการทดสอบหลังการทดลองกับก่อนการทดลอง ของกลุ่มทดลอง
MD_2	แทน	คะแนนเฉลี่ยของผลต่างระหว่างการทดสอบหลังการทดลองกับก่อนการทดลอง ของกลุ่มควบคุม
$S_{MD_1 - MD_2}$	แทน	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของผลต่างระหว่าง MD_1 กับ MD_2
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t-distribution
df	แทน	ชั้นแห่งความเป็นอิสระ (degrees of freedom)
**	แทน	ความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
*	แทน	ความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตามความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้เป็นลำดับดังนี้

1. จากความมุ่งหมายข้อ 1 ที่ว่า เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่สอนโดยการเรียนแบบ เอส ที เอ ดี กับการสอนตามคู่มือครู ซึ่งมีสมมติฐานว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยการเรียนแบบ เอส ที เอ ดี กับนักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครู มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน จากการทดสอบสมมติฐานโดยใช้ t-test ในรูปผลต่างของคะแนน (Difference Score) ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}_{T_1}$	$\bar{X}_{T_2}$	MD	$S_{MD_1 - MD_2}$	t
กลุ่มทดลอง	32	13.38	21.28	7.91	1.05	2.14*
กลุ่มควบคุม	32	13.47	19.13	5.66		

$t_{(\alpha\ .05,\ df = 62)} = 2.00$

จากตาราง 3 พบว่า นักเรียนกลุ่มที่สอนโดยการเรียนแบบ เอส ที เอ ดี กับนักเรียนกลุ่มที่สอนตามคู่มือครู มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ในข้อ 1 โดยนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยการเรียนแบบ เอส ที เอ ดี มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครู

2. จากความมุ่งหมายข้อ 2 ที่ว่า เพื่อศึกษามนุษยสัมพันธ์ในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่สอนโดยการเรียนแบบ เอส ที เอ ดี กับการสอนตามคู่มือครู ซึ่งมีสมมติฐานว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยการเรียนแบบ เอส ที เอ ดี กับนักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครู มีมนุษยสัมพันธ์ในการเรียนแตกต่างกัน จากการทดสอบสมมติฐานโดยใช้ t-test ในรูปผลต่างของคะแนน (Difference Score) ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 4

ตาราง 4 การเปรียบเทียบมนุษยสัมพันธ์ในการเรียน ระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}_{T_1}$	$\bar{X}_{T_2}$	MD	$S_{MD_1 - MD_2}$	t
กลุ่มทดลอง	32	92.44	99.59	7.16	1.01	3.07**
กลุ่มควบคุม	32	92.72	96.78	4.06		

$t_{(\alpha\ .01,\ df = 62)} = 2.66$

จากตาราง 4 พบว่า นักเรียนกลุ่มที่สอนโดยการเรียนแบบ เอส ที เอ ดี กับนักเรียนกลุ่มที่สอนตามคู่มือครู มีมนุษยสัมพันธ์ในการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ในข้อ 2 โดยนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยการเรียนแบบ เอส ที เอ ดี มีมนุษยสัมพันธ์ในการเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครู

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาและมนุษยสัมพันธ์ในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่สอนโดยการเรียนแบบเอส ที เอ ดี (STAD) กับการสอนตามคู่มือครู ซึ่งสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่สอนโดยการเรียนแบบเอส ที เอ ดี กับการสอนตามคู่มือครู
2. เพื่อศึกษามนุษยสัมพันธ์ในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่สอนโดยการเรียนแบบเอส ที เอ ดี กับการสอนตามคู่มือครู

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยการเรียนแบบเอส ที เอ ดี กับนักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครู มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน
2. นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยการเรียนแบบเอส ที เอ ดี กับนักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครู มีมนุษยสัมพันธ์ในการเรียนแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนหนองฉางวิทยา อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2539 จำนวน 5 ห้องเรียน มีนักเรียนทั้งหมด 250 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนหนองฉางวิทยา อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2539 จำนวน 64 คน ได้จากการจับสลากสุ่มมาจำนวน 2 ห้องเรียน จาก 5 ห้องเรียน แล้วนำนักเรียนทั้ง 2 ห้องเรียนที่สุ่มได้มาจัดเรียงตามลำดับคะแนนสูงไปหาต่ำ (ใช้คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษารายวิชา ส 306) เพื่อแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มความสามารถสูง ปานกลาง และต่ำ ต่อจากนั้นทำการสุ่มโดยการจับสลากนักเรียนในกลุ่มความสามารถดังกล่าวให้ได้จำนวน 8 คู่, 16 คู่ และ 8 คู่ ตามลำดับ ทำการจับสลากอีกครั้ง เพื่อแบ่งแยกนักเรียนแต่ละคู่ออกเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม (แต่ละกลุ่มมีนักเรียนในระดับความสามารถสูงจำนวน 8 คน ความสามารถปานกลางจำนวน 16 คน และความสามารถต่ำจำนวน 8 คน รวมกลุ่มละ 32 คน)

1.2.1 กลุ่มทดลอง จำนวน 32 คน สอนโดยการเรียนแบบ เอส ที เอ ดี

1.2.2 กลุ่มควบคุม จำนวน 32 คน สอนตามคู่มือครู

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

2.1 แผนการสอนโดยการเรียนแบบ เอส ที เอ ดี รายวิชา ส 071 กฎหมายที่ประชาชนควรรู้ เรื่อง รัฐธรรมนูญ (รัฐสภา และตุลาการรัฐธรรมนูญ) การเลือกตั้ง พรรคการเมือง ความผิดทางอาญา ความผิดเกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย และความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ หลักกฎหมายแพ่ง กฎหมายเกี่ยวกับครอบครัว และกฎหมายเกี่ยวกับมรดก

2.2 แผนการสอนตามคู่มือครู รายวิชา ส 071 กฎหมายที่ประชาชนควรรู้

2.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ส 071 กฎหมายที่ประชาชนควรรู้ เรื่อง รัฐธรรมนูญ การเลือกตั้ง พรรคการเมือง ความผิดทางอาญา ความผิดเกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย และความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ หลักกฎหมายแพ่ง กฎหมายเกี่ยวกับครอบครัว และกฎหมายเกี่ยวกับมรดก ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้สร้างขึ้น เป็นแบบเลือกตอบ 5 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น .75 ค่าความยากง่าย (p) ระหว่าง .20-.79 และมีค่าอำนาจจำแนก (r) ระหว่าง .20-.48

2.4 แบบสอบถามวัดมนุษยสัมพันธ์ในการเรียน ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าของลิเคอร์ท มี 4 ระดับ ประกอบด้วยข้อความทางบวกและทางลบ จำนวน 30 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น .73 และค่าอำนาจจำแนก (t) ระหว่าง 1.76-4.86

3. การดำเนินการทดลอง

3.1 ทำการทดสอบก่อนการทดลองกับนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา และแบบสอบถามวัดมนุษยสัมพันธ์ในการเรียน

3.2 ดำเนินการทดลองโดยทำการสอนนักเรียนกลุ่มทดลองด้วยการเรียนแบบ เอส ที เอ ดี และนักเรียนกลุ่มควบคุมสอนตามคู่มือครู ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้ทดลองสอนทั้งสองกลุ่ม ใช้เวลาในการทดลองสอนเท่ากันคือ 16 คาบ คาบละ 50 นาที

3.3 ทำการทดสอบหลังการทดลองกับนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา และแบบสอบถามวัดมนุษยสัมพันธ์ในการเรียน ซึ่งเป็นแบบทดสอบและแบบสอบถามชุดเดิมที่ใช้ก่อนการทดลอง

<u>การวิเคราะห์ข้อมูล</u>

1. ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้ผลต่างของคะแนนที่ได้จากการทดสอบก่อนการทดลองกับหลังการทดลอง แล้วทดสอบหาความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยใช้ t-test ในรูปผลต่างของคะแนน

2. ศึกษามนุษยสัมพันธ์ในการเรียน ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้ผลต่างของคะแนนที่ได้จากการทดสอบก่อนการทดลองและหลังการทดลอง แล้วทดสอบหาความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยใช้ t-test ในรูปผลต่างของคะแนน

<u>สรุปผลการศึกษาค้นคว้า</u>

1. นักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยการสอนโดยการเรียนแบบ เอส ที เอ ดี กับการสอนตามคู่มือครู มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. นักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยการสอนโดยการเรียนแบบ เอส ที เอ ดี กับการสอนตามคู่มือครู มีมนุษยสัมพันธ์ในการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

<u>อภิปรายผลการศึกษาค้นคว้า</u>

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา และมนุษยสัมพันธ์ในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่สอนโดยการเรียนแบบ เอส ที เอ ดี กับการสอนตามคู่มือครู ผลการศึกษาวิจัยอภิปรายได้ดังนี้

1. ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนที่สอนโดยการเรียนแบบ เอส ที เอ ดี กับนักเรียนที่สอนตามคู่มือครู มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ศรไกร รุ่งรอด (2533 : 60) ที่ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ และการให้ความร่วมมือต่อกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนแบบ เอส ที เอ ดี กับการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนตามคู่มือครูของ สสวท. ซึ่งผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนแบบ เอส ที เอ ดี มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนตามคู่มือครูของ สสวท. อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ มยุรี สาลีวงศ์ (2535 : 120) ที่ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ และความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนแบบ เอส ที เอ ดี กับการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนตามคู่มือครูของ สสวท. ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนวิชาคณิตศาสตร์โดยใช้กิจกรรรมการเรียนแบบ เอส ที เอ ดี กับการสอนตามคู่มือครูของ สสวท. มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ มีกินส์ (Meekins. 1987 : 421) ที่ศึกษาผลการใช้เทคนิคการเรียนเป็นทีมแบบ เอส ที เอ ดี ที่มีต่อความก้าวหน้าทางวิชาการ และการยอมรับทางสังคมของนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยการเรียนแบบ เอส ที เอ ดี มีความก้าวหน้าทางวิชาการสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนโดยวิธีปกติ

จากผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า นักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยการสอนโดยการเรียนแบบเอส ที เอ ดี กับนักเรียนที่สอนตามคู่มือครู มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 น่าจะเป็นผลมาจาก

1.1 การสอนโดยการเรียนแบบ เอส ที เอ ดี เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับคำกล่าวของ เอ็ดวิน (Edwin. 1976 : 28 - 58) ที่ว่า วิธีการสอนสังคมศึกษาให้ได้ผลดีนั้น ยังจำเป็นต้องสอนโดยครูเป็นผู้บรรยาย แต่ครูไม่ควรใช้การบรรยายตลอดเวลา ควรหา

วิธีสอนแบบอื่นมาใช้ด้วย ซึ่งการจัดการเรียนการสอนแบบ เอส ที เอ ดี นั้น เน้นนักเรียนและครูเป็นศูนย์กลางในการเรียนการสอนร่วมกัน โดยลำดับแรกครูเป็นผู้บรรยายประกอบกับสื่อการสอนต่าง ๆ เป็นแรงจูงใจให้นักเรียนเกิดความสนใจในการเรียน และทำให้นักเรียนเรียนรู้ได้รวดเร็วขึ้น ลำดับต่อมา ให้นักเรียนทำกิจกรรมกลุ่ม นักเรียนจึงมีโอกาสได้เปลี่ยนอิริยาบถจากผู้รับฟังเป็นผู้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง โดยการกระทำกิจกรรมหลายๆ รูปแบบ เช่น การทำความเข้าใจบทเรียนร่วมกัน การแก้ปัญหาจากกรณีตัวอย่าง การอภิปรายแลกเปลี่ยนควาามคิดเห็นซึ่งกันและกัน เป็นต้น ทำให้บรรยากาศในการเรียนสนุกสนาน นักเรียนไม่เบื่อหน่ายต่อการเรียน สอดคล้องกับธรรมชาติของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ซึ่งเป็นวัยที่มีความสนใจในการเรียนรวมกลุ่มกับผู้ที่อยู่ในวัยเดียวกัน และต้องการแสดงออกโดยการมีส่วนร่วมในการทำงานกลุ่ม (วีระ ฝังรักษ์. 2528 : 8)

1.2 การสอนโดยการเรียนแบบ เอส ที เอ ดี เป็นการนำนักเรียนที่มีระดับความสามารถต่างกัน มาเรียนร่วมกันเป็นกลุ่มย่อย ๆ นักเรียนที่เรียนเก่งจะพยายามช่วยเหลือนักเรียนที่เรียนอ่อน ให้มีความรู้ทัดเทียมกับสมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่ม ขณะเดียวกันนักเรียนที่เรียนอ่อนก็ต้องพยายามปรับปรุงการเรียนของตนให้ดีขึ้น ทั้งนี้เพราะหลังจากจบบทเรียนแต่ละบท จะมีการทดสอบย่อย โดยพิจารณาผลคะแนนเป็นรายบุคคลและเป็นคะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม ทุกคนจึงมีส่วนช่วยเพิ่มหรือลดคะแนนของกลุ่ม ดังนั้นสมาชิกในกลุ่มจึงต้องช่วยเหลือร่วมมือกันในการเรียนเพื่อความสำเร็จของตนเองและของกลุ่ม การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในลักษณะเช่นนี้เป็นเหตุให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียน และพยายามตั้งใจเรียน ซึ่งน่าจะส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น สอดคล้องกับคำกล่าวของ สมยศ นาวีการ (2523 : 234) ที่กล่าวไว้ว่า การเรียนร่วมกันเป็นกลุ่ม โดยสมาชิกมีการสนับสนุนให้บุคคลในกลุ่มประสบผลสำเร็จในเป้าหมายเดียวกัน ทำให้กลุ่มมีพลังสูงมาก

1.3 การสอนโดยการเรียนแบบ เอส ที เอ ดี ใช้หลักการทางจิตวิทยาเรื่องการเสริมแรงทางบวก เป็นตัวกระตุ้นต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยครูกล่าวคำชมเชยนักเรียนกลุ่มที่สามารถทำคะแนนเฉลี่ยได้สูงในการทดสอบย่อย ซึ่งนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาที่อยู่ในช่วงระยะเวลาแห่งการเป็นวัยรุ่นนั้น กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์ (2528 : 230) กล่าวไว้ว่า เป็นวัยที่ชอบการชมเชยมากกว่าการตำหนิ ดังนั้นการเสริมแรงโดยการให้คำชมเชยนี้ จึงน่าจะเป็นสาเหตุให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจ และมีกำลังใจในการเรียนให้ประสบผลสำเร็จดียิ่งขึ้น

2. จากผลการวิจัยที่พบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยการเรียนแบบ เอส ที เอ ดี กับนักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครู มีมนุษยสัมพันธ์ในการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง

สถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ นพมาศ ตรีกุล (2532 : 65) ที่ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย และความมีมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยการสอนแบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์กับที่เรียนโดยการสอนตามคู่มือแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ซึ่งผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยการสอนแบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ มีมนุษยสัมพันธ์สูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยการสอนตามคู่มือครูแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ เนาวรัตน์ นุ่มอุรา (2534 : 84) ที่เปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษ และมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการสอนตามรูปแบบเอริก้า (ERICA MODEL) และการสอนตามคู่มือครู ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนตามรูปแบบเอริก้ากับการสอนตามคู่มือครู มีมนุษยสัมพันธ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ บุหงา คณาวรงค์ (2536 : 110) ที่ศึกษาเปรียบเทียบความสามารถทางการฟัง การพูดภาษาอังกฤษ และมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนโดยการเรียนรู้ภาษาชุมชนตามแนวทฤษฎีอรรถฐานกับการสอนตามคู่มือครู ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยการเรียนรู้ภาษาชุมชนตามแนวทฤษฎีอรรถฐาน มีมนุษยสัมพันธ์สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า นักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยการสอนโดยการเรียนแบบ เอส ที เอ ดี กับนักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครู มีมนุษยสัมพันธ์ในการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 น่าจะเป็นผลมาจาก

2.1 การสอนโดยการเรียนแบบ เอส ที เอ ดี เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนและครูเป็นศูนย์กลาง ทำให้นักเรียนมีโอกาสได้ปฏิสัมพันธ์กับครู และมีโอกาสได้ปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนนักเรียนด้วยกัน จากการทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกัน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยให้นักเรียนได้เรียนร่วมกันเป็นกลุ่ม จะทำให้ผู้เรียนมีโอกาสเรียนรู้ถึงความรู้สึกความต้องการของผู้อื่น ตลอดจนได้เรียนรู้ถึงความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม ส่งผลให้นักเรียนสามารถพัฒนามนุษยสัมพันธ์ของตนให้สูงขึ้นได้ (ทิศนา แขมมณี และเยาวภา เดชะคุปต์. 2522 : 7)

2.2 การจัดกลุ่มการเรียน โดยกำหนดให้สมาชิกทุกคนในกลุ่มหมุนเวียนสับเปลี่ยนกันปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งต่าง ๆ เป็นการฝึกให้นักเรียนรู้จักการทำงานร่วมกันอย่างมีระบบ เพื่อ

ให้งานนั้น ๆ บรรลุตามจุดมุ่งหมาย รู้จักการปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ เพื่อพัฒนาตนเองให้เป็นที่ยอมรับของสมาชิกในกลุ่ม ทั้งนี้โดยการให้ความช่วยเหลือร่วมมือในการทำงานกับผู้อื่น รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างมีเหตุผล รู้จักควบคุมอารมณ์ของตนเองให้มั่นคง ตลอดจนรู้จักการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นเพื่อสร้างสัมพันธ์ ซึ่งเสนอ อินทรสุขศรี (2526 : 1 - 14) กล่าวว่า การให้ความช่วยเหลือสนับสนุนผู้ร่วมงาน เปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้แสดงความคิดเห็นไม่แสดงอารมณ์โกรธโดยปราศจากเหตุผล เป็นการสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน สอดคล้องกับ วิจิตร อาวะกุล. (2537 : 76 - 78) ที่กล่าวว่า การมีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ ไม่เห็นแก่ตัว ช่วยเหลือและให้ความร่วมมือกับผู้อื่นเป็นอย่างดี ก่อให้เกิดมนุษยสัมพันธ์ที่ดีได้

2.3 การสอนโดยการเรียนแบบ เอส ที เอ ดี เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ประเมินผลการทำงานกลุ่ม ทำให้นักเรียนทราบว่าตนเองยังมีข้อบกพร่องในการทำงานร่วมกับผู้อื่นในเรื่องใดจะต้องแก้ไขปรับปรุงตนเองอย่างไร เพื่อให้มีพฤติกรรมหรือการกระทำเป็นที่ยอมรับของสมาชิกในกลุ่ม ทำให้นักเรียนพัฒนาตนเองโดยการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสมาชิก ประกอบกับการเรียนแบบ เอส ที เอ ดี มิได้มุ่งเน้นการแข่งขันระหว่างกลุ่ม แต่เน้นการช่วยเหลือร่วมมือกันภายในกลุ่ม เป็นเหตุให้นักเรียนแต่ละกลุ่มนอกจากจะมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันภายในกลุ่มแล้ว ยังเป็นการส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ ภายในชั้นเรียนเดียวกันด้วย ซึ่งน่าจะเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้นักเรียนมีมนุษยสัมพันธ์ในการเรียนสูงขึ้น

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอแนะสิ่งที่อาจจะเป็นประโยชน์ต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในโอกาสต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ก่อนทำการทดลองสอน ผู้สอนควรหาโอกาสชี้แจงทำความเข้าใจกับนักเรียนในเรื่องวิธีการเรียนแบบ เอส ที เอ ดี ตามลำดับขั้นตอน พร้อมทั้งทำความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่มตามตำแหน่งต่าง ๆ รวมทั้งควรแจ้งให้นักเรียนได้ทราบล่วงหน้าว่าแต่ละกลุ่มประกอบด้วยผู้ใดบ้าง เพื่อให้บรรยากาศในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ดำเนินไปอย่างราบรื่น บรรลุตามจุดมุ่งหมาย และทันต่อเวลาที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เพราะนักเรียนอาจไม่คุ้นเคยกับรูปแบบการเรียนแบบ เอส ที เอ ดี แต่เคยชินกับรูปแบบการสอนแบบเดิม ซึ่งกระทำกันอยู่เป็นปกติ

1.2 เมื่อทำการสอนผ่านไประยะเวลาหนึ่ง (ประมาณ 4 แผนการสอน) ควรมีการสับเปลี่ยนสมาชิกระหว่างกลุ่ม โดยยึดหลักการเดิมเรื่องคละนักเรียนที่มีระดับความสามารถสูง ปานกลาง และต่ำ ในอัตราส่วน 1 : 2 : 1 เพื่อให้นักเรียนมีโอกาสทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างทั่วถึงกว้างขวางขึ้น รวมทั้งเป็นการฝึกให้นักเรียนรู้จักการปรับตัวเข้ากับสมาชิกในกลุ่มใหม่ เป็นการเสริมสร้างมนุษยสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนให้แนบแน่นยิ่งขึ้น

1.3 ขณะที่นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม ผู้สอนควรติดตามดูแลการปฏิบัติงานของสมาชิกแต่ละกลุ่มอย่างใกล้ชิด เป็นการกระตุ้นให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อการทำงานกลุ่มตามบทบาทหน้าที่ที่แต่ละคนได้รับมอบหมาย เพื่อให้งานของกลุ่มประสบผลสำเร็จดียิ่งขึ้น พร้อมทั้งคอยให้คำแนะนำช่วยเหลือแก่นักเรียนที่อาจมีปัญหาในการเรียนรู้หรือการทำงานร่วมกัน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรนำวิธีสอนโดยการเรียนแบบ เอส ที เอ ดี ไปทดลองสอนกับกลุ่มตัวอย่างในระดับอื่นๆ และเนื้อหาอื่นๆ เพื่อที่จะได้ทราบว่าวิธีสอนโดยการเรียนแบบ เอส ที เอ ดี เหมาะสมกับนักเรียนในระดับชั้นและเนื้อหาลักษณะใดมากที่สุด

2.2 ควรนำวิธีสอนโดยการเรียนแบบ เอส ที เอ ดี ไปเปรียบเทียบกับการสอนแบบอื่น ๆ นอกจากการสอนตามคู่มือครู เช่น การเรียนเป็นคู่ (Learning Cell) เพื่อดูว่ามีผลแตกต่างกันหรือไม่เพียงใด

2.3 ควรนำวิธีสอนโดยการเรียนแบบ เอส ที เอ ดี ไปศึกษากับตัวแปรด้านอื่น ๆ เช่น ความสามารถในการปรับตัวทางสังคม ความมีวินัยในตนเอง ความวิตกกังวลในการเรียน เป็นต้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์. จิตวิทยาการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. นโยบายและแผนพัฒนาเยาวชน (15-25) ระยะยาว. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี, 2524.

_____. "แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535," วารสารการศึกษาแห่งชาติ. 26(11) : 38; ตุลาคม-พฤศจิกายน 2534.

จำเนียร ช่วงโชติ และคนอื่น ๆ. ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มบุคคล. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2521.

เจือจันทร์ จงสถิตอยู่. "ความเป็นมาและสาระสำคัญของร่างแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่," วารสารการศึกษาแห่งชาติ. 25(4) : 6; เมษายน-พฤษภาคม 2534.

ฉลอง ภิรมย์รัตน์. กระบวนการกลุ่ม คู่มือประกอบการเรียนวิชา 325 หลักสูตรสภาการฝึกหัดครู พุทธศักราช 2519. ม.ป.ท., 2521.

ชวาล แพรัตกุล. เทคนิคการวัดผล. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช, 2522.

ชูชัย สมิทธิไกร และสมชาย เตียวกุล. ผลของประสบการณ์กลุ่มฝึกมนุษยสัมพันธ์ที่มีต่อทัศนคติส่วนบุคคลตามการรับรู้ของผู้รับการฝึก. เชียงใหม่ : คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2530.

ชูศรี สนิทประชากร. "การเรียนรู้โดยการร่วมมือ," จันทรเกษมสาร. 2(4) : 47-48; กรกฎาคม-ธันวาคม 2534.

ชูศักดิ์ แสนปัญญา. "ครูกับการสร้างมนุษยสัมพันธ์ในโรงเรียน," สารพัฒนาหลักสูตร. 12(113) : 70-71; มกราคม-มีนาคม 2536.

ถนอมศรี เหลาหา. การเปรียบเทียบความสามารถทางการเขียน แรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษและมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนด้วยวิธีกระบวนการเขียนของเฮวินส์ กับการสอนด้วยวิธีตามคู่มือครู. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535. อัดสำเนา.

ทิศนา แขมมณี และคนอื่น ๆ. กลุ่มสัมพันธ์ : ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ เล่ม 1. กรุงเทพฯ : บูรพาศิลป์การพิมพ์, 2522.

ทิศนา แขมมณี และคนอื่น ๆ. กลุ่มสัมพันธ์ : ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ เล่ม 2. วิทยาการว่าด้วยความสัมพันธ์และกระบวนการในการทำงานร่วมกันของกลุ่มคน. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.

ทิศนา เทียนเสม. แบบตัวอย่างการฝึกอบรมด้านมนุษยสัมพันธ์แก่นักเรียนฝึกหัดครูในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยอริโซนา, 2515.

นพมาศ ตรีกูล. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยและมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยการสอนแบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์กับการสอนตามคู่มือแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2532. อัดสำเนา.

นิเวศน์ ธรรมรักษ์. เทคนิคการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนสังคมศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530.

เนาวรัตน์ นุ่มอุรา. การเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษและมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการสอนตามรูปแบบเอริกา (ERICA MODEL) และการสอนตามคู่มือครู. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทร-วิโรฒ ประสานมิตร, 2533. อัดสำเนา.

บุหงา คณาวรงค์. การศึกษาเปรียบเทียบความสามารถทางการฟัง การพูดภาษาอังกฤษและมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนโดยการเรียนรู้ภาษาชุมชนตามแนวทฤษฎีอรรถฐาน กับการสอนตามคู่มือครู. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2536. อัดสำเนา.

ประนอม เดชชัย. เสริมทักษะการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา. เชียงใหม่ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2536.

ประสพ รัตนากร. "คัมภีร์มนุษยสัมพันธ์," วารสารสื่อสารมวลชน. 3(2) : 8-10; พฤศจิกายน 2526 - มีนาคม 2527.

ปริญญา จิตรการุนทีกิจ. ถาม-ตอบกฎหมายอาญา. กรุงเทพฯ : นิติธรรม, 2531.

_____. ย่อหลักกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มรดก. กรุงเทพฯ : นิติธรรม, 2531.

ฝน แสงสิงแก้ว. "มนุษยสัมพันธ์," สุขภาพ. 8 : 55-77; มีนาคม 2523.

พนม ลิ้มอารีย์. กลุ่มสัมพันธ์. กรุงเทพฯ : จินตภัณฑ์การพิมพ์, ม.ป.ป.

พนัส หันนาคินทร์. หลักการบริหารโรงเรียน. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช, 2524.

พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์. มนุษยสัมพันธ์. กรุงเทพฯ : รุ่งเรืองสาสน์การพิมพ์, 2528.

พรรณพิศ วาณิชย์การ. "การทำงานแบบกลุ่ม," วารสารสารานุกรม. 1 : 135-137 : กรกฎาคม-กันยายน 2528.

พระราชวรมุนี (ประยุทธ์ ปยุตฺโต). พจนานุกรมศาสตร์. กรุงเทพฯ : การศาสนา, 2520.

พรเทพ ช้อยหิรัญ. ผลการเข้ากลุ่มฝึกความรู้สึกไวที่มีต่อมนุษยสัมพันธ์ของนิสิตวิชาเอกการแนะแนวชั้นปีที่ 3 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2532. อัดสำเนา.

พะนอม แก้วกำเนิด. "การเตรียมการสอนเยาวชน," มติชน. 13 ตุลาคม 2531. หน้า 21.

พัชนี วรกวิน. จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพฯ : สถานสงเคราะห์ปากเกร็ด, 2522.

พัฒน์ บุณยรัตพันธุ์. การสร้างพลังชุมชนโดยขบวนการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2517.

ไพโรจน์ กัมพูสิริ. ย่อหลักกฎหมายครอบครัว. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : นิติธรรม, 2536.

ภิญโญ บัวทอง. คำบรรยายและอภิปรายเกี่ยวกับวิชาสังคมศึกษา เอกสารนิเทศการศึกษา. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู, 2518.

มยุรี สาลีวงศ์. การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์และความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนแบบ STAD กับกิจกรรมการเรียนตามคู่มือครูของ สสวท. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535. อัดสำเนา.

มัลลิกา พงษ์ปริตร. การสอนเพื่อตอบสนองสมรรถภาพมนุษย์ (ฉบับปรับปรุง). กรุงเทพฯ : การศาสนา, 2527.

เมืองทอง แขมมณี. "คุณสมบัติของกลุ่มที่ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ," ใน กลุ่มสัมพันธ์ : ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ เล่ม 1. หน้า 151-154. กรุงเทพฯ : บูรพาศิลป์การพิมพ์, 2522.

โยธิน ศันสนยุทธ. มนุษยสัมพันธ์. กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525.

ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์, 2530.

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ, 2536.

ลาวัณย์ วิทยาวุฒิกุล. การสอนสังคมในโรงเรียนมัธยม. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.

เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, สำนักงาน. พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร : พระราชบัญญัติพรรคการเมือง. กรุงเทพฯ : กองการพิมพ์สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2538.

_____. ระบบงานรัฐสภา. กรุงเทพฯ : กองการพิมพ์สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2538.

_____. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 แก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พุทธศักราช 2538. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : กองการพิมพ์สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2539.

วิจิตร วรุตบางกูร. "มนุษยสัมพันธ์," ใน สารานุกรมศึกษาศาสตร์ ฉบับเฉลิมพระเกียรติ. หน้า 46-48. กรุงเทพฯ : วิสิทธิ์พัฒนา จำกัด, 2535.

วิจิตร สินสิริ. "ตัวอย่างเรื่องนวกรรมการสอน การวัดผลและอุปกรณ์การสอนวิชาสังคมศึกษา," นวกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : สุนทรการพิมพ์, 2517.

วิจิตร อาวะกุล. เทคนิคมนุษยสัมพันธ์. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : โอเอสพริ้นติ้งเฮาส์ จำกัด, 2537.

วิชาการ, กรม. ข้อคิดเบื้องต้นในการสอนและการสอบที่เน้นกระบวนการ. กรุงเทพฯ : คุรุสภา, 2534.

_____. ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย ปีการศึกษา 2536. กรุงเทพฯ : สำนักงานทดสอบทางการศึกษา กรมวิชาการ, ม.ป.ป. อัดสำเนา.

_____. รายงานการสัมมนา เรื่อง หลักสูตรสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ, 2530.

_____. หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533). พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : คุรุสภา, 2535.

วิทยา เทพยา. มนุษยสัมพันธ์. กรุงเทพฯ : แพร่พิทยา, 2524.

วีระ ฝังรักษ์. การศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น โดยการทดลองทำกิจกรรมกลุ่มสร้างคุณภาพ. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528. อัดสำเนา.

ศรไกร รุ่งรอด. การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์และการให้ความร่วมมือต่อกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนแบบ STAD กับกิจกรรมการเรียนตามคู่มือครูของ สสวท. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533. อัดสำเนา.

ศรีกัลยา รักษาสัตย์. ปัญหามนุษยสัมพันธ์ในหน่วยงานของนิสิตปริญญาโท มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ : ศึกษาเฉพาะกรณี (จิตวิทยา 437) ประจำปีการศึกษา 2522-2524. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2523. อัดสำเนา.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. "การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคน," มิตรครู. 32(21) : 13-15; พฤศจิกายน 2533.

_____. หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521. กรุงเทพฯ : จงเจริญการพิมพ์, 2520.

ศึกษานิเทศก์, หน่วย. "การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาทั่วประเทศ," วารสารวิจัยทางการศึกษา. 14 : 87; มกราคม-มีนาคม 2527.

เสนอ อินทรสุขศรี. "มนุษยสัมพันธ์กับบุคคลทุกระดับ," วารสารจุฬาลงกรณ์ธุรกิจปริทัศน์. 6 (22) : 1-14; กันยายน 2526.

สมบูรณ์ ชิตพงศ์. เทคนิคการวัดและการประเมินผลการเรียนการสอนสังคมศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2523.

สมยศ นาวีการ. การบริหารตามสถานการณ์. กรุงเทพฯ : บรรณกิจ, 2523.

สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์. การประเมินผลการเรียนวิชาสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช, 2526.

สันต์ ธรรมบำรุง. การสอนสังคมศึกษา. กรุงเทพฯ : บพิธการพิมพ์, 2523.

สารภี รัตนบุรี. เอกสารประกอบการฝึกอบรมศึกษานิเทศก์ รุ่น 20.21. กรุงเทพฯ : กรมการศึกษา, 2523.

สิปนนท์ เกตุทัต. "แนวนโยบายการจัดมัธยมศึกษาในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529)," เอกสารประกอบการบรรยาย. ตุลาคม-พฤศจิกายน 2522.

สิริวรรณ ศรีพหล. เอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรมการสอนมัธยมศึกษา หน่วยที่ 1-5. กรุงเทพฯ : อัมรินทร์การพิมพ์, 2524.

สุโขทัยธรรมาธิราช, มหาวิทยาลัย. กฎหมายแพ่ง 3 : ครอบครัว-มรดก. กรุงเทพฯ : รุ่งศิลป์การพิมพ์, 2527.

_____. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป. . กรุงเทพฯ : สารมวลชน, 2526.

สุชา จันทน์เอม. จิตวิทยาในชีวิตประจำวัน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2525.

สุนทร สุนันท์ชัย. เทคนิคและวิธีการสอนสังคมศึกษา. กรุงเทพฯ : สหบัณฑิต, 2514.

สุรศักดิ์ หลาบมาลา. "การเรียนการสอนแบบร่วมมือ," วิทยาจารย์. 86(2) : 4-8; กุมภาพันธ์ 2531.

โสภณ ปภาพจน์. การพัฒนาองค์การ. กรุงเทพฯ : มิตรสยาม, 2521.

หทัย ตันหยง. การสอนสังคมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก, 2525.

หฤทัย อติชาตพงศ์. กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน. กรุงเทพฯ : ภาควิชาแนะแนวและจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พลศึกษา, ม.ป.ป.

อนุกูล เยี่ยงพฤกษาวัลย์. เกมนักบริหาร 101 กิจกรรมการฝึกอบรม. กรุงเทพฯ : พี.เค. การพิมพ์, ม.ป.ป.

อรุณ รักธรรม. หลักมนุษยสัมพันธ์กับการบริหาร. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2522.

อัยการสูงสุด, สำนักงาน. คู่มือการจัดการมรดกสำหรับประชาชน. กรุงเทพฯ : ศรีสมบัติการพิมพ์, ม.ป.ป.

_____. รวมกฎหมายที่ประชาชนควรรู้. กรุงเทพฯ : ศรีสมบัติการพิมพ์, ม.ป.ป.

อาคม จันทสุนทร. การสอนเพื่อสนองสรรถภาพของมนุษย์. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา, 2527.

อารี พันธ์มณี. จิตวิทยาการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ : เลิฟแอนด์ลิฟเพรส จำกัด, 2534.

อาษา ขอจิตต์เมตต์. วิธีชนะมิตรและจูงใจคน. พิมพ์ครั้งที่ 15. กรุงเทพฯ : ขอจิตต์เมตต์, 2525.

Allen, B.R. "A Short-Term Interpersonal Skills Training Program with College Undergraduates," Dissertation Abstracts International. 46(10) : 2963-A - 2964-A; April, 1986.

Arends, Richard I. "STAD," Learning to Teach. 3rd ed. New York : McGraw-Hill, 1994.

Barker, Larry L. and others. An Introduction to Small Group Communication. 3rd ed. New Jersey : Englewood Cliffs Prertice-Hall, Inc., 1987.

Bloom, Benjamin S. Taxonomy of Educational Objectives. New York : David Mckay Company Inc., 1956.

Button, L. Developmental Group Work with Adolescent. London : University of London Press Ltd., 1974.

Chester, I.A. and J. Schopler. Experimental Social Psychology. Academic Press, 1972.

Dunn, Rita. "Team Learning and Circles of Knowledge," Practical Approaches to Individualizing. New York : Packer Publishing Company Inc., 1972.

Edwin,Fenton. The New Social Studies. NewYork: Rinehart and Winston, 1976.

Fan, Chung-Teh. Item Analysis Table. New Jersey : Education Testing Service, Princeton, 1952.

Gagne, Robert M. The Condition of Learning. New York : Holt Rinehart and Winston, Inc., 1965.

Gellerman, Saul W. The Management of Human Relations. New York : Holt Rinehart and Winston Inc., 1966.

Glaess, Herman Lewin, "Developing Interpersonal Relation In a College Girls' Dormitory," Dissertation Abstracts International. 27(1) : 113-A - 114-A; July, 1966.

Loeser, L.H. "Some Aspecks of Group Dynamics," International Journal of Group Psychology. 1957.

Meekins, Amy Stephens. Effects of a Student Team Learning Technique on the Academic Progress and Social Acceptance of Academically Handicapped Elementary Mainstremmed Students. DAI 49/03 A, p.421.

Parker, M.E.A. "Effects of Human Relations Groups on Fourth Grade Children's Self-Esteem and Communication Skills," Dissertation Abstracts International. 43(9) : 2894-A; March, 1983.

Scott, William A. and Michael Wertheimer. Introduction to Psychological Research. 4th ed. New York : John Wiley and Son, Inc., 1962.

Slavin, Robert E. "Cooperative Learning and the Cooperative Schools," Educational Leadership. 45(3) : 40; November, 1987.

_____. "STAD and TGT," Cooperative Learning : theory, research and practice. N.J. Englewood Cliffs : Prentice Hall, 1990.

_____. "Student Teams And Achievement Divisions," Journal of Research and Development in Education. 12 : 41; November, 1978.

Young, Carolyn. "Team Learning," The Arithmetic Teacher. 19; December, 1972.

ภาคผนวก ก

1. ค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา
2. ค่าอำนาจจำแนก (t-distribution) ของแบบสอบถามวัดมนุษยสัมพันธ์ในการเรียน
3. คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม
4. คะแนนมนุษยสัมพันธ์ในการเรียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ตาราง 5 แสดงค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา (ส 071) กฎหมายที่ประชาชนควรรู้ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ข้อที่	p	r	ข้อที่	p	r
1	.44	.44	21	.29	.24
2	.43	.33	22	.59	.44
3	.50	.26	23	.35	.48
4	.26	.21	24	.20	.23
5	.43	.33	25	.61	.41
6	.79	.33	26	.25	.22
7	.39	.48	27	.41	.22
8	.72	.20	28	.31	.33
9	.46	.26	29	.44	.30
10	.69	.48	30	.26	.21
11	.46	.41	31	.39	.48
12	.52	.37	32	.24	.26
13	.21	.27	33	.76	.24
14	.44	.44	34	.33	.22
15	.57	.25	35	.30	.30
16	.54	.26	36	.32	.24
17	.37	.22	37	.20	.30
18	.57	.26	38	.33	.30
19	.67	.22	39	.39	.41
20	.57	.33	40	.37	.22

ค่าความเชื่อมั่น .75

ตาราง 6 แสดงค่าอำนาจจำแนก (t-distribution) ของแบบสอบถามวัดมนุษยสัมพันธ์ในการเรียน

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (t)	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (t)
1	2.07	16	2.31
2	2.98	17	2.79
3	3.13	18	2.65
4	2.15	19	2.74
5	2.99	20	2.59
6	2.99	21	2.01
7	2.07	22	3.78
8	1.76	23	3.16
9	2.98	24	1.92
10	2.45	25	3.07
11	1.96	26	2.36
12	2.35	27	1.91
13	1.93	28	1.98
14	4.86	29	4.68
15	2.67	30	2.70

ค่าความเชื่อมั่น .73

ตาราง 7 คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

คนที่	กลุ่มทดลอง			กลุ่มควบคุม		
	ก่อนทดลอง	หลังทดลอง	ผลต่าง	ก่อนทดลอง	หลังทดลอง	ผลต่าง
1	10	25	15	18	22	4
2	13	22	9	20	26	6
3	12	17	5	13	18	5
4	8	22	14	13	11	-2
5	16	21	5	12	12	-
6	11	26	15	14	18	4
7	12	24	12	14	16	2
8	20	25	5	15	23	8
9	12	29	17	10	25	15
10	11	14	3	12	21	9
11	13	21	8	11	14	3
12	17	20	3	16	21	5
13	10	17	7	15	22	7
14	12	23	11	16	21	5
15	16	22	6	11	26	15
16	16	31	15	8	16	8
17	15	14	-1	9	12	3
18	11	17	6	10	15	5
19	7	18	11	15	14	-1
20	21	25	4	15	19	4
21	16	22	6	8	19	11

ตาราง 7 (ต่อ)

คนที่	กลุ่มทดลอง			กลุ่มควบคุม		
	ก่อนทดลอง	หลังทดลอง	ผลต่าง	ก่อนทดลอง	หลังทดลอง	ผลต่าง
22	18	20	2	13	21	8
23	9	23	14	11	17	6
24	9	17	8	17	23	6
25	14	21	7	12	17	5
26	17	30	13	23	27	4
27	19	23	4	8	15	7
28	12	14	2	18	22	4
29	13	20	7	14	18	4
30	15	21	6	8	15	7
31	11	18	7	12	17	5
32	12	19	7	20	29	9

ตาราง 8 คะแนนมนุษยสัมพันธ์ในการเรียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

คนที่	กลุ่มทดลอง			กลุ่มควบคุม		
	ก่อนทดลอง	หลังทดลอง	ผลต่าง	ก่อนทดลอง	หลังทดลอง	ผลต่าง
1	87	98	11	92	94	2
2	89	95	6	94	96	2
3	83	85	2	92	93	1
4	96	96	-	86	88	2
5	96	105	9	92	95	3
6	88	97	9	89	91	2
7	87	102	15	88	97	9
8	93	96	3	92	105	13
9	97	104	7	108	108	-
10	86	89	3	86	87	1
11	99	106	7	102	102	-
12	88	89	1	94	100	6
13	87	97	10	95	100	5
14	94	108	14	85	92	7
15	94	100	6	91	95	4
16	88	93	5	94	96	2
17	89	101	12	97	102	5
18	98	106	8	94	96	2
19	108	110	2	95	103	8
20	94	95	1	93	107	14
21	93	97	4	99	101	2

ตาราง 8 (ต่อ)

คนที่	กลุ่มทดลอง			กลุ่มควบคุม		
	ก่อนทดลอง	หลังทดลอง	ผลต่าง	ก่อนทดลอง	หลังทดลอง	ผลต่าง
22	83	98	15	89	90	1
23	91	97	6	94	100	6
24	106	114	8	96	96	-
25	100	100	-	102	110	8
26	97	104	7	91	92	1
27	91	98	7	86	90	4
28	98	110	12	89	93	4
29	88	92	4	96	98	2
30	90	101	11	98	101	3
31	88	96	8	86	93	7
32	92	108	16	82	86	4

ภาคผนวก ข

1. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา (ส 071)
2. แบบสอบถามวัดมนุษยสัมพันธ์ในการเรียน

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

วิชา ส 071 กฎหมายที่ประชาชนควรรู้ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

<u>คำชี้แจง</u> 1. แบบทดสอบฉบับนี้มีทั้งหมด 40 ข้อ ใช้เวลาในการตอบ 40 นาที

2. แบบทดสอบเป็นแบบเลือกตอบ 5 ตัวเลือก ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกที่สุดเพียงคำตอบเดียว แล้วทำเครื่องหมาย × ลงในช่อง □ ที่ต้องการในกระดาษคำตอบ

ตัวอย่าง

ข้อ	ก	ข	ค	ง	จ
0		×			

3. ถ้านักเรียนต้องการเปลี่ยนคำตอบหลังจากทำเครื่องหมายลงในกระดาษคำตอบแล้ว ให้นักเรียนขีดทับลงในข้อที่ไม่ต้องการ แล้วจึงทำเครื่องหมายในข้อที่ต้องการต่อไป

ตัวอย่าง กรณีต้องการเปลี่ยนคำตอบจาก ข. เป็น ง.

ข้อ	ก	ข	ค	ง	จ
0		×		×	

4. คำถามในแต่ละข้อมีคำตอบที่ถูกที่สุดเพียงคำตอบเดียว ถ้าตอบเกินกว่า 1 คำตอบ ถือว่า <u>ผิด</u> จะไม่ให้คะแนนในข้อนั้น

5. กรณีมีข้อสงสัย ให้ถามผู้ควบคุมสอบ

1. ที่กล่าวว่า "วุฒิสภา*เป็นพี่เลี้ยง*ของสภาผู้แทนราษฎร" มีความหมายอย่างไร
    ก. ดูแลการปฏิบัติงานของผู้แทนราษฎร
    ข. กำหนดนโยบายให้ผู้แทนราษฎรปฏิบัติ
    ค. ควบคุมการออกกฎหมายของสภาผู้แทนราษฎร
    ง. จัดทำร่างกฎหมายให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณา
    จ. พิจารณากลั่นกรองร่างกฎหมายต่อจากสภาผู้แทนราษฎร
2. รัฐสภาชุดปัจจุบันมีโครงสร้างเป็นอย่างไร
    ก. เป็นสภาคู่
    ข. เป็นสหภาพ
    ค. เป็นสหพันธ์
    ง. เป็นไตรภาคี
    จ. เป็นสภาเดี่ยว
3. ทุกตำแหน่งมีพื้นฐานมาจากการเลือกตั้ง *ยกเว้น* ตำแหน่งใด
    ก. อัยการสูงสุด
    ข. ผู้นำฝ่ายค้าน
    ค. ประธานรัฐสภา
    ง. ประธานสภาผู้แทน
    จ. กรรมาธิการสามัญ
4. พระราชบัญญัติ คืออะไร
    ก. กฎหมายที่ออกโดยรัฐสภา
    ข. กฎหมายสูงสุดของประเทศ
    ค. กฎหมายที่ออกโดยฝ่ายบริหาร
    ง. กฎหมายที่ออกในกรณีจำเป็นเร่งด่วน
    จ. กฎหมายที่เกี่ยวกับการเงินของประเทศ
5. การให้วุฒิสภามีอำนาจยับยั้งร่างกฎหมายได้เพื่ออะไรเป็นสำคัญ
    ก. ความรัดกุม
    ข. ความทันสมัย
    ค. ความเป็นระเบียบ
    ง. ความถูกต้องในรูปแบบ
    จ. ความถูกต้องในการใช้ภาษา

6. สมมติว่าจะมีการเลือกตั้งในปี พ.ศ.2540 ผู้ที่จะมีสิทธิออกเสียงได้เป็นครั้งแรก ต้องเกิดเมื่อใด
   ก. เกิดก่อน 2 มกราคม 2515
   ข. เกิดก่อน 2 มกราคม 2517
   ค. เกิดก่อน 2 มกราคม 2520
   ง. เกิดก่อน 2 มกราคม 2522
   จ. เกิดก่อน 2 มกราคม 2524
7. บุคคลใด *มีสิทธิ* สมัครรับเลือกตั้ง
   ก. พระภิกษุ
   ข. ข้าราชการ
   ค. ผู้ที่ล้มละลาย
   ง. พนักงานรัฐวิสาหกิจ
   จ. ผู้ที่ลาออกจากราชการ
8. การกระทำใด*ไม่ถูกต้อง*ตามหลักของการออกเสียงเลือกตั้ง
   ก. ลงคะแนนในช่องทำเครื่องหมาย
   ข. ทำเครื่องหมายได้เท่าจำนวนผู้สมัคร
   ค. ทำเครื่องหมายในช่องไม่ลงคะแนนก็ได้
   ง. ทำเครื่องหมายได้เท่าจำนวนผู้แทนที่จะพึงมี
   จ. มอบบัตรลงคะแนนให้กรรมการหย่อนลงหีบ
9. ผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องยื่นใบสมัครต่อใคร ณ ที่ใด
   ก. เลขาธิการรัฐสภา ที่รัฐสภา
   ข. นายทะเบียน ที่กรมการปกครอง
   ค. ปลัดกระทรวง ที่กระทรวงมหาดไทย
   ง. ผู้ว่าราชการจังหวัด ที่ศาลากลางจังหวัด
   จ. พนักงานอัยการ ที่สำนักงานอัยการสูงสุด
10. การกระทำใดเป็นการหาเสียงเลือกตั้งที่ *ไม่ผิด*กฎหมาย
   ก. แจกข้าวสาร
   ข. จัดเลี้ยงอาหาร
   ค. จัดฉายภาพยนตร์
   ง. จัดรถรับส่งผู้ไปออกเสียง
   จ. จัดส่งเอกสารไปยังบ้านเรือน

11. จังหวัดที่มีราษฎรจำนวน 530,000 คน ควรจัดเขตเลือกตั้งอย่างไร

    ก. แบ่งเป็น 2 เขต เขตละ 2 : 1

    ข. แบ่งเป็น 2 เขต เขตละ 2 : 2

    ค. แบ่งเป็น 2 เขต เขตละ 3 : 1

    ง. แบ่งเป็น 3 เขต เขตละ 2 : 1 : 1

    จ. แบ่งเป็น 3 เขต เขตละ 2 : 2 : 1

12. ก่อนที่จะสมัครเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองใด สิ่งแรกที่ควรปฏิบัติเป็นอย่างยิ่งคืออะไร

    ก. ศึกษาประวัติของพรรค

    ข. ศึกษานโยบายของพรรค

    ค. ศึกษาประวัติของหัวหน้าพรรค

    ง. ศึกษาผลงานของสมาชิกพรรค

    จ. ศึกษากฎหมายพรรคการเมือง

13. การเปลี่ยนแปลงข้อบังคับของพรรค จำเป็นต้องกระทำโดยที่ประชุมใหญ่หรือไม่ เพราะเหตุใด

    ก. จำเป็น เพราะต้องมีการลงมติ

    ข. จำเป็น เพราะอาจมีผลกระทบต่อรัฐ

    ค. จำเป็น เพราะสมาชิกต้องปฏิบัติตาม

    ง. ไม่จำเป็น เพราะเป็นอำนาจของหัวหน้าพรรค

    จ. ไม่จำเป็น เพราะเป็นการเปลี่ยนแปลงเล็กน้อย

14. กรณีใด เป็นสาเหตุให้ต้องเลิกพรรคการเมือง

    ก. สมาชิกพรรคไม่ได้รับเลือกตั้ง

    ข. หัวหน้าพรรคไม่ได้รับเลือกตั้ง

    ค. สมาชิกพรรคมีความคิดเห็นขัดแย้งกัน

    ง. หัวหน้าพรรคถูกลงมติไม่ไว้วางใจในสภา

    จ. สมาชิกพรรคไม่ได้รับแต่งตั้งให้เป็นรัฐมนตรี

15. กรณีใด กล่าวถึงเรื่องการรวมพรรคการเมือง*ไม่ถูกต้อง*

    ก. รวมกันเพื่อตั้งพรรคใหม่

    ข. รวมเข้ากับอีกพรรคที่เป็นหลัก

    ค. เมื่อรวมกันเป็นพรรคใหม่ ไม่ต้องจดทะเบียน

    ง. เมื่อจะรวมกันเป็นพรรคใหม่ ต้องขอความเห็นชอบจากที่ประชุมใหญ่

    จ. เมื่อจะรวมเข้ากับพรรคที่เป็นหลัก ต้องขอความเห็นชอบจากที่ประชุมใหญ่

16. ความผิดทางอาญา มีผลกระทบต่อเรื่องใดมากที่สุด

    ก. ความเป็นอยู่ทางสังคม

    ข. ความเสียหายของราษฎร

    ค. ความขัดแย้งระหว่างเอกชน

    ง. ความขัดแย้งระหว่างมหาชน

    จ. ความมั่นคงปลอดภัยของประเทศ

17. การลงโทษที่เป็นการกำจัดออกจากหมู่คณะอย่างถาวร หมายถึงอะไร

    ก. การจำคุก

    ข. การกักขัง

    ค. การกักกัน

    ง. การเนรเทศ

    จ. การประหารชีวิต

18. ในความหมายของกฎหมาย คำว่า "เล็งเห็นผล" หมายความว่าอย่างไร

    ก. ผลน่าจะเกิดขึ้น

    ข. ผลอาจจะเกิดขึ้น

    ค. ผลควรจะเกิดขึ้น

    ง. ผลจะเกิดขึ้นแน่นอน

    จ. ผลจะเกิดหรือไม่เกิดก็ได้

19. ตามลักษณะของกฎหมาย "การพยายามกระทำผิด" หมายถึงกรณีใด

    ก. การกระทำที่กำลังจะเกิดขึ้น

    ข. การกระทำแล้วแต่ไม่สำเร็จ

    ค. การกระทำที่เกิดผลสำเร็จแล้ว

    ง. การกระทำที่ใกล้ชิดกับผลสำเร็จ

    จ. การกระทำที่ยังห่างไกลจากผลสำเร็จ

<u>คำชี้แจง</u> : ข้อความ (1) - (5) ข้างล่างนี้ ใช้ตอบคำถามข้อ 20

เขียวยุให้ขาวไปลักทรัพย์ ..... (1)

เขียวกับขาวร่วมกันลักทรัพย์ ..... (2)

เขียวขับรถพาขาวไปลักทรัพย์ ..... (3)

เขียวให้ขาวยืมรถไปลักทรัพย์ ..... (4)

เขียวช่วยดูต้นทางให้ขาวไปลักทรัพย์ ... (5)

20. กรณีใด จัดเป็นผู้สนับสนุน

ก. (3)

ข. (4)

ค. (5)

ง. (1) และ (2)

จ. (3), (4) และ (5)

21. การกระทำใด*ไม่เป็น*ความผิดต่อแผ่นดิน

ก. การลักทรัพย์

ข. การวางเพลิง

ค. การยักยอกทรัพย์

ง. การออกเช็คที่ไม่มีเงิน

จ. การปลอมแปลงธนบัตร

22. เหลืองเตะม่วงกระเด็นไปบนถนน เป็นเหตุให้รถที่แล่นมาชนม่วงถึงแก่ความตาย การกระทำของเหลืองเป็นความผิดฐานใด

ก. ไม่มีความผิด

ข. ฆ่าคนโดยเจตนา

ค. ฆ่าคนโดยไม่เจตนา

ง. ทำให้คนตายโดยประมาท

จ. ทำให้คนตายโดยไม่ไตร่ตรอง

23. ข้อความใด*ไม่ถูกต้อง*ตามหลักที่ว่าด้วยความผิดต่อชีวิต

ก. อู๊ดเจตนาฆ่าอิ๊ด

ข. อู๊ดพยายามฆ่าอิ๊ด

ค. อู๊ดฆ่าอิ๊ดโดยไม่เจตนา

ง. อู๊ดทำให้อิ๊ดตายโดยประมาท

จ. อู๊ดพยายามทำให้อิ๊ดตายโดยประมาท

24. ทุกลักษณะเป็นองค์ประกอบของความผิดต่อร่างกาย ยกเว้นลักษณะใด

ก. เป็นการทำร้าย

ข. เป็นการกระทำต่อผู้อื่น

ค. เป็นการกระทำที่ไม่เจตนา

ง. เป็นการกระทำที่เกิดอันตรายแก่กาย

จ. เป็นการกระทำที่เกิดอันตรายแก่จิตใจ

25. การชิงทรัพย์*แตกต่าง*จากการปล้นทรัพย์ในกรณีใดเป็นสำคัญ
    ก. จำนวนผู้กระทำ
    ข. สถานที่ในการกระทำ
    ค. จุดหมายในการกระทำ
    ง. อาวุธที่ใช้ในการกระทำ
    จ. พาหนะที่ใช้ในการกระทำ
26. กรณีใด *มิใช่*เป็นการนำจารีตประเพณีมาปรับใช้แก่คดี
    ก. การเก็บฟืนในที่ป่า
    ข. การชกมวยบนเวที
    ค. การจดทะเบียนสมรส
    ง. การรดน้ำในวันสงกรานต์
    จ. การเลี้ยงสัตว์ให้กินหญ้าในที่ดินของผู้อื่น
27. บุคคลประเภทใด จัดว่าสิ้นสภาพบุคคลแล้ว
    ก. คนสาบสูญ
    ข. คนวิกลจริต
    ค. คนล้มละลาย
    ง. คนไร้ความสามารถ
    จ. คนเสมือนไร้ความสามารถ
28. ลักษณะใด *ไม่เป็นเหตุ*ให้นิติกรรมเสียเปล่า
    ก. ขัดต่อกฎหมาย
    ข. ขัดต่อศีลธรรม
    ค. ขัดต่อความเป็นจริง
    ง. ขัดต่อความคิดเห็นของประชาชน
    จ. ขัดต่อความสงบเรียบร้อยของสังคม
29. สิ่งใด เป็นอสังหาริมทรัพย์
    ก. อาคาร
    ข. รถยนต์
    ค. ตู้โดยสารรถไฟ
    ง. ดินที่ขุดเพื่อนำไปถมที่
    จ. บ้านที่รื้อเพื่อขายไม้กระดาน

30. สภาพบังคับใด *ไม่ใช่* สภาพบังคับทางแพ่ง

ก. การริบมัดจำ

ข. การริบทรัพย์สิน

ค. คำสั่งศาลให้ล้มละลาย

ง. คำสั่งศาลให้กระทำการต่อ

จ. คำสั่งศาลให้งดเว้นการกระทำ

31. กรณีใด กล่าวถึงหลักการในเรื่องการหมั้น*ไม่ถูกต้อง*

ก. กระทำด้วยวาจาก็ได้

ข. กระทำเป็นลายลักษณ์อักษรก็ได้

ค. ต้องส่งมอบของหมั้นในขณะหมั้น

ง. ต้องจดทะเบียนจึงจะมีผลสมบูรณ์

จ. ชายหญิงต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 17 ปี

32. "การหมั้น" มีสาระสำคัญในเรื่องใด

ก. การส่งมอบของหมั้น

ข. การกำหนดตัวคู่สมรส

ค. การเจรจาเพื่อการสมรส

ง. การสัญญาว่าจะให้ของหมั้น

จ. การตกลงในจำนวนของหมั้น

33. การสมรสของบุคคลใด *ต้องห้าม* ตามกฎหมาย

ก. การสมรสของผู้ที่พิการ

ข. การสมรสของผู้ที่วิกลจริต

ค. การสมรสของผู้ที่ล้มละลาย

ง. การสมรสระหว่างลุงกับหลาน

จ. การสมรสระหว่างอากับหลาน

34. สิ่งใด เข้าลักษณะเป็นสินส่วนตัว

ก. เงินที่นำมาทำการหมั้น

ข. ดอกผลจากทรัพย์มรดก

ค. เงินผูกแขนในวันแต่งงาน

ง. ที่ดินที่ซื้อมาในระหว่างสมรส

จ. รถยนต์ที่บิดามอบให้เป็นของขวัญในวันแต่งงาน

35. ข้อความใด กล่าวถึงการสิ้นสุดแห่งการสมรส*ไม่ถูกต้อง*

ก. ความตายเป็นเหตุให้ฟ้องหย่าได้

ข. การสาบสูญเป็นเหตุให้ฟ้องหย่าได้

ค. ความตายทำให้การสมรสสิ้นสุดลง

ง. คู่สมรสประพฤติชั่วเป็นเหตุให้ฟ้องหย่าได้

จ. การสมรสโดยถูกข่มขู่ศาลสั่งให้เพิกถอนได้

36. การกระทำใด เข้าลักษณะของคำว่า "มรดก"

ก. การชำระหนี้แทนผู้ตาย

ข. การวาดภาพแทนผู้ตาย

ค. การรับโทษจำคุกแทนผู้ตาย

ง. การรับเงินบำนาญแทนผู้ตาย

จ. การใช้สิทธิเลือกตั้งแทนผู้ตาย

37. สิทธิในการรับมรดก ขึ้นอยู่กับอะไร

ก. การเป็นญาติ

ข. การเป็นคู่สมรส

ค. การมีสภาพบุคคล

ง. การเป็นผู้บรรลุนิติภาวะ

จ. การมีสายโลหิตเดียวกัน

38. ทายาทประเภทใด มีสิทธิมากที่สุดในการได้รับมรดก

ก. ทายาทโดยธรรม

ข. ทายาทที่เป็นญาติ

ค. ทายาทที่เป็นคู่สมรส

ง. ทายาทผู้รับพินัยกรรม

จ. ทายาทที่เป็นผู้สืบสายโลหิต

<u>คำชี้แจง</u> : ให้อ่านเนื้อเรื่องข้างล่างนี้ เพื่อตอบคำถามข้อ 39

"นายจันทร์ เป็นบิดาของอังคารและพุธ พุธมีภริยาชื่อพฤหัส และมีบุตรชื่อศุกร์ ต่อมาพุธตาย โดยมีเงินฝากธนาคารอยู่จำนวน 450,000 บาท และค้างชำระค่าสินค้าที่ซื้อจากนายเสาร์ เป็นจำนวน 150,000 บาท

39. บุคคลใด *ไม่มีสิทธิ*ได้รับเงินจากมรดกรายนี้

ก. จันทร์

ข. อังคาร

ค. พฤหัส

ง. ศุกร์

จ. เสาร์

40. โดยหลักทั่วไป พินัยกรรมเริ่มมีผลตั้งแต่วันใด

ก. วันที่เริ่มทำพินัยกรรม

ข. วันที่ผู้ทำพินัยกรรมตาย

ค. วันที่ทำพิธีเปิดพินัยกรรม

ง. วันที่ทำพินัยกรรมเสร็จเรียบร้อย

จ. วันที่ผู้รับพินัยกรรมบรรลุนิติภาวะ

แบบสอบถามวัดมนุษยสัมพันธ์ในการเรียน

ชื่อ ..... ชั้น .....

โรงเรียน .....

<u>คำชี้แจง</u>
1. แบบสอบถามนี้มีทั้งหมด 30 ข้อ ให้ตอบจนครบหมดทุกข้อ
2. ให้นักเรียนอ่านข้อความทีละข้อ แล้วพิจารณาว่าข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกหรือใกล้เคียงกับการปฏิบัติของนักเรียนในระดับใด
3. เมื่อพิจารณาแล้วจงทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องนั้น
4. แบบสอบถามนี้ไม่มีผลกระทบต่อการเรียนวิชาใด ๆ ของนักเรียน
5. คำตอบของนักเรียนจะมีประโยชน์เมื่อตอบได้ตรงกับระดับความรู้สึกหรือใกล้เคียงกับการปฏิบัติที่เป็นจริงของนักเรียน

<u>ตัวอย่าง</u>

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความรู้สึก/การปฏิบัติ			
		มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด
0)	ข้าพเจ้ารู้สึกร่าคาญเมื่อได้ยินเสียงดัง	.....	✓	.....	.....
00)	ข้าพเจ้ารู้สึกหงุดหงิดที่ต้องทำงานหนัก	.....	.....	✓	.....

<u>คำอธิบายจากตัวอย่าง</u>

ข้อ 0) เครื่องหมาย ✓ หมายความว่า นักเรียนรู้สึก<u>*ร่าคาญมาก*</u>เมื่อได้ยินเสียงดัง

00) เครื่องหมาย ✓ หมายความว่า นักเรียนรู้สึก<u>*หงุดหงิดน้อย*</u>ที่ต้องทำงานหนัก

แบบสอบถามวัดมนุษยสัมพันธ์ในการเรียน

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความรู้สึก/การปฏิบัติ			
		มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด
1.	ข้าพเจ้ายินดีรับฟังความคิดเห็นที่ขัดแย้งกับข้าพเจ้า				
2.	ข้าพเจ้ารู้สึกไม่พอใจ เมื่อเพื่อน ๆ บอกว่าข้าพเจ้าเสนอแนะเรื่องที่ขาดเหตุผล				
3.	ข้าพเจ้ารู้สึกรำคาญที่ต้องรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นที่ต่างจากความคิดเห็นของข้าพเจ้า				
4.	เมื่อทำหน้าที่เป็นผู้นำกลุ่ม ข้าพเจ้าเปิดโอกาสให้เพื่อนได้แสดงความคิดเห็น				
5.	ข้าพเจ้ารู้สึกโกรธที่เพื่อน ๆ เตือนข้าพเจ้าให้ตั้งใจเรียน				
6.	ข้าพเจ้ารู้สึกไม่พอใจ เมื่อมติที่ประชุมไม่ตรงกับข้อเสนอแนะของข้าพเจ้า				
7.	ข้าพเจ้ารู้สึกรำคาญ เมื่อมีผู้เสนอความคิดเห็นที่หลากหลายในขณะวางแผนการทำงานร่วมกัน				
8.	ข้าพเจ้าใช้เหตุผลในการทำงานร่วมกับผู้อื่น				
9.	ข้าพเจ้าให้ความสำคัญต่อข้อเสนอแนะของเพื่อนในขณะทำงานร่วมกัน				
10.	ข้าพเจ้ายินดีอธิบายบทเรียนให้เพื่อนฟังจนเกิดความเข้าใจ				
11.	ข้าพเจ้าให้เพื่อนทำงานแทน เมื่อได้รับมอบหมายให้ทำงานกลุ่ม				
12.	ข้าพเจ้านำงานส่วนตัวขึ้นมาทำ ในขณะที่เพื่อน ๆ กำลังปรึกษาหารือวางแผนการทำงานของกลุ่ม				
13.	ข้าพเจ้ารู้สึกยินดีที่ได้รับมอบหมายให้ทำงานของกลุ่ม.....				

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความรู้สึก/การปฏิบัติ			
		มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด
14.	ข้าพเจ้ายินดีช่วยเหลือทำงานของกลุ่มจนบรรลุผลสำเร็จ				
15.	ในการทำงานกลุ่ม ข้าพเจ้าเลือกงานที่ทำสบาย ๆ				
16.	ข้าพเจ้ากล่าวคำตำหนิเพื่อนที่แสดงอาการท้อแท้ในการเรียน				
17.	เมื่อเพื่อนมาปรับทุกข์เรื่องการเรียน ข้าพเจ้าแสดงอาการรำคาญให้เพื่อนเห็น				
18.	ข้าพเจ้าไม่ยิ้มตอบ เมื่อเพื่อนต่างเพศยิ้มให้ก่อน				
19.	ข้าพเจ้าไม่พอใจผู้ที่สอบผ่าน เมื่อทราบผลหลังการทดสอบ				
20.	ข้าพเจ้าพูดจาไกล่เกลี่ยให้เพื่อนประนีประนอมกัน เมื่อเกิดการขัดแย้งในการอภิปราย				
21.	ข้าพเจ้าให้เกียรติกับทุกคน ในขณะทำงานกลุ่ม				
22.	ข้าพเจ้ารู้สึกหงุดหงิดที่ไม่สามารถทำงานได้ตามที่กลุ่มมอบหมาย				
23.	ข้าพเจ้าแสดงอาการไม่พอใจที่เพื่อนไม่ให้ลอกการบ้าน				
24.	ข้าพเจ้ารับฟังเรื่องที่เพื่อนวิพากษ์วิจารณ์ข้าพเจ้าได้				
25.	ข้าพเจ้ารู้สึกไม่พอใจเมื่อเพื่อนไม่เห็นด้วยกับเรื่องที่ข้าพเจ้าอภิปราย				
26.	ข้าพเจ้ารู้สึกยินดีที่มีโอกาสได้เรียนร่วมกับเพื่อน ๆ ที่ไม่สนิทสนมกันมาก่อน				
27.	ข้าพเจ้ารู้สึกไม่พอใจเมื่อต้องทำงานกลุ่มเดียวกับผู้ที่มีผลการเรียนดีกว่า				

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความรู้สึก/การปฏิบัติ			
		มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด
28.	ข้าพเจ้ามีปัญหาในการปรับตัวเมื่อต้องทำงานร่วมกับผู้อื่น				
29.	ข้าพเจ้ารู้สึกไม่พอใจเมื่อทำหน้าที่เป็นผู้ชี้แนะของกลุ่มแล้วเพื่อน ๆ ตั้งคำถามวกวน				
30.	ข้าพเจ้าพยายามควบคุมอารมณ์เมื่อเพื่อนมีความคิดเห็นขัดแย้งกับข้าพเจ้า				

ภาคผนวก ค

แผนการสอนโดยการเรียนแบบ เอส ที เอ ดี

แผนการสอนโดยการเรียนแบบ เอส ที เอ ดี

(แผน 1)

วิชา	ส 071 กฎหมายที่ประชาชนควรรู้	ชั้น	มัธยมศึกษาปีที่ 4
เรื่อง	รัฐธรรมนูญ (รัฐสภา และตุลาการรัฐธรรมนูญ)	เวลา	2 คาบ

ความคิดรวบยอด

รัฐธรรมนูญกำหนดให้รัฐสภาประกอบด้วย สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา มีองค์กรที่สำคัญคือ ประธานสภา ผู้นำฝ่ายค้าน คณะกรรมาธิการ และคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ หน้าที่สำคัญของรัฐสภาคือ การตราพระราชบัญญัติ

จุดประสงค์การเรียนรู้

นักเรียนสามารถ

1. อธิบายโครงสร้างของรัฐสภาได้
2. บอกรายละเอียดเกี่ยวกับองค์กรต่าง ๆ ของรัฐสภาได้
3. บอกความหมายของพระราชบัญญัติได้
4. อธิบายกระบวนการตราพระราชบัญญัติได้

ทักษะทางสังคม

1. การติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น
2. การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
3. การให้ความร่วมมือในการทำงานกับผู้อื่น

หัวข้อเนื้อหา (ดูรายละเอียดประกอบ จากเอกสารหมายเลข 3)

1. โครงสร้างของรัฐสภา
2. องค์กรที่สำคัญของรัฐสภา
3. อำนาจหน้าที่ของรัฐสภาในการตราพระราชบัญญัติ

<u>กิจกรรมการเรียนการสอน</u>

1. <u>ขั้นนำ</u>

1.1 ครูแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 4 คน โดยใช้คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา รายวิชา ส 306 จัดนักเรียนที่มีระดับความสามารถสูง ปานกลาง และต่ำ คละกันในอัตราส่วน 1 : 2 : 1

1.2 ให้นักเรียนเล่นเกมจัดสรรที่ดิน (เอกสารหมายเลข 1)

1.3 หลังการเล่นเกม ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำงานร่วมกัน

1.4 ครูสรุปร่วมกับนักเรียนว่าการทำงานร่วมกันต้องรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นด้วย เช่น ผู้ที่ทำหน้าที่ในการออกกฎหมาย

1.5 ครูตั้งคำถามต่อไปว่า "สถาบันใดที่ทำหน้าที่ในการออกกฎหมาย" (นักเรียนตอบ "รัฐสภา")

2. <u>ขั้นแจ้งจุดประสงค์</u>

ครูแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ และทักษะทางสังคมที่คาดหวังให้เกิดในตัวนักเรียน

3. <u>ขั้นสอน</u>

3.1 ให้นักเรียนจัดกลุ่ม กลุ่มละ 4 คน (ใช้กลุ่มเดิมที่เล่นเกม) แล้วกำหนดตำแหน่งของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่ม พร้อมทั้งลงชื่อประจำตำแหน่งให้เรียบร้อย ตามเอกสารหมายเลข 2 (นำส่งครูพร้อมแบบสังเกตในภายหลัง)

3.2 ครูนำเสนอบทเรียน เรื่อง โครงสร้างและองค์กรที่สำคัญของรัฐสภา ประกอบกับแผ่นใส หนังสือรัฐธรรมนูญ หนังสือการ์ตูนพ่อหนูเป็น ส.ส. ภาพข่าวคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ และเอกสารประกอบการเรียน (เอกสารหมายเลข 3)

3.3 นักเรียนทำงานกลุ่ม ดังนี้

3.3.1 ปรึกษาหารือทำความเข้าใจร่วมกัน เรื่อง อำนาจหน้าที่ของรัฐสภาในการตราพระราชบัญญัติ จากเอกสารหมายเลข 3 และเอกสารแผ่นพับเรื่องรัฐสภาไทย

3.3.2 อภิปรายเกี่ยวกับกระบวนการในการตราพระราชบัญญัติ

.3.3.3 นำเสนอสรุปผลการอภิปรายหน้าชั้นเรียน ตามที่ครูสุ่มเรียก 2 กลุ่ม

4. <u>ขั้นสรุป</u>

ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปเรื่องที่ได้ศึกษา

5. <u>ขั้นวัดและประเมินผล</u>

   5.1 นักเรียนแต่ละกลุ่มประเมินผลการทำงานของกลุ่มจากแบบสังเกต (เอกสารหมายเลข 4) ที่ครูแจกให้ พร้อมทั้งรายงานผลการประเมิน

   5.2 นักเรียนทำแบบทดสอบย่อย (เอกสารหมายเลข 5)

   5.3 ครูแจ้งผลการทดสอบเป็นคะแนนรายบุคคล และคะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม พร้อมทั้งชมเชยกลุ่มที่ทำคะแนนเฉลี่ยได้สูงสุด

<u>สื่อการเรียนการสอน</u>

1. เกมจัดสรรที่ดิน
2. แผ่นใส เฉลยปัญหาเกมจัดสรรที่ดิน
3. แผ่นใส แสดงตารางเปรียบเทียบประเภทของคณะกรรมาธิการ
4. หนังสือรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (จัดทำโดย สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร)
5. หนังสือการ์ตูน พ่อหนูเป็น ส.ส. (จัดทำโดย สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร)
6. ภาพข่าวคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ
7. เอกสารประกอบการเรียน เรื่อง รัฐธรรมนูญ (รัฐสภา และคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ)
8. เอกสารแผ่นพับ เรื่อง รัฐสภาไทย (จัดทำโดย สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร)

เอกสารหมายเลข 1

เกมจัดสรรที่ดิน

<u>คำชี้แจง</u> 1. ให้สมาชิกในกลุ่มช่วยกันจัดสรรที่ดิน (ภาพด้านล่าง) เพื่อแบ่งเป็น 5 แปลง โดยมีกติกาดังนี้ (ใช้เวลา 3 นาที)

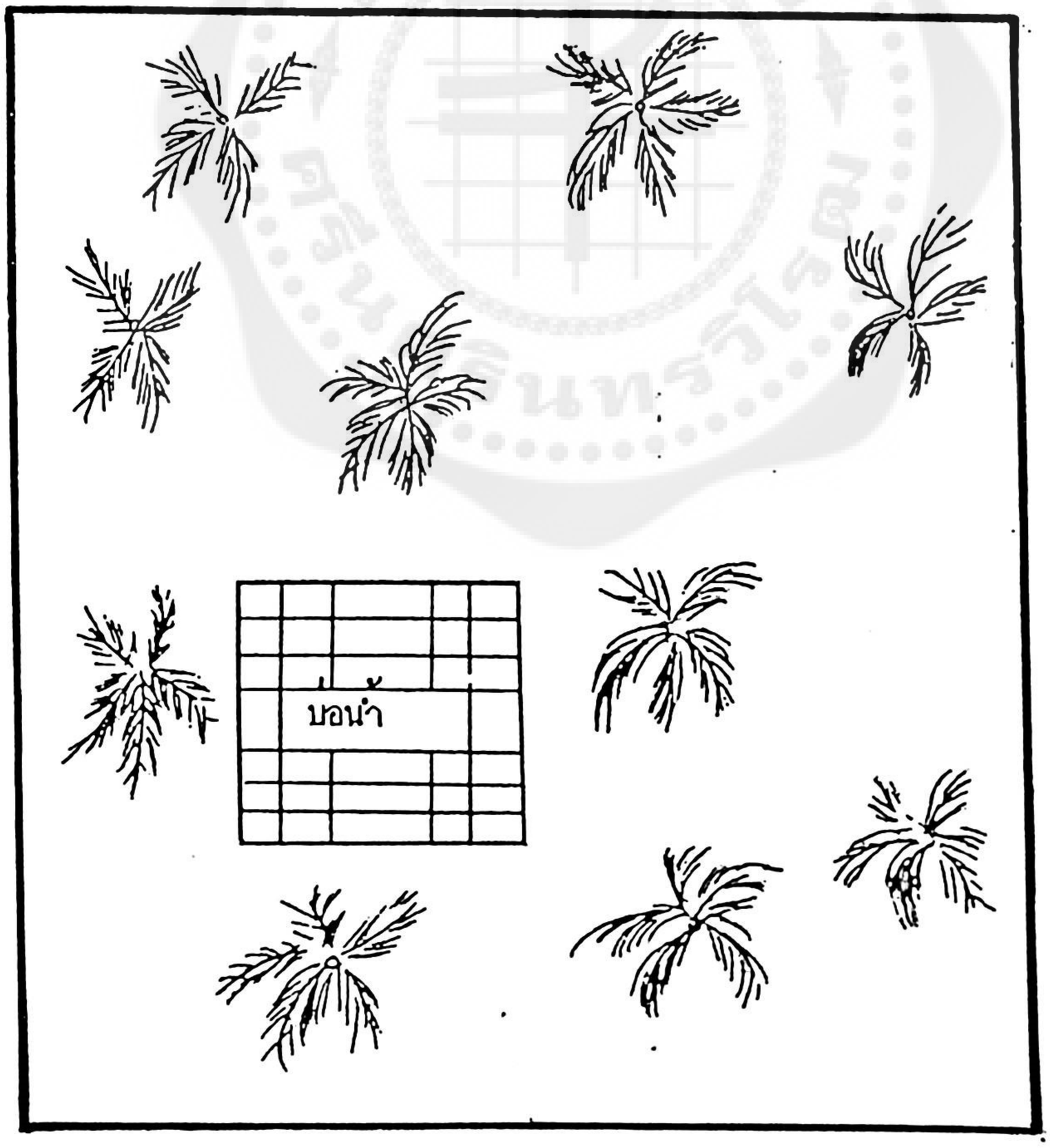
1.1 ให้แต่ละแปลงมีพื้นที่เท่ากัน

1.2 บริเวณแต่ละแปลงมีต้นไม้ 2 ต้น

1.3 บริเวณบ่อน้ำให้เว้นไว้เป็นที่สาธารณะ

1.4 เมื่อจัดสรรเสร็จเรียบร้อย ให้นำภาพนี้ไปติดบนกระดานดำหน้าชั้นเรียน

2. ครูเฉลยปัญหา โดยใช้แผ่นใส

กลุ่ม .....

เอกสารหมายเลข 2

ตำแหน่ง-หน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม

<u>คำชี้แจง</u> เมื่อขึ้นบทเรียนใหม่ ให้สมาชิกในกลุ่มสับเปลี่ยนกันทำหน้าที่ตามตำแหน่งต่าง ๆ ดังนี้

1. ผู้นำกลุ่ม ทำหน้าที่ วางแผนดำเนินงาน ควบคุมการทำงานให้เป็นระเบียบ รับเอกสารจากครู และรวบรวมงานส่งครู
2. ผู้ชี้แนะ ทำหน้าที่ ขยายความรู้ เพิ่มเติมความคิด
3. ผู้ตรวจสอบ ทำหน้าที่ ตรวจสอบความเข้าใจในบทเรียนของสมาชิกทุกคนในกลุ่ม
4. ผู้กระตุ้นเตือน ทำหน้าที่ ให้กำลังใจและกระตุ้นเตือนเพื่อนในการทำงานให้ทันเวลา

บันทึกการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิก กลุ่ม .....

ครั้งที่		ครั้งที่	
ตำแหน่ง	ลงชื่อประจำตำแหน่ง	ตำแหน่ง	ลงชื่อประจำตำแหน่ง
ผู้นำกลุ่ม	.....	ผู้นำกลุ่ม	.....
ผู้ชี้แนะ	.....	ผู้ชี้แนะ	.....
ผู้ตรวจสอบ	.....	ผู้ตรวจสอบ	.....
ผู้กระตุ้นเตือน	.....	ผู้กระตุ้นเตือน	.....
ครั้งที่		ครั้งที่	
ตำแหน่ง	ลงชื่อประจำตำแหน่ง	ตำแหน่ง	ลงชื่อประจำตำแหน่ง
ผู้นำกลุ่ม	.....	ผู้นำกลุ่ม	.....
ผู้ชี้แนะ	.....	ผู้ชี้แนะ	.....
ผู้ตรวจสอบ	.....	ผู้ตรวจสอบ	.....
ผู้กระตุ้นเตือน	.....	ผู้กระตุ้นเตือน	.....

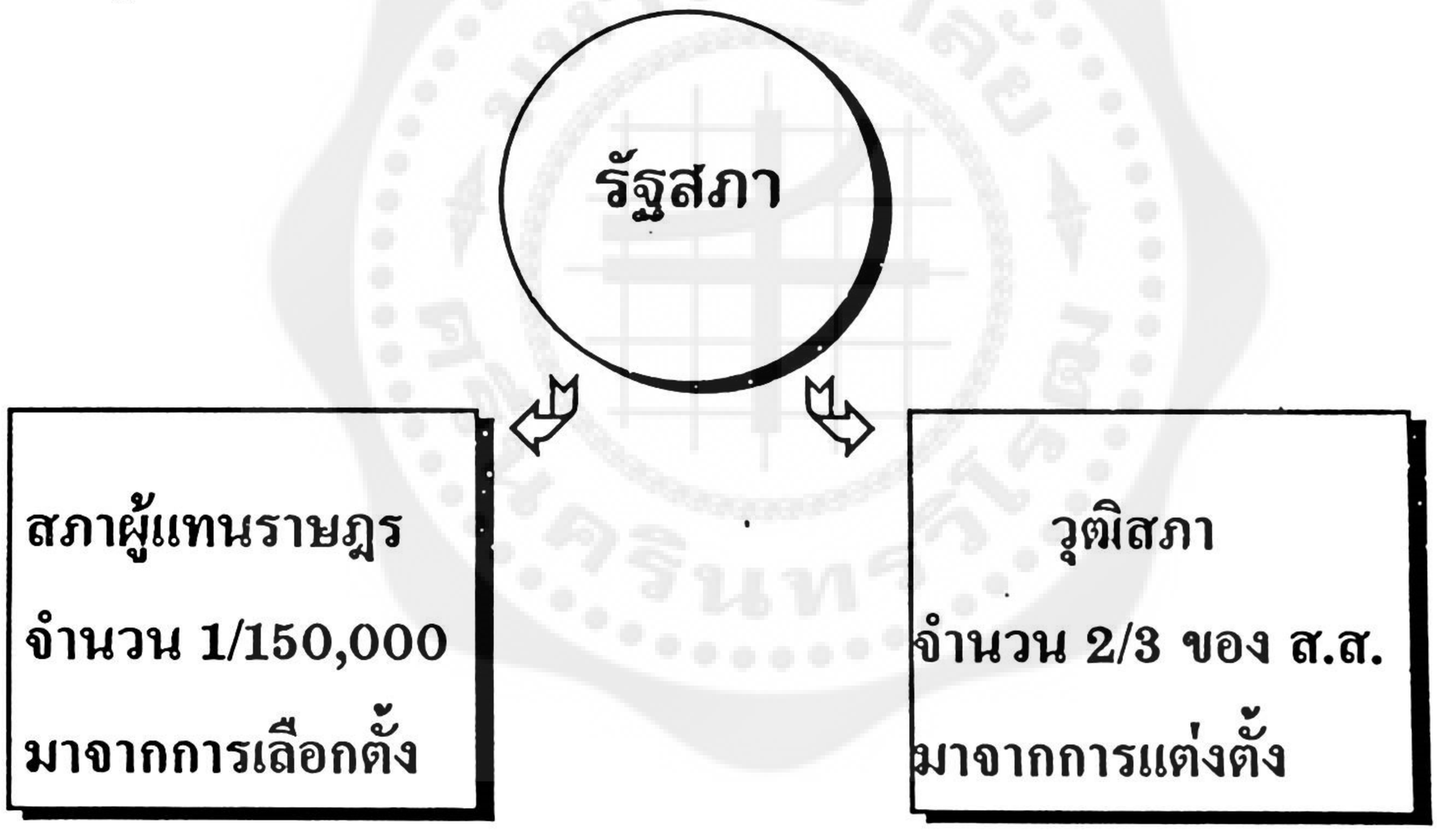
เอกสารหมายเลข 3

เอกสารประกอบการเรียน

เรื่อง รัฐธรรมนูญ (รัฐสภา และตุลาการรัฐธรรมนูญ)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 แก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พุทธศักราช 2538 มีสาระสำคัญเกี่ยวกับรัฐสภา สรุปได้ดังนี้

<u>โครงสร้างของรัฐสภา</u>

<u>องค์กรที่สำคัญของรัฐสภา</u>

1. <u>ประธานรัฐสภา และรองประธานรัฐสภา</u> ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นประธานรัฐสภา และประธานวุฒิสภาเป็นรองประธานรัฐสภา

2. <u>ผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร</u> คือ ส.ส. ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากหัวหน้าพรรคการเมืองในสภาผู้แทนราษฎร ที่ ส.ส. ในสังกัดมิได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี และมีจำนวน ส.ส. มากที่สุดในบรรดาพรรคการเมืองฝ่ายค้าน แต่ไม่น้อยกว่า 1/5 ของจำนวน ส.ส. ทั้งหมดที่มีอยู่ในสภาผู้แทนราษฎรในขณะแต่งตั้ง

3. <u>คณะกรรมาธิการ</u> คือ คณะบุคคลที่สภาแต่งตั้งขึ้น เพื่อกระทำกิจการใด ๆ ตามที่สภามอบหมาย แล้วรายงานต่อสภาตามเวลาที่กำหนด คณะกรรมาธิการอาจเรียกเอกสารจากบุคคลใด ๆ หรือเรียกบุคคลใด ๆ มาแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็น ในกิจการที่กระทำอยู่นั้นได้ คณะกรรมาธิการแบ่งเป็นประเภทต่าง ๆ ดังนี้

3.1 คณะกรรมาธิการสามัญ แต่งตั้งจากผู้ที่เป็นสมาชิกสภาเท่านั้น เป็นคณะกรรมาธิการประจำถาวร กล่าวคือ อยู่ในตำแหน่งจนกว่าจะถึงสมัยรัฐสภาใหม่

3.2 คณะกรรมาธิการวิสามัญ แต่งตั้งจากบุคคลผู้ที่เป็น-มิได้เป็นสมาชิกสภาก็ได้ เมื่อปฏิบัติหน้าที่เสร็จสิ้นแล้ว ก็จะสลายตัวไป

3.3 คณะกรรมาธิการร่วมกัน จะตั้งจากบุคคลผู้ที่เป็น-มิได้เป็นสมาชิกของแต่ละสภาก็ได้ เมื่อปฏิบัติหน้าที่เสร็จสิ้นก็สลายตัวไป โดยจะตั้งขึ้นเมื่อมีปัญหาขัดแย้งในการพิจารณาร่าง พ.ร.บ. กรณีที่วุฒิสภาแก้ไขร่าง พ.ร.บ. ที่สภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบแล้ว

3.4 คณะกรรมาธิการเต็มสภา ประกอบด้วยสมาชิกทุกคนในที่ประชุม จะตั้งขึ้นเพื่อพิจารณาร่าง พ.ร.บ.รวดเดียว เมื่อมีความจำเป็นเร่งด่วนเพื่อประโยชน์ของประเทศชาติ ความเป็นคณะกรรมาธิการเต็มสภาจะสิ้นสุดลงเมื่อการพิจารณาเสร็จสิ้นแล้ว

4. <u>คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ</u> มีหน้าที่เช่นวินิจฉัยว่ากฎหมายใดขัด/แย้งต่อรัฐธรรมนูญ วินิจฉัยสมาชิกภาพของสมาชิกสภา วินิจฉัยกรณีที่ต้องตีความรัฐธรรมนูญ เป็นต้น (ดูองค์ประกอบของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญจากแผนภูมิ)

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

กรรมการโดยตำแหน่ง	กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ 6 ท่าน (สาขานิติศาสตร์และรัฐศาสตร์)
ประธานรัฐสภา ประธานวุฒิสภา ประธานศาลฎีกา อัยการสูงสุด	แต่งตั้งโดยวุฒิสภา 3 ท่าน แต่งตั้งโดยสภาผู้แทนราษฎร 3 ท่าน

<u>อำนาจหน้าที่ของรัฐสภาในการตราพระราชบัญญัติ</u>

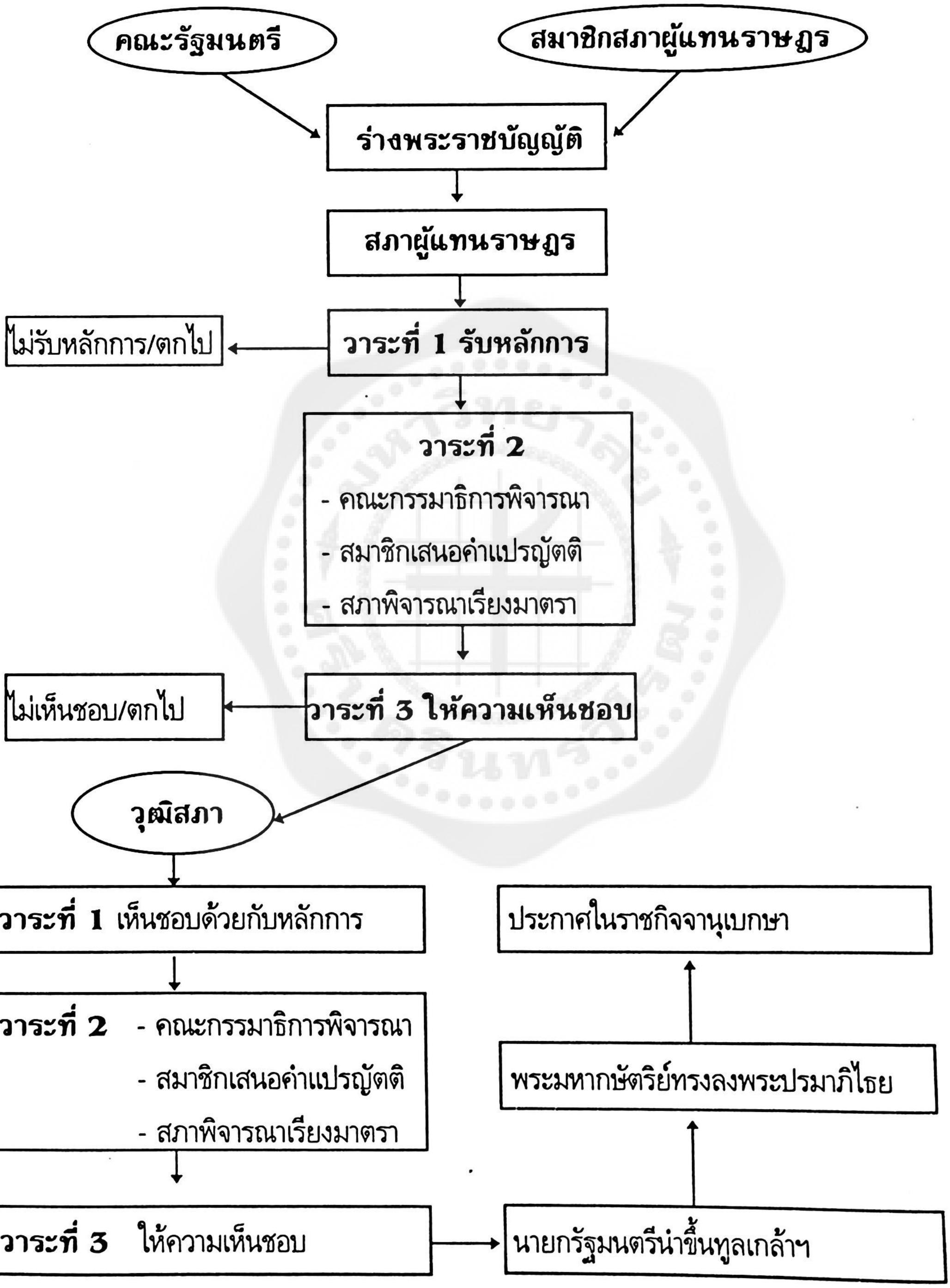
<u>พระราชบัญญัติ</u> คือ กฎหมายที่พระมหากษัตริย์ทรงตราขึ้น โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา

<u>ผู้มีสิทธิเสนอร่าง พ.ร.บ.</u> ได้แก่

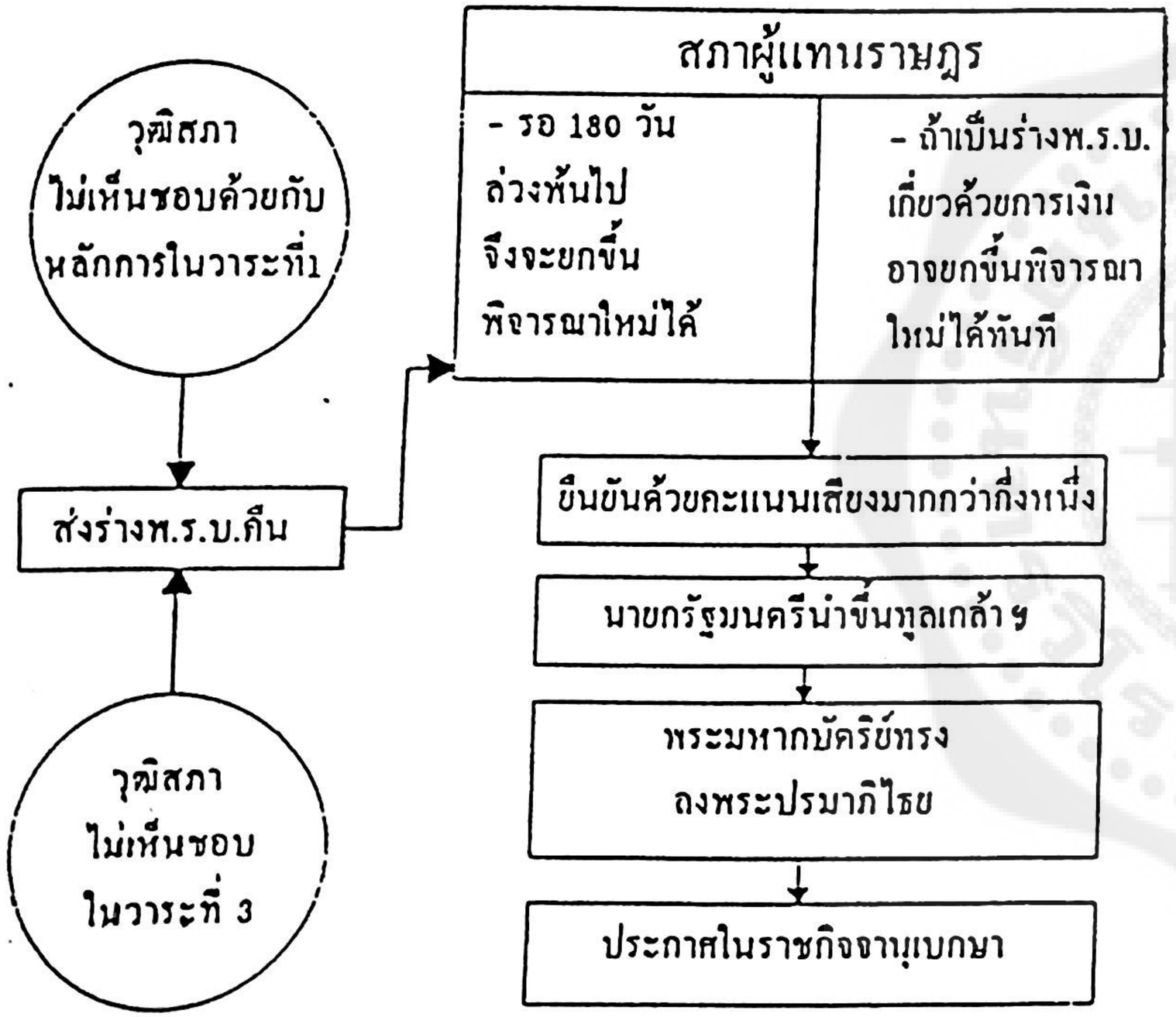
1. คณะรัฐมนตรี หรือ
2. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งพรรคที่สังกัดมีมติให้เสนอได้ และมี ส.ส. ของพรรครับรองไม่น้อยกว่า 20 คน กรณีเสนอร่าง พ.ร.บ.เกี่ยวด้วยการเงิน ต้องมีคำรับรองของนายกรัฐมนตรี

<u>การเสนอร่าง พ.ร.บ.</u> ให้เสนอต่อสภาผู้แทนราษฎร เพื่อทำการพิจารณาตามกระบวนการ (ดังแผนภูมิ)

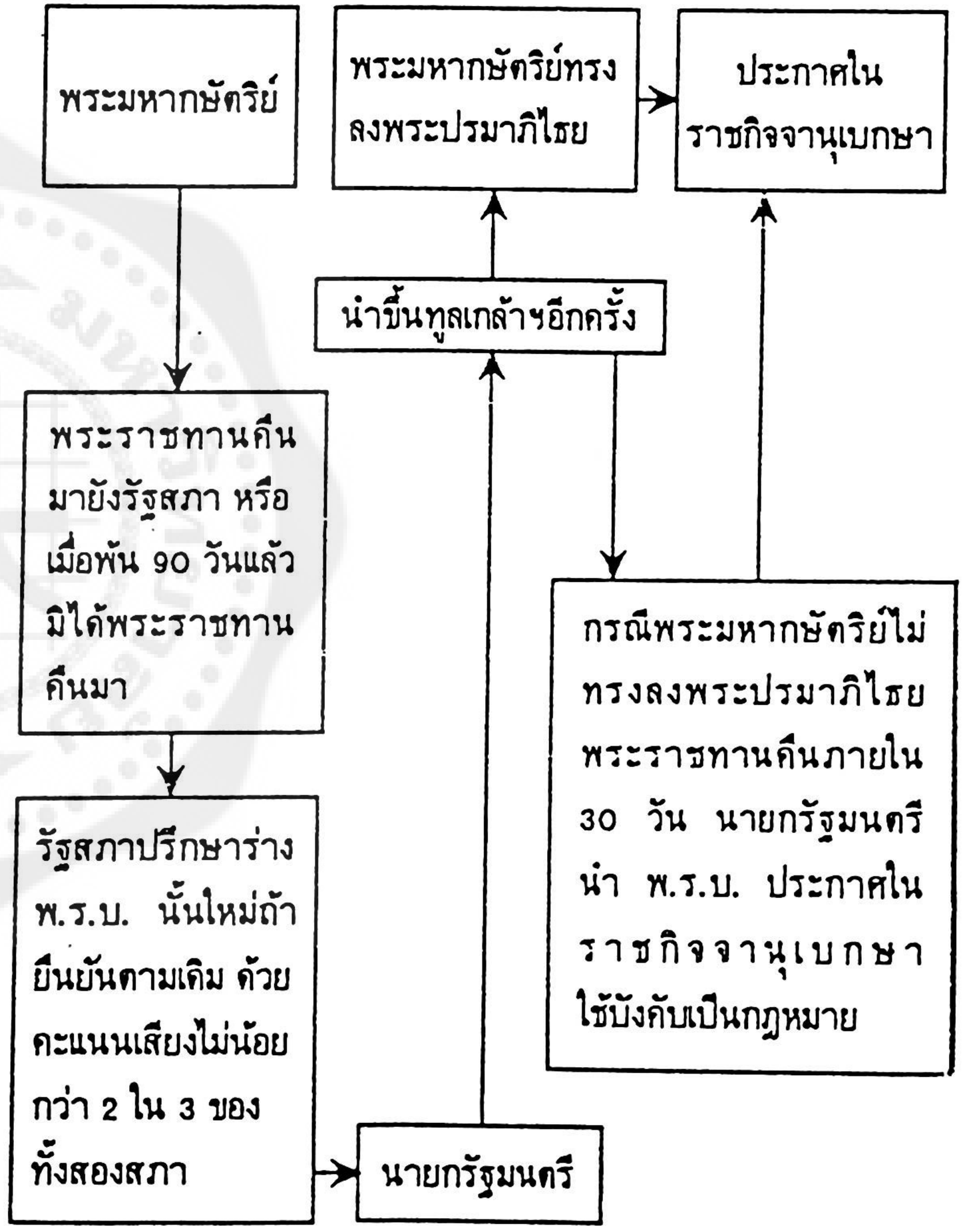
กระบวนการตราพระราชบัญญัติ

กรณีวุฒิสภาไม่เห็นด้วย

กรณีที่พระมหากษัตริย์ไม่ทรงเห็นชอบด้วย

เอกสารหมายเลข 4

แบบสังเกต

กลุ่มที่ .....

<u>คำชี้แจง</u> ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มทำการประเมินผลขณะทำงานร่วมกัน (ใส่เครื่องหมาย ✓ ใน ☐) แล้วรายงานผลการประเมิน ดังนี้

1. สมาชิกบางคนพูดจาไม่สุภาพ ☐ มี ☐ ไม่มี
2. สมาชิกบางคนไม่รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ☐ มี ☐ ไม่มี
3. สมาชิกบางคนไม่ให้ความร่วมมือในการทำงาน ☐ มี ☐ ไม่มี
4. บรรยากาศในการทำงานของกลุ่ม ☐ เคร่งเครียด ☐ เป็นกันเอง
5. ในคราวต่อไปกลุ่มควรปรับปรุงในเรื่องใด

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

เอกสารหมายเลข 5

แบบทดสอบย่อย

วิชา	ส 071 กฎหมายที่ประชาชนควรรู้	ชั้น	มัธยมศึกษาปีที่ 4
เรื่อง	รัฐธรรมนูญ (รัฐสภา และตุลาการรัฐธรรมนูญ)	เวลา 3 นาที	คะแนน 12 คะแนน

<u>คำชี้แจง</u> 1. แบบทดสอบนี้มี 6 ข้อ เป็นแบบเลือกตอบ 5 ตัวเลือก

2. ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกที่สุด แล้วทำเครื่องหมาย ✕ ลงในช่อง ก, ข, ค, ง หรือ จ ในกระดาษคำตอบ

1. รัฐสภาชุดปัจจุบันมีรูปแบบอย่างไร
   - ก. เป็นสภาคู่ มีสมาชิกมาจากการเลือกตั้ง
   - ข. เป็นสภาเดี่ยว มีสมาชิกมาจากการแต่งตั้ง
   - ค. เป็นสภาเดี่ยว มีสมาชิกมาจากการเลือกตั้ง
   - ง. เป็นสภาคู่ มีสมาชิกมาจากการแต่งตั้งและเลือกตั้ง
   - จ. เป็นสภาเดี่ยว มีสมาชิกมาจากการแต่งตั้งและเลือกตั้ง
2. ถ้ามีราษฎรจำนวน 623,730 คน มีผู้แทนราษฎรได้กี่คน
   - ก. 2 คน
   - ข. 3 คน
   - ค. 4 คน
   - ง. 5 คน
   - จ. 6 คน
3. ที่มาของตำแหน่งประธานรัฐสภา ยึดหลักการใดเป็นสำคัญ
   - ก. ความมั่นคงของรัฐบาล
   - ข. การยอมรับจากต่างประเทศ
   - ค. อำนาจสูงสุดเป็นของปวงชน
   - ง. ความอยู่รอดของประเทศชาติ
   - จ. ความคิดเห็นของคนส่วนใหญ่

4. พระราชบัญญัติคืออะไร

ก. กฎหมายที่ตราโดยวุฒิสภา

ข. กฎหมายที่รัฐสภาเป็นผู้จัดทำ

ค. กฎหมายที่ตราโดยคณะรัฐมนตรี

ง. กฎหมายที่ฝ่ายบริหารเป็นผู้พิจารณา

จ. กฎหมายที่สภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้จัดทำ

5. บุคคลใด *มีสิทธิ*เสนอร่างพระราชบัญญัติ

ก. องคมนตรี หรือคณะรัฐมนตรี

ข. ผู้แทนราษฎร หรืออัยการสูงสุด

ค. คณะรัฐมนตรี หรือผู้แทนราษฎร

ง. คณะรัฐมนตรี หรืออัยการสูงสุด

จ. องคมนตรี หรือเลขาธิการรัฐสภา

6. กรณีที่จะทำให้ทราบว่ามีพระราชบัญญัตินั้น ๆ ออกมาเพื่อใช้บังคับแล้ว ควรปฏิบัติอย่างไร

ก. ค้นหาในสารานุกรม

ข. ค้นหาในพจนานุกรม

ค. ค้นหาในจดหมายเหตุ

ง. ค้นหาในราชกิจจานุเบกษา

จ. ค้นหาในพระราชพงศาวดาร

แผนการสอนโดยการเรียนแบบ เอส ที เอ ดี

(แผน 2)

วิชา	ส 071 กฎหมายที่ประชาชนควรรู้	ชั้น	มัธยมศึกษาปีที่ 4
เรื่อง	การเลือกตั้ง	เวลา	2 คาบ

ความคิดรวบยอด

การเลือกตั้งเป็นกิจกรรมทางการเมืองที่สำคัญกิจกรรมหนึ่งของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้ง

จุดประสงค์การเรียนรู้

นักเรียนสามารถ

1. บอกคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งได้
2. บอกลักษณะต้องห้ามของผู้ใช้สิทธิเลือกตั้ง และผู้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งได้
3. อธิบายวิธีการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งได้
4. อธิบายเรื่องการสมัครรับเลือกตั้งได้
5. อธิบายเรื่องการหาเสียงเลือกตั้งได้
6. บอกวิธีแบ่งเขตเลือกตั้งได้

ทักษะทางสังคม

1. การช่วยเหลือผู้อื่น
2. การติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น
3. การควบคุมอารมณ์ให้มั่นคง

หัวข้อเนื้อหา (ดูรายละเอียดประกอบ จากเอกสารหมายเลข 3)

1. คุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง
2. ลักษณะต้องห้ามของผู้ใช้สิทธิเลือกตั้ง และผู้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง

3. วิธีการลงคะแนนเลือกตั้ง
4. การสมัครรับเลือกตั้ง
5. การหาเสียงเลือกตั้ง
6. วิธีแบ่งเขตเลือกตั้ง

<u>กิจกรรมการเรียนการสอน</u>

1. <u>ขั้นนำ</u>

   1.1 ครูนำภาพประกอบคำขวัญ "คนไทยยุคใหม่ พร้อมใจใช้สิทธิ สินบนทุกชนิด ไม่มีสิทธิซื้อใจ" (เอกสารหมายเลข 1) ติดบนกระดานดำ

   1.2 ให้นักเรียนอ่านคำขวัญจากภาพพร้อมกัน

   1.3 ครูตั้งคำถามต่อไปว่า "คำขวัญนี้เกี่ยวข้องกับเรื่องใด" (นักเรียนตอบ "การเลือกตั้ง")

2. <u>ขั้นแจ้งจุดประสงค์</u>

   ครูแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้และทักษะทางสังคมที่คาดหวังให้เกิดในตัวนักเรียน

3. <u>ขั้นสอน</u>

   3.1 ให้นักเรียนจัดกลุ่ม กลุ่มละ 4 คน (ใช้กลุ่มเดิมที่เรียนในคาบเรียนก่อน) แล้วกำหนดตำแหน่งของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่ม พร้อมทั้งลงชื่อประจำตำแหน่งให้เรียบร้อยตามเอกสารหมายเลข 2 (นำส่งครูพร้อมแบบสังเกตในภายหลัง)

   3.2 ครูนำเสนอบทเรียน เรื่อง คุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้งและผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง ลักษณะต้องห้ามของผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งและผู้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง และวิธีการลงคะแนนเลือกตั้ง ประกอบกับแผ่นใส หนังสือรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตัวอย่างบัตรเลือกตั้ง เอกสารแผ่นพับประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการเลือกตั้ง และเอกสารประกอบการเรียน (เอกสารหมายเลข 3)

   3.3 นักเรียนทำงานกลุ่ม ดังนี้

      3.3.1 ปรึกษาหารือทำความเข้าใจร่วมกัน เรื่อง การสมัครรับเลือกตั้ง การหาเสียงเลือกตั้ง และวิธีแบ่งเขตเลือกตั้ง จากเอกสารหมายเลข 3

3.3.2 อภิปรายเรื่อง "ภัยจากการซื้อเสียง-ขายสิทธิ" พร้อมทั้งเสนอแนะวิธีป้องกันแก้ไข

3.3.3 นำเสนอสรุปผลการอภิปรายหน้าชั้นเรียน ตามที่ครูสุ่มเรียก 2 กลุ่ม

4. <u>ขั้นสรุป</u>

ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปเรื่องที่ได้ศึกษา

5. <u>ขั้นวัดและประเมินผล</u>

5.1 นักเรียนแต่ละกลุ่มประเมินผลการทำงานจากแบบสังเกต (เอกสารหมายเลข 4) ที่ครูแจกให้ พร้อมทั้งรายงานผลการประเมิน

5.2 นักเรียนทำแบบทดสอบย่อย (เอกสารหมายเลข 5)

5.3 ครูแจ้งผลการทดสอบเป็นคะแนนรายบุคคลและคะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม พร้อมทั้งชมเชยกลุ่มที่ทำคะแนนเฉลี่ยได้สูงสุด

<u>สื่อการเรียนการสอน</u>

1. ภาพประกอบคำขวัญเกี่ยวกับการเลือกตั้ง
2. แผ่นใส แสดงตารางเปรียบเทียบคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้งและผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง
3. แผ่นใส แสดงตารางเปรียบเทียบลักษณะต้องห้ามของผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งและผู้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง
4. หนังสือรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (จัดทำโดย สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร)
5. พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (จัดทำโดย สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร)
6. ตัวอย่างบัตรเลือกตั้ง
7. เอกสารแผ่นพับประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการเลือกตั้ง (จัดทำโดย กรมการปกครอง)
8. เอกสารประกอบการเรียน เรื่อง การเลือกตั้ง

คนไทยยุคใหม่ พร้อมใจใช้สิทธิ
สินบนทุกชนิด ไม่มีสิทธิซื้อใจ.

เอกสารหมายเลข 2

ตำแหน่ง-หน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม

<u>คำชี้แจง</u> เมื่อขึ้นบทเรียนใหม่ ให้สมาชิกในกลุ่มสับเปลี่ยนกันทำหน้าที่ตามตำแหน่งต่าง ๆ ดังนี้

1. ผู้นำกลุ่ม ทำหน้าที่ วางแผนดำเนินงาน ควบคุมการทำงานให้เป็นระเบียบ รับเอกสารจากครู และรวบรวมงานส่งครู
2. ผู้ชี้แนะ ทำหน้าที่ ขยายความรู้ เพิ่มเติมความคิด
3. ผู้ตรวจสอบ ทำหน้าที่ ตรวจสอบความเข้าใจในบทเรียนของสมาชิกทุกคนในกลุ่ม
4. ผู้กระตุ้นเตือน ทำหน้าที่ ให้กำลังใจและกระตุ้นเตือนเพื่อนในการทำงานให้ทันเวลา

บันทึกการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิก กลุ่ม .....

ครั้งที่		ครั้งที่	
ตำแหน่ง	ลงชื่อประจำตำแหน่ง	ตำแหน่ง	ลงชื่อประจำตำแหน่ง
ผู้นำกลุ่ม	.....	ผู้นำกลุ่ม	.....
ผู้ชี้แนะ	.....	ผู้ชี้แนะ	.....
ผู้ตรวจสอบ	.....	ผู้ตรวจสอบ	.....
ผู้กระตุ้นเตือน	.....	ผู้กระตุ้นเตือน	.....
ครั้งที่		ครั้งที่	
ตำแหน่ง	ลงชื่อประจำตำแหน่ง	ตำแหน่ง	ลงชื่อประจำตำแหน่ง
ผู้นำกลุ่ม	.....	ผู้นำกลุ่ม	.....
ผู้ชี้แนะ	.....	ผู้ชี้แนะ	.....
ผู้ตรวจสอบ	.....	ผู้ตรวจสอบ	.....
ผู้กระตุ้นเตือน	.....	ผู้กระตุ้นเตือน	.....

เอกสารหมายเลข 3

เอกสารประกอบการเรียน
เรื่อง การเลือกตั้ง

การเลือกตั้งเป็นกิจกรรมทางการเมืองที่สำคัญกิจกรรมหนึ่งของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดไว้ เช่น เรื่องต่าง ๆ ดังนี้

คุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง-สมัครรับเลือกตั้ง

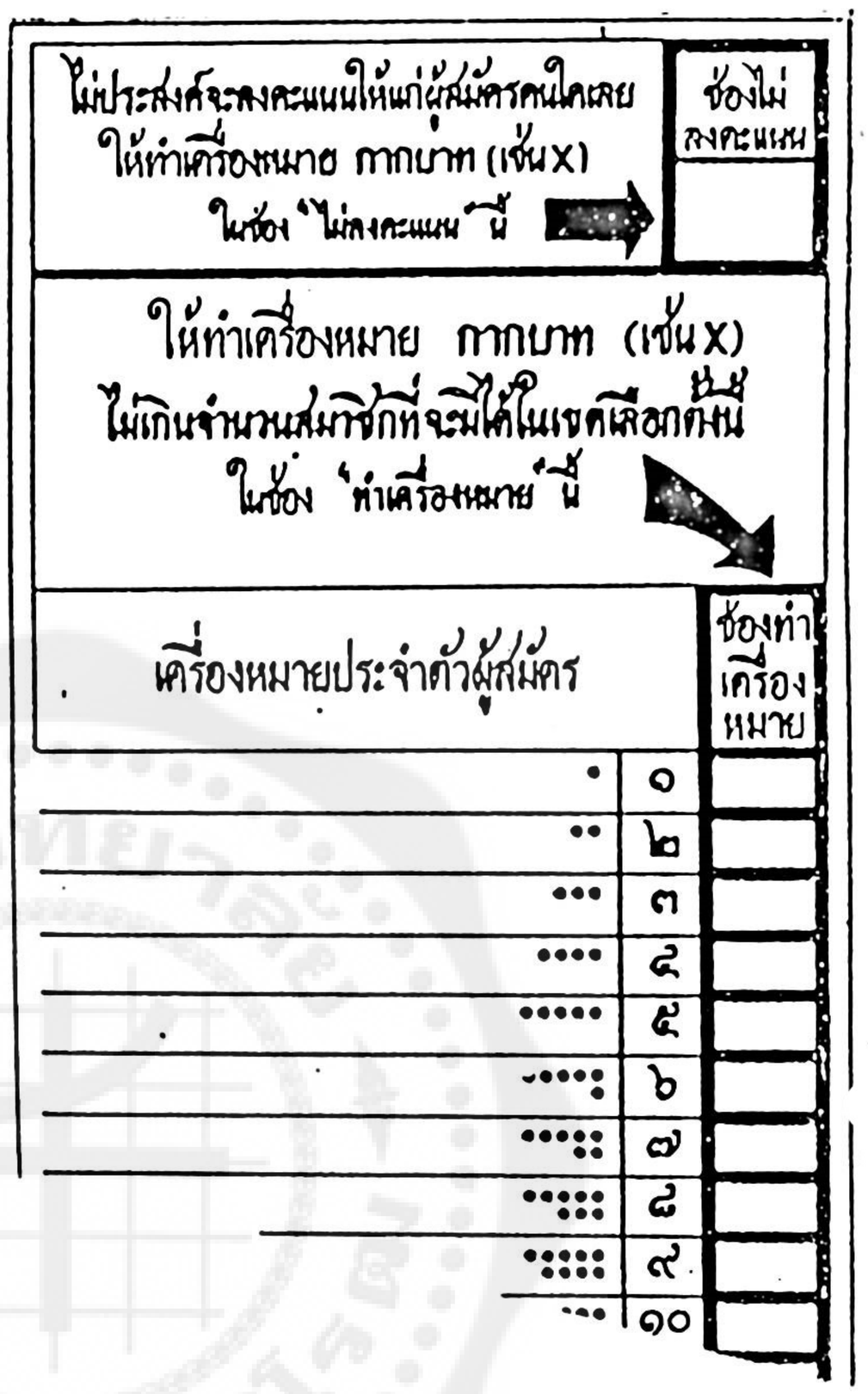
ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง	ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง
1. มีสัญชาติไทย 2. อายุไม่ต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ (ในวันที่ 1 ม.ค.ของปีที่มีการเลือกตั้ง) 3. มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน ⋮ (ในเขตเลือกตั้ง)	1. มีสัญชาติไทย 2. อายุไม่ต่ำกว่า 25 ปีบริบูรณ์ (ในวันเลือกตั้ง) 3. สังกัดพรรคการเมือง (เพียงพรรคเดียว) 4. มีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนี้ - มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน ... (1 ปี) - เคยมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน ... (2 ปี) - เคยรับราชการ ... (2 ปี) - เคยศึกษาในสถานศึกษา ... (2 ปี) - เคยเป็น ส.ส.หรือสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น - เกิด ⋮ (ในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้ง)

ลักษณะต้องห้ามของผู้ใช้สิทธิเลือกตั้ง-สมัครรับเลือกตั้ง

ผู้ใช้สิทธิเลือกตั้ง	ผู้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง
1. วิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ 2. เป็นภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช 3. ต้องคุมขังโดยคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย 4. อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง	1. เป็นผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งตามข้อ 1. ข้อ 2. หรือข้อ 4 2. เคยต้องโทษจำคุก (2 ปีขึ้นไป) โดยพ้นโทษมายังไม่ถึง 5 ปี 3. ต้องคำพิพากษาให้จำคุก และถูกคุมขังอยู่ 4. ติดยาเสพติดให้โทษ 5. เป็นบุคคลล้มละลาย 6. เป็นบุคคลหูหนวกและเป็นใบ้ 7. เคยถูกไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการหรือรัฐวิสาหกิจ (เพราะทุจริตต่อหน้าที่) 8. เคยถูกศาลสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน (เพราะร่ำรวยผิดปกติ) 9. เป็นข้าราชการ 10. เป็นสมาชิกสภาท้องถิ่น 11. เป็นพนักงานในหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ 12. เคยถูกวุฒิสภาหรือสภาผู้แทนราษฎรมีมติให้พ้นจากสมาชิกภาพ (ยังไม่พ้น 4 ปี)

วิธีการลงคะแนนเลือกตั้ง

ขั้นตอนการลงคะแนนเลือกตั้ง

- ตรวจรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เมื่อพบแล้วให้จำลำดับที่ชื่อของตนไว้
- ตรวจรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ประสงค์จะลงคะแนนให้ แล้วจำหมายเลขประจำตัวผู้สมัครนั้นไว้
- แสดงบัตรประชาชนหรือบัตรอื่นใดที่กฎหมายเลือกตั้งให้ใช้ลงคะแนนได้ พร้อมทั้งบอกลำดับชื่อของตนเองต่อกรรมการตรวจคะแนน
- รับบัตรเลือกตั้งจากกรรมการตรวจคะแนน ตรวจดูบัตรเลือกตั้งว่าไม่เป็นบัตรชำรุด ไม่มีเครื่องหมายหรือเครื่องสังเกตอื่น แล้วเดินเข้าคูหาลงคะแนนที่ว่างอยู่
- กากบาท (X) ให้ชัดเจน ในช่องทำเครื่องหมาย ให้ตรงกับหมายเลขที่ต้องการไม่เกินจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่พึงมีในเขตเลือกตั้ง
- นำบัตรเลือกตั้งมอบให้แก่กรรมการตรวจคะแนนหย่อนลงในหีบบัตรเลือกตั้ง

หมายเหตุ หากไม่ประสงค์จะลงคะแนนให้แก่ผู้สมัครคนใดเลย ให้ทำเครื่องหมายกากบาท (X) ลงในช่องไม่ลงคะแนน บริเวณมุมบนขวาของบัตรเลือกตั้ง

<u>การสมัครรับเลือกตั้ง</u>

ผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขของกฎหมาย ดังนี้ (ดูแผนภูมิ...)

การสมัครรับเลือกตั้ง

วิธีการสมัคร	เอกสาร
- ยื่นใบสมัครต่อผู้ว่าราชการจังหวัด - สมัครเกินหนึ่งเขตเลือกตั้งไม่ได้ - กรณีที่จังหวัดมี ส.ส.ได้เกินหนึ่งคน ให้ยื่นสมัครเป็นคณะ - พรรคฯ จะส่งสมาชิกสมัครรับเลือกตั้งได้เพียงคณะเดียวในหนึ่งเขตเลือกตั้ง โดยต้องส่งให้ครบจำนวน ส.ส.ที่จะพึงมีในเขตนั้น - กรณีที่เป็นการเลือกตั้งทั่วไป หากพรรคฯ ส่งผู้สมัครน้อยกว่า 1/4 ของจำนวน ส.ส. ทั้งประเทศ สมาชิกของพรรคฯ นั้นจะถูกถอนการสมัครรับเลือกตั้ง	- หนังสือของ หน.พรรคฯ แจ้งชื่อของผู้สมัคร - หนังสือรับรองของ หน.พรรคฯ แจ้งเรื่องส่งสมาชิกสมัครรับเลือกตั้งทั้งหมดไม่น้อยกว่า 1/4 ของจำนวน ส.ส.ทั้งประเทศ - หลักฐานการสมัคร - รูปถ่าย

<u>ค่าธรรมเนียม</u>

- คนละ 10,000 บาท (ตกเป็นของรัฐ ไม่มีการคืน)

<u>หมายเหตุ</u>

1. กรณีที่เขตเลือกตั้งใดมีผู้สมัครไม่เกินจำนวน ส.ส. ที่จะมีในเขตเลือกตั้งนั้น ให้ถือว่า "ผู้สมัครนั้นได้รับเลือกตั้ง" โดยไม่ต้องทำการลงคะแนนเลือกตั้ง

2. กรณีที่ผู้สมัครได้คะแนนเสียงเลือกตั้งเท่ากัน ให้ผู้สมัครที่ได้คะแนนเท่ากันทำการจับสลาก ต่อหน้าผู้ว่าราชการจังหวัด เพื่อตัดสินว่าผู้ใดเป็นผู้ได้รับเลือกตั้ง

<u>การหาเสียงเลือกตั้ง</u>

1. เมื่อมีประกาศระบุที่เลือกตั้งแล้ว ห้ามนำสิ่งพิมพ์หรือสิ่งอื่นมาโฆษณาหาเสียงภายในที่เลือกตั้ง

2. นับตั้งแต่เวลา 18.00 นาฬิกา ของวันก่อนวันเลือกตั้งหนึ่งวัน จนสิ้นสุดวันเลือกตั้ง ห้ามทำการโฆษณาไม่ว่าโดยวิธีใด

3. การโฆษณาหาเสียงเลือกตั้งต้องไม่กระทำโดยวิธี ทา พ่น หรือระบายสี ซึ่งข้อความ ภาพ หรือรูปรอยใด ๆ ณ ที่รั้ว กำแพง ผนังอาคาร สะพาน เสาไฟฟ้า หรือต้นไม้ บรรดาซึ่งเป็นทรัพย์สินของทางราชการ หรือ ณ บริเวณที่เจ้าของทรัพย์สินทำป้ายห้ามปิดประกาศไว้ และห้ามปิดประกาศ ณ ทรัพย์สินดังกล่าวของทางราชการที่อยู่ในเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาล หรือบริเวณที่เจ้าของทรัพย์สินทำป้ายห้ามปิดประกาศไว้

4. ผู้สมัครแต่ละคนจะใช้จ่ายเกี่ยวกับการเลือกตั้งทั้งหมดเกินหนึ่งล้านบาทไม่ได้ (ไม่รวมค่าธรรมเนียมการสมัคร) และภายในสามเดือนหลังจากวันประกาศผลการเลือกตั้ง ผู้สมัครต้องยื่นรายการค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการเลือกตั้งต่อผู้ว่าราชการจังหวัดที่ตนสมัครรับเลือกตั้ง

5. เมื่อมีพระราชกฤษฎีกาให้เลือกตั้งในเขตเลือกตั้งใด จนถึงวันเลือกตั้ง ห้ามกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดด้วยวิธีการดังนี้

5.1 จัดทำ ให้ เสนอให้ หรือสัญญาว่าจะให้ทรัพย์สินหรือผลประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ แก่ผู้ใด

5.2 ให้ เสนอให้ หรือสัญญาว่าจะให้เงินหรือทรัพย์สินอื่น ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมแก่สมาคม มูลนิธิ วัด สถาบันการศึกษา หรือสถานสงเคราะห์อื่นใด

5.3 ทำการโฆษณาหาเสียงด้วยการจัดให้มีมหรสพและการรื่นเริงต่าง ๆ

5.4 ทำสิ่งอันเป็นสาธารณประโยชน์หรือสิ่งอื่นใด เพื่อประโยชน์ของบุคคล ชุมชน สมาคม มูลนิธิ วัด สถาบันการศึกษา หรือสถาบันอื่นใด ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมหรือไม่ก็ตาม

5.5 เลี้ยง หรือรับจะจัดเลี้ยงผู้ใด

6. ห้ามจัดยานพาหนะนำผู้เลือกตั้งไปที่เลือกตั้ง เพื่อการเลือกตั้ง หรือนำกลับจากที่เลือกตั้ง หรือจัดให้ไป หรือกลับจากที่เลือกตั้ง โดยไม่ต้องเสียค่าโดยสารหรือค่าจ้าง ซึ่งตามปกติต้องเสีย

<u>วิธีแบ่งเขตเลือกตั้ง</u>

จังหวัดที่มี ส.ส.ได้ไม่เกินสามคน ให้ถือเขตจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง ส่วนจังหวัดที่มี ส.ส. ได้เกินกว่าสามคน ให้แบ่งเขตจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง โดยจัดให้แต่ละเขตเลือกตั้งมีจำนวน ส.ส. เขตละสามคน

❀ กรณีที่แบ่งเขตจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้งต่าง ๆ แล้วไม่สามารถจัดให้แต่ละเขตเลือกตั้งมีจำนวน ส.ส.ได้ครบสามคนทุกเขตเลือกตั้ง ให้จัดเขตเลือกตั้งที่มี ส.ส.ได้สามคนก่อน โดยให้เขตที่เหลือมี ส.ส.ไม่น้อยกว่าเขตละสองคน

❀ กรณีที่จังหวัดใดมี ส.ส.ได้สี่คน ให้แบ่งเป็นสองเขตเลือกตั้ง โดยแต่ละเขตมี ส.ส.ได้เขตละสองคน

เอกสารหมายเลข 4

แบบสังเกต

กลุ่มที่ .....

<u>คำชี้แจง</u> ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มทำการประเมินผลขณะทำงานร่วมกัน (ใส่เครื่องหมาย ✓ ใน ☐) แล้วรายงานผลการประเมิน ดังนี้

1. สมาชิกบางคนไม่ช่วยเหลือเพื่อนในสิ่งที่ตนสามารถช่วยได้ ☐ มี ☐ ไม่มี
2. สมาชิกบางคนผูกขาดการพูดแต่เพียงผู้เดียว ☐ มี ☐ ไม่มี
3. สมาชิกบางคนมีอารมณ์หงุดหงิด ☐ มี ☐ ไม่มี
4. บรรยากาศในการทำงานของกลุ่ม ☐ เคร่งเครียด ☐ เป็นกันเอง
5. ในคราวต่อไปกลุ่มควรปรับปรุงในเรื่องใด

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

เอกสารหมายเลข 5

แบบทดสอบย่อย

วิชา	ส 071 กฎหมายที่ประชาชนควรรู้		ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 4
เรื่อง	การเลือกตั้ง	เวลา 3 นาที	คะแนน 12 คะแนน

<u>คำชี้แจง</u> 1. แบบทดสอบนี้มี 6 ข้อ เป็นแบบเลือกตอบ 5 ตัวเลือก

2. ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกที่สุด แล้วทำเครื่องหมาย ✕ ลงในช่อง ก, ข, ค, ง หรือ จ ในกระดาษคำตอบ

1. ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ต้องมีอายุอย่างต่ำกี่ปี

ก. 16 ปี

ข. 17 ปี

ค. 18 ปี

ง. 19 ปี

จ. 20 ปี

2. ผู้ใด*<u>มีสิทธิ</u>*สมัครรับเลือกตั้ง

ก. นายบัญชา เป็นปลัดอำเภอ

ข. นายชาลี เคยบวชเป็นพระภิกษุ

ค. นายปรีชา เป็นบุคคลล้มละลาย

ง. นายชาติชาย มีอายุ 20 ปีบริบูรณ์

จ. นายชาติเชื้อ รับราชการอยู่ชายแดน

3. เครื่องหมายใดใช้ลงคะแนนในบัตรเลือกตั้ง

ก. ✕

ข. ✓

ค. ○

ง. □

จ. ✳

4. ผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องยื่นใบสมัครต่อผู้ใด

ก. กำนัน

ข. ผู้ใหญ่บ้าน

ค. นายอำเภอ

ง. ผู้ว่าราชการจังหวัด

จ. อธิบดีกรมการปกครอง

5. การกระทำใดเป็นการหาเสียงเลือกตั้งที่*ไม่ผิด*กฎหมาย

ก. จัดให้มีมหรสพ

ข. ใช้สีพ่นที่เสาไฟฟ้า

ค. ปิดประกาศข้างรถ

ง. ทำถนนเข้าหมู่บ้าน

จ. มอบทุนการศึกษาให้โรงเรียน

6. จังหวัดที่มี ส.ส.ได้ 5 คน จะแบ่งเขตเลือกตั้งอย่างไร

ก. แบ่งเป็น 2 เขต เขตละ 2 : 3

ข. แบ่งเป็น 2 เขต เขตละ 3 : 2

ค. แบ่งเป็น 3 เขต เขตละ 1 : 2 : 2

ง. แบ่งเป็น 3 เขต เขตละ 2 : 1 : 2

จ. แบ่งเป็น 3 เขต เขตละ 2 : 2 : 1

แผนการสอนโดยการเรียนแบบ เอส ที เอ ดี

(แผน 3)

วิชา	ส 071 กฎหมายที่ประชาชนควรรู้	ชั้น	มัธยมศึกษาปีที่ 4
เรื่อง	พรรคการเมือง	เวลา	2 คาบ

ความคิดรวบยอด

พรรคการเมือง มีความสำคัญต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ดังนั้นการจัดตั้งพรรคการเมือง การดำเนินกิจการของพรรคการเมือง การเลิกพรรคการเมือง และการรวมพรรคการเมือง จึงต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยพรรคการเมือง

จุดประสงค์การเรียนรู้

นักเรียนสามารถ

1. อธิบายเรื่องการจัดตั้งพรรคการเมืองได้
2. อธิบายเรื่องการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองได้
3. บอกสาเหตุที่ทำให้ต้องยกเลิกพรรคการเมืองได้
4. อธิบายวิธีการรวมพรรคการเมืองได้

ทักษะทางสังคม

1. การให้ความช่วยเหลือผู้อื่น
2. การวางแผนทำงานร่วมกับผู้อื่น
3. การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

หัวข้อเนื้อหา (ดูรายละเอียดประกอบ จากเอกสารหมายเลข 3)

1. การจัดตั้งพรรคการเมือง
2. การดำเนินกิจการของพรรคการเมือง
3. การเลิกพรรคการเมือง
4. การรวมพรรคการเมือง

<u>กิจกรรมการเรียนการสอน</u>

1. <u>ขั้นนำ</u>

1.1 ให้นักเรียนจัดกลุ่ม กลุ่มละ 4 คน (ใช้กลุ่มเดิมที่เรียนในคาบเรียนก่อน)

1.2 นักเรียนเล่นเกมสามเหลี่ยมมหัศจรรย์ (เอกสารหมายเลข 1)

1.3 หลังการเล่นเกม ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ "หลักการทำงานร่วมกัน เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จ"

1.4 ครูสรุปร่วมกับนักเรียนว่า การทำงานร่วมกันเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จนั้น จะต้องมีการวางแผนงานร่วมกัน ต้องช่วยเหลือกัน เช่น ในการโฆษณาหาเสียงเลือกตั้งเพื่อให้สมาชิกได้รับเลือกตั้ง

1.5 ครูตั้งคำถามต่อไปว่า "องค์กรใดทำหน้าที่จัดส่งสมาชิกของตนลงสมัครรับเลือกตั้ง" (นักเรียนตอบ "พรรคการเมือง")

2. <u>ขั้นแจ้งจุดประสงค์</u>

ครูแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ และทักษะทางสังคมที่คาดหวังให้เกิดในตัวนักเรียน

3. <u>ขั้นสอน</u>

3.1 ให้นักเรียนจัดกลุ่ม กลุ่มละ 4 คน (ใช้กลุ่มเดิมที่เล่นเกม) แล้วกำหนดตำแหน่งของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่ม พร้อมทั้งลงชื่อประจำตำแหน่งให้เรียบร้อย ตามเอกสารหมายเลข 2 (นำส่งครูพร้อมแบบสังเกตในภายหลัง)

3.2 ครูนำเสนอบทเรียนเรื่อง การจัดตั้งพรรคการเมือง และการดำเนินกิจการของพรรคการเมือง ประกอบกับแผ่นใส หนังสือรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติพรรคการเมือง ตัวอย่างข้อบังคับของพรรคการเมือง ตัวอย่างนโยบายพรรคการเมือง ภาพเครื่องหมายพรรคการเมือง และเอกสารประกอบการเรียน (เอกสารหมายเลข 3)

3.3 นักเรียนทำงานกลุ่ม ดังนี้

3.3.1 ปรึกษาหารือทำความเข้าใจร่วมกัน เรื่อง การเลิกพรรคการเมือง และการรวมพรรคการเมือง จากเอกสารหมายเลข 3

3.3.2 อภิปรายเรื่อง "ปัญหาพรรคการเมืองไทย"

3.3.3 นำเสนอสรุปผลการอภิปรายหน้าชั้นเรียน ตามที่ครูสุ่มเรียก 2 กลุ่ม

4. ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปเรื่องที่ได้ศึกษา

5. ขั้นวัดและประเมินผล

5.1 นักเรียนแต่ละกลุ่ม ประเมินผลการทำงานจากแบบสังเกต (เอกสารหมายเลข 4) ที่ครูแจกให้ พร้อมทั้งรายงานผลการประเมิน

5.2 นักเรียนทำแบบทดสอบย่อย (เอกสารหมายเลข 5)

5.3 ครูแจ้งผลการทดสอบเป็นคะแนนรายบุคคล และคะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม พร้อมทั้งชมเชยกลุ่มที่ทำคะแนนเฉลี่ยได้สูงสุด

สื่อการเรียนการสอน

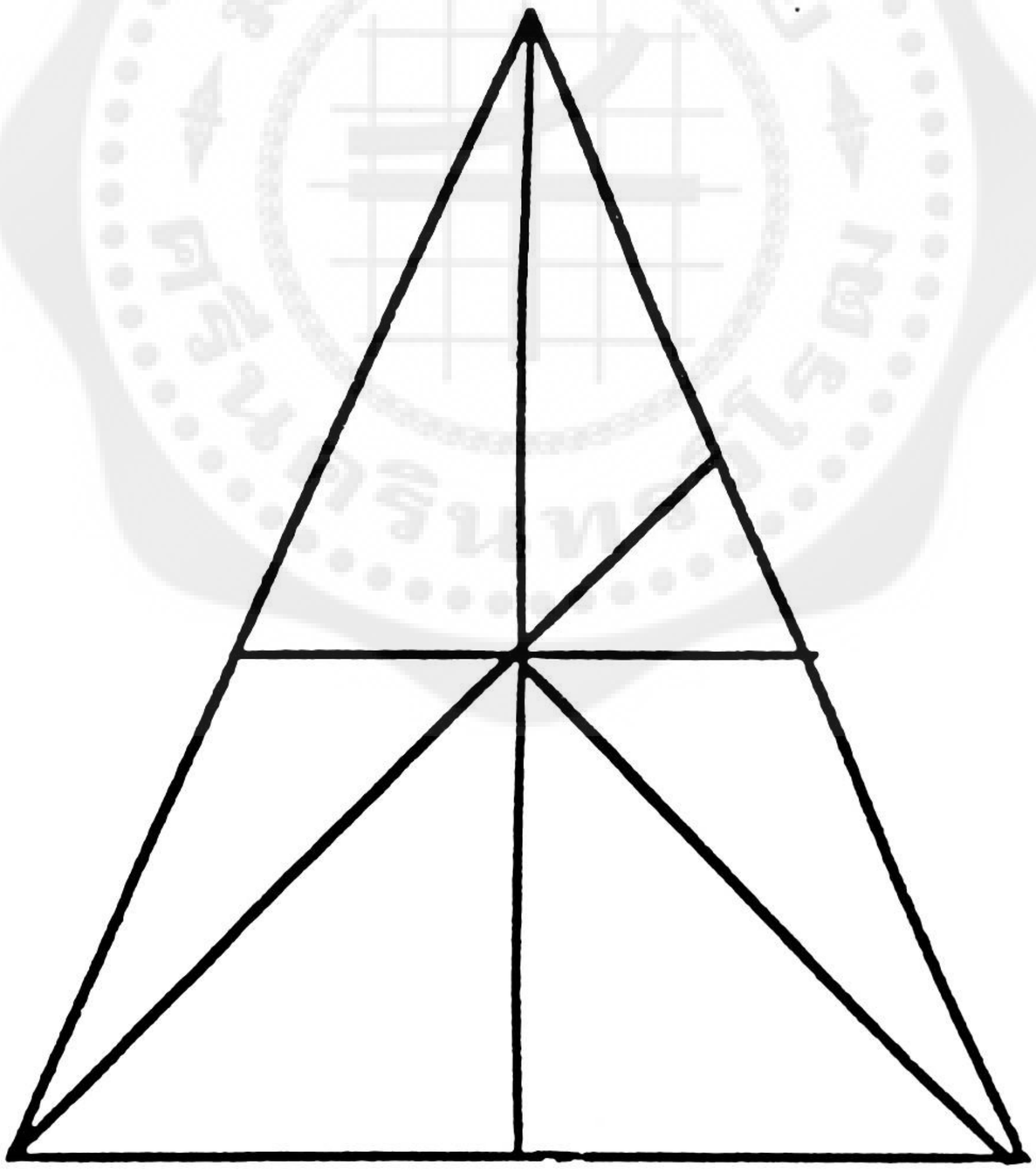
1. เกมสามเหลี่ยมมหัศจรรย์
2. แผ่นใสแสดงแผนภูมิการจัดตั้งพรรคการเมือง
3. หนังสือรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (จัดทำโดย สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร)
4. ตัวอย่างข้อบังคับของพรรคการเมือง
5. ตัวอย่างนโยบายพรรคการเมือง
6. ภาพเครื่องหมายพรรคการเมือง
7. เอกสารประกอบการเรียน เรื่อง พรรคการเมือง

เอกสารหมายเลข 1

เกม สามเหลี่ยมมหัศจรรย์

<u>คำชี้แจง</u>

1. ให้สมาชิกในกลุ่มช่วยกันนับว่า จากรูปสามเหลี่ยมด้านล่าง ประกอบด้วยรูปสามเหลี่ยมทั้งหมดกี่รูป (ใช้เวลา 3 นาที)
2. เมื่อหมดเวลา ให้ตัวแทนของแต่ละกลุ่มไปเขียนคำตอบที่กระดานดำ
3. แต่ละกลุ่มเก็บรวบรวมเอกสารให้เรียบร้อย นำส่งคืนครู

เอกสารหมายเลข 2

ตำแหน่ง-หน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม

<u>คำชี้แจง</u> เมื่อขึ้นบทเรียนใหม่ ให้สมาชิกในกลุ่มสับเปลี่ยนกันทำหน้าที่ตามตำแหน่งต่าง ๆ ดังนี้

1. ผู้นำกลุ่ม ทำหน้าที่ วางแผนดำเนินงาน ควบคุมการทำงานให้เป็นระเบียบ รับเอกสารจากครู และรวบรวมงานส่งครู
2. ผู้ชี้แนะ ทำหน้าที่ ขยายความรู้ เพิ่มเติมความคิด
3. ผู้ตรวจสอบ ทำหน้าที่ ตรวจสอบความเข้าใจในบทเรียนของสมาชิกทุกคนในกลุ่ม
4. ผู้กระตุ้นเตือน ทำหน้าที่ ให้กำลังใจและกระตุ้นเตือนเพื่อนในการทำงานให้ทันเวลา

บันทึกการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิก กลุ่ม .....

ครั้งที่		ครั้งที่	
ตำแหน่ง	ลงชื่อประจำตำแหน่ง	ตำแหน่ง	ลงชื่อประจำตำแหน่ง
ผู้นำกลุ่ม	.....	ผู้นำกลุ่ม	.....
ผู้ชี้แนะ	.....	ผู้ชี้แนะ	.....
ผู้ตรวจสอบ	.....	ผู้ตรวจสอบ	.....
ผู้กระตุ้นเตือน	.....	ผู้กระตุ้นเตือน	.....

ครั้งที่		ครั้งที่	
ตำแหน่ง	ลงชื่อประจำตำแหน่ง	ตำแหน่ง	ลงชื่อประจำตำแหน่ง
ผู้นำกลุ่ม	.....	ผู้นำกลุ่ม	.....
ผู้ชี้แนะ	.....	ผู้ชี้แนะ	.....
ผู้ตรวจสอบ	.....	ผู้ตรวจสอบ	.....
ผู้กระตุ้นเตือน	.....	ผู้กระตุ้นเตือน	.....

เอกสารหมายเลข 3

เอกสารประกอบการเรียน
เรื่อง พรรคการเมือง

พ.ร.บ.พรรคการเมือง พ.ศ.2524 ได้กำหนดให้ปลัดกระทรวงมหาดไทย ทำหน้าที่เป็นนายทะเบียนพรรคการเมือง โดยมีหน้าที่รับคำขอจดทะเบียน ควบคุม และตรวจสอบการดำเนินงานของพรรคการเมือง ซึ่งสามารถเรียกบุคคลที่เกี่ยวข้องกับพรรคการเมืองมาให้คำชี้แจง รวมทั้งให้พรรคการเมืองส่งเอกสารมาตรวจสอบได้

<u>การจัดตั้งพรรคการเมือง</u>

ผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมือง สมาชิกพรรคการเมือง ต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้

มีสัญชาติไทยโดยการเกิด

+

อายุไม่ต่ำกว่า 20 ปี

+

ไม่เป็นภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช

การจัดตั้งพรรคการเมือง เริ่มต้นจาก "คณะผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมือง" ดำเนินการดังแผนภูมิ (ดูหน้าถัดไป)

การจัดตั้งพรรคการเมืองตาม พ.ร.บ.พรรคการเมือง พ.ศ.๒๕๒๔

<u>การจัดตั้งสาขาพรรคการเมือง</u>

พรรคการเมืองที่ประสงค์จะจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองขึ้นในจังหวัดใด ๆ จะต้องมีจำนวนสมาชิกในจังหวัดนั้นไม่น้อยกว่า 100 คน และให้หัวหน้าพรรคฯ มีหนังสือแจ้งการจัดตั้งสาขาพรรคฯ ต่อนายทะเบียน

<u>การดำเนินกิจการของพรรคการเมือง</u>

การดำเนินกิจการให้เป็นไปตามนโยบายของพรรคการเมือง เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารพรรค ซึ่งประกอบด้วยหัวหน้าพรรค รองหัวหน้าพรรค เลขาธิการพรรค รองเลขาธิการพรรค และกรรมการบริหารอื่นอีกไม่น้อยกว่า 7 คน

หลังการจดทะเบียนพรรคการเมืองแล้ว กิจการต่อไปนี้ต้องกระทำโดยที่ประชุมใหญ่ของพรรค

1. การเปลี่ยนแปลงนโยบายของพรรค
2. การเปลี่ยนแปลงข้อบังคับของพรรค
3. การเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารพรรค

<u>การเลิกพรรคการเมือง</u>

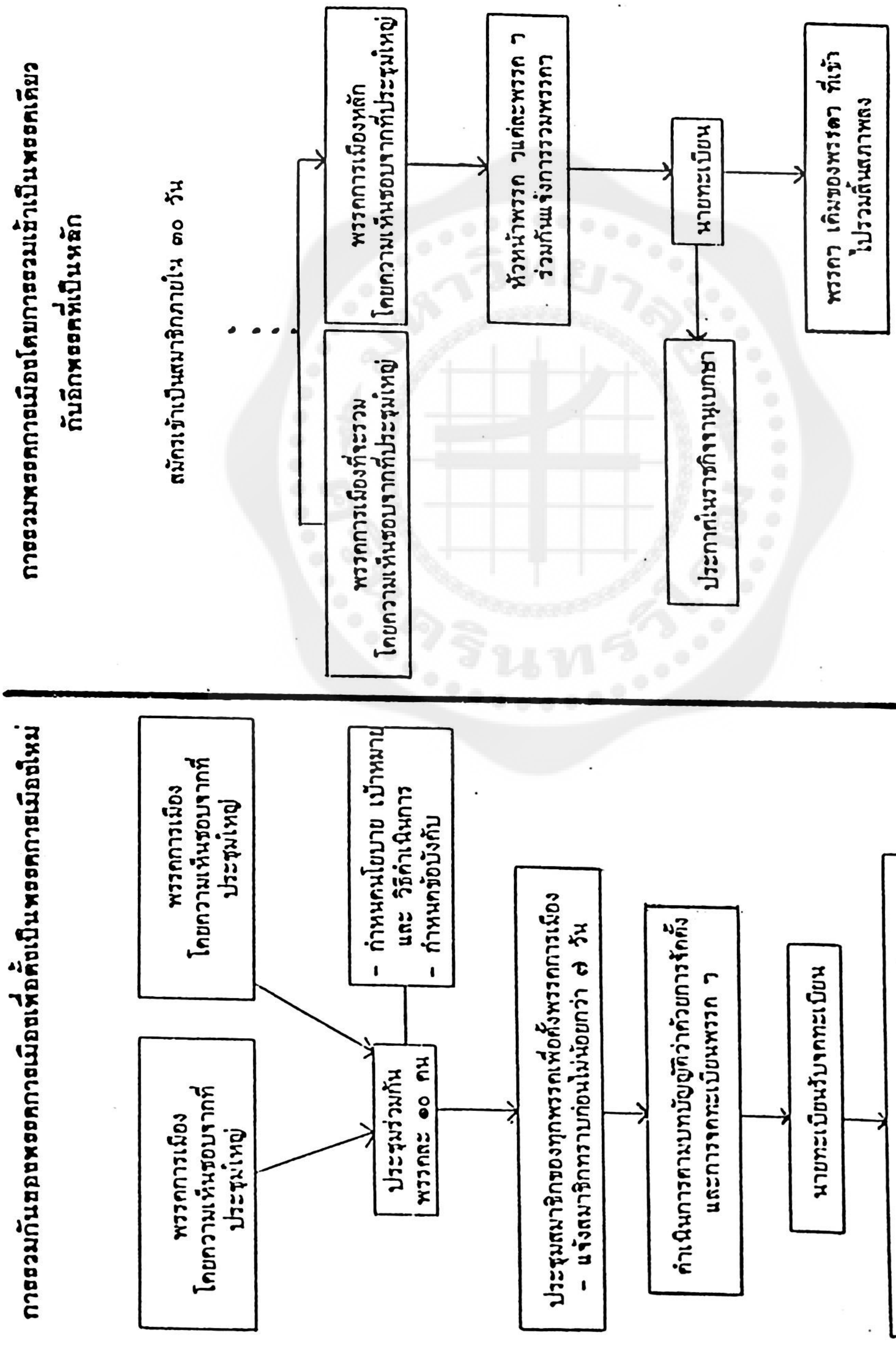
สาเหตุที่ทำให้ต้องมีการเลิกพรรคการเมือง มีดังนี้

1. มีเหตุต้องเลิกตามข้อบังคับของพรรค
2. มีจำนวนสมาชิกเหลือไม่ถึง 5,000 คน หรือมีสมาชิกที่อยู่ในจังหวัดต่าง ๆ (จังหวัดละ 50 คน) ไม่ถึง 5 จังหวัดของแต่ละภาค เป็นเวลาติดต่อกัน 6 เดือน
3. ไม่ส่งหรือส่งสมาชิกสมัครรับเลือกตั้ง (ในการเลือกตั้งทั่วไป) ทั้งหมดรวมกันน้อยกว่า 1/4 ของจำนวน ส.ส.ทั้งหมด ที่จะพึงมีในการเลือกตั้งครั้งนั้น
4. ไม่มีสมาชิกได้รับเลือกตั้งเป็น ส.ส. (ในการเลือกตั้งทั่วไป)
5. พรรคการเมืองสิ้นสภาพ เพราะการรวมพรรค
6. ศาลมีคำสั่งยุบเลิกพรรค
7. ไม่ดำเนินการอื่นตามที่กฎหมายกำหนด

<u>การรวมพรรคการเมือง</u>

อาจรวมกันเพื่อจุดประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนี้

1. รวมกันเพื่อตั้งเป็นพรรคใหม่
2. รวมเข้าเป็นพรรคเดียวกันกับอีกพรรคที่เป็นหลัก (ดูแผนภูมิ)

เอกสารหมายเลข 4

แบบสังเกต

กลุ่มที่ .....

<u>คำชี้แจง</u> ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มทำการประเมินผลขณะทำงานร่วมกัน (ใส่เครื่องหมาย ✓ ใน ☐) แล้วรายงานผลการประเมิน ดังนี้

1. สมาชิกบางคนไม่ช่วยเหลือเพื่อนในสิ่งที่ตนสามารถช่วยได้ ☐ มี ☐ ไม่มี
2. สมาชิกบางคนไม่ร่วมวางแผนในการทำงาน ☐ มี ☐ ไม่มี
3. สมาชิกบางคนไม่รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ☐ มี ☐ ไม่มี
4. บรรยากาศในการทำงานของกลุ่ม ☐ เคร่งเครียด ☐ เป็นกันเอง
5. ในคราวต่อไปกลุ่มควรปรับปรุงในเรื่องใด

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

เอกสารหมายเลข 5

แบบทดสอบย่อย

วิชา	ส 071 กฎหมายที่ประชาชนควรรู้		ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 4
เรื่อง	พรรคการเมือง	เวลา 3 นาที	คะแนน 10 คะแนน

<u>คำชี้แจง</u> 1. แบบทดสอบนี้มี 5 ข้อ เป็นแบบเลือกตอบ 5 ตัวเลือก

2. ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกที่สุด แล้วทำเครื่องหมาย ✕ ลงในช่อง ก, ข, ค, ง หรือ จ ในกระดาษคำตอบ

1. คณะผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมือง ต้องมีจำนวนกี่คนขึ้นไป

ก. 5 คน

ข. 10 คน

ค. 15 คน

ง. 20 คน

จ. 25 คน

2. กระทรวงใดทำหน้าที่รับจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมือง

ก. การคลัง

ข. กลาโหม

ค. มหาดไทย

ง. ศึกษาธิการ

จ. การต่างประเทศ

3. กรณีใดต้องกระทำโดยที่ประชุมใหญ่ของพรรค

ก. การโฆษณาหาเสียง

ข. การรับสมัครสมาชิก

ค. การลาออกของสมาชิก

ง. การเปลี่ยนแปลงข้อบังคับ

จ. การส่งสมาชิกสมัครรับเลือกตั้ง

4. ผู้ใดมีอำนาจสั่งยุบเลิกพรรคการเมือง

   ก. ศาล

   ข. หัวหน้าพรรค

   ค. นายกรัฐมนตรี

   ง. เลขาธิการพรรค

   จ. ผู้รับจดทะเบียนจัดตั้งพรรค

5. กรณีใด*ไม่เกี่ยวข้อง*กับการรวมเข้าเป็นพรรคเดียวกันกับพรรคที่เป็นหลัก

   ก. พรรคที่เข้าไปร่วมต้องสิ้นสภาพ

   ข. ออกหนังสือเชิญชวนสมาชิกใหม่

   ค. แจ้งการรวมพรรค โดยหัวหน้าพรรคที่ร่วมกัน

   ง. ต้องขอความเห็นชอบจากที่ประชุมใหญ่ของพรรค

   จ. สมาชิกของพรรคที่จะรวม ต้องสมัครเป็นสมาชิกของพรรคที่เป็นหลัก

แผนการสอนโดยการเรียนแบบ เอส ที เอ ดี

(แผน 4)

วิชา	ส 071 กฎหมายที่ประชาชนควรรู้	ชั้น	มัธยมศึกษาปีที่ 4
เรื่อง	ความผิดทางอาญา	เวลา	2 คาบ

ความคิดรวบยอด

ความผิดทางอาญามีลักษณะที่สำคัญคือ ต้องมีกฎหมายบัญญัติไว้ชัดเจนว่าการกระทำนั้นเป็นความผิด และกำหนดโทษไว้ ซึ่งโดยหลักการแล้วบุคคลจะต้องรับผิดทางอาญาเมื่อกระทำโดยเจตนา ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดอาจอยู่ในฐานะเป็นตัวการ ผู้ใช้หรือผู้สนับสนุน

จุดประสงค์การเรียนรู้

นักเรียนสามารถ

1. บอกลักษณะสำคัญของความผิดทางอาญาได้
2. อธิบายเรื่องโทษทางอาญาได้
3. อธิบายเรื่องความรับผิดทางอาญาได้
4. อธิบายขั้นตอนการกระทำความผิดทางอาญาได้
5. อธิบายเรื่องผู้ที่เกี่ยวข้องในการกระทำความผิดได้
6. อธิบายประเภทของความผิดทางอาญาได้

ทักษะทางสังคม

1. เป็นผู้มีเหตุผล
2. ให้เกียรติผู้อื่น
3. การปรับตัวเข้ากับผู้อื่น

หัวข้อเนื้อหา (ดูรายละเอียดประกอบ จากเอกสารหมายเลข 3)

1. ลักษณะสำคัญของความผิดทางอาญา
2. โทษทางอาญา

3. ความรับผิดทางอาญา
4. ขั้นตอนการกระทำความผิดทางอาญา
5. ผู้ที่เกี่ยวข้องในการกระทำความผิด
6. ประเภทของความผิดทางอาญา

<u>กิจกรรมการเรียนการสอน</u>

1. <u>ขั้นนำ</u>

   1.1 ครูนำภาพเจ้าพนักงานจับกุมผู้กระทำความผิด (เอกสารหมายเลข 1) ติดบนกระดานดำให้นักเรียนดู พร้อมทั้งให้แสดงความคิดเห็นต่อภาพนั้น

   1.2 ครูตั้งคำถามดังนี้ "เพราะเหตุใดบุคคลในภาพจึงถูกเจ้าพนักงานจับกุม" (นักเรียนตอบ "กระทำความผิด")

   1.3 ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปว่า "การกระทำความผิดที่มีผลกระทบต่อสังคมเป็นความผิดทางแพ่งหรือทางอาญา" (นักเรียนตอบ "ความผิดทางอาญา")

2. <u>ขั้นแจ้งจุดประสงค์</u>

   ครูแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ และทักษะทางสังคมที่คาดหวังให้เกิดในตัวนักเรียน

3. <u>ขั้นสอน</u>

   3.1 ให้นักเรียนจัดกลุ่ม กลุ่มละ 4 คน (ใช้กลุ่มเดิมที่เรียนในคาบเรียนก่อน) แล้วกำหนดตำแหน่งของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่ม พร้อมทั้งลงชื่อประจำตำแหน่งให้เรียบร้อย ตามเอกสารหมายเลข 2 (นำส่งครูพร้อมแบบสังเกตในภายหลัง)

   3.2 ครูนำเสนอบทเรียนเรื่อง ลักษณะสำคัญของความผิดทางอาญา โทษทางอาญา และความรับผิดทางอาญา ประกอบกับแผ่นใส ข่าวจากหนังสือพิมพ์ ประมวลกฎหมายอาญา และเอกสารประกอบการเรียน (เอกสารหมายเลข 3)

   3.3 นักเรียนทำงานกลุ่ม ดังนี้

      3.3.1 ปรึกษาหารือทำความเข้าใจร่วมกัน เรื่อง ขั้นตอนการกระทำความผิดทางอาญา และประเภทของความผิดทางอาญา จากเอกสารหมายเลข 3

      3.3.2 อภิปรายปัญหาจากกรณีตัวอย่าง (เอกสารหมายเลข 3.1)

      3.3.3 นำเสนอสรุปผลการอภิปรายหน้าชั้นเรียน ตามที่ครูสุ่มเรียก 2 กลุ่ม

4. <u>ขั้นสรุป</u>

ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปเรื่องที่ได้ศึกษา

5. <u>ขั้นวัดและประเมินผล</u>

5.1 นักเรียนแต่ละกลุ่มประเมินผลการทำงานจากแบบสังเกต (เอกสารหมายเลข 4) ที่ครูแจกให้ พร้อมทั้งรายงานผลการประเมิน

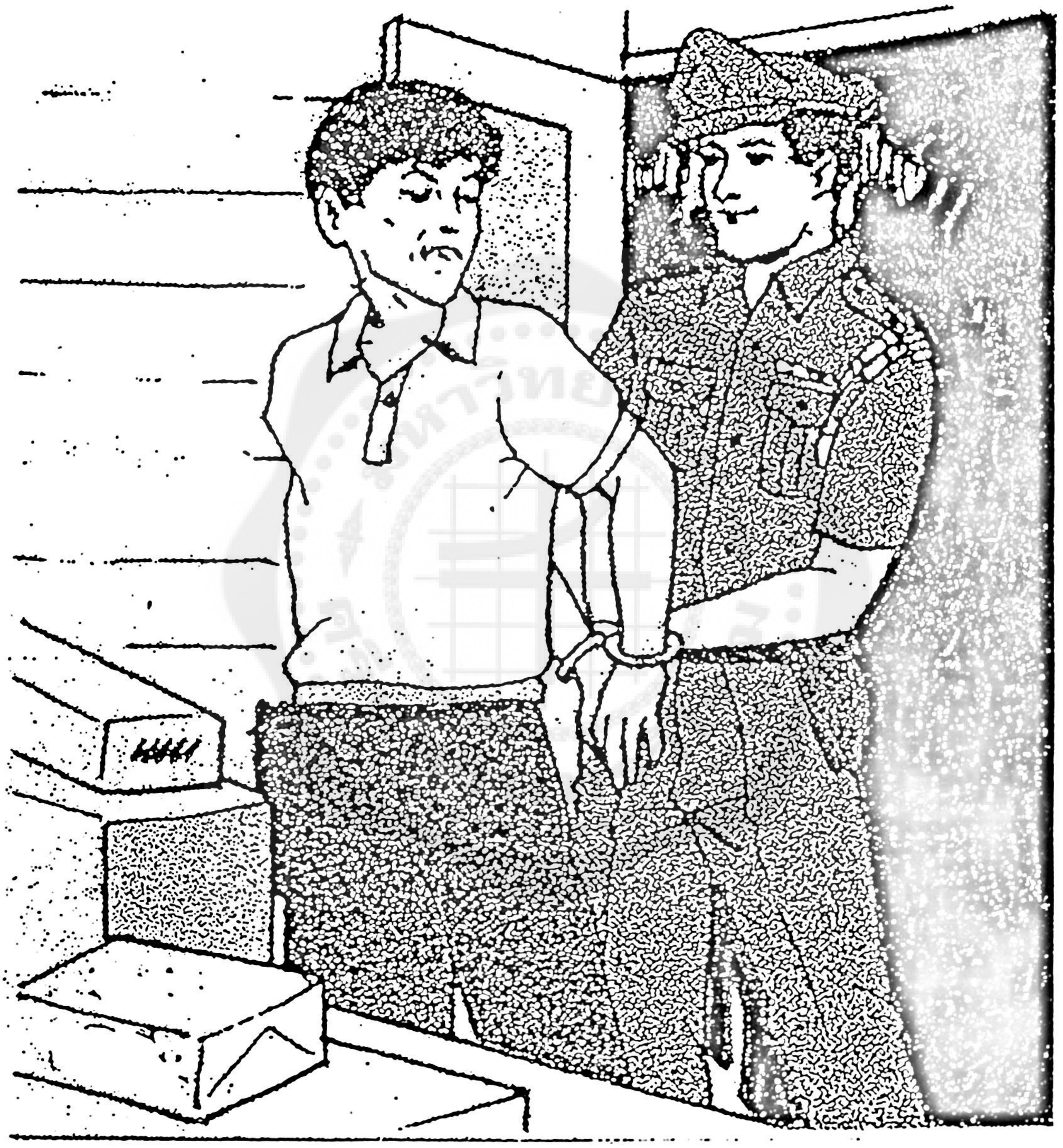
5.2 นักเรียนทำแบบทดสอบย่อย (เอกสารหมายเลข 5)

5.3 ครูแจ้งผลการทดสอบเป็นคะแนนรายบุคคล และคะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม พร้อมทั้งชมเชยกลุ่มที่ทำคะแนนเฉลี่ยได้สูงสุด

<u>สื่อการเรียนการสอน</u>

1. ภาพเจ้าพนักงานจับกุมผู้กระทำความผิด
2. แผ่นใส แสดงแผนภูมิลักษณะสำคัญของความผิดทางอาญา
3. ข่าวเกี่ยวกับการกระทำความผิดจากหนังสือพิมพ์
4. ประมวลกฎหมายอาญา
5. เอกสารประกอบการเรียน เรื่อง ความผิดทางอาญา
6. กรณีตัวอย่าง

เอกสารหมายเลข 1

เอกสารหมายเลข 2

ตำแหน่ง-หน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม

<u>คำชี้แจง</u> เมื่อขึ้นบทเรียนใหม่ ให้สมาชิกในกลุ่มสับเปลี่ยนกันทำหน้าที่ตามตำแหน่งต่าง ๆ ดังนี้

1. ผู้นำกลุ่ม ทำหน้าที่ วางแผนดำเนินงาน ควบคุมการทำงานให้เป็นระเบียบ รับเอกสารจากครู และรวบรวมงานส่งครู
2. ผู้ชี้แนะ ทำหน้าที่ ขยายความรู้ เพิ่มเติมความคิด
3. ผู้ตรวจสอบ ทำหน้าที่ ตรวจสอบความเข้าใจในบทเรียนของสมาชิกทุกคนในกลุ่ม
4. ผู้กระตุ้นเตือน ทำหน้าที่ ให้กำลังใจและกระตุ้นเตือนเพื่อนในการทำงานให้ทันเวลา

บันทึกการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิก กลุ่ม .....

ครั้งที่		ครั้งที่	
ตำแหน่ง	ลงชื่อประจำตำแหน่ง	ตำแหน่ง	ลงชื่อประจำตำแหน่ง
ผู้นำกลุ่ม	.....	ผู้นำกลุ่ม	.....
ผู้ชี้แนะ	.....	ผู้ชี้แนะ	.....
ผู้ตรวจสอบ	.....	ผู้ตรวจสอบ	.....
ผู้กระตุ้นเตือน	.....	ผู้กระตุ้นเตือน	.....

ครั้งที่		ครั้งที่	
ตำแหน่ง	ลงชื่อประจำตำแหน่ง	ตำแหน่ง	ลงชื่อประจำตำแหน่ง
ผู้นำกลุ่ม	.....	ผู้นำกลุ่ม	.....
ผู้ชี้แนะ	.....	ผู้ชี้แนะ	.....
ผู้ตรวจสอบ	.....	ผู้ตรวจสอบ	.....
ผู้กระตุ้นเตือน	.....	ผู้กระตุ้นเตือน	.....

เอกสารหมายเลข 3

เอกสารประกอบการเรียน
เรื่อง ความผิดทางอาญา

ความผิดทางอาญา คือ การกระทำที่มีผลกระทบกระเทือนต่อสังคม หรือคนส่วนใหญ่ของประเทศ เช่น การปลอมแปลงธนบัตร การลักทรัพย์ของผู้อื่น เป็นต้น โดยรัฐรับหน้าที่ในการลงโทษผู้กระทำผิดตามโทษที่กฎหมายบัญญัติไว้ เพื่อป้องกันการล้างแค้นกันเอง

ลักษณะสำคัญของความผิดทางอาญา

มีกฎหมายบัญญัติว่าการกระทำนั้นเป็นความผิด (ไม่มีกฎหมาย ไม่มีความผิด)	ไม่นำไปใช้กับการกระทำที่เกิดขึ้นก่อนมีกฎหมายบัญญัติ (ยกเว้น : กรณีที่เป็นคุณต่อผู้กระทำความผิด)

<u>โทษทางอาญา</u>

มี 5 สถาน เรียงลำดับจากโทษสถานเบาไปหาโทษสถานหนัก ดังนี้

1. *<u>ริบทรัพย์สิน</u>* โดยการริบสิ่งของที่กระทำผิดมาเป็นของรัฐ (**<u>ยกเว้น</u>** : ทรัพย์สินหรือสิ่งของนั้นเป็นของผู้อื่นที่ไม่ได้รู้เห็นเป็นใจด้วย ในการกระทำความผิด)

2. *<u>ปรับ</u>* โดยจ่ายเป็นเงินให้แก่รัฐ ภายใน 30 วันนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษา หากหลีกเลี่ยงไม่ชำระค่าปรับ ศาลอาจสั่งให้กักขังแทน โดยถืออัตรา 70 บาท/วัน

3. *<u>กักขัง</u>* โดยนำตัวไปกักขังไว้ในสถานที่ซึ่งไม่ใช่เรือนจำ ได้แก่ ที่อาศัยของผู้นั้นเอง หรือของผู้อื่นที่ยอมรับผู้นั้นไว้ หรือสถานที่อื่นที่อาจกักขังได้เพื่อให้เหมาะกับสภาพของผู้ถูกกักขัง

4. <u>จำคุก</u> โดยการนำตัวไปขังในเรือนจำ วันเริ่มจำคุกให้นับ 1 วันเต็มโดยไม่คำนึงถึงจำนวนชั่วโมง ส่วนวันปล่อยตัวให้ปล่อยในวันถัดจากวันที่ครบกำหนด

การคำนวณระยะเวลาจำคุก เวลา 1 เดือน ให้นับ 30 วัน ถ้ากำหนดเป็นปีให้ใช้ปีปฏิทินในราชการ

5. *ประหารชีวิต* โดยการนำไปยิงให้ตาย

หมายเหตุ

- กรณีที่กฎหมายบัญญัติให้ลงโทษจำคุกและปรับ หากศาลเห็นสมควรจะลงแต่โทษจำคุกก็ได้
- กรณีผู้กระทำความผิดถึงแก่ความตาย โทษเป็นอันระงับไป

ความรับผิดทางอาญา

บุคคลจะต้องรับผิดทางอาญาเมื่อกระทำโดยเจตนา (**ยกเว้น** : กรณีที่มีกฎหมายบัญญัติว่าแม้กระทำโดยประมาท หรือ กระทำโดยไม่เจตนา ก็ต้องรับผิด)

กระทำโดยเจตนา คือ การกระทำที่ผู้กระทำรู้ตัวว่าตนกำลังทำอะไรอยู่ + ผู้กระทำประสงค์ต่อผลหรือย่อมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้น

กระทำโดยประมาท คือ การกระทำที่ผู้กระทำมิได้เจตนา แต่กระทำโดยไม่ระมัดระวังหรือระมัดระวังไม่เพียงพอ เป็นเหตุให้เกิดผลร้ายต่อผู้อื่น

กระทำโดยไม่เจตนา คือ การกระทำที่ผู้กระทำมีเจตนาทำร้ายแต่ผลจากการทำร้ายนั้นเป็นเหตุให้ผู้ถูกกระทำถึงแก่ความตาย

ขั้นตอนการกระทำความผิดทางอาญา

การกระทำความผิดโดยเจตนา มีขั้นตอนการกระทำดังนี้

1. *ตระเตรียมการ* หมายถึง การกระทำเพื่อให้พร้อมที่จะกระทำความผิด (เช่น เตรียมซื้อปืนไว้เพื่อใช้ยิงผู้อื่น) การกระทำในขั้นตระเตรียมการนี้ยังอยู่ห่างไกลจากการกระทำความผิดสำเร็จเนื่องจากผู้กระทำอาจกลับใจไม่กระทำต่อไป ดังนั้นการกระทำในขั้นตระเตรียมการจึงยังไม่มีความผิด (**ยกเว้น** : การตระเตรียมที่ใกล้ชิดกับความสำเร็จ หากปล่อยให้กระทำจนสำเร็จแล้วจะเกิดผลเสียหายอย่างร้ายแรงต่อสังคม เช่น ความผิดฐานเป็นกบฏ ความผิดต่อองค์พระมหากษัตริย์ ความผิดต่อความมั่นคงของรัฐ ความผิดฐานวางเพลิงเผาทรัพย์ของผู้อื่น)

2. *การพยายามกระทำความผิด* หมายถึง การลงมือกระทำความผิดแล้ว แต่ผลของการกระทำนั้นไม่บรรลุผลสำเร็จ เช่น นาย ก. ต้องการฆ่านาย ข. จึงใช้ปืนยิงนาย ข. แต่นาย ข. ไม่ตาย

3. <u>ความผิดสำเร็จ</u> หมายถึง การกระทำความผิดที่เสร็จลงแล้ว และการกระทำนั้นมีกฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิด

<u>ผู้ที่เกี่ยวข้องในการกระทำความผิด</u>

การกระทำความผิดทางอาญา อาจมีผู้ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดนั้น ในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

1. *<u>ตัวการ</u>* คือ บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ร่วมมือร่วมใจกันกระทำความผิด การร่วมกันกระทำความผิดนี้ต้องเป็นการร่วมกระทำในระหว่างการกระทำความผิด (<u>ข้อสังเกต</u> : ความผิดฐานประมาท จะไม่มีตัวการในการกระทำความผิด)

2. *<u>ผู้ใช้ให้กระทำความผิด</u>* คือ ผู้ที่ก่อให้ผู้อื่นกระทำความผิดขึ้น ไม่ว่าด้วยการใช้ บังคับ ขู่เข็ญ จ้าง วาน ยุยงส่งเสริม หรือด้วยวิธีอื่นใด

3. *<u>ผู้สนับสนุนการกระทำความผิด</u>* คือ ผู้ที่ให้ความช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกในการกระทำความผิดของผู้อื่น ก่อนหรือขณะกระทำความผิด

<u>ประเภทของความผิดทางอาญา</u>

การกระทำความผิดทางอาญา แบ่งตามความร้ายแรงของการกระทำได้เป็น 2 ประเภทดังนี้

1. *<u>ความผิดต่อแผ่นดิน</u>* หมายถึง ความผิดในทางอาญาที่มีผลต่อตัวผู้รับผลร้ายแล้วยังส่งผลกระทบต่อสังคมด้วย (ก่อให้เกิดความหวาดหวั่นเกรงกลัวต่อประชาชนทั่วไป)

ความผิดต่อแผ่นดินนี้ แม้ผู้รับผลร้ายจะไม่ติดใจเอาความกับผู้กระทำผิด แต่รัฐก็จะต้องดำเนินคดีฟ้องร้องเพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดมารับโทษให้ได้

2. *<u>ความผิดอันยอมความได้</u>* (ความผิดต่อส่วนตัว) หมายถึง ความผิดในทางอาญาที่ไม่มีผลร้ายกระทบต่อสังคมโดยตรง หากตัวผู้รับผลร้ายไม่ติดใจเอาความแล้ว คดีก็เป็นอันเลิกกันไป (รัฐจะดำเนินคดีต่อไปไม่ได้)

ความผิดใดที่ยอมความได้กฎหมายจะบัญญัติไว้โดยชัดแจ้ง (ดูตัวอย่างด้านล่างประกอบ)

ความผิดต่อแผ่นดิน	**ความผิดอันยอมความได้**
เช่น ความผิดฐานปล้นทรัพย์ ชิงทรัพย์	ความผิดฐานยักยอกทรัพย์ผู้อื่น
ทำร้ายร่างกายผู้อื่น	ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพ
ขับรถโดยประมาท ฯลฯ	ความผิดฐานหมิ่นประมาท

เอกสารหมายเลข 3.1

กรณีตัวอย่าง

คำชี้แจง 1. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มอภิปรายปัญหาจากกรณีตัวอย่างทั้ง 3 กรณี
2. สรุปผลการอภิปรายเพื่อรายงานหน้าชั้นเรียน (ครูสุ่มเรียก)

กรณีที่ 1.

นายขิงใช้ปืนยิงเข้าไปในบ้านนายข่า โดยทราบว่านายข่าพร้อมทั้งบุตรและภริยาอาศัยอยู่ในบ้านหลังนั้น ปรากฏว่ากระสุนปืนถูกบุตรนายข่า

กรณีนี้ นายขิงมีเจตนาในการกระทำหรือไม่ เพราะเหตุใด

.....

กรณีที่ 2.

นายหมอกจอดรถบรรทุกไว้ริมถนนในเวลากลางคืน โดยมิได้เปิดไฟเพื่อให้รถที่ผ่านไปมามองเห็นได้ เป็นเหตุให้นายมืดขับรถยนต์โดยสารมาชน และผู้โดยสารในรถถึงแก่ความตาย

จงพิจารณาว่า นายหมอกจะต้องรับผิดทางอาญาฐานใดหรือไม่ จงให้เหตุผลประกอบการพิจารณา

.....

.....

กรณีที่ 3.

นาย ก ลักโคมา แล้วจูงไปตามทาง ระหว่างนั้นได้พบนาย ข จึงขอร้องให้นาย ข ช่วยต้อนโคให้ นาย ข ก็ช่วยโดยทราบดีว่าเป็นโคที่นาย ก ลักมา

จากกรณีดังกล่าว จึงพิจารณาว่า นาย ข เป็นตัวการร่วมกระทำความผิดหรือไม่ เพราะเหตุใด

.....

.....

เอกสารหมายเลข 4

แบบสังเกต

กลุ่มที่ .....

<u>คำชี้แจง</u> ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มทำการประเมินผลขณะทำงานร่วมกัน (ใส่เครื่องหมาย ✓ ใน ☐) แล้วรายงานผลการประเมิน ดังนี้

1. สมาชิกบางคนไม่ใช้เหตุผลในการทำงาน ☐ มี ☐ ไม่มี
2. สมาชิกบางคนไม่ให้เกียรติเพื่อน ๆ ☐ มี ☐ ไม่มี
3. สมาชิกบางคนปรับตัวเข้ากับเพื่อน ๆ ไม่ได้ ☐ มี ☐ ไม่มี
4. บรรยากาศในการทำงานของกลุ่ม ☐ เคร่งเครียด ☐ เป็นกันเอง
5. ครั้งต่อไปกลุ่มควรปรับปรุงในเรื่องใด

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

เอกสารหมายเลข 5

แบบทดสอบย่อย

วิชา	ส 071 กฎหมายที่ประชาชนควรรู้		ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 4
เรื่อง	ความผิดทางอาญา	เวลา 3 นาที	คะแนน 12 คะแนน

<u>คำชี้แจง</u> 1. แบบทดสอบนี้มี 6 ข้อ เป็นแบบเลือกตอบ 5 ตัวเลือก

2. ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกที่สุด แล้วทำเครื่องหมาย ✕ ลงในช่อง ก, ข, ค, ง หรือ จ ในกระดาษคำตอบ

1. ความผิดทางอาญาถูกกำหนดขึ้นโดยสิ่งใด
   - ก. กฎหมาย
   - ข. วิถีประชา
   - ค. วัฒนธรรม
   - ง ปทัสถานทางสังคม
   - จ. คำพิพากษาของศาล
2. โทษใดเป็นโทษที่หนักที่สุด
   - ก. ปรับ
   - ข. จำคุก
   - ค. กักขัง
   - ง. ริบทรัพย์สิน
   - จ. ประหารชีวิต
3. บุคคลจะต้องรับผิดทางอาญา เมื่อมีการกระทำเช่นไร
   - ก. ละเมิด
   - ข. เจตนา
   - ค. รู้สำนึก
   - ง. เพิกเฉยต่อผล
   - จ. จัดการงานนอกสั่ง

4. ความผิดสำเร็จ เป็นการกระทำที่ต่อเนื่องจากขั้นตอนใด

ก. คิดกระทำ

ข. ตกลงใจกระทำ

ค. พยายามกระทำ

ง. วางแผนการกระทำ

จ. ตระเตรียมเพื่อกระทำ

5. กรณีใด จัดเป็น*ตัวการ*ในการกระทำความผิด

ก. การชู่เข็ญให้ผู้อื่นกระทำความผิด

ข. การจ้างให้ผู้อื่นไปกระทำความผิด

ค. การวางแผนให้ผู้อื่นไปกระทำความผิด

ง. การที่บุคคลกระทำความผิดด้วยตนเอง

จ. การที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมกันกระทำความผิด

6. ความผิดฐานใด สามารถ*ยอมความ*ได้

ก. ปล้นทรัพย์

ข. หมิ่นประมาท

ค. ทำร้ายร่างกายผู้อื่น

ง. ปลอมแปลงธนบัตร

จ. วางเพลิงเผาทรัพย์ผู้อื่น

แผนการสอนโดยการเรียนแบบ เอส ที เอ ดี

(แผน 5)

วิชา	ส 071 กฎหมายที่ประชาชนควรรู้	ชั้น	มัธยมศึกษาปีที่ 4
เรื่อง	ความผิดต่อชีวิต ร่างกาย และความผิดเกี่ยวกับทรัพย์	เวลา	2 คาบ

ความคิดรวบยอด

ความผิดทางอาญามีหลายประเภท ทั้งที่เป็นความผิดต่อชีวิต ความผิดต่อร่างกาย และความผิดเกี่ยวกับทรัพย์

จุดประสงค์การเรียนรู้

นักเรียนสามารถ

1. อธิบายลักษณะสำคัญของความผิดต่อชีวิตได้
2. อธิบายลักษณะสำคัญของความผิดต่อร่างกายได้
3. อธิบายลักษณะสำคัญของความผิดฐานลักทรัพย์ วิ่งราวทรัพย์ ชิงทรัพย์ และปล้นทรัพย์ได้

ทักษะทางสังคม

1. มีความรับผิดชอบ
2. การควบคุมอารมณ์ให้มั่นคง
3. การติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นด้วยวาจาและท่าทางที่เหมาะสม

หัวข้อเนื้อหา (ดูรายละเอียดประกอบ จากเอกสารหมายเลข 3)

1. ความผิดต่อชีวิต
2. ความผิดต่อร่างกาย
3. ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์

<u>กิจกรรมการเรียนการสอน</u>

1. <u>ขั้นนำ</u>

   1.1 ให้นักเรียนจัดกลุ่ม กลุ่มละ 4 คน (ใช้กลุ่มเดิมที่เรียนในคาบเรียนก่อน)

   1.2 นักเรียนเล่นเกมบอกหน่อยได้ไหม (เอกสารหมายเลข 1)

   1.3 หลังการเล่นเกม ครูสุ่มถามนักเรียนว่า การทำงานร่วมกับผู้อื่น ถ้าไม่รู้จักการควบคุมอารมณ์ อาจก่อให้เกิดปัญหาใดขึ้นได้บ้าง

   1.4 ครูสรุปร่ามกับนักเรียนว่า ปัญหาที่อาจเกิดขึ้น ได้แก่ การทะเลาะวิวาทกันจนอาจถึงขั้นทำร้ายร่างกาย หรืออาจถึงขั้นกระทำความผิดต่อชีวิต

2. <u>ขั้นแจ้งจุดประสงค์</u>

   ครูแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ และทักษะทางสังคมที่คาดหวังให้เกิดในตัวนักเรียน

3. <u>ขั้นสอน</u>

   3.1 ให้นักเรียนจัดกลุ่ม กลุ่มละ 4 คน (ใช้กลุ่มเดิมที่เล่นเกม) แล้วกำหนดตำแหน่งของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่ม พร้อมทั้งลงชื่อประจำตำแหน่งให้เรียบร้อยตามเอกสารหมายเลข 2 (นำส่งครูพร้อมแบบสังเกตในภายหลัง)

   3.2 ครูนำเสนอบทเรียน เรื่อง ความผิดต่อชีวิต และความผิดต่อร่างกาย ประกอบกับแผ่นใส ประมวลกฎหมายอาญา ข่าวจากหนังสือพิมพ์ และเอกสารประกอบการเรียน (เอกสารหมายเลข 3)

   3.3 นักเรียนทำงานกลุ่ม ดังนี้

      3.3.1 ปรึกษาหารือทำความเข้าใจร่วมกัน เรื่อง ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ จากเอกสารหมายเลข 3

      3.3.2 อภิปรายปัญหาจากกรณีตัวอย่าง (เอกสารหมายเลข 3.1)

      3.3.3 นำเสนอสรุปผลการอภิปรายหน้าชั้นเรียน ตามที่ครูสุ่มเรียก 2 กลุ่ม

4. <u>ขั้นสรุป</u>

   ครและนักเรียนช่วยกันสรุปเรื่องที่ได้ศึกษา

5. <u>ขั้นวัดและประเมินผล</u>

   5.1 นักเรียนแต่ละกลุ่ม ประเมินผลการทำงานจากแบบสังเกต (เอกสารหมายเลข 4) ที่ครูแจกให้ พร้อมทั้งรายงานผลการประเมิน

   5.2 นักเรียนทำแบบทดสอบย่อย (เอกสารหมายเลข 5)

5.3 ครูแจ้งผลการทดสอบ เป็นคะแนนรายบุคคล และคะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม พร้อมทั้งชมเชยกลุ่มที่ทำคะแนนเฉลี่ยได้สูงสุด

<u>สื่อการเรียนการสอน</u>

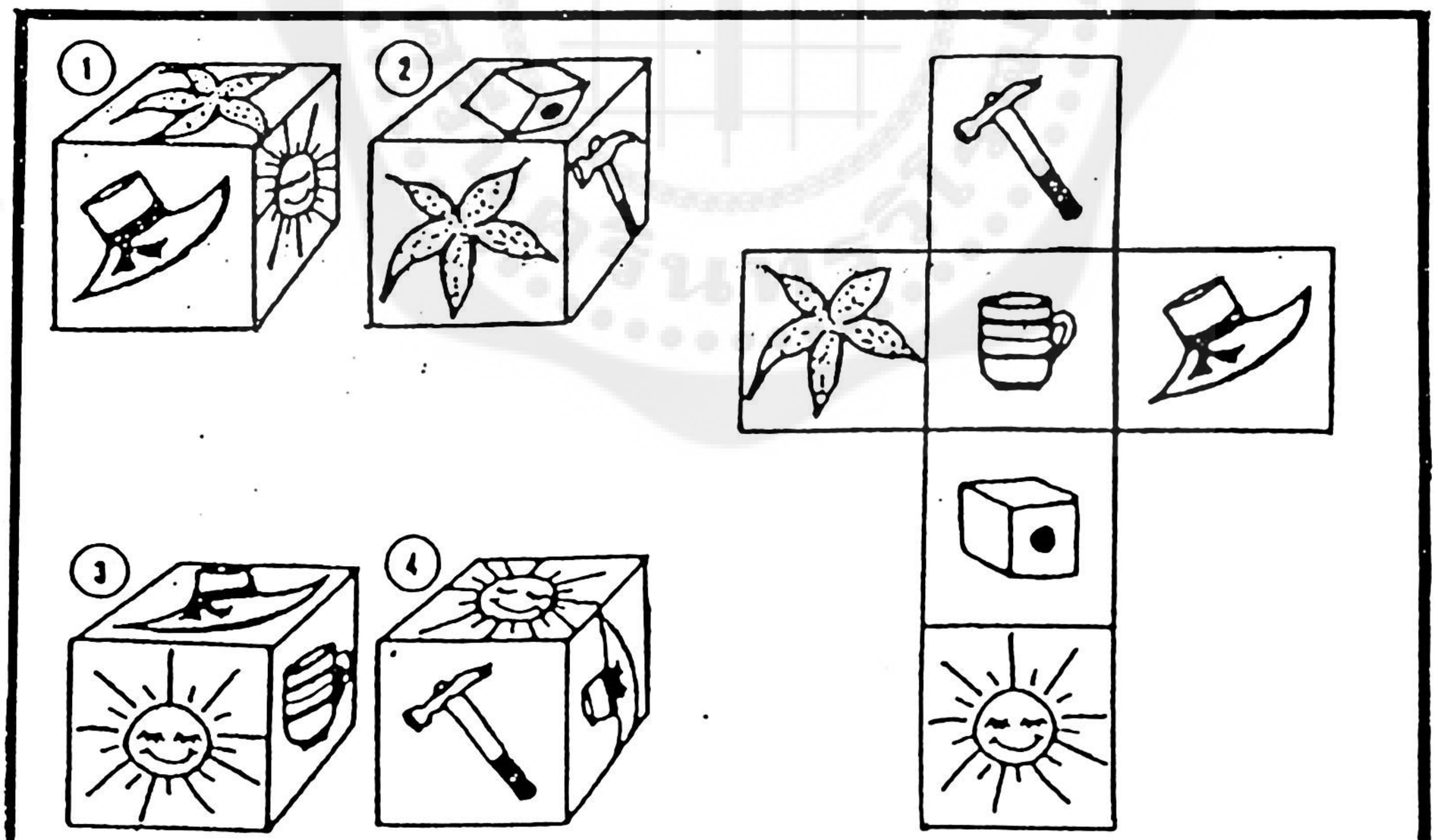
1. เกมบอกหน่อยได้ไหม
2. แผ่นใส แสดงแผนภูมิองค์ประกอบความผิดต่อชีวิต
3. แผ่นใส แสดงแผนภูมิองค์ประกอบความผิดต่อร่างกาย
4. ประมวลกฎหมายอาญา
5. ข่าวความผิดต่อชีวิต ต่อร่างกาย และความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ จากหนังสือพิมพ์
6. เอกสารประกอบการเรียน เรื่อง ความผิดต่อชีวิต ร่างกาย และความผิดเกี่ยวกับทรัพย์
7. กรณีตัวอย่าง

เอกสารหมายเลข 1

เกมบอกหน่อยได้ไหม

<u>คำชี้แจง</u> 1. ให้สมาชิกในกลุ่มช่วยกันพิจารณาว่า กล่องหมายเลขใด เมื่อเปิดกางออกจะได้เป็นรูปทางขวามือ (ใช้เวลา 3 นาที)

2. กลุ่มใดพิจารณาได้คำตอบแล้ว ให้สมาชิกทุกคนในกลุ่มยกมือขึ้น
3. ครูจะอนุญาตให้กลุ่มที่ยกมือก่อนในลำดับที่ 1-3 เป็นผู้บอกคำตอบ พร้อมทั้งบอกแนวทางในการพิจารณา
4. ครูเฉลยคำตอบ
5. แต่ละกลุ่ม เก็บรวบรวมเอกสารให้เรียบร้อย นำส่งคืนครู

เอกสารหมายเลข 2

ตำแหน่ง-หน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม

<u>คำชี้แจง</u> เมื่อขึ้นบทเรียนใหม่ ให้สมาชิกในกลุ่มสับเปลี่ยนกันทำหน้าที่ตามตำแหน่งต่าง ๆ ดังนี้

1. ผู้นำกลุ่ม ทำหน้าที่ วางแผนดำเนินงาน ควบคุมการทำงานให้เป็นระเบียบ รับเอกสารจากครู และรวบรวมงานส่งครู
2. ผู้ชี้แนะ ทำหน้าที่ ขยายความรู้ เพิ่มเติมความคิด
3. ผู้ตรวจสอบ ทำหน้าที่ ตรวจสอบความเข้าใจในบทเรียนของสมาชิกทุกคนในกลุ่ม
4. ผู้กระตุ้นเตือน ทำหน้าที่ ให้กำลังใจและกระตุ้นเตือนเพื่อนในการทำงานให้ทันเวลา

บันทึกการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิก กลุ่ม .....

ครั้งที่		ครั้งที่	
ตำแหน่ง	**ลงชื่อประจำตำแหน่ง**	**ตำแหน่ง**	**ลงชื่อประจำตำแหน่ง**
ผู้นำกลุ่ม	.....	ผู้นำกลุ่ม	.....
ผู้ชี้แนะ	.....	ผู้ชี้แนะ	.....
ผู้ตรวจสอบ	.....	ผู้ตรวจสอบ	.....
ผู้กระตุ้นเตือน	.....	ผู้กระตุ้นเตือน	.....

ครั้งที่		ครั้งที่	
ตำแหน่ง	**ลงชื่อประจำตำแหน่ง**	**ตำแหน่ง**	**ลงชื่อประจำตำแหน่ง**
ผู้นำกลุ่ม	.....	ผู้นำกลุ่ม	.....
ผู้ชี้แนะ	.....	ผู้ชี้แนะ	.....
ผู้ตรวจสอบ	.....	ผู้ตรวจสอบ	.....
ผู้กระตุ้นเตือน	.....	ผู้กระตุ้นเตือน	.....

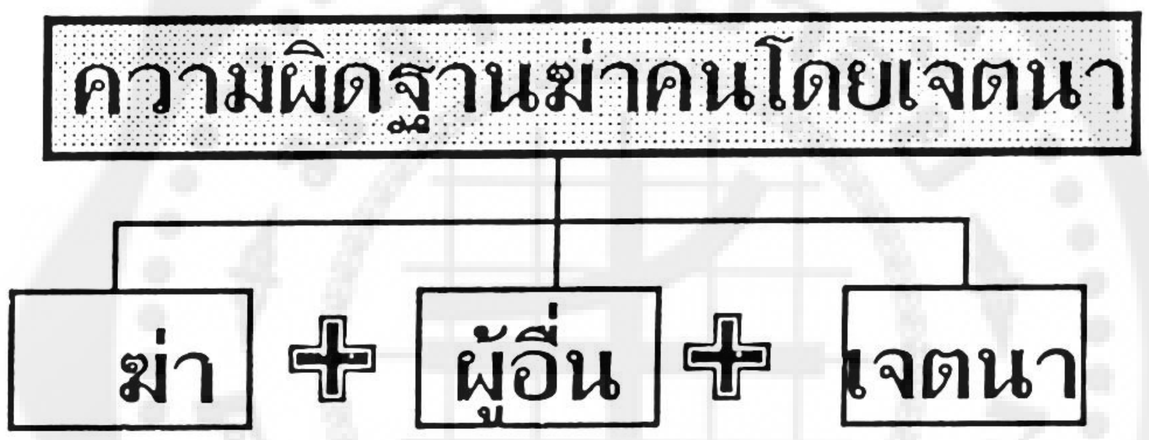
เอกสารหมายเลข 3

เอกสารประกอบการเรียน

เรื่อง ความผิดต่อชีวิต ร่างกาย และความผิดเกี่ยวกับทรัพย์

<u>ความผิดต่อชีวิต</u>

เป็นความผิดที่เกิดจากการกระทำให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ซึ่งแบ่งเป็น ความผิดฐานฆ่าคนโดยเจตนา ฆ่าคนโดยไม่เจตนา และทำให้คนตายโดยประมาท แต่ละฐานความผิดมีองค์ประกอบดังแผนภูมิต่อไปนี้

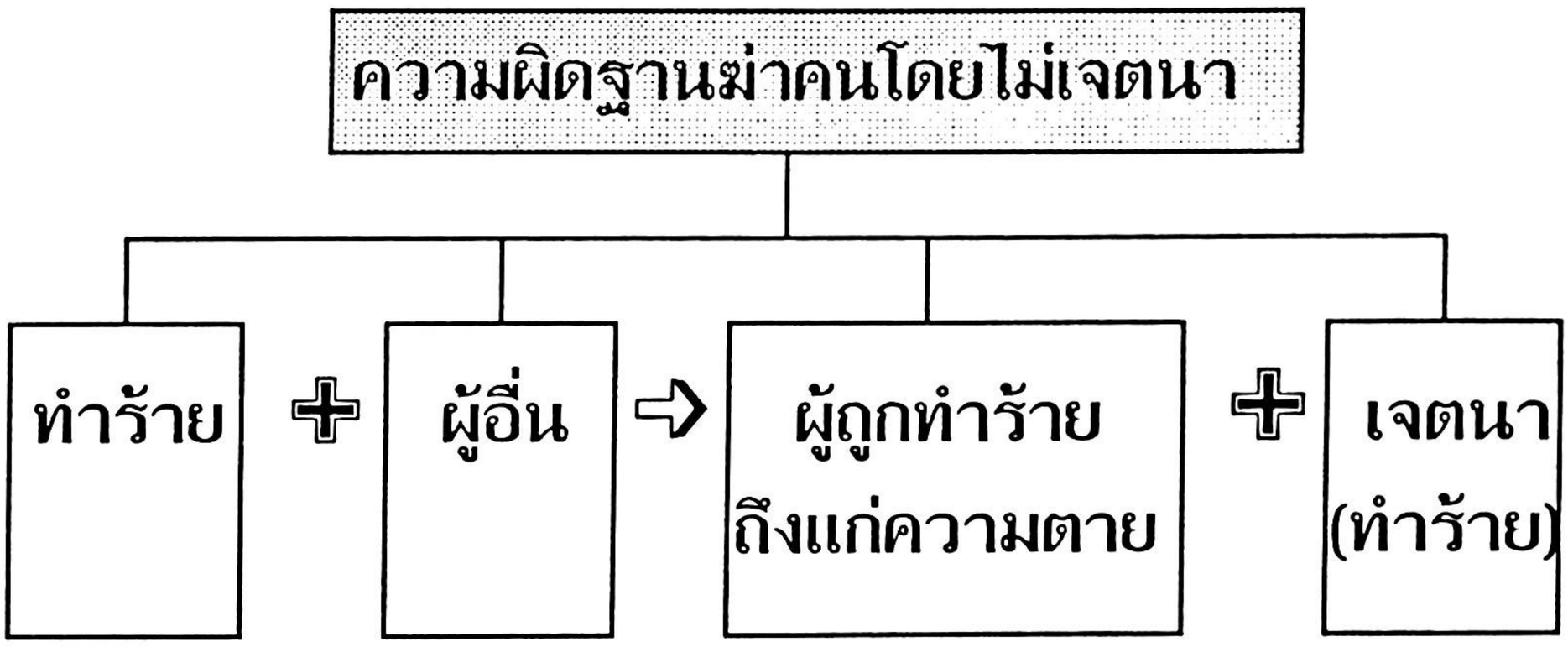

ฆ่า คือ ทำให้ตาย ด้วยวิธีใดก็ได้ เช่น ยิง ฟัน แทง ให้กินยาพิษ ละเว้นการกระทำ (เช่น มารดาไม่ให้น้ำนมแก่ทารก) ซึ่งผลของการกระทำนั้นเป็นสาเหตุให้ตาย

<u>ผู้อื่น</u> หมายถึง บุคคลธรรมดาที่มีชีวิต

ความผิดฐานฆ่าคนโดยเจตนานี้ ผู้กระทำจะต้องรับโทษหนักขึ้น หากการกระทำประกอบด้วยเหตุฉกรรจ์ เช่น

- ฆ่าบุพการี (คือผู้สืบสายโลหิตโดยตรงขึ้นไป ได้แก่ บิดา มารดา ปู่ ย่า ตา ยาย ทวด)
- ฆ่าเจ้าพนักงานผู้กระทำการตามหน้าที่
- ฆ่าผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงานซึ่งกระทำการตามหน้าที่
- ฆ่าโดยกระทำทารุณโหดร้าย หรือทรมาน
- ฆ่าโดยไตร่ตรองไว้ก่อน ... เป็นต้น

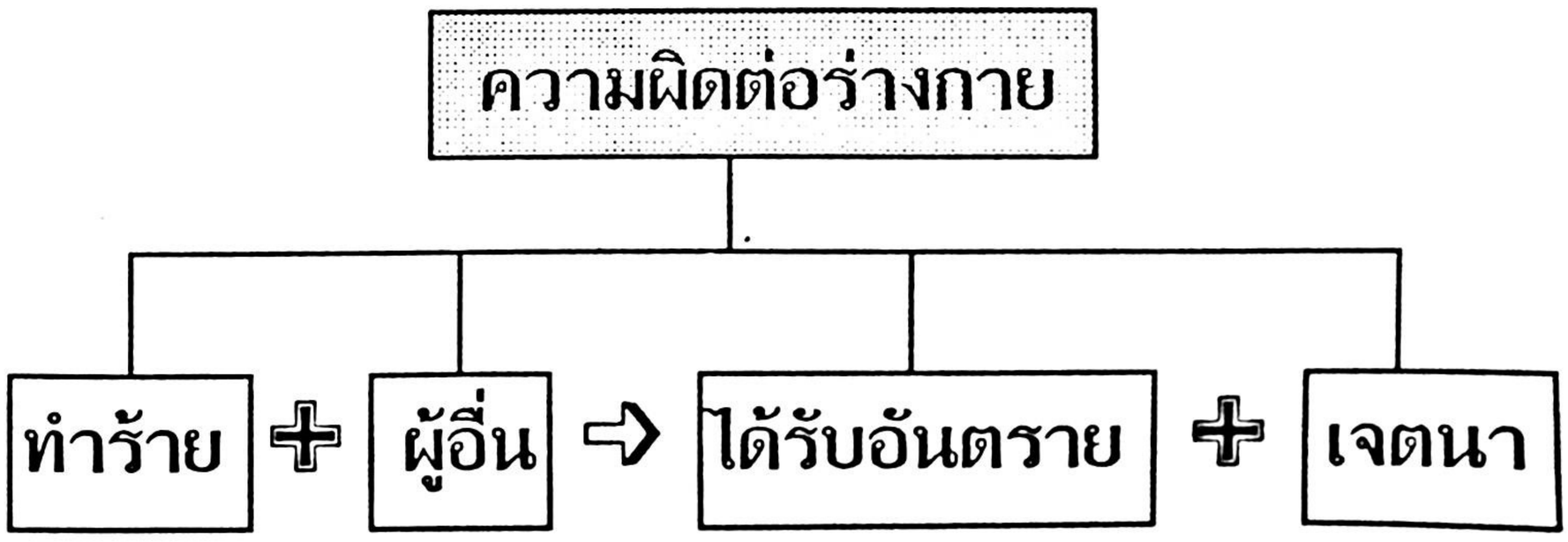
<u>ข้อสังเกต</u> : ความผิดนี้ไม่มีฐานพยายามฆ่า (โดยไม่เจตนา)

<u>การกระทำด้วยประการใด ๆ</u> เช่น ขับรถ ขับเรือ ยิงปืน ขว้างปา โยนสิ่งของ เป็นต้น

<u>ความผิดต่อร่างกาย</u>

เป็นการทำร้ายด้วยวิธีใด ๆ จนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจของผู้อื่น มีองค์ประกอบดังแผนภูมิ (ด้านล่าง)

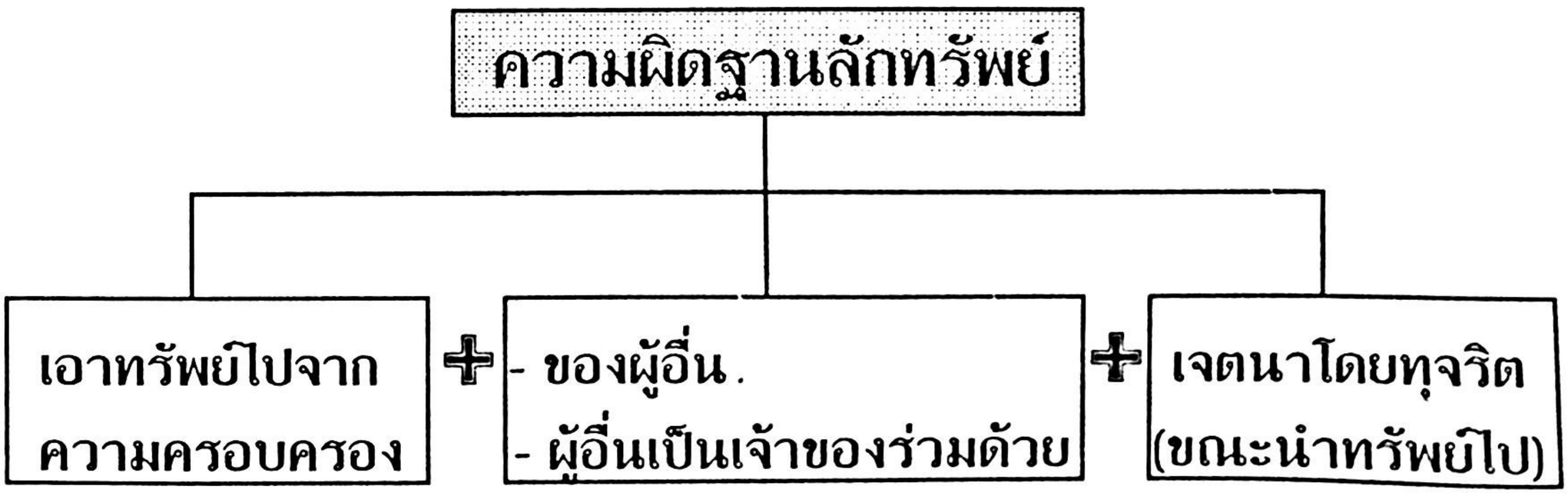
<u>การทำร้าย</u> เช่น ชก ต่อย ฟัน ยิง ทำให้ตกใจ (ไม่จำเป็นต้องถึงขนาดโลหิตไหล) ความผิดฐานนี้ ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้น ในกรณีต่อไปนี้

1. การกระทำประกอบด้วยเหตุฉกรรจ์ หรือ
2. ผู้ถูกกระทำได้รับอันตรายสาหัส ดังนี้
   - 2.1 ตาบอด หูหนวก ลิ้นขาด หรือเสียสมานประสาท
   - 2.2 เสียอวัยวะสืบพันธุ์ หรือความสามารถสืบพันธุ์
   - 2.3 เสียแขน ขา มือ เท้า นิ้ว หรืออวัยวะอื่นใด
   - 2.4 หน้าเสียโฉมอย่างติดตัว
   - 2.5 แท้งลูก
   - 2.6 จิตพิการอย่างติดตัว
   - 2.7 ทุพพลภาพ หรือป่วยเจ็บเรื้อรัง ซึ่งอาจถึงตลอดชีวิต
   - 2.8 ทุพพลภาพ หรือป่วยเจ็บด้วยอาการทุกขเวทนาเกินกว่า 20 วัน หรือประกอบกรณียกิจตามปกติไม่ได้เกินกว่า 20 วัน

<u>ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์</u>

ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ที่มักจะเกิดเป็นปัญหา ได้แก่ การลักขโมย

การลักขโมย คือ การที่ผู้ซึ่งไม่ใช่เจ้าของทรัพย์ บังอาจหยิบเอาทรัพย์สิ่งของที่เป็นของผู้อื่นไป โดยเจ้าของไม่รู้เห็นเป็นใจด้วย ผู้ที่ลักขโมยนี้ย่อมมีความผิดตามกฎหมาย เรียงตามลำดับโทษน้อยไปหาโทษมาก ดังนี้ (ดูองค์ประกอบความผิดแต่ละฐานจากแผนภูมิต่อไปนี้)

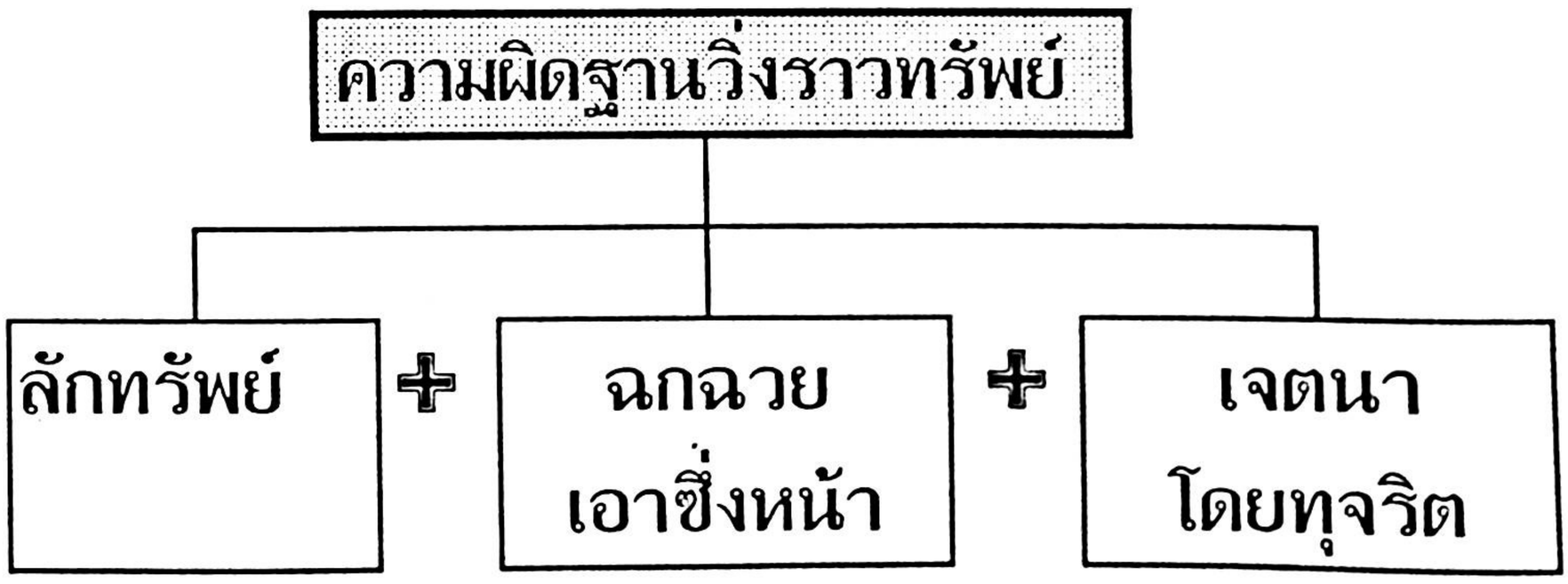
"เอาไป" หมายถึง ทำให้ทรัพย์เคลื่อนที่จากที่เดิม ในลักษณะที่จะนำไปได้ เช่น หยิบ ยก ลาก จูง ในขณะที่ลักเอาไปนั้นเจ้าของทรัพย์ไม่ยินยอมด้วย

"ทุจริต" หมายความว่า เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมาย สำหรับตนเองหรือผู้อื่น

ฉะนั้น การนำทรัพย์ของผู้อื่นไปโดยมิใช่การแสวงหาประโยชน์ดังกล่าว ก็ไม่เป็นความผิด เช่น เห็นกระเป๋าเงินที่เจ้าของลืมไว้ จึงนำส่งคืนให้ หรือการถือวิสาสะหยิบปากกาของเพื่อนมาใช้ชั่วคราว เป็นต้น

ข้อสังเกต ความผิดฐานลักทรัพย์นี้ ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้น หากการกระทำนั้นประกอบด้วยเหตุฉกรรจ์ ได้แก่

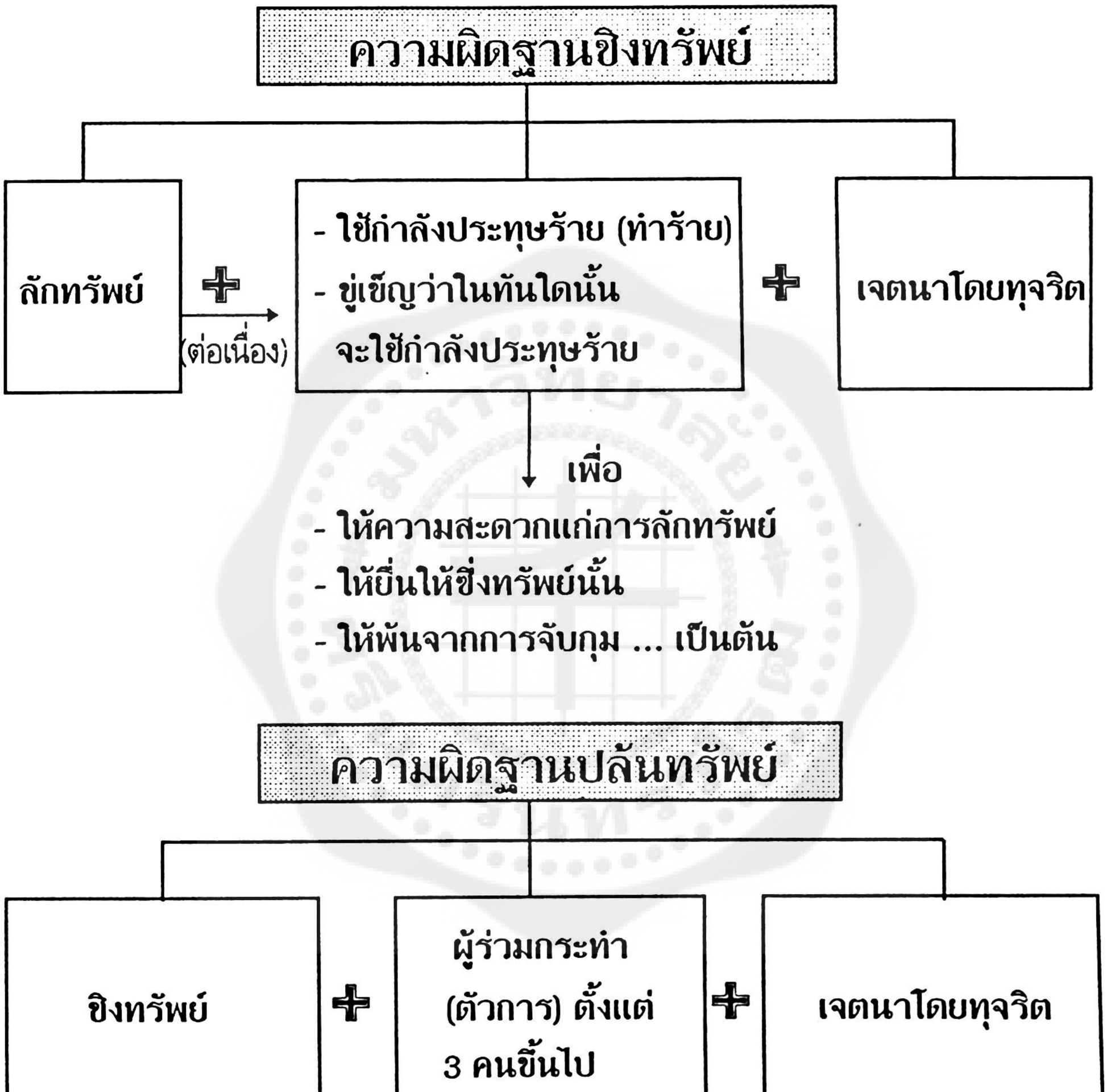
- ลักทรัพย์ในเวลากลางคืน
- ในบริเวณที่มีเพลิงไหม้ อุทกภัย อุบัติเหตุ
- ทำด้วยประการใดเพื่อไม่ให้เห็นหรือจำหน้าได้
- แต่งเครื่องแบบทหาร ตำรวจ (ลวงว่าเป็นเจ้าพนักงาน)
- เข้าทางช่องทาง ซึ่งผู้เป็นใจเปิดไว้ให้
- โดยมีอาวุธ
- ในเคหสถาน หรือสถานที่ราชการ
- ที่เป็นของนายจ้าง
- ผลิตภัณฑ์ พืชพันธุ์ สัตว์ หรือเครื่องมือ ที่ใช้ประกอบอาชีพ ของผู้มีอาชีพกสิกรรม ... เป็นต้น

"ฉกฉวย" เป็นกิริยาขณะลักทรัพย์ ในลักษณะรวดเร็ว เช่น หยิบ คว้า จับ กระชาก แย่ง

"ซึ่งหน้า" เป็นการเอาไปต่อหน้าผู้ครอบครองทรัพย์นั้น โดยทรัพย์นั้นอาจอยู่ในลักษณะนี้

- อยู่ติดตัวผู้ครอบครอง เช่น กระซากสร้อยจากคอ
- อยู่ใกล้ชิดตัวผู้ครอบครองทรัพย์ เช่น คว้ากระเป๋าเงินที่วางอยู่ข้างตัวเจ้าของทรัพย์

<u>หมายเหตุ</u> "ใช้กำลังประทุษร้าย" หมายถึง การกระทำโดยใช้แรงกาย หรือวิธีอื่นใด รวมทั้งการกระทำให้อยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้ (โดยใช้ยาทำให้มึนเมา สะกดจิต) เป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจต่อผู้อื่น

เอกสารหมายเลข 3.1

กรณีตัวอย่าง

คำชี้แจง 1. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่ม อภิปรายปัญหาจากกรณีตัวอย่าง ทั้ง 3 กรณี

2. สรุปผลการอภิปรายเพื่อรายงานหน้าชั้นเรียน (ครูสุ่มเรียก)

กรณีที่ 1.

นางสวย ตั้งใจจะหยอกล้อนายหล่อผู้เป็นสามี จึงใช้อาวุธปืนแกล้งขู่ โดยนางสวยไม่ทราบว่าอาวุธปืนนั้นมีกระสุนปืนบรรจุอยู่ ปรากฏว่า กระสุนปืนลั่นถูกนายหล่อถึงแก่ความตาย

จากกรณีดังกล่าว จงพิจารณาว่า นางสวยมีความผิดฐานใดหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

กรณีที่ 2.

นายเอก นายโท นายตรี และนายจัตวา ได้แอบเข้าไปในบ้านของนายเก่งซึ่งนอนหลับอยู่ เมื่อนายเอกเห็นเจ้าของบ้านหลับ จึงนั่งคุมอยู่ข้างมุ้ง แล้วให้นายโท นายตรี และนายจัตวา ค้นหาทรัพย์ เมื่อได้ทรัพย์แล้วจึงพากันหลบหนีไป

การกระทำของนายเอกกับพวก เป็นความผิดฐานลักทรัพย์หรือปล้นทรัพย์ จงอภิปราย

.....

.....

กรณีที่ 3.

นายเขียว นายขาว นายดำ ใช้ยานอนหลับสุมไฟให้กลิ่นโชยไปในบ้านนายคราม เป็นเหตุให้คนในบ้านนายครามหลับไม่รู้สติ นายเขียว กับนายขาว จึงเข้าไปเก็บทรัพย์ในบ้านของนายครามได้อย่างสะดวกสบาย โดยให้นายดำทำหน้าที่ดูต้นทางอยู่ที่หน้าบ้าน

การกระทำของนายเขียวกับพวก เป็นความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ฐานใด จงให้เหตุผลประกอบการพิจารณา

.....

.....

เอกสารหมายเลข 4

แบบสังเกต

กลุ่มที่ .....

<u>คำชี้แจง</u> ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มทำการประเมินผลขณะทำงานร่วมกัน (ใส่เครื่องหมาย ✓ ใน ☐) แล้วรายงานผลการประเมิน ดังนี้

1. สมาชิกบางคนไม่รับผิดชอบในการทำงาน ☐ มี ☐ ไม่มี
2. สมาชิกบางคนมีอารมณ์ฉุนเฉียว ☐ มี ☐ ไม่มี
3. สมาชิกบางคนแสดงกิริยาไม่สุภาพ ☐ มี ☐ ไม่มี
4. บรรยากาศในการทำงานของกลุ่ม ☐ เคร่งเครียด ☐ เป็นกันเอง
5. ในคราวต่อไปกลุ่มควรปรับปรุงในเรื่องใด

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

เอกสารหมายเลข 5

แบบทดสอบย่อย

วิชา	ส 071 กฎหมายที่ประชาชนควรรู้	ชั้น	มัธยมศึกษาปีที่ 4
เรื่อง	ความผิดต่อชีวิต ร่างกาย และความผิดเกี่ยวกับทรัพย์	เวลา 3 นาที	10 คะแนน

<u>คำชี้แจง</u> 1. แบบทดสอบนี้มี 5 ข้อ เป็นแบบเลือกตอบ 5 ตัวเลือก

2. ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกที่สุด แล้วทำเครื่องหมาย ✕ ลงในช่อง ก, ข, ค, ง หรือ จ ในกระดาษคำตอบ

คำตอบด้านล่างนี้ ใช้ตอบคำถามข้อ 1 และข้อ 2

ก. นายมานะฆ่าตัวตาย

ข. นายมาโนชขโมยศพเด็ก

ค. นายสมถูกนายสีเขกศีรษะจนแตก

ง. นางติ่มปล่อยให้ทารกอดนมจนตาย

จ. เพชรฆาตเรือนจำประหารชีวิตนักโทษ

1. กรณีใด เป็นความผิดต่อชีวิต
2. กรณีใด เป็นความผิดต่อร่างกาย
3. การกระทำใดจัดเป็นเหตุฉกรรจ์

ก. ฆ่าตัวเอง

ข. ฆ่าบุพการี

ค. ฆ่าบุตรบุญธรรม

ง. ฆ่าบุตรผู้สืบสายโลหิต

จ. ฆ่าผู้ที่ไม่สามารถช่วยตนเองได้

4. ความผิดฐานฆ่าโดยไม่เจตนา ผู้กระทำมีเจตนาเช่นไร

ก. ไม่ตั้งใจ

ข. ตั้งใจทำร้าย

ค. ทำให้ถูกดูหมิ่น

ง. ทำให้ถูกเกลียดชัง

จ. ทำให้ได้รับความอับอาย

5. ความผิดฐานชิงทรัพย์ *ต่างจาก*ปล้นทรัพย์ในเรื่องใด

ก. จำนวนผู้กระทำ

ข. เวลาในการกระทำ

ค. สถานที่ในการกระทำ

ง. อาวุธที่ใช้ในการกระทำ

จ. พาหนะที่ใช้ในการกระทำ

แผนการสอนโดยการเรียนแบบ เอส ที เอ ดี

(แผน 6)

วิชา	ส 071 กฎหมายที่ประชาชนควรรู้	ชั้น	มัธยมศึกษาปีที่ 4
เรื่อง	หลักกฎหมายแพ่ง	เวลา	2 คาบ

ความคิดรวบยอด

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บัญญัติหลักกฎหมายไว้หลายเรื่อง เช่น เรื่องการใช้กฎหมายแพ่งในการวินิจฉัยคดี (การอุดช่องว่างของกฎหมาย) บุคคล นิติกรรม ทรัพย์ และสภาพบังคับทางแพ่ง ซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องทำความเข้าใจให้ถูกต้อง

จุดประสงค์การเรียนรู้ นักเรียนสามารถ

1. บอกวิธีการใช้กฎหมายแพ่งในการวินิจฉัยคดีได้
2. อธิบายเรื่องเกี่ยวกับบุคคลได้
3. อธิบายเรื่องเกี่ยวกับนิติกรรมได้
4. อธิบายเรื่องเกี่ยวกับทรัพย์ได้
5. บอกสภาพบังคับทางแพ่งได้

ทักษะทางสังคม

1. การวางแผนทำงานร่วมกับผู้อื่น
2. การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
3. ให้ความร่วมมือในการทำงานกับผู้อื่น

หัวข้อเนื้อหา (ดูรายละเอียดประกอบ จากเอกสารหมายเลข 3)

1. การใช้กฎหมายแพ่งในการวินิจฉัยคดี (การอุดช่องว่างของกฎหมาย)
2. บุคคล
3. นิติกรรม
4. ทรัพย์
5. สภาพบังคับทางแพ่ง

<u>กิจกรรมการเรียนการสอน</u>

1. <u>ขั้นนำ</u>

1.1 ครูนำตัวอย่างสัญญากู้ยืมเงิน (เอกสารหมายเลข 1) ติดบนกระดานดำให้นักเรียนดู และให้ตอบคำถามดังนี้ “สัญญากู้ยืมเงินเป็นความผูกพันระหว่างฝ่ายใดกับฝ่ายใด”

1.2 ครูสรุป พร้อมทั้งตั้งคำถามต่อไปว่า “กฎหมายใดกล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างเอกชนกับเอกชน (นักเรียนตอบ “กฎหมายแพ่ง”)

2. <u>ขั้นแจ้งจุดประสงค์</u>

ครูแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ และทักษะทางสังคมที่คาดหวังให้เกิดในตัวนักเรียน

3. <u>ขั้นสอน</u>

3.1 ให้นักเรียนจัดกลุ่ม กลุ่มละ 4 คน (ใช้กลุ่มเดิมที่เรียนในคาบเรียนก่อน) แล้วกำหนดตำแหน่งของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่ม พร้อมทั้งลงชื่อประจำตำแหน่งให้เรียบร้อย ตามเอกสารหมายเลข 2 (นำส่งครูพร้อมแบบสังเกตในภายหลัง)

3.2 ครูนำเสนอบทเรียน เรื่อง การใช้กฎหมายแพ่งในการวินิจฉัยคดี บุคคล และนิติกรรม ประกอบกับแผ่นใส ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ข่าวจากหนังสือพิมพ์ ตัวอย่างสัญญาเช่าทรัพย์ ตัวอย่างสัญญาซื้อขาย และเอกสารประกอบการเรียน (เอกสารหมายเลข 3)

3.3 นักเรียนทำงานกลุ่ม ดังนี้

3.3.1 ปรึกษาหารือทำความเข้าใจร่วมกัน เรื่อง ทรัพย์ และสภาพบังคับทางแพ่ง จากเอกสารหมายเลข 3

3.3.2 อภิปรายเรื่อง “เพราะเหตุใดนิติกรรมจึงมีวัตถุประสงค์เป็นการพ้นวิสัยไม่ได้”

3.3.3 นำเสนอสรุปผลการอภิปรายหน้าชั้นเรียน ตามที่ครูสุ่มเรียก 2 กลุ่ม

4. <u>ขั้นสรุป</u>

ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปเรื่องที่ได้ศึกษา

5. <u>ขั้นวัดและประเมินผล</u>

5.1 นักเรียนแต่ละกลุ่มประเมินผลการทำงานจากแบบสังเกต (เอกสารหมายเลข 4) ที่ครูแจกให้ พร้อมทั้งรายงานผลการประเมิน

5.2 นักเรียนทำแบบทดสอบย่อย (เอกสารหมายเลข 5)

5.3 ครูแจ้งผลการทดสอบเป็นคะแนนรายบุคคล และคะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม พร้อมทั้งชมเชยกลุ่มที่ทำคะแนนเฉลี่ยได้สูงสุด

<u>สื่อการเรียนการสอน</u>

1. ตัวอย่างสัญญากู้ยืมเงิน
2. ตัวอย่างสัญญาเช่าทรัพย์
3. ตัวอย่างสัญญาซื้อขาย
4. แผ่นใส แสดงแผนภูมิเรื่องบุคคล
5. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
6. หนังสือพิมพ์
7. เอกสารประกอบการเรียน เรื่อง หลักกฎหมายแพ่ง

เอกสารหมายเลข 1

ตัวอย่างสัญญากู้ยืมเงิน

สัญญากู้ยืมเงิน

ทำที่ .....

วันที่ .....

สัญญานี้ทำขึ้นระหว่าง ..... อยู่บ้านเลขที่ .....

..... ซึ่งต่อไปนี้สัญญานี้จะเรียกว่า "ผู้ให้กู้" ฝ่ายหนึ่ง กับ .....

..... อยู่บ้านเลขที่ .....

ซึ่งต่อไปนี้สัญญานี้จะเรียกว่า "ผู้กู้" ฝ่ายหนึ่ง โดยทั้งสองฝ่ายได้ตกลงกันดังต่อไปนี้คือ.

๑. ผู้กู้ตกลงกู้เงินจากผู้ให้กู้และผู้ให้กู้ตกลงให้ผู้กู้กู้เงินได้จำนวนเงิน ..... บาท (.....) โดยผู้กู้ได้รับเงินจำนวนดังกล่าวจากผู้ให้กู้ถูกต้องครบถ้วนในวันที่ทำสัญญานี้เรียบร้อยแล้ว

๒. ผู้กู้ตกลงให้ดอกเบี้ยแก่ผู้ให้กู้ในอัตราร้อยละ ๑๕ บาทต่อปีของต้นเงินดังกล่าวในข้อ ๑.

๓. ผู้กู้สัญญาว่าจะใช้เงินต้นพร้อมทั้งดอกเบี้ยดังกล่าวในข้อ ๑. และ ๒. คืนให้แก่ผู้ให้กู้จนครบถ้วนในวันที่ .....

๔. เพื่อเป็นประกันในการกู้ยืมเงินตามสัญญานี้ ผู้กู้ยินยอมมอบ .....

..... ให้แก่ผู้ให้กู้ไว้เป็นหลักประกันในการชำระหนี้เงินกู้ตามสัญญานี้

๕. หากผู้กู้ไม่ปฏิบัติตามสัญญานี้แม้เพียงข้อใดข้อหนึ่ง ให้ถือว่าผู้กู้ผิดสัญญานี้และยินยอมชำระหนี้เงินกู้ตามสัญญานี้พร้อมทั้งดอกเบี้ยคืนให้แก่ผู้ให้กู้ทันที และผู้กู้ยินยอมชดใช้ค่าเสียหายทั้งปวงที่ผู้ให้กู้ต้องเสียไปในการบังคับให้ผู้กู้ชำระหนี้ตามสัญญานี้

สัญญานี้ได้ทำขึ้นสองฉบับมีข้อความถูกต้องตรงกัน โดยคู่สัญญาแต่ละฝ่ายต่างยึดถือไว้คนละฉบับ และทั้งสองฝ่ายได้ลงชื่อไว้เป็นหลักฐานต่อหน้าพยาน

ลงชื่อ .....: ..... ผู้กู้

ลงชื่อ ..... ผู้ให้กู้

ลงชื่อ ..... พยาน

ลงชื่อ ..... พยาน

เอกสารหมายเลข 2

ตำแหน่ง-หน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม

<u>คำชี้แจง</u> เมื่อขึ้นบทเรียนใหม่ ให้สมาชิกในกลุ่มสับเปลี่ยนกันทำหน้าที่ตามตำแหน่งต่าง ๆ ดังนี้

1. ผู้นำกลุ่ม ทำหน้าที่ วางแผนดำเนินงาน ควบคุมการทำงานให้เป็นระเบียบ รับเอกสารจากครู และรวบรวมงานส่งครู
2. ผู้ชี้แนะ ทำหน้าที่ ขยายความรู้ เพิ่มเติมความคิด
3. ผู้ตรวจสอบ ทำหน้าที่ ตรวจสอบความเข้าใจในบทเรียนของสมาชิกทุกคนในกลุ่ม
4. ผู้กระตุ้นเตือน ทำหน้าที่ ให้กำลังใจและกระตุ้นเตือนเพื่อนในการทำงานให้ทันเวลา

บันทึกการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิก กลุ่ม .....

ครั้งที่		ครั้งที่	
ตำแหน่ง	ลงชื่อประจำตำแหน่ง	ตำแหน่ง	ลงชื่อประจำตำแหน่ง
ผู้นำกลุ่ม	.....	ผู้นำกลุ่ม	.....
ผู้ชี้แนะ	.....	ผู้ชี้แนะ	.....
ผู้ตรวจสอบ	.....	ผู้ตรวจสอบ	.....
ผู้กระตุ้นเตือน	.....	ผู้กระตุ้นเตือน	.....

ครั้งที่		ครั้งที่	
ตำแหน่ง	ลงชื่อประจำตำแหน่ง	ตำแหน่ง	ลงชื่อประจำตำแหน่ง
ผู้นำกลุ่ม	.....	ผู้นำกลุ่ม	.....
ผู้ชี้แนะ	.....	ผู้ชี้แนะ	.....
ผู้ตรวจสอบ	.....	ผู้ตรวจสอบ	.....
ผู้กระตุ้นเตือน	.....	ผู้กระตุ้นเตือน	.....

เอกสารหมายเลข 3

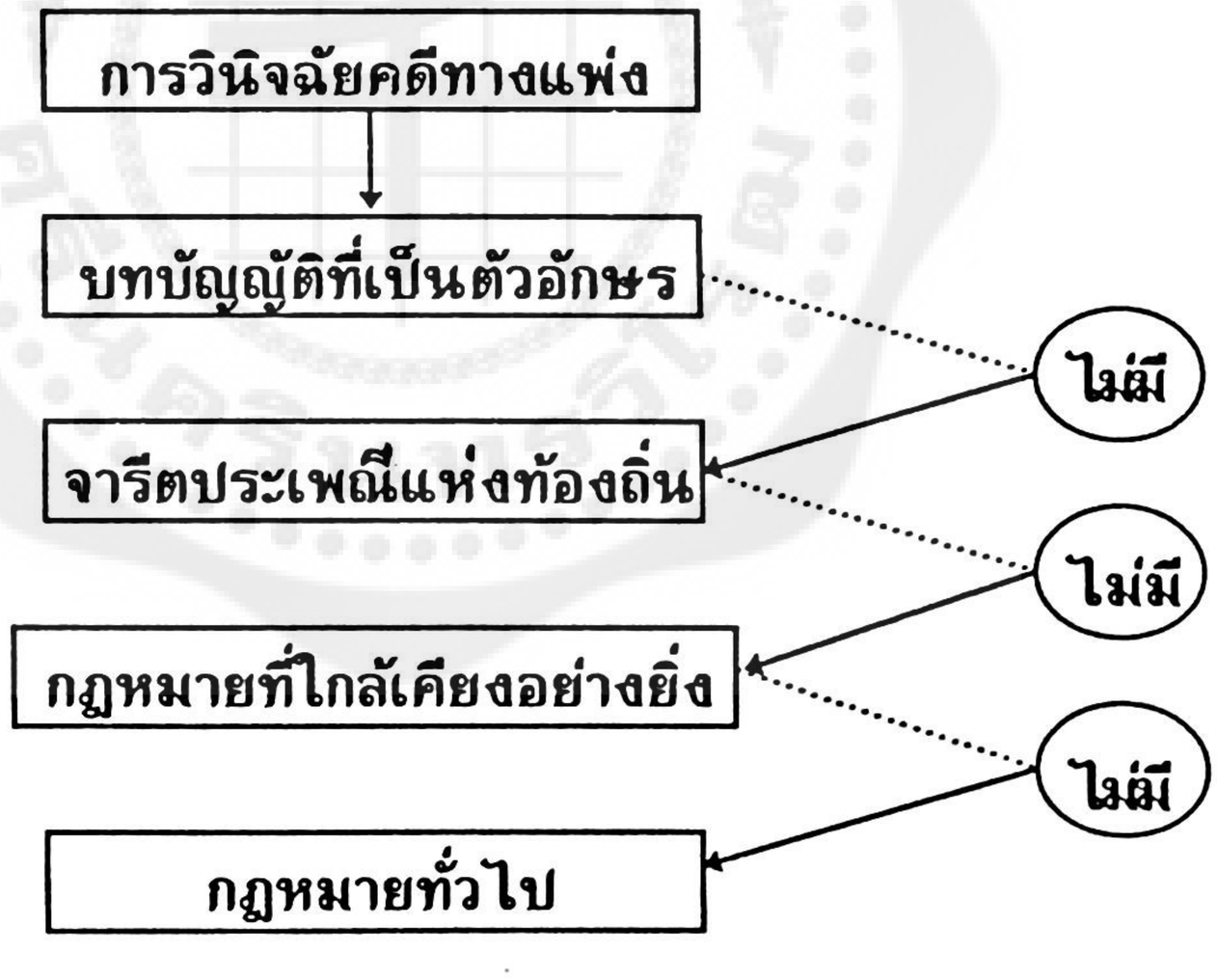
เอกสารประกอบการเรียน

เรื่อง หลักกฎหมายแพ่ง

กฎหมายแพ่ง เป็นกฎหมายที่ว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างเอกชนกับเอกชน โดยมีหลักเบื้องต้นที่จะนำไปปฏิบัติให้ถูกต้องตามตัวบทกฎหมาย เช่น เรื่องการใช้กฎหมายแพ่งในการวินิจฉัยคดี เรื่องเกี่ยวกับบุคคล นิติกรรม และทรัพย์ เป็นต้น

<u>การใช้กฎหมายแพ่งในการวินิจฉัยคดี</u>

ให้วินิจฉัยคดี โดยพิจารณาเป็นลำดับดังนี้ (ดูแผนภูมิประกอบ ...)

<u>บุคคล</u>

<u>ประเภทของบุคคล</u> แบ่งได้ 2 ประเภท ดังนี้

1. บุคคลธรรมดา หมายถึง คนหรือมนุษย์นั่นเอง ซึ่งมีสภาพบุคคลโดยธรรมชาติ
2. นิติบุคคล หมายถึง บุคคลตามกฎหมายซึ่งมีสภาพนิติบุคคล และสิ้นสุดสภาพนิติบุคคลโดยกฎหมายกำหนด นิติบุคคลมีสิทธิและหน้าที่ต่าง ๆ เหมือนบุคคลธรรมดา **<u>ยกเว้น</u>** : สิทธิและหน้าที่ต่าง ๆ ซึ่งโดยสภาพแล้วมีได้แต่เฉพาะบุคคลธรรมดาเท่านั้น เช่น การสมรส เป็นต้น

<u>ประเภทของนิติบุคคล</u> อาจแบ่งได้ดังนี้

❁ นิติบุคคลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ได้แก่ ทบวงการเมือง (กระทรวง กรม จังหวัด เทศบาล) วัดวาอาราม ห้างหุ้นส่วนที่จดทะเบียนแล้ว บริษัทจำกัด สมาคม มูลนิธิ

❁ นิติบุคคลตามกฎหมายอื่น หมายถึง นิติบุคคลที่มีกฎหมายพิเศษรับรองสถานะ เช่น พรรคการเมือง รัฐวิสาหกิจ เป็นต้น

<u>สภาพบุคคล</u> มนุษย์สามารถมีสิทธิและหน้าที่ต่าง ๆ ได้ตามกฎหมาย เมื่อมีสภาพบุคคล

❁ การเริ่มสภาพบุคคล มนุษย์เริ่มมีสภาพบุคคล เมื่อคลอดมาแล้วมีชีวิตอยู่รอดเป็นทารก

❁ การสิ้นสุดสภาพบุคคล เมื่อมนุษย์ถึงแก่ความตาย สภาพบุคคลก็สิ้นสุดลง

การตาย มีความหมาย 2 ประการ ดังนี้

1) ตายโดยธรรมชาติ หมายถึง การสิ้นชีวิตโดยหมดลมหายใจ

2) ตายโดยกฎหมาย (สาบสูญ) มี 2 กรณี

ก. กรณีปกติ กล่าวคือ บุคคลใดที่ไปจากภูมิลำเนา หรือถิ่นที่อยู่นานถึง 5 ปี โดยไม่มีใครทราบว่าบุคคลนั้นยังมีชีวิตอยู่หรือไม่ เมื่อผู้มีส่วนได้เสียหรือพนักงานอัยการร้องขอต่อศาล และศาลได้มีคำสั่งให้บุคคลนั้นเป็นคนสาบสูญ (ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา)

ข. กรณีพิเศษ ได้แก่ กรณีที่บุคคลหายไปในสมรภูมิสงคราม หรือตกอยู่ในยานพาหนะเดินทางที่อัปปาง ถูกทำลาย สูญหาย หรือตกอยู่ในเหตุอันตรายแก่ชีวิต ทั้งนี้นับแต่วันที่สงครามสิ้นสุดลง หรือนับแต่วันที่ยานพาหนะเดินทางอัปปาง หรือนับแต่วันที่เกิดเหตุอันตรายผ่านพ้นไปแล้วเป็นเวลา 2 ปี

<u>**ความสามารถของบุคคล**</u> ในที่นี้ "ความสามารถ" หมายถึง ความสามารถในการมีสิทธิหรือใช้สิทธิตามกฎหมาย

ตามปกติ บุคคลทุกคนย่อมมีสิทธิตามกฎหมายทัดเทียมกัน **<u>ยกเว้น</u>** บุคคลบางประเภทที่กฎหมายจำกัดความสามารถ ซึ่งเรียกว่าผู้หย่อนความสามารถ ได้แก่

❁**<u>ผู้เยาว์</u>** หมายถึง ผู้ที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ผู้เยาว์อาจบรรลุนิติภาวะได้ 2 กรณี ดังนี้

1. อายุครบ 20 ปีบริบูรณ์
2. อายุครบ 17 ปีบริบูรณ์ และสมรสแล้วตามกฎหมาย

กฎหมายกำหนดให้ผู้เยาว์เป็นผู้หย่อนความสามารถในการทำนิติกรรมสัญญา ดังนั้น ผู้เยาว์จะทำนิติกรรมสัญญาได้เมื่อได้รับความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรม (บิดา มารดา หรือผู้ปกครอง)

ยกเว้น นิติกรรมบางอย่าง ผู้เยาว์อาจกระทำได้เอง เช่น นิติกรรมที่เป็นคุณประโยชน์แก่ผู้เยาว์ฝ่ายเดียว (เช่น เจ้าหนี้ปลดหนี้สินให้แก่ผู้เยาว์) หรือผู้เยาว์อาจทำพินัยกรรมได้ เมื่ออายุ 15 ปีบริบูรณ์ เป็นต้น

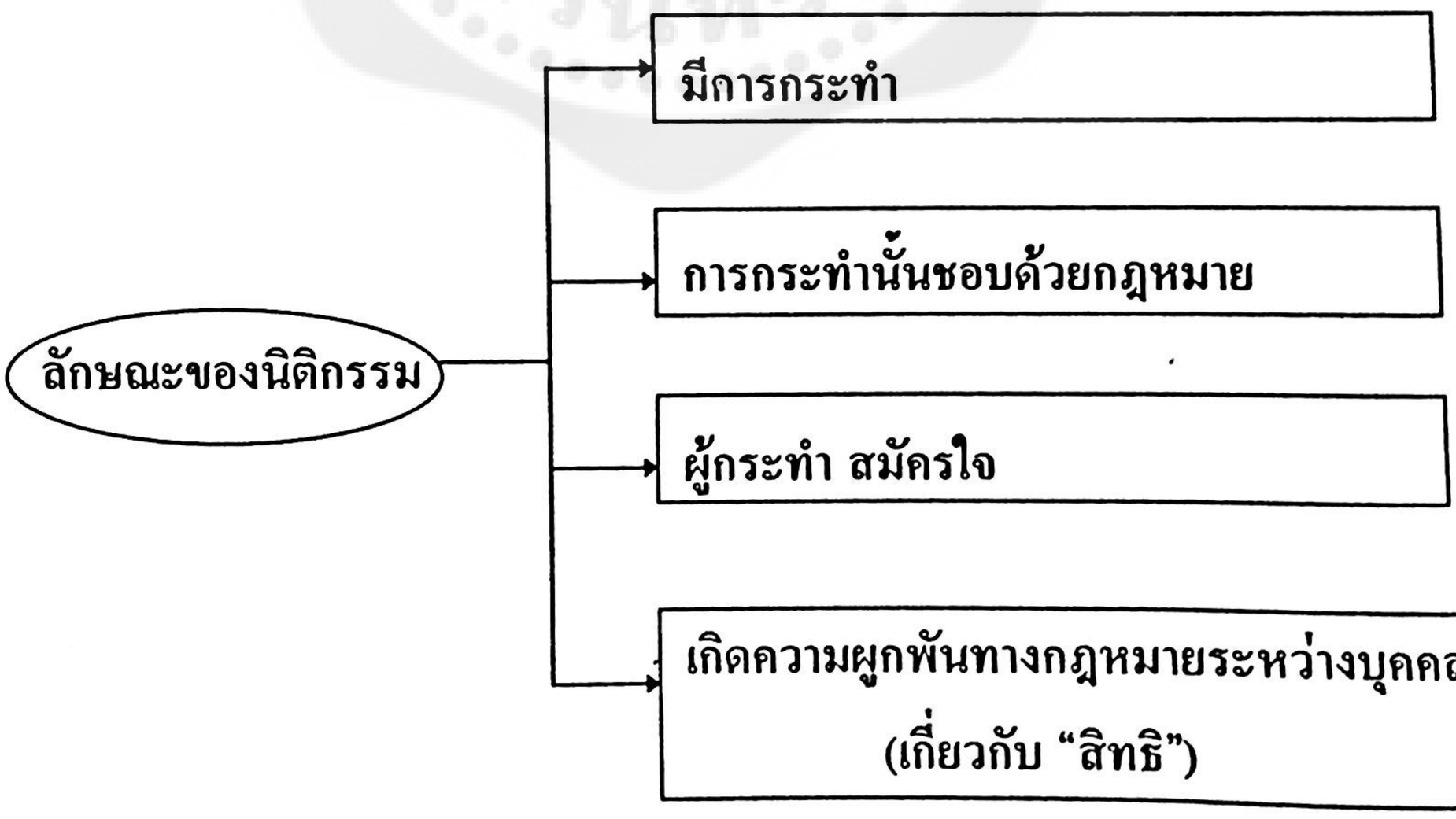
❀ **คนไร้ความสามารถ** หมายถึง คนวิกลจริตที่ศาลมีคำสั่งแล้วว่า เป็นคนไร้ความสามารถ และให้อยู่ในความดูแลของ "ผู้อนุบาล" (คำสั่งศาลให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาด้วย)

คนไร้ความสามารถไม่มีสิทธิทำนิติกรรมใด ๆ ได้ ต้องให้ผู้อนุบาลเป็นผู้กระทำการแทนทั้งสิ้น

❀ **คนเสมือนไร้ความสามารถ** หมายถึง ผู้ที่ไม่สามารถจัดการงานของตนเองได้ เพราะกายพิการ หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ หรือประพฤติสุรุ่ยสุร่ายเสเพลเป็นอาจิณ หรือติดสุรายาเมา โดยศาลมีคำสั่งให้เป็นคนเสมือนไร้ความสามารถแล้ว (ประกาศในราชกิจจานุเบกษา) และให้อยู่ในความพิทักษ์ของ "ผู้พิทักษ์"

คนเสมือนไร้ความสามารถ สามารถทำนิติกรรมต่าง ๆ ได้อย่างสมบูรณ์ **ยกเว้น** : นิติกรรมบางประเภทต้องได้รับความยินยอมจากผู้พิทักษ์ก่อน (เช่น การกู้ยืมเงิน ให้กู้ยืมเงิน หรือให้ยืมสังหาริมทรัพย์ที่มีค่า เป็นต้น)

นิติกรรม

ประเภทของนิติกรรม

นิติกรรมฝ่ายเดียว	นิติกรรมสองฝ่าย (หลายฝ่าย)
เกิดขึ้นโดยการแสดงเจตนาของบุคคลฝ่ายเดียว และถูกกฎหมาย ก่อให้เกิดความผูกพันทางกฎหมาย ระหว่างบุคคล เช่น นายสี ทำพินัยกรรมยกมรดกให้นายแสง	เกิดขึ้นโดยการแสดงเจตนาของบุคคลตั้งแต่สองฝ่ายขึ้นไป (ฝ่ายเสนอ และฝ่ายสนอง) เช่น การกู้ยืมเงิน การซื้อขาย การจำนอง

หลักเกณฑ์เรื่องความสมบูรณ์ของนิติกรรม

วัตถุประสงค์ ผิดหลัก-โมฆะ	แบบ ผิดหลัก-โมฆะ	ความสามารถของบุคคล ผิดหลัก-โมฆียะ
- ไม่ขัดต่อกฎหมาย - ไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน - ไม่เป็นการพ้นวิสัย	- ทำเป็นหนังสือ - ทำเป็นหนังสือต่อ พนง. จนท. - จดทะเบียนต่อ พนง. จนท. - ทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อ พนง. จนท.	- ผู้เยาว์ :ผู้แทนโดยชอบธรรม - คนไร้ความสามารถ :ผู้อนุบาล - คนเสมือนไร้ความสามารถ : ผู้พิทักษ์

<u>โมฆะ</u> (โมฆะกรรม) คือ การกระทำ (นิติกรรม) ที่สูญเปล่า ไม่มีผลผูกพันทางกฎหมาย

<u>โมฆียะ</u> (โมฆียะกรรม) คือ การกระทำที่มีผลสมบูรณ์ ใช้บังคับได้ตามกฎหมาย แต่อาจตกเป็นอันสูญเปล่าในภายหลังได้ ถ้ามีการบอกล้าง

<u>การบอกล้าง</u> คือ การแสดงเจตนาทำลายนิติกรรมที่เป็นโมฆียะ เพื่อให้ตกเป็นโมฆะ

ทรัพย์

ทรัพย์ หมายถึง วัตถุที่มีรูปร่าง (มองเห็น และสัมผัสได้) เช่น บ้าน รถยนต์ เป็นต้น
ทรัพย์สิน หมายถึง วัตถุที่มีรูปร่าง และวัตถุที่ไม่มีรูปร่าง ซึ่งอาจมีราคาและบุคคลสามารถเข้ายึดไว้เป็นเจ้าของได้ (วัตถุที่ไม่มีรูปร่าง เช่น ลิขสิทธิ์ กระแสไฟฟ้า พลังน้ำตก สิทธิต่าง ๆ เป็นต้น)

ประเภทของทรัพย์

อสังหาริมทรัพย์	สังหาริมทรัพย์
-ที่ดิน - ทรัพย์ที่ติดกับที่ดิน มีลักษณะเป็นการถาวร (เช่น บ้าน อาคาร ไม้ยืนต้น ...) - ทรัพย์ซึ่งประกอบเป็นอันเดียวกับที่ดินนั้น (เช่น ลำธาร ถนน หิน กรวด ทราย ...)	ทรัพย์ที่อาจขนเคลื่อนที่จากแห่งหนึ่ง ไปยังแห่งอื่นได้ ทั้งนี้โดย - เคลื่อนที่ด้วยแรงแห่งตัวทรัพย์นั้น (เช่น สัตว์ต่าง ๆ) - เคลื่อนที่ได้ด้วยกำลังภายนอก (เช่น ยก หยิบ ลาก ...) และ กำลังแรงแห่งธรรมชาติ ที่เข้ายึดไว้เป็นเจ้าของได้

สภาพบังคับทางแพ่ง

"**สภาพบังคับ**" หมายถึง ข้อบังคับที่จะเป็นผลร้ายต่อผู้ฝ่าฝืน

กรณีมีการกระทำที่ฝ่าฝืนบทบัญญัติของกฎหมายแพ่ง ผู้กระทำอาจได้รับผลร้ายที่เป็นสภาพบังคับทางแพ่ง ได้แก่ การชดใช้ค่าเสียหาย (จ่ายค่าสินไหมทดแทน) ถูกยึดทรัพย์สิน ถูกกริบ มัดจำ จ่ายเบี้ยปรับ ให้งดเว้นการกระทำ ให้กระทำการต่อจนสำเร็จ ล้มละลาย (เป็นสภาพบังคับที่รุนแรงที่สุดทางแพ่ง) เป็นต้น

เอกสารหมายเลข 4

แบบสังเกต

กลุ่มที่ .....

<u>คำชี้แจง</u> ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มทำการประเมินผลขณะทำงานร่วมกัน (ใส่เครื่องหมาย ✓ ใน ☐) แล้วรายงานผลการประเมิน ดังนี้

1. สมาชิกบางคนไม่ร่วมวางแผนการทำงาน ☐ มี ☐ ไม่มี
2. สมาชิกบางคนยึดความคิดเห็นของตนเป็นสำคัญ ☐ มี ☐ ไม่มี
3. สมาชิกบางคนไม่ร่วมมือในการทำงาน ☐ มี ☐ ไม่มี
4. บรรยากาศในการทำงานของกลุ่ม ☐ เคร่งเครียด ☐ เป็นกันเอง
5. ในคราวต่อไปกลุ่มควรปรับปรุงในเรื่องใด

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

เอกสารหมายเลข 5

แบบทดสอบย่อย

วิชา	ส 071 กฎหมายที่ประชาชนควรรู้		ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 4
เรื่อง	หลักกฎหมายแพ่ง	เวลา 3 นาที	คะแนน 10 คะแนน

คำชี้แจง 1. แบบทดสอบนี้มี 5 ข้อ เป็นแบบเลือกตอบ 5 ตัวเลือก

2. ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกที่สุด แล้วทำเครื่องหมาย ✕ ลงในช่อง ก, ข, ค, ง หรือ จ ในกระดาษคำตอบ

1. กรณีใด จึงจะนำจารีตประเพณีแห่งท้องถิ่นมาใช้บังคับแก่คดี
   - ก. กฎหมายมิได้บัญญัติเรื่องนั้นไว้
   - ข. ไม่มีกฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่ง
   - ค. กฎหมายทั่วไปมิได้กล่าวถึงเรื่องนั้น
   - ง. กฎหมายบัญญัติเรื่องนั้นไว้คลุมเครือ
   - จ. ไม่ทราบจุดมุ่งหมายของกฎหมายใกล้เคียง
2. สิ่งใด เป็นนิติบุคคล
   - ก. อำเภอ
   - ข. ศาลเจ้า
   - ค. สำนักสงฆ์
   - ง. พรรคการเมือง
   - จ. กองการเจ้าหน้าที่
3. การกระทำใด เป็นนิติกรรมฝ่ายเดียว
   - ก. การจำนำ
   - ข. การจำนอง
   - ค. การซื้อขาย
   - ง. การเช่าทรัพย์
   - จ. การทำพินัยกรรม

4. สิ่งใด เป็นอสังหาริมทรัพย์

ก. ช้าง

ข. ตู้เย็น

ค. รถยนต์

ง. ไม้ยืนต้น

จ. พลังน้ำตก

5. สภาพบังคับทางแพ่งที่รุนแรงที่สุด คืออะไร

ก. ริบมัดจำ

ข. ล้มละลาย

ค. ริบทรัพย์สิน

ง. ยึดทรัพย์สิน

จ. ชดใช้ค่าเสียหาย

แผนการสอนโดยการเรียนแบบ เอส ที เอ ดี

(แผน 7)

วิชา	ส 071 กฎหมายที่ประชาชนควรรู้	ชั้น	มัธยมศึกษาปีที่ 4
เรื่อง	กฎหมายเกี่ยวกับครอบครัว	เวลา	2 คาบ

ความคิดรวบยอด

ชายและหญิงจะทำการหมั้นหรือสมรสได้เมื่ออายุ 17 ปีบริบูรณ์ รวมทั้งได้รับความเห็นชอบจากบิดามารดา ผู้รับบุตรบุญธรรม หรือผู้ปกครอง แล้วแต่กรณี เมื่อสมรสแล้วคู่สมรสอาจมีทรัพย์สินระหว่างสามี-ภริยา และอาจมีเหตุให้การสมรสต้องสิ้นสุดลง ด้วยการตาย การหย่า หรือศาลพิพากษาเพิกถอน

จุดประสงค์การเรียนรู้ นักเรียนสามารถ

1. อธิบายเงื่อนไขการหมั้นได้
2. อธิบายเงื่อนไขการสมรสได้
3. อธิบายเรื่องทรัพย์สินระหว่างสามี-ภริยาได้
4. บอกเงื่อนไขที่เป็นเหตุให้การสมรสต้องสิ้นสุดลงได้

ทักษะทางสังคม

1. มีความรับผิดชอบ
2. การปรับตัวเข้ากับผู้อื่น
3. การควบคุมอารมณ์ให้มั่นคง

หัวข้อเนื้อหา (ดูรายละเอียดประกอบ จากเอกสารหมายเลข 3)

1. การหมั้น
2. การสมรส
3. ทรัพย์สินระหว่างสามี-ภริยา
4. การสิ้นสุดแห่งการสมรส

<u>กิจกรรมการเรียนการสอน</u>

1. <u>ขั้นนำ</u>

1.1 ให้นักเรียนจัดกลุ่ม กลุ่มละ 8 คน (ใช้วิธีนับเลข 1-8) โดยให้นักเรียนในกลุ่ม 1 คน ทำหน้าที่เป็นผู้สังเกตประจำกลุ่ม

1.2 นักเรียนเล่นเกมหัวใจสัมพันธ์-อะไร อะไร ก็ช้าง (เอกสารหมายเลข 1)

1.3 หลังการเล่นเกม ครูสรุปให้นักเรียนทราบว่า เกมดังกล่าวต้องการทดสอบเกี่ยวกับการควบคุมอารมณ์

1.4 ครูสนทนาร่วมกับนักเรียน เรื่อง การควบคุมอารมณ์ให้มั่นคงในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น เช่น ระหว่างพี่น้อง สามี ภริยา แล้วให้นักเรียนตอบคำถามดังนี้ “สถาบันใดที่ประกอบด้วยบิดา มารดา และบุตร (นักเรียนตอบ “ครอบครัว”)

2. <u>ขั้นแจ้งจุดประสงค์</u>

ครูแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ และทักษะทางสังคมที่คาดหวังให้เกิดในตัวนักเรียน

3. <u>ขั้นสอน</u>

3.1 ให้นักเรียนจัดกลุ่ม กลุ่มละ 4 คน (ใช้กลุ่มเดิมที่เรียนในคาบเรียนก่อน) แล้วกำหนดตำแหน่งของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่ม พร้อมทั้งลงชื่อประจำตำแหน่งให้เรียบร้อย ตามเอกสารหมายเลข 2 (นำส่งครูพร้อมแบบสังเกตในภายหลัง)

3.2 ครูนำเสนอบทเรียน เรื่อง การหมั้น และการสมรส ประกอบกับแผ่นใส ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ภาพพิธีหมั้น ภาพพิธีสมรส ตัวอย่างใบทะเบียนการสมรส ตัวอย่างใบทะเบียนการหย่า และเอกสารประกอบการเรียน (เอกสารหมายเลข 3)

3.3 นักเรียนทำงานกลุ่ม ดังนี้

3.3.1 ปรึกษาหารือทำความเข้าใจร่วมกัน เรื่อง ทรัพย์สินระหว่างสามี-ภริยาและการสิ้นสุดแห่งการสมรส จากเอกสารหมายเลข 3

3.3.2 อภิปรายปัญหาจากกรณีตัวอย่าง (เอกสารหมายเลข 3.1)

3.3.3 นำเสนอสรุปผลการอภิปรายหน้าชั้นเรียน ตามที่ครูสุ่มเรียก 2 กลุ่ม

4. <u>ขั้นสรุป</u>

ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปเรื่องที่ได้ศึกษา

5. <u>ขั้นวัดและประเมินผล</u>

5.1 นักเรียนแต่ละกลุ่ม ประเมินผลการทำงาน จากแบบสังเกต (เอกสารหมายเลข 4) ที่ครูแจกให้ พร้อมทั้งรายงานผลการประเมิน

5.2 นักเรียนทำแบบทดสอบย่อย

5.3 ครูแจ้งผลการทดสอบเป็นคะแนนรายบุคคล และคะแนนเฉลียของกลุ่ม พร้อมทั้งชมเชยกลุ่มที่ทำคะแนนได้สูงสุด

<u>สื่อการเรียนการสอน</u>

1. เกมหัวใจสัมพันธ์-อะไร อะไร ก็ช้าง
2. แผ่นใส แสดงแผนภูมิเงื่อนไขการหมั้น
3. แผ่นใส แสดงแผนภูมิเงื่อนไขการสมรส
4. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
5. ภาพพิธีหมั้น
6. ภาพพิธีสมรส
7. ตัวอย่างใบทะเบียนการสมรส
8. ตัวอย่างใบทะเบียนการหย่า
9. เอกสารประกอบการเรียน เรื่อง กฎหมายเกี่ยวกับครอบครัว
10. กรณีตัวอย่าง

เอกสารหมายเลข 1

เกม หัวใจสัมพันธ์-อะไร อะไร ก็ช้าง

<u>คำชี้แจง</u> ก่อนเล่นเกมครูชี้แจงเรื่องต่าง ๆ ให้นักเรียนทราบ ดังนี้

1. การเล่นเกมนี้มีกติกา ดังนี้
   1.1 วิทยากรจะพูดข้อความใด ๆ ก็ตาม นักเรียนจะต้องตอบว่า "ช้าง"
   1.2 เมื่อวิทยากรพูดจบ นักเรียนจะต้องตอบทันที และต้องตอบให้พร้อมเพรียงกันทั้งกลุ่ม รวมทั้งจะหัวเราะ หรือยิ้ม ไม่ได้
2. หากผู้สังเกตประจำกลุ่มของแต่ละกลุ่ม พบว่า สมาชิกของกลุ่มนั้นฝ่าฝืนกติกาอย่างใดอย่างหนึ่ง ให้ถือว่ากลุ่มนั้นเป็นผู้แพ้
3. หากกลุ่มใดสามารถปฏิบัติตามกติกาได้ จนเสร็จสิ้นการเล่นเกมให้ถือว่ากลุ่มนั้นเป็นผู้ชนะ

<u>ตัวอย่างข้อความ</u>

1. สัตว์ที่น่ารักที่สุด คือ .....
2. สัตว์ที่ควรแก่การทะนุถนอมโอบอุ้มไว้ ได้แก่ .....
3. เพื่อสุขภาพของคนที่ท่านรัก ทุกเช้าต้องดื่มนมตรา .....
4. เพื่อนที่อยู่ข้าง ๆ เรา หน้าเหมือน .....
5. คาบต่อไป เรียนวิชาอะไร .....
6. ถ้าเลือกเกิดได้ เราจะเกิดเป็น .....
7. ระหว่างนก กับหนู อะไรน่ารัก .....
8. ขนมครก กับขนมเค้ก อะไรอร่อยกว่ากัน .....
9. นางงาม ชอบเดินแบบ .....
10. มะลิ กับกุหลาบ อะไรหอมกว่ากัน .....

เอกสารหมายเลข 2

ตำแหน่ง-หน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม

<u>คำชี้แจง</u> เมื่อขึ้นบทเรียนใหม่ ให้สมาชิกในกลุ่มสับเปลี่ยนกันทำหน้าที่ตามตำแหน่งต่าง ๆ ดังนี้

1. ผู้นำกลุ่ม ทำหน้าที่ วางแผนดำเนินงาน ควบคุมการทำงานให้เป็นระเบียบ รับเอกสารจากครู และรวบรวมงานส่งครู
2. ผู้ชี้แนะ ทำหน้าที่ ขยายความรู้ เพิ่มเติมความคิด
3. ผู้ตรวจสอบ ทำหน้าที่ ตรวจสอบความเข้าใจในบทเรียนของสมาชิกทุกคนในกลุ่ม
4. ผู้กระตุ้นเตือน ทำหน้าที่ ให้กำลังใจและกระตุ้นเตือนเพื่อนในการทำงานให้ทันเวลา

บันทึกการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิก กลุ่ม .....

ครั้งที่		ครั้งที่	
ตำแหน่ง	ลงชื่อประจำตำแหน่ง	ตำแหน่ง	ลงชื่อประจำตำแหน่ง
ผู้นำกลุ่ม	.....	ผู้นำกลุ่ม	.....
ผู้ชี้แนะ	.....	ผู้ชี้แนะ	.....
ผู้ตรวจสอบ	.....	ผู้ตรวจสอบ	.....
ผู้กระตุ้นเตือน	.....	ผู้กระตุ้นเตือน	.....

ครั้งที่		ครั้งที่	
ตำแหน่ง	ลงชื่อประจำตำแหน่ง	ตำแหน่ง	ลงชื่อประจำตำแหน่ง
ผู้นำกลุ่ม	.....	ผู้นำกลุ่ม	.....
ผู้ชี้แนะ	.....	ผู้ชี้แนะ	.....
ผู้ตรวจสอบ	.....	ผู้ตรวจสอบ	.....
ผู้กระตุ้นเตือน	.....	ผู้กระตุ้นเตือน	.....

เอกสารหมายเลข 3

เอกสารประกอบการเรียน

เรื่อง กฎหมายเกี่ยวกับครอบครัว

<u>การหมั้น</u>

ชายและหญิงจะทำการหมั้นได้ต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขของกฎหมายในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

(ดูแผนภูมิ ...)

เงื่อนไขของการหมั้น

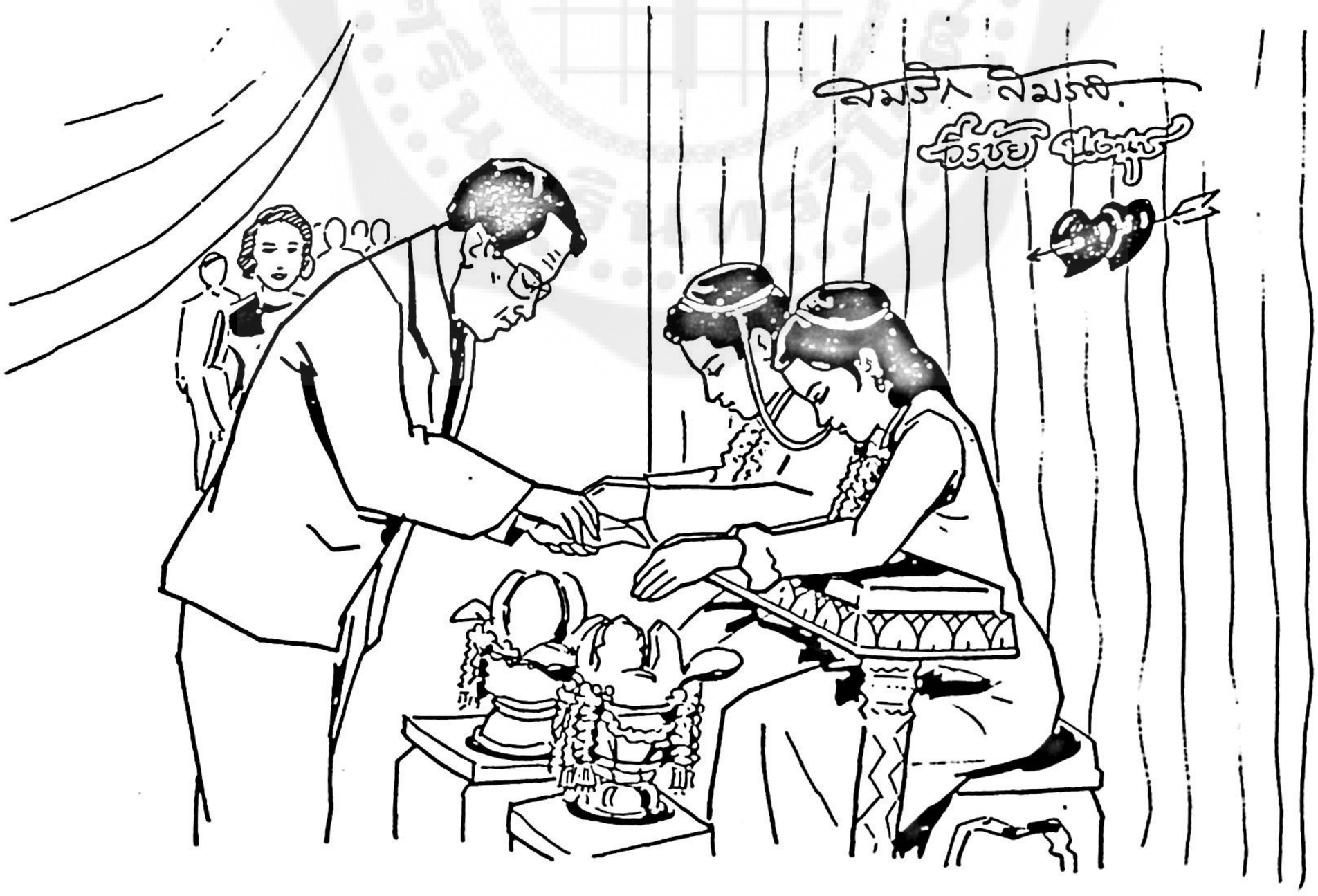
อายุ	ผู้ให้ความยินยอม	ของหมั้น
- ชายและหญิง ต้องมีอายุ อย่างต่ำ 17 ปีบริบูรณ์ (ฝ่าฝืน-โมฆะ)	- บิดาและมารดา - บิดาหรือมารดา - ผู้รับบุตรบุญธรรม - ผู้ปกครอง (ฝ่าฝืน-โมฆียะ) โดยวาจา หรือลายลักษณ์อักษร	- เป็นทรัพย์สิน - ต้องส่งมอบให้ในขณะหมั้น

<u>การผิดสัญญาหมั้น และการเรียกค่าทดแทน</u>

เมื่อมีการหมั้นแล้ว ถ้าฝ่ายใดผิดสัญญาหมั้น อีกฝ่ายหนึ่งมีสิทธิเรียกให้รับผิดใช้ค่าทดแทนได้ (ไม่มีการหมั้น ไม่มีสิทธิเรียกค่าทดแทน)

ค่าทดแทนจากการผิดสัญญาหมั้น อาจเรียกได้จากกรณีดังนี้

1. ค่าทดแทนความเสียหายต่อกายหรือชื่อเสียงแห่งชายหรือหญิงนั้น
2. ค่าทดแทนเนื่องจาก — คู่หมั้น / บิดามารดา / หรือผู้กระทำการในฐานะบิดามารดา — ได้ใช้จ่ายหรือตกเป็นลูกหนี้เนื่องในการเตรียมการสมรสโดยสุจริต และตามสมควร
3. ค่าทดแทนเนื่องจากคู่หมั้น — ได้จัดการทรัพย์ หรือ / การเกี่ยวแก่อาชีพ หรือ / ทางทำมาหาได้ของตนไป โดยสมควร — ด้วยคาดว่าจะได้มีการสมรส

ข้อเปรียบเทียบระหว่างของหมั้น-สินสอด

ของหมั้น	สินสอด
- คือ ทรัพย์สินที่ฝ่ายชายมอบให้แก่หญิง - เพื่อ เป็นหลักฐานว่าจะสมรสกับหญิงนั้น - เป็นเงื่อนไขแห่งความสมบูรณ์ของการหมั้น - ต้องส่งมอบหรือโอนให้แก่กันขณะหมั้น	- คือ ทรัพย์สินที่ฝ่ายชายมอบให้แก่ฝ่ายหญิง (บิดา มารดา ผู้รับบุตรบุญธรรม หรือผู้ปกครอง แล้วแต่กรณี) - เพื่อ ตอบแทนการที่หญิงยอมสมรส - ไม่เป็นสาระสำคัญของการหมั้น - ส่งมอบ หรือโอนให้เมื่อใดก็ได้
กรณีที่หญิงไม่ต้องคืนของหมั้น	**กรณีที่ฝ่ายหญิงไม่ต้องคืนสินสอด**
- คู่หมั้นฝ่ายหนึ่งตายก่อนสมรส (ไม่ว่าชายหรือหญิงตาย) - มีเหตุสำคัญเกิดแก่ชายคู่หมั้น ทำให้หญิงไม่สมควรสมรสกับชายนั้น	- คู่หมั้นฝ่ายหนึ่งตายก่อนสมรส
กรณีที่หญิงต้องคืนของหมั้น	**กรณีฝ่ายหญิงต้องคืนสินสอด**
- เมื่อมีการหมั้นแล้ว ฝ่ายหญิงผิดสัญญาหมั้น (เช่น ไม่ยอมสมรสด้วย) - มีเหตุสำคัญเกิดแก่หญิงคู่หมั้น ทำให้ชายไม่สมควรสมรสกับหญิงนั้น (ชายมีสิทธิบอกเลิกสัญญาหมั้น)	- ถ้าไม่มีการสมรส โดยมีเหตุสำคัญเกิดแก่หญิง หรือโดยพฤติการณ์ซึ่งฝ่ายหญิงต้องรับผิดชอบ ทำให้ชายไม่สมควรหรือไม่อาจสมรสกับหญิงนั้น

<u>ข้อสังเกต</u>

1. สัญญาหมั้น อาจจะกระทำด้วยวาจา หรือลายลักษณ์อักษรก็ได้
2. การหมั้นจะสมบูรณ์เมื่อฝ่ายชายได้ส่งมอบทรัพย์สินอันเป็นของหมั้นให้แก่หญิง
3. เมื่อหมั้นแล้ว ของหมั้นตกเป็นสิทธิแก่หญิง
4. การหมั้น ไม่เป็นเหตุให้บังคับให้ทำการสมรสได้
5. การวินิจฉัยชี้ขาดคดีแพ่ง เรื่อง ครอบครัวหรือมรดก ให้ใช้กฎหมายอิสลามบังคับในกรณีต่อไปนี้

5.1 คู่ความทั้งหมด หรือเจ้ามรดก ต้องเป็นผู้นับถือศาสนาอิสลาม และ

5.2 คดีต้องเกิดขึ้นในจังหวัดยะลา นราธิวาส ปัตตานี หรือสตูล

<u>การสมรส</u>

การสมรสไม่จำเป็นต้องมีการหมั้น แต่การสมรสต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขของกฎหมายดังนี้

(ดูแผนภูมิ...)

เงื่อนไขการสมรส

ความสามารถของบุคคล	กรณีเกี่ยวกับศีลธรรมและสังคม	จดทะเบียนสมรส
- ชายและหญิงต้องมีอายุ 17 ปีบริบูรณ์ - ผู้เยาว์ต้องได้รับความยินยอมจากบิดามารดา ผู้รับบุตรบุญธรรม หรือผู้ปกครอง แล้วแต่กรณี - ชายหรือหญิงต้องไม่เป็นคนวิกลจริต หรือคนไร้ความสามารถ (ศาลสั่ง)	- ชายหญิงต้องไม่เป็นญาติสืบสายโลหิตโดยตรงขึ้นไป หรือลงมา - ไม่เป็นพี่น้องร่วมบิดามารดา - ไม่เป็นพี่น้องร่วมแต่บิดาหรือมารดา - ไม่เป็นการสมรสระหว่างผู้รับบุตรบุญธรรม กับบุตรบุญธรรม - ไม่เป็นการสมรสซ้อน	- ทำให้การสมรสมีผลตามกฎหมาย

เหตุที่ทำให้การสมรสเป็นโมฆะและโมฆียะ

การสมรสที่เป็นโมฆะ	การสมรสที่เป็นโมฆียะ
- ความวิกลจริต	- ความอ่อนอายุ
- การเป็นญาติสืบสายโลหิต หรือพี่น้อง	- ผู้เยาว์สมรสโดยไม่ได้รับความยินยอมจาก บิดามารดา ผู้รับบุตรบุญธรรม หรือผู้ปกครอง
- การสมรสซ้อน	- ความสำคัญผิดในตัวคู่สมรส (เช่น ฝาแฝด)
- ความไม่ยินยอมของชายหญิง	- การถูกกลฉ้อฉล
	- การถูกข่มขู่
หมายเหตุ ผู้มีส่วนได้เสียต้องร้องขอต่อศาลให้พิพากษาว่า การสมรสนั้นเป็นโมฆะ	***หมายเหตุ*** การสมรสที่เป็นโมฆียะ ต้องให้ศาลพิพากษาเพิกถอน (คู่กรณีจะบอกล้างกันเองมิได้)

<u>ทรัพย์สินระหว่างสามี ภริยา</u>

มี 2 ประเภท ได้แก่ สินส่วนตัว กับสินสมรส (ดูแผนภูมิประกอบ...)

ทรัพย์สินระหว่างสามี ภริยา

สินส่วนตัว	สินสมรส
ได้แก่ ทรัพย์สินต่อไปนี้ - ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง มีอยู่ก่อนสมรส (ก่อนวันจดทะเบียนสมรส) - เครื่องใช้สอยส่วนตัว เครื่องแต่งกาย หรือเครื่องประดับกายตามควรแก่ฐานะ หรือเครื่องมือเครื่องใช้ที่จำเป็นในการประกอบอาชีพของคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง - ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้มาระหว่างสมรส โดยการรับมรดก หรือการให้โดยเสน่หา <u>หมายเหตุ</u> สินส่วนตัวเป็นกรรมสิทธิ์ของสามีหรือภริยา ซึ่งเป็นเจ้าของแต่ฝ่ายเดียวและผู้เป็นเจ้าของ มีสิทธิจัดการทรัพย์สินนั้นโดยลำพังตนเอง สินส่วนตัวนี้ หากฝ่ายที่เป็นเจ้าของนำไปแลกเปลี่ยน ซื้อ ขาย ได้ทรัพย์สินอื่นมา ทรัพย์สินอื่นนั้นยังคงเป็นสินส่วนตัว เช่น ขายที่ดิน (สินส่วนตัว) แล้วได้เงินมา เงินที่ได้จากการขายที่ดินนั้น ยังคงเป็นสินส่วนตัว	ได้แก่ ทรัพย์สินต่อไปนี้ - คู่สมรสได้มาระหว่างสมรส (หลังวันจดทะเบียนสมรส) - ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้มาระหว่างสมรส โดยพินัยกรรม หรือการให้เป็นหนังสือ เมื่อระบุว่าให้เป็นสินสมรส - ดอกผล ของสินส่วนตัว <u>หมายเหตุ</u> สินสมรสเป็นกรรมสิทธิ์ร่วมกันระหว่างสามีและภริยาที่จะต้องจัดการร่วมกัน หากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจัดการสินสมรสไปโดยลำพังแต่ฝ่ายเดียว อีกฝ่ายหนึ่งอาจขอให้ศาลเพิกถอนนิติกรรมนั้นได้ (หากไม่ต้องการเพิกถอน อาจให้สัตยาบันแก่นิติกรรมนั้น ซึ่งจะทำให้นิติกรรมนั้นสมบูรณ์)

<u>การสิ้นสุดแห่งการสมรส</u>

การสมรส อาจสิ้นสุดลงด้วยเหตุอย่างใดอย่างหนึ่ง ได้แก่ ความตาย การหย่า หรือศาลพิพากษาให้เพิกถอน (ดูแผนภูมิประกอบ ...)

เหตุที่ทำให้การสมรสสิ้นสุดลง

ความตาย	ศาลพิพากษาเพิกถอน
- เมื่อคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งตาย - ต้องเป็นการตายโดยธรรมชาติ - การตายโดยกฎหมาย (สาบสูญ) ไม่จัดเป็นเหตุทำให้การสมรสสิ้นสุดลง (เป็นเพียงเหตุฟ้องหย่า) - ไม่ต้องจดทะเบียนการสิ้นสุด	ได้แก่ กรณีการสมรสที่เป็นโมฆียะ ดังนี้ - ความอ่อนอายุ - ผู้เยาว์สมรสโดยไม่ได้รับความยินยอม - การถูกกลฉ้อฉล - การถูกข่มขู่

การหย่า

โดยความยินยอม	โดยศาลพิพากษา
- ต้องทำเป็นหนังสือ และมีพยานลงลายมือชื่ออย่างน้อย 2 คน - ต้องจดทะเบียนการหย่า (กรณีที่มีการจดทะเบียนสมรส)	- เนื่องจากคู่สมรสไม่อาจตกลงหย่ากันเองได้ จึงต้องให้ศาลพิพากษาให้หย่าขาดจากกัน - มีเหตุฟ้องหย่าอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ เช่น 1) สามี อุปการะเลี้ยงดูหรือยกย่องหญิงอื่นฉันภริยา หรือภริยามีชู้ อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้ 2) สามีหรือภริยาประพฤติชั่ว เป็นเหตุให้อีกฝ่ายหนึ่งได้รับความอับอายขายหน้าอย่างร้ายแรง ได้รับความดูถูกเกลียดชัง หรือได้รับความเสียหายหรือเดือดร้อนเกินควร 3) สามีหรือภริยาถูกศาลสั่งให้เป็นคนสาบสูญ เป็นต้น ...

เอกสารหมายเลข 3.1

กรณีตัวอย่าง

<u>คำชี้แจง</u> 1. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่ม อภิปรายปัญหาจากกรณีตัวอย่าง ทั้ง 2 กรณี

2. สรุปผลการอภิปรายเพื่อรายงานหน้าชั้นเรียน (ครูสุ่มเรียก)

<u>กรณีที่ 1.</u>

นายธรรมนูญ อายุ 21 ปี กับนางสาวธรรมเนียม อายุ 16 ปี มีความประสงค์จะทำการสมรสกัน โดยบิดามารดาของนางสาวธรรมเนียมยินยอมให้ทำการสมรสได้ แต่บิดามารดาของนายธรรมนูญไม่ให้ความยินยอม

จงพิจารณาว่า นายธรรมนูญกับนางสาวธรรมเนียม จะทำการสมรสกันได้หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

.....

<u>กรณีที่ 2.</u>

นายสมชาย นำทองคำหนัก 20 บาท ไปหมั้นนางสาวสมหญิง ต่อมาบุคคลทั้งสองได้จดทะเบียนสมรสกัน

หลังจากสมรสแล้ว นางสมหญิง ได้เปิดร้านตัดเย็บเสื้อผ้า จึงนำเงินสินสมรสไปซื้อจักรเย็บผ้า และซื้อรถจักรยานยนต์สำหรับขับขี่ไปที่ร้าน นอกจากนี้ในวันทำพิธีเปิดป้ายร้าน นางสมสุขผู้เป็นมารดา ได้มอบแหวนเพชรให้ 1 วง

จงพิจารณาว่าทรัพย์สินตามที่กล่าวมา เป็นทรัพย์สินระหว่างสามี ภริยา ประเภทใด อย่างไร

.....

.....

.....

เอกสารหมายเลข 4

แบบสังเกต

กลุ่มที่ .....

<u>คำชี้แจง</u> ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มทำการประเมินผลขณะทำงานร่วมกัน (ใส่เครื่องหมาย ✓ ใน ☐) แล้วรายงานผลการประเมิน ดังนี้

1. สมาชิกบางคนไม่รับผิดชอบในการทำงาน ☐ มี ☐ ไม่มี
2. สมาชิกบางคนไม่ปรับตัวเข้ากับผู้อื่น ☐ มี ☐ ไม่มี
3. สมาชิกบางคนอารมณ์ไม่มั่นคง ☐ มี ☐ ไม่มี
4. บรรยากาศในการทำงานของกลุ่ม ☐ เคร่งเครียด ☐ เป็นกันเอง
5. ในคราวต่อไปกลุ่มควรปรับปรุงในเรื่องใด

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

เอกสารหมายเลข 5

แบบทดสอบย่อย

วิชา	**ส 071 กฎหมายที่ประชาชนควรรู้**	**ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 4**
เรื่อง	**กฎหมายเกี่ยวกับครอบครัว เวลา 3 นาที**	**คะแนน 10 คะแนน**

<u>คำชี้แจง</u> 1. แบบทดสอบนี้มี 5 ข้อ เป็นแบบเลือกตอบ 5 ตัวเลือก

2. ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกที่สุด แล้วทำเครื่องหมาย ✕ ลงในช่อง ก, ข, ค, ง หรือ จ ในกระดาษคำตอบ

1. "การหมั้น" คืออะไร
   - ก. การให้ทรัพย์แก่ผู้อื่นโดยเสน่หา
   - ข. นิติกรรมที่ใช้บังคับให้ทำการสมรส
   - ค. พิธีสำคัญที่ขาดไม่ได้ก่อนการสมรส
   - ง. การมอบทรัพย์เป็นประกันการสมรส
   - จ. สัญญาที่ฝ่ายชายให้ไว้กับผู้ปกครองฝ่ายหญิง
2. กรณีใด กล่าวไว้<u>ไม่ถูกต้อง</u>
   - ก. สัญญาหมั้นกระทำด้วยวาจาก็ได้
   - ข. การสมรสไม่จำเป็นต้องมีการหมั้น
   - ค. การสมรสไม่จำเป็นต้องมีของหมั้น
   - ง. ชายคู่หมั้นตาย หญิงไม่ต้องคืนของหมั้น
   - จ. ชายเรียกของหมั้นคืนได้ เมื่อหญิงคู่หมั้นตาย
3. บุคคลใด ทำการสมรสกัน<u>ไม่ได้</u>
   - ก. หญิงใบ้กับชายตาบอด
   - ข. หญิงกับชายที่เป็นบุคคลล้มละลาย
   - ค. ผู้รับบุตรบุญธรรม กับบุตรบุญธรรม
   - ง. พ่อเฒ่าวัย 101 ปี กับแม่เฒ่าวัย 99 ปี
   - จ. ลูกสาวของนางสุดา กับ น้องชายของนางสุดา

4. สิ่งใด เป็น “สินสมรส”

   ก. ดอกเบี้ยจากเงินมรดก

   ข. แหวนเพชรที่ได้จากการหมั้น

   ค. ที่ดินซึ่งเป็นทรัพย์สินตกทอด

   ง. เงินที่ได้จากการขายของหมั้น

   จ. รถยนต์ที่มีผู้มอบให้โดยเสน่หา

5. “การสาบสูญ” มีผลต่อการสมรสอย่างไร

   ก. การสมรสเป็นโมฆะ

   ข. การสมรสเป็นโมฆียะ

   ค. การสมรสนั้นสิ้นสุดลง

   ง. คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

   จ. ศาลจะสั่งให้เพิกถอนการสมรส

แผนการสอนโดยการเรียนแบบ เอส ที เอ ดี

(แผน 8)

วิชา	ส 071 กฎหมายที่ประชาชนควรรู้	ชั้น	มัธยมศึกษาปีที่ 4
เรื่อง	กฎหมายเกี่ยวกับมรดก	เวลา	2 คาบ

ความคิดรวบยอด

มรดกเป็นทรัพย์สินทุกชนิดของผู้ตาย ตลอดทั้งสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบต่าง ๆ ที่ตกทอดไปยังทายาท ซึ่งอาจเป็นทายาทโดยธรรม หรือทายาทโดยพินัยกรรมก็ได้ การแบ่งทรัพย์มรดกระหว่างทายาทโดยธรรม ต้องเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด และการทำพินัยกรรมต้องทำตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในกฎหมายเช่นกัน

จุดประสงค์การเรียนรู้ นักเรียนสามารถ

1. บอกความหมายของคำว่า "มรดก" ได้
2. อธิบายเรื่องการตกทอดแห่งทรัพย์มรดกได้
3. อธิบายเรื่องประเภทของทายาทได้
4. อธิบายเรื่องการแบ่งทรัพย์มรดกระหว่างทายาทโดยธรรมได้
5. อธิบายเรื่องพินัยกรรมได้

ทักษะทางสังคม

1. การปรับตัวเข้ากับผู้อื่น
2. การติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น
3. การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

กิจกรรมการเรียนการสอน

1. ขั้นนำ

   1.1 ครูนำตัวอย่างแบบของพินัยกรรม (เอกสารหมายเลข 1) ติดบนกระดานดำให้นักเรียนดู พร้อมทั้งสนทนาร่วมกับนักเรียน

1.2 ให้นักเรียนตอบคำถามดังนี้ “สิ่งที่ตกทอดไปยังผู้รับพินัยกรรม เรียกว่าอะไร” (นักเรียนตอบ “มรดก”)

2. ขั้นแจ้งจุดประสงค์

ครูแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ และทักษะทางสังคมที่คาดหวังให้เกิดในตัวนักเรียน

3. ขั้นสอน

3.1 ให้นักเรียนจัดกลุ่ม กลุ่มละ 4 คน (ใช้กลุ่มเดิมที่เรียนในคาบเรียนก่อน) แล้วกำหนดตำแหน่งของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่ม พร้อมทั้งลงชื่อประจำตำแหน่งให้เรียบร้อยตามเอกสารหมายเลข 2 (นำส่งครูพร้อมแบบสังเกตในภายหลัง)

3.2 ครูนำเสนอบทเรียน เรื่อง ความหมายของมรดก การตกทอดแห่งทรัพย์มรดก และประเภทของทายาท ประกอบกับแผ่นใส ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ภาพแสดงทรัพย์สินประเภทต่าง ๆ สมุดบัญชีเงินฝากธนาคาร ตัวอย่างเช็ค ใบอนุญาตขับรถ และเอกสารประกอบการเรียน (เอกสารหมายเลข 3)

3.3 นักเรียนทำงานกลุ่ม ดังนี้

3.3.1 ปรึกษาหารือทำความเข้าใจร่วมกัน เรื่อง การแบ่งทรัพย์มรดกระหว่างทายาทโดยธรรม และพินัยกรรม จากเอกสารหมายเลข 3

3.3.2 อภิปรายปัญหาจากกรณีตัวอย่าง (เอกสารหมายเลข 3.1)

3.3.3 นำเสนอสรุปผลการอภิปรายหน้าชั้นเรียน ตามที่ครูสุ่มเรียก 2 กลุ่ม

4. ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปเรื่องที่ได้ศึกษา

5. ขั้นวัดและประเมินผล

5.1 นักเรียนแต่ละกลุ่ม ประเมินผลการทำงานจากแบบสังเกต (เอกสารหมายเลข 4) ที่ครูแจกให้ พร้อมทั้งรายงานผลการประเมิน

5.2 นักเรียนทำแบบทดสอบย่อย (เอกสารหมายเลข 5)

5.3 ครูแจ้งผลการทดสอบ เป็นคะแนนรายบุคคล และคะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม พร้อมทั้งชมเชยกลุ่มที่ทำคะแนนเฉลี่ยได้สูงสุด

<u>สื่อการเรียนการสอน</u>

1. ตัวอย่างพินัยกรรม
2. แผ่นใส แสดงแผนภูมิประเภทของทายาท
3. ภาพแสดงทรัพย์สินประเภทต่าง ๆ
4. สมุดบัญชีเงินฝากธนาคาร
5. ตัวอย่างเช็ค
6. ใบอนุญาตขับรถ
7. เอกสารประกอบการเรียน เรื่อง กฎหมายเกี่ยวกับมรดก
8. กรณีตัวอย่าง

เอกสารหมายเลข 1

พินัยกรรม

ทำที่ .....

วันที่ .... เดือน ..... พ.ศ. .....

ข้าพเจ้า .... อายุ ..... ปี อยู่ที่ .....

ตรอก/ซอย ..... ถนน ..... ตำบล .....

อำเภอ ..... จังหวัด ..... ขอทำพินัยกรรมไว้ว่า เมื่อข้าพเจ้าถึงแก่ความตายแล้ว ให้ทรัพย์สินของข้าพเจ้าทั้งหมด ทั้งที่มีอยู่ในปัจจุบัน และที่จะมีต่อไปในอนาคตได้แก่ บุคคลที่มีชื่อต่อไปนี้ คนละหนึ่งส่วนเท่า ๆ กันคือ

1. .....
2. .....
3. .....

.....

.....

และขอให้ ..... เป็นผู้จัดการมรดกของข้าพเจ้า เพื่อจัดการแบ่งปันทรัพย์มรดกให้เป็นไปตามเจตนาของข้าพเจ้า

เพื่อเป็นหลักฐาน ข้าพเจ้าได้ลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญต่อหน้าพยาน

ลงชื่อ ..... ผู้ทำพินัยกรรม

"ข้าพเจ้าผู้มีนามข้างท้ายนี ขอรับรองว่า .....

ได้ทำพินัยกรรมต่อหน้าข้าพเจ้า และได้สังเกตเห็นว่า .....

ผู้ทำพินัยกรรมมีสติสัปปชัญญะบริบูรณ์ทุกประการ ข้าพเจ้าจึงได้ลงลายมือชื่อเป็นพยานไว้ในพินัยกรรม

ลงชื่อ ..... พยาน

ลงชื่อ .....พยานและผู้เขียน"

เอกสารหมายเลข 2

ตำแหน่ง-หน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม

<u>คำชี้แจง</u> เมื่อขึ้นบทเรียนใหม่ ให้สมาชิกในกลุ่มสับเปลี่ยนกันทำหน้าที่ตามตำแหน่งต่าง ๆ ดังนี้

1. ผู้นำกลุ่ม ทำหน้าที่ วางแผนดำเนินงาน ควบคุมการทำงานให้เป็นระเบียบ รับเอกสารจากครู และรวบรวมงานส่งครู
2. ผู้ชี้แนะ ทำหน้าที่ ขยายความรู้ เพิ่มเติมความคิด
3. ผู้ตรวจสอบ ทำหน้าที่ ตรวจสอบความเข้าใจในบทเรียนของสมาชิกทุกคนในกลุ่ม
4. ผู้กระตุ้นเตือน ทำหน้าที่ ให้กำลังใจและกระตุ้นเตือนเพื่อนในการทำงานให้ทันเวลา

บันทึกการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิก กลุ่ม .....

ครั้งที่		ครั้งที่	
ตำแหน่ง	ลงชื่อประจำตำแหน่ง	ตำแหน่ง	ลงชื่อประจำตำแหน่ง
ผู้นำกลุ่ม	.....	ผู้นำกลุ่ม	.....
ผู้ชี้แนะ	.....	ผู้ชี้แนะ	.....
ผู้ตรวจสอบ	.....	ผู้ตรวจสอบ	.....
ผู้กระตุ้นเตือน	.....	ผู้กระตุ้นเตือน	.....

ครั้งที่		ครั้งที่	
ตำแหน่ง	ลงชื่อประจำตำแหน่ง	ตำแหน่ง	ลงชื่อประจำตำแหน่ง
ผู้นำกลุ่ม	.....	ผู้นำกลุ่ม	.....
ผู้ชี้แนะ	.....	ผู้ชี้แนะ	.....
ผู้ตรวจสอบ	.....	ผู้ตรวจสอบ	.....
ผู้กระตุ้นเตือน	.....	ผู้กระตุ้นเตือน	.....

เอกสารหมายเลข 3

เอกสารประกอบการเรียน

เรื่อง กฎหมายเกี่ยวกับมรดก

ความหมายของมรดก

"มรดก" คือ ทรัพย์สินทุกชนิดของผู้ตาย ตลอดทั้งสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบต่าง ๆ เว้นแต่ตามกฎหมายหรือโดยสภาพแล้ว เป็นการเฉพาะตัวของผู้ตายโดยแท้

จากความหมายดังกล่าว แยกพิจารณาได้ดังแผนภูมิด้านล่าง

กองมรดก

ทรัพย์สินที่เป็นมรดก	สิทธิที่เป็นมรดก	หน้าที่และความรับผิดชอบที่เป็นมรดก
- เป็นสังหาริมทรัพย์ หรืออสังหาริมทรัพย์ก็ได้ - เช่น เครื่องใช้ในบ้าน เครื่องเพชร สัตว์เลี้ยง รถยนต์ ที่ดิน บ้าน เงินสดในธนาคาร ฯลฯ	- ลิขสิทธิ์ - สิทธิในเครื่องหมายการค้า - สิทธิตามใบอนุญาตก่อสร้างอาคาร - สิทธิเรียกร้องต่าง ๆ (เช่น สิทธิในฐานะเป็นเจ้าหนี้ เป็นต้น)	- หน้าที่ตามนิติกรรมสัญญาต่าง ๆ ที่ผู้ตายทำไว้ เช่น สัญญายืม สัญญาซื้อขาย - ความรับผิดชอบตามลายมือชื่อที่ผู้ตายสั่งจ่ายในเช็ค เป็นต้น

ข้อสังเกต

1. ทายาท ไม่ต้องรับผิดเกินกว่าทรัพย์มรดกที่ตกทอดได้แก่ตน

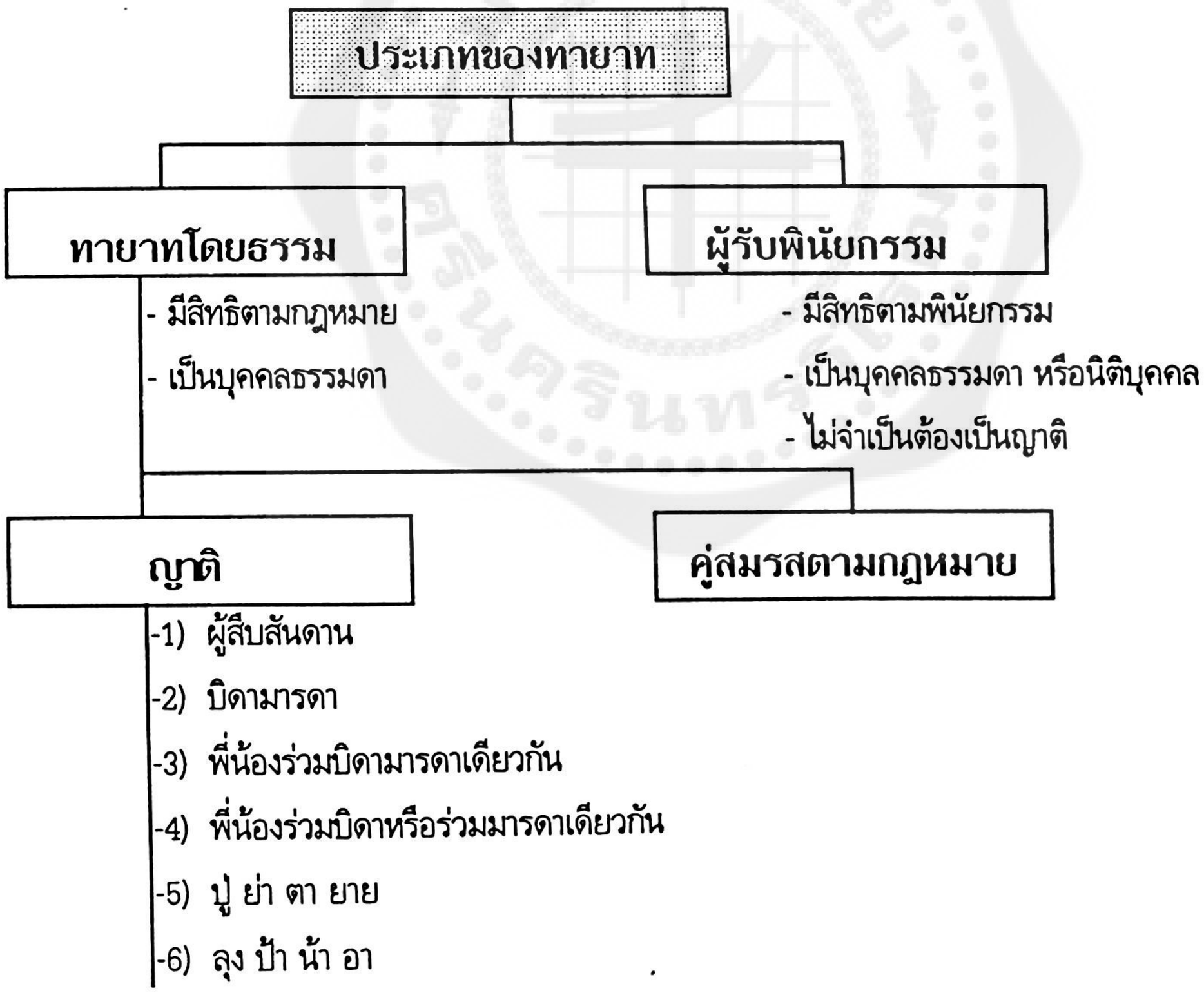
2. สิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบ ซึ่งตามกฎหมายหรือโดยสภาพแล้ว มีลักษณะเป็นการเฉพาะตัวของผู้ตายโดยแท้ (ไม่อาจโอน หรือให้ผู้อื่นกระทำการแทนได้) ไม่จัดเป็นมรดก เช่น ความรับผิดทางอาญา สิทธิตามใบอนุญาตขับรถ การเป็นหุ้นส่วน (ในห้างหุ้นส่วน หรือบริษัท) การเป็นคู่หมั้น เป็นต้น

<u>การตกทอดแห่งทรัพย์มรดก</u>

มรดกจะตกทอดแก่ทายาท เมื่อเจ้ามรดกถึงแก่ความตาย (ตายโดยธรรมชาติ หรือตายโดยกฎหมาย ก็ได้)

<u>ข้อสังเกต</u>

1. ทายาทผู้มีสิทธิรับมรดก ต้องมีสภาพบุคคล ในเวลาที่เจ้ามรดกถึงแก่ความตาย (รวมทั้งทารกในครรภ์มารดา หากคลอดออกมาแล้วมีชีวิตอยู่รอด โดยต้องคลอดภายใน 310 วัน นับแต่วันที่เจ้ามรดกถึงแก่ความตาย)
2. กรณีที่เจ้ามรดกทำพินัยกรรมไว้ มรดกจะตกทอดแก่ผู้รับพินัยกรรม
3. กรณีที่เจ้ามรดกมิได้ทำพินัยกรรมไว้ มรดกจะตกทอดแก่ผู้มีสิทธิตามกฎหมาย (ทายาทโดยธรรม)

<u>หมายเหตุ</u> <u>ผู้สืบสันดาน</u> หมายถึง ผู้สืบสายโลหิตลงมาจากเจ้ามรดก โดยมีลำดับชั้นต่าง ๆ สืบต่อกันไม่ขาดสาย ได้แก่ ลูก หลาน เหลน ลื้อ ... (รวมทั้ง บุตรบุญธรรมตามกฎหมาย)

<u>การแบ่งทรัพย์มรดกระหว่างทายาทโดยธรรม</u>

มีหลักการตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ดังนี้

1. กรณีผู้ตาย มีทายาทโดยธรรม ในลำดับชั้นต่าง ๆ หลายชั้น ทายาทที่มีสิทธิได้รับมรดกคือ ทายาทในลำดับต้น ส่วนทายาทในลำดับถัดไปไม่มีสิทธิ (ทายาทลำดับต้น ตัดสิทธิทายาทในลำดับถัดลงไป) หรือ ทายาทในลำดับถัดลงไป จะมีสิทธิได้รับมรดก เมื่อไม่มีทายาทลำดับต้น

<u>ยกเว้น</u> ทายาทในลำดับที่ 2) ไม่ถูกตัดสิทธิโดยทายาทลำดับที่ 1) ดังนั้นบิดามารดาจึงมีสิทธิได้รับมรดกเท่ากับบุตรคนหนึ่งของผู้ตาย

2. กรณีผู้ตายมีคู่สมรส (ที่ถูกต้องตามกฎหมาย + ยังมีชีวิตอยู่) คู่สมรสนั้นมีสิทธิได้รับมรดกเสมอ ไม่ว่าผู้ตายจะมีทายาทในลำดับใด ๆ ก็ตาม โดยได้ส่วนแบ่งดังตาราง

ญาติ	คู่สมรส
- ถ้ามีทายาทลำดับที่ 1)	- ได้ส่วนแบ่งเท่ากับบุตรคนหนึ่ง
- ถ้ามีทายาทลำดับที่ 2) หรือ 3)	- ได้ส่วนแบ่ง 1/2
- ถ้ามีทายาทลำดับที่ 4) หรือ 5) หรือ 6)	- ได้ส่วนแบ่ง 2/3
- ผู้ตายไม่มีทายาทลำดับ 1) - 6)	- ได้รับมรดกทั้งหมด

3. กรณีมีทายาทในลำดับเดียวกันหลายคน แต่ละคนจะได้รับส่วนแบ่งเท่ากัน

4. กรณีมีทายาทเป็นผู้สืบสันดานในชั้นต่าง ๆ บุตรหรือลูกจะมีสิทธิได้รับมรดกก่อน หลาน เหลน ลื้อ ... (ผู้มีสิทธิได้รับมรดกก่อน คือ ผู้สืบสันดานในชั้นที่ใกล้ชิดที่สุดกับเจ้ามรดก)

5. บุตรที่มีสิทธิได้รับมรดก ได้แก่ บุตรที่ชอบด้วยกฎหมาย บุตรนอกกฎหมายที่บิดารับรอง และบุตรบุญธรรม

6. ผู้รับบุตรบุญธรรม ไม่มีสิทธิรับมรดกของบุตรบุญธรรม

<u>มรดกที่ไม่มีผู้รับ</u>

กรณีที่ผู้ตายมิได้ทำพินัยกรรมไว้ และไม่มีทายาทโดยธรรม กรณีเช่นนี้มรดกจะตกทอดแก่แผ่นดิน (ทางราชการ)

<u>พินัยกรรม</u>

ลักษณะของพินัยกรรม เป็นนิติกรรมฝ่ายเดียว ที่แสดงเจตนา กำหนดการเผื่อตาย ในเรื่องเกี่ยวกับทรัพย์สินของตนเอง หรือในการต่าง ๆ ซึ่งจะก่อให้เกิดเป็นผลบังคับได้ตามกฎหมาย เมื่อตนตาย โดยต้องทำให้ถูกต้อง ตามเงื่อนไขและแบบที่กำหนดไว้ในกฎหมาย

คุณสมบัติของผู้ทำพินัยกรรมและพยาน

ผู้ทำพินัยกรรม	พยานในพินัยกรรม
- เป็นบุคคลธรรมดาที่มีอายุอย่างต่ำ 15 บริบูรณ์ - ไม่เป็นคนวิกลจริตในเวลาที่ทำพินัยกรรม - ไม่เป็นผู้ที่ถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ	- เป็นผู้ที่บรรลุนิติภาวะแล้ว - ไม่เป็นคนวิกลจริตหรือถูกศาลสั่งให้เป็นคนเสมือนไร้ความสามารถ - ไม่เป็นคนหูหนวก เป็นใบ้ หรือจักษุบอดทั้งสองข้าง - ไม่เป็นผู้มีชื่อรับทรัพย์ตามพินัยกรรมนั้น

<u>พินัยกรรมขัดกัน</u> ในกรณีที่ปรากฏว่า พินัยกรรมฉบับก่อน-ฉบับหลัง ขัดกัน ให้ถือว่าพินัยกรรมฉบับก่อนถูกเพิกถอนโดยพินัยกรรมฉบับหลัง เฉพาะในส่วนที่มีข้อความขัดกันเท่านั้น

<u>แบบของพินัยกรรม</u> พินัยกรรมทำขึ้นไม่ถูกต้องตามแบบที่กฎหมายกำหนดไว้ หรือมีข้อความขัดต่อกฎหมาย ย่อมเป็นโมฆะ แบบของพินัยกรรมมีดังนี้

1. พินัยกรรมแบบธรรมดา
2. พินัยกรรมแบบเขียนเองทั้งฉบับ
3. พินัยกรรมแบบเอกสารฝ่ายเมือง
4. พินัยกรรมแบบเอกสารลับ
5. พินัยกรรมแบบทำด้วยวาจา

เอกสารหมายเลข 3.1

กรณีตัวอย่าง

<u>คำชี้แจง</u> 1. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่ม อภิปรายปัญหาจากกรณีตัวอย่าง ทั้ง 3 กรณี

2. สรุปผลการอภิปรายเพื่อรายงานหน้าชั้นเรียน (ครูสุ่มเรียก)

<u>กรณีที่ 1.</u>

นายดิน เป็นบิดาของนายน้ำและนายลม นายไฟเป็นบุตรของนายลม ต่อมานายลมถึงแก่ความตาย โดยมีเงินฝากธนาคาร จำนวน 700,000 บาท และมีที่ดินจำนวน 18 ไร่

จงพิจารณาจัดแบ่งทรัพย์สินของนายลมให้แก่ทายาท โดยอ้างหลักกฎหมายประกอบ

.....

.....

.....

<u>กรณีที่ 2.</u>

จากกรณีที่ 1. ถ้านายลมมีภริยาซึ่งยังมีชีวิตอยู่ และก่อนตาย นายลมยังค้างชำระค่าสินค้าตามสัญญาซื้อขายกับนายรวย เป็นจำนวนเงิน 100,000 บาท

จงพิจารณาดำเนินการกับทรัพย์สินของนายลม ตามหลักกฎหมาย

.....

.....

.....

<u>กรณีที่ 3.</u>

จากกรณีที่ 2. ถ้าก่อนตาย นายลม ทำพินัยกรรมยกทรัพย์สินทั้งหมดของตนให้แก่มูลนิธิสายใจไทย

จงพิจารณาว่า มูลนิธิสายใจไทย จะมีสิทธิได้รับทรัพย์สินของนายลมหรือไม่ เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

เอกสารหมายเลข 4

แบบสังเกต

กลุ่มที่ .....

<u>คำชี้แจง</u> ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มทำการประเมินผลขณะทำงานร่วมกัน (ใส่เครื่องหมาย ✓ ใน ☐) แล้วรายงานผลการประเมิน ดังนี้

1. สมาชิกบางคนปรับตัวเข้ากับผู้อื่นไม่ได้ ☐ มี ☐ ไม่มี
2. สมาชิกบางคนใช้วาจาที่ไม่สุภาพ ☐ มี ☐ ไม่มี
3. สมาชิกบางคนแสดงกิริยาไม่สุภาพ ☐ มี ☐ ไม่มี
4. สมาชิกบางคนไม่รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ☐ มี ☐ ไม่มี
5. บรรยากาศในการทำงานของกลุ่ม ☐ เคร่งเครียด ☐ เป็นกันเอง
6. กลุ่มประสบผลสำเร็จในเรื่องใดบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

เอกสารหมายเลข 5

แบบทดสอบย่อย

วิชา	ส 071 กฎหมายที่ประชาชนควรรู้		ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 4
เรื่อง	กฎหมายเกี่ยวกับมรดก	เวลา 3 นาที	คะแนน 10 คะแนน

<u>คำชี้แจง</u> 1. แบบทดสอบนี้มี 5 ข้อ เป็นแบบเลือกตอบ 5 ตัวเลือก

2. ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกที่สุด แล้วทำเครื่องหมาย ✕ ลงในช่อง ก, ข, ค, ง หรือ จ ในกระดาษคำตอบ

1. สิ่งใด เป็นมรดก
   - ก. ใบอนุญาตขับรถ
   - ข. การเป็นหุ้นส่วนในบริษัท
   - ค. สิทธิในเครื่องหมายการค้า
   - ง. หน้าที่ของผู้รับจ้างร้องเพลง
   - จ. ความรับผิดในฐานะผู้ต้องโทษ
2. มรดกจะตกทอดแก่ทายาท เมื่อใด
   - ก. เจ้ามรดกตาย
   - ข. เจ้ามรดกแสดงเจตนา
   - ค. เจ้ามรดกโอนทรัพย์ให้
   - ง. เจ้ามรดกทำพินัยกรรม
   - จ. เจ้ามรดกส่งมอบทรัพย์ให้
3. ผู้สืบสันดาน หมายถึงใคร
   - ก. อา
   - ข. น้า
   - ค. น้อง
   - ง. คู่สมรส
   - จ. บุตรบุญธรรม

4. ใครมีสิทธิได้รับมรดกของ ก. ในขณะที่ ก. ตาย แต่บิดา พี่ชาย น้องสาว น้า และปู ยังมีชีวิตอยู่

ก. ปู

ข. น้า

ค. บิดา

ง. พี่ชาย

จ. น้องสาว

5. บุคคลใด ทำพินัยกรรมได้

ก. ผู้เยาว์

ข. คนไร้ความสามารถ

ค. คนเสมือนไร้ความสามารถ

ง. ผู้อนุบาลในฐานะผู้ทำการแทน

จ. ผู้ปกครองในฐานะผู้ทำการแทน

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ นางสาวสายวรุณ ชื่อสกุล ทองวิทยา

เกิดวันที่ 30 เดือน ตุลาคม พุทธศักราช 2497

สถานที่เกิด อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี

สถานที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 696/3 ซอยเนติศึกษา ถนนพระราม 5 เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300

สถานที่ทำงานปัจจุบัน โรงเรียนหนองฉางวิทยา อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี 61110

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2514	มัธยมศึกษาปีที่ 3 จากโรงเรียนหนองฉางวิทยา อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี
พ.ศ. 2517	ป.กศ. จากวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
พ.ศ. 2520	ศศ.บ. (วิชาเอกการสอนสังคมศึกษา) จากมหาวิทยาลัยรามคำแหง
พ.ศ. 2529	น.บ. (นิติศาสตร์) จากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
พ.ศ. 2539	กศ.ม. (การมัธยมศึกษา) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร